

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 juni.

2 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Ärade riksdagsledamöter! Jag ska snart ge plats för en och annan dysterkvist som tänker sätta tänderna i regeringen, men först: 2–0! Vi har Zlatan. Nu känner vi att vi är bäst i världen igen. Sedan får vi se vad som händer på lördag. Härligt!

I övrigt pratas det sämre tider i Sverige. Vi påverkas också av oro och internationella prisstegringar. Oljan är jättedyr. Det påverkar svenska bensinpriser. Matpriserna stiger i hela världen. Det slår också in i den svenska ekonomin. Biter sig inflationsförväntningarna fast är det osäkert vad som händer med räntan. Risken finns att vi får inflation och avmattning sida vid sida.

Det är i stunder som denna som det provas vilka som är bäst på att föra ansvarsfull ekonomisk politik. Är det jag eller Mona Sahlin? Är det Anders Borg eller Thomas Östros?

Vem är bäst på att försvara överskottsmålen? Vi har ett överskottsmål på 1 procent av bnp – ungefär 30 miljarder – för att långsiktigt möta det faktum att vi har ett åldrande Sverige att ta hänsyn till.

Vem är bäst på att säkerställa att utgiftstaken hålls nu när vi har lämnat Ringholmeran med budgettricksandet – det årligen återkommande sättet att ta sig runt utgiftstaken – och den tidigare majoritetens idé om en utgiftsandel av bnp och i stället fastställer nominella fasta tak för åren som ska komma för att hålla kontroll över utgiftsutvecklingen?

Vem är bäst på att föra en politik så att statsskulden sjunker? Det är den statsskuld som precis passerat tusenmiljarderstrecket på väg ned och som om alliansregeringen får fortsätta kommer att halveras ytterligare en gång för att 2011 vara nere i 15 procent av bnp. Det är i så fall den lägsta siffran för den svenska statsskulden sedan vi började mäta nivåerna strax efter andra världskriget.

Vem är bäst på att ta hänsyn till resursutnyttjandet i svensk ekonomi? Vem förstår att om vi trycker på för mycket med åtgärder som inte leder till ökad produktivitet och förbättrad konkurrens riskerar vi att skjuta på inflationstendenserna?

Vem är bäst på att se till att folk får jobb och att det förs en politik så att arbetsutbudet växer? Det är särskilt viktigt i lägen där det finns tendens till inflation i ekonomin.

Vem är bäst på att säkerställa att vi får fram de investeringar i forskning, infrastruktur, bättre kunskaper i den svenska skolan som bygger Sverige starkt långsiktigt?

Vem är bäst på att se till att jobben växer fram i Sverige? Den som är bäst på jobben är också bäst på att finansiera den välfärd vi alla håller kär. Det är så politiken hänger ihop. Fler jobb säkerställer att man kan finansiera välfärden.

Frågan är: Vem är bäst på att föra en ansvarsfull ekonomisk politik när det nu blåser lite runt om Sverige?

Ni kommer att höra många påståenden i dag om vad den borgerliga regeringens politik ska ha lett till. Jag ska erkänna att jag läser en hel del underlag och granskningar som görs utifrån. Många påpekar att det egentligen är för tidigt att säga vad som är effekten av den förda politiken. Det måste man vara ödmjuk att säga. Vi kan möjligen se tendenser, men man måste komma ihåg att det oftast är långsiktiga skeenden i ekonomisk politik. Konjunkturen spelar stor roll.

Men det är viktigt att kunna konstatera trendbrott. Några trendbrott ser vi. Det första är inte oviktigt. Det är ett trendbrott att vi har en regering som gör det vi sade till väljarna att vi skulle göra. Att vi dessutom berättade det före valet är ett historiskt trendbrott.

(Applåder)

Det är ett trendbrott att vi ser förbättringar för vanliga löntagare. Trendbrottet är att förbättringarna inte i första hand kommer av att man har fått högre nominella löner eller av att bidragen har vuxit. Trendbrottet ligger i hårt eget arbete och standardförbättring till följd av sänkta inkomstskatter för landets löntagare.

Det är ett trendbrott att utanförskapet minskar, att ohälsotalen sjunker och att 35 år av trendmässig ökning av antalet förtidspensionärer såg ett tydligt brott 2007 i andra riktningen.

Det är ett trendbrott att vår lilla svenska ekonomi som är öppen mot vår omvärld står så väl emot som den gör när vi under ett kvartssekel har lärt oss att varhelst snuvan i världen uppstår blir vi snabbt förkylda i Sverige. Vi är inte opåverkade – det tror jag att alla inser – men det är ett trendbrott att vi står så väl emot. Sverige fortsätter att amortera när andra lånar i en allt mer turbulent finansiell situation.

Det är ett trendbrott att grupper som har haft svårt att hävda sig på arbetsmarknaden får jobb. Ungdomar får jobb. 40 000 unga kom in på arbetsmarknaden förra året. Utrikes födda får jobb. Det ökade med 34 000. Äldre får jobb. Det ökade med 18 000. Visst spelar konjunkturen roll, men attityder spelar också väldigt stor roll. Vi signalerar: Se till det som är friskt! Se till arbetsförmåga! Sänk trösklarna! Gör ansträngningar för att få in folk på den reguljära arbetsmarknaden! Det bryter med synsättet att den som har svårt att hävda sig ska döljas i sin arbetslöshet genom att det kallas något annat. Det var trendbrottet. Det gick vi till val på 2006.

Nu ser vi viktiga trendbrott på den svenska arbetsmarknaden. Det är viktigt att den politiken får fortsätta.

Det kommer som sagt att heta att man kan utläsa alla effekter. Ödmjuk bör man vara och komma ihåg att vi naturligtvis inte fullt ut ser effekterna av den förda politiken. Men vi ser möjligen trendbrott till följd av mycket högt reformtempo. Sverige är i dag ett av Europas ledande reformländer. Det har vi varit från tid till annan i vår historia. Vi hade en viktig reformperiod i svensk ekonomi och svensk politisk historia i början och mitten av 90-talet. Sedan hände det inte mycket under många år. Nu har vi haft högt reformtempo igen.

Det som brukar känneteckna en period av högt reformtempo är stark kritik initialt. Vad är enklare än att önska bort det obekväma, att ifrågasätta förändring och att i det korta perspektivet ifrågasätta det som möjligen är långsiktigt klokt? Den som håller högt reformtempo blir först impopulär och inte alltid sedan populär. Det beror naturligtvis mycket på hur snabbt och brett genomslaget är för den förda politiken. Men det är alltid rätt att välja den vägen, att göra det långsiktigt riktiga, framför allt i ett land där vi vet att vi har fler som blir allt äldre, att många står utanför arbetsmarknaden, att vi har behov av en bättre fungerande arbetsmarknad, att vi har en befolkning som inte vill se mindre utan mer av investeringar i välfärd och i kunskaper i den svenska skolan. Det måste mötas med en politik som ger fler jobb.

Jag har ställt tre frågor till Mona Sahlin för att tydliggöra vad som är alternativet till den förda politiken. Vad vill hon göra för Sverige? Hur ska hon genomföra den politiken? Med vem ska det åstadkommas?

De senaste dagarna har det varit fest i den svenska vänstern. Kongresserna har avlöst varandra. Utgiftsraseriet har rått i flera veckor. Inriktningen är tydlig. Det ska löna sig mindre att arbeta. Det ska bli dyrare att anställa, och det ska bli svårare att vara företagare.

En sak vet vi. De är inte överens om hur mycket, men de ska höja skatterna: Socialdemokraterna med 40 miljarder, Miljöpartiet med 50–60 miljarder och Vänsterpartiet med 70–80 miljarder. Exakt var tyngdpunkten ligger vet vi inte. Vi vet att den ligger strax till vänster om vänsterkanten i svensk socialdemokrati eller för att uttrycka det på ett annat sätt, en politik förankrad strax till vänster om Morgan Johansson. Det är alternativet till den förda politiken.

I dag är det dags att svara på frågor, Mona Sahlin, om vad det är för inriktning på denna skattepolitik som vi ser framför oss.
(Applåder)

Anf. 2 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! I går var det det blågula laget som var bäst, precis som statsministern sade. Vi får se hur det går i fotbollsmatchen i kväll, mellan regeringen och oppositionen.

Sedan lägger statsministern upp hela sitt tal utifrån vem som är bäst. Politik är inte riktigt en match. Det handlar inte om vem som är bäst. Det handlar om allvar. Det handlar om människors otrygghet, om människors framtidsmöjligheter. Det är lite mer än svar på frågan vem som är bäst.

Det andra är alla trendbrott statsministern redogjorde för. Det finns ett verkligt trendbrott för löntagarna. I år blir det troligen första gången på tolv år som reallönerna inte ökar. Det är ett trendbrott.

Sedan pratar statsministern om att nu ska dysterkvistarna komma. 17 miljarder sade du i en artikel att utanförskapsminskningen har gett statskassan. 17 miljarder kronor är exakt samma summa som ni har tagit från de sjuka och arbetslösa. 17 miljarder kronor är exakt samma summa som ni har gett till de allra, allra rikaste. Det är effekterna av regeringens politik.

Vad är det som kostar välfärden, Fredrik Reinfeldt? Är det inte snarare så att det är den politik som du står här och skryter om som om det handlar om att den vore bäst som faktiskt kostar välfärden.

Nu kommer dysterkvistarna i OECD och varnar Sverige för att inflationen hotar den ekonomiska utvecklingen. Nu kommer dysterkvistarna i Arbetsförmedlingen och rapporterar att sysselsättningstillväxten viker och arbetslösheten kommer att öka. Nu kommer dysterkvistarna i kommun och landsting och berättar att det är socialbidragen som växer ute i kommunerna. Nu kommer dysterkvistarna i ditt eget finansdepartement och berättar att tillväxten halveras.

Vad är det som kostar välfärden, Fredrik Reinfeldt? Det är din och din regerings politik. Det är inte dysterkvistar. Det är att lyssna på vad som faktiskt sker ute i samhället. Om det kommer debatten att handla i dag.

(Applåder)

Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Menar Mona Sahlins att inflationen är av regeringen skapad? Är det så att det fördubblade priset på citroner – det vill säga den enskilt högsta ökning vi har sett – har vi på något sätt skapat genom en särskild åtgärd i Sverige? Ni är rätt ensamma om den bedömningen av ekonomisk politik, kan jag säga. Alla andra säger att det är prisökningar i vår omvärld. Jag såg att LO:s chefsekonom konstaterade att denna typ av inflation utifrån hotar reallöneutvecklingen.

Men vad är Mona Sahlins svar? Vilken ekonomisk politik ska ni föra? Mer i bidrag för att göra det mindre lönsamt att arbeta, färre som kommer att jobba, är det svaret? Är det så man möter inflationsimpulser utifrån?

Vi säger: Investera i den framtid som leder till forskning och bättre utbildning för att säkerställa att vi kan möta konkurrensen och få en ökad produktivitet!

Vi säger: För en politik som ökar arbetsutbudet! Det mest effektiva regeringen gör för att folk ska vilja arbeta är att sänka inkomstskatterna. Vad är Mona Sahlins svar till väljarna på frågan vad ni ska göra med inkomstskatterna?

Vi säger: Sänk trösklarna för de grupper som står utanför! Nu när det finns avmattningstendenser behövs politiken som gör att de kan hävda sig.

Förklara då för mig, Mona Sahlins, hur fler unga kan få jobb när socialdemokratin vill höja beskattningen med 10 miljarder genom att höja arbetsgivaravgifter för dem som är under 26 år. Hur ger det fler jobb, Mona Sahlins? Hur ska ni möta inflationsimpulserna?

Det är därför jag pratar om att vara bäst på att föra en ansvarfull ekonomisk politik. Vi är i en förtroendebransch, Mona Sahlin. Svenska folket ska nu ställa sig frågan: Vem är bäst på att vara skeppare på skutan när det blåser, Mona Sahlin eller Fredrik Reinfeldt? Jag förstår att den frågan stör Mona Sahlin. Men jag är full av tillförsikt om att vi för en politik för att möta denna utveckling.

(Applåder)

Anf. 4 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det var ett ganska desperat och märkligt intryck som statsministern gav nu. Du har varit statsminister i två år. Det är två år kvar till nästa val och du står här och låtsas att det är jag som ska svara på frågor om vad som ska ske om två år i stället för att i dag svara på frågor vad effekterna är av den politik som du faktiskt har bedrivit. Det är inte fråga om vem som ska vara skeppare på ett fartyg och huruvida det blåser eller inte. Det är fråga om hur Sverige ska få en sammanhållen politik, inte bara för dem som klarat sig bra när konjunkturen har varit stark, utan också en politik som inte är bäst utan är rättvisast och håller ihop samhället.

Det är också ett märkligt intryck att när konjunkturen har varit så stark och det ligger bakom så mycket av sysselsättningsökningen säger Reinfeldt: Det är regeringens politik som är orsaken. Men när regeringens skattesänkningar och oansvariga hantering av ekonomin orsakar en ökning också av inflationen är det bara omvärlden och citroner. Det är inte citroner, Fredrik Reinfeldt, det är löneminskningar. Det handlar om ränteökningar. Det handlar om oro ute i radhus och lägenheter runt om i Sverige. Välkommen till verkligheten, Fredrik Reinfeldt!

(Applåder)

Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det är bra att vi börjar prata ekonomisk politik, Mona Sahlin. Var kommer inflationen ifrån? Det är lätt att raljera över citroner.

(MONA SAHLIN (s): Det är det du som gör.)

Du svarade väl att det var helt felaktigt. Det är en alldeles korrekt bild av att det just är utifrån som inflationen kommer. Men vi ska möta den med inhemska åtgärder. Jag redovisade precis vad regeringen gör för att öka arbetsutbud och investera i det som ger produktivitet. Hur möter man annars inflationsshot? Det är väldigt relevant att socialdemokratin i stället säger mer i bidrag till dem som inte jobbar, som plockar ned vår arbetspolitik.

Visst, det finns det som ger kortsiktig konjunkturreffekt. Men de som granskar säger att vi långsiktigt nu har byggt en varaktig sysselsättningsökning på uppåt 90 000 personer via den politik som förs, huvudsakligen genom att ha gjort om ersättningssystem, a-kassa och att ha sänkt inkomstkatten. Allt detta kritiserar Mona Sahlin. Den som vill ta bort den politik som ger jobb står inte med svaren när inflationsvindarna blåser. Det är det som är poängen. Det är det Mona Sahlin inte svarar på.

(Applåder)

Anf. 6 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag har sett att statsministern har varit ute och dansat på äldreboenden, mött verkligheten och lyssnat på människor – paradgreden. Sedan säger du: Vi ska satsa på äldreomsorgen.

Vad bra, Fredrik Reinfeldt! Det är på tiden att satsa lite grann i den verksamhet som har drabbats av nedskärningar, där personalen vittnar om att de inte har tid att sitta med de äldre en kvart extra i samband med lunchen, där många äldre aldrig får komma ut, där möjligheten att få egen tid är liten, där personalen inte bara jobbar hårt utan dessutom har usla löner. Det är bra att du vill satsa på äldreomsorgen.

Varför börjar du då med att ta bort pengar från äldreomsorgen? Det är vad ni har gjort. Ni har frusit statsbidragen till kommuner och landsting. Ni har frusit dem på en nivå som gör att kommunerna och landstingen får 9 miljarder mindre 2010 än de skulle ha fått utan detta aktiva beslut om frysning av statsbidragen. Om du menar allvar med satsningar på äldreomsorgen, varför då frysa kommunpengarna som är direkt riktade till de kommuner som har ansvar för äldreomsorgen? Det här går inte ihop.

Jag tror att det här är en strategi från regeringens sida. Man försämrar, och sedan lägger man tillbaka lite grann och säger att man satsar. Nu ska ni satsa på äldreomsorgen, och så lägger ni tillbaka några hundra miljoner, kanske någon miljard, av de 9 miljarder ni redan har beslutat om att ta bort från kommunerna 2010.

Det här är inte seriös politik. Det här är ett sätt att bedriva politik som hör hemma någon annanstans än i riksdagen. Här bör man i stället tala klarspråk.

Tycker ni att äldreomsorgen behöver mer pengar? Riv då upp frysen av statsbidragen. Se till att statsbidragen ligger på samma nivå som de skulle ha gjort med den uppräknings som skulle ha gällt om ni inte hade fattat beslutet. Då blir ni trovärdiga i er satsning på äldreomsorgen.

Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Lars Ohly säger att jag är ute och lyssnar på vanligt folk. Det har tydligen gjort djupt intryck. Jag har noterat att det nu ska bli Vänsterpartiets idé. Det är en senkommen idé efter några decennier i svensk politik att börja lyssna på människor. Det kan ge märkliga effekter, Lars Ohly. Vi får se hur det påverkar Vänsterpartiet.

För oss handlar det om att vara närvarande i en vardag som är viktig för många människor. Man lär sig då, Lars Ohly, att det inte är så svart som du beskriver i svensk äldreomsorg. Det är mer blandat. Det finns personal som berättar om hur stolta och duktiga de är på att se många äldre. När vi tittar på alternativen i vår värld kan vi konstatera att Sverige har kommit långt. Men visst finns det Lars Ohly nämner med stress och dåliga löner.

Vem är då bäst på att föra en politik så att fler får jobb, så att vi klarar finansieringen av kärnan i den svenska välfärden? Det är så vi har lagt upp vår politik, det vill säga fler jobb och säkerställande av att vi har kontroll på våra offentliga finanser för att möjliggöra investeringar i välfärden.

Vi har redan skjutit till resurser till äldreomsorgen och andra delar av den svenska välfärden. Det är fråga om många miljarder under de två första alliansregeringsåren. Mer ska följa. Men det bygger i grunden på att man för en politik där fler får jobb.

Vad är Lars Ohlys svar på detta? Vad är politiken för jobb på den svenska vänsterkanten, som mest verkar ägna sig åt att ställa frågan hur mer bidrag ska ges till dem som inte jobbar, hur den förda politiken som ger ökad sysselsättning ska plockas ned för att ersättas av oklart vad? Den som inte har en jobbpolitik, Lars Ohly, har ingen finansiering färdig för vare sig äldreomsorg eller andra delar av den viktiga svenska välfärden.

(Applåder)

Anf. 8 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Man skulle kunna få för sig att Fredrik Reinfeldt är ute och lyssnar mycket utan att höra vad folk säger. Äldreomsorgen har faktiskt stora problem. Du säger det själv i det att du samtidigt påstår att ni ska satsa på äldreomsorgen. Det betyder att du någonstans har förstått att äldreomsorgen i dag har för lite resurser, för lite personal och att de som arbetar där utnyttjas på ett otillbörligt sätt. Bra. Men varför då ta bort statsbidragen till kommunerna? Varför först försämrade? Varför först se till att man får ännu svårare att fylla de verksamhetskrav man ställer på äldreomsorgen? Varför först ta bort pengar och sedan lägga tillbaka lite och påstå att det är en satsning?

Om ni verkligen hade skapat utrymme hade ni väl inte fryst statsbidragen till de verksamheter som du säger att du vill värna – äldreomsorgen, vården, skolan. Tvärtom tar ni bort resurser från de områden som ni påstår att ni vill satsa på, och sedan påstår ni att ni satsar. Det är inte trovärdigt, Fredrik Reinfeldt.

Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det var inget svar på vilken jobbpolitik som ska föras för att säkerställa finansieringen av den svenska välfärden. Möjligen återkommer Lars Ohly till det i sitt huvudanförande.

Vi har tillfört resurser till den svenska äldreomsorgen. Vi har tillfört resurser till den svenska skolan. Vi har tillfört resurser till den svenska sjukvården. Vi har två år kvar innan vi ska möta väljarna. Vi hoppas naturligtvis kunna tillföra än mer till den svenska välfärden. De ska också njuta frukterna av att de har en regering som för en jobbskapande politik. Man talar om en varaktig sysselsättningsökning på förmodligen 90 000 fler i arbete. Det är det vägval man måste göra. För man en politik för jobb är finansieringen viktig i den svenska välfärden. Har man ingen jobbpolitik kan Lars Ohly stå här och vittna om allt han skulle vilja ordna, men i realiteten blir han fast i att alla de resurser han använder måste styras till människor som inte arbetar. Utan jobbpolitik ingen trovärdig välfärdspolitik.

(Applåder)

Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Vem är bäst? frågar statsministern. Det är inte lätt att vara ödmjuk när man har ätit för många citroner eller sett för många usla opinionsmätningar.

En gång var det högern i Sverige som lanserade sig som frihetens fanbärare. Så är det inte längre. I dag är det Nya moderaterna som agerar storebror och konstruerar övervakningssystem som vi tidigare aldrig har sett maken till. Nästa vecka är det tänkt att nästa beslut ska fattas. Vi i oppositionen lyckades med hjälp av grundlagen skjuta fram avgörandet om att ge FRA rätt att avlyssna en stor del av Internettrafiken i ytterligare ett år. Nu har den tiden gått ut. Spåren efter elfte september förskräcker. Utan någon egentlig analys av rimligheten har politiker i USA, Europa och inte minst här i Sverige de senaste åren genomfört den största inskränkningen av människors frihet och integritet i modern historia. Det har räckt med att nämna ordet terrorism så har praktiskt taget vad som helst passerat regering och riksdag. Det är otäckt.

För mig är det här det bästa argumentet för att vi behöver förstärka grundlagens fri- och rättigheter och särskilt grundlagens skydd för medborgarnas personliga integritet. Jag är därför glad över att jag tillsammans med Moderaterna och övriga borgerliga partier häromveckan kunde presentera gemensamma förslag som innebär precis just detta.

Håller du inte med mig, Fredrik, om att det verkligen behövs en förstärkning av grundlagen med tanke på alla de beslut som ni i regeringen genomdriver och som leder till minskad personlig frihet och integritet i Sverige? Medborgarna behöver ett ökat skydd mot politiker som du som i all välmening men utan bredare analys inskränker våra medborgerliga fri- och rättigheter.

Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det var en kanske lite underlig fråga att ställa om jag håller med om att vi behöver ett ökat grundlagsskydd för att skydda oss mot mig själv. Det var en fantastisk ordvändning.

Jag hoppas naturligtvis att denna grundlagsutredning ska kunna förstärka de individuella fri- och rättigheterna i Sverige. Jag är glad över att vi har kunnat nå en enighet mellan allianspartierna och Miljöpartiet. Jag är mån om att grundlagsförändringar i Sverige görs i bred enighet. Det är klokt, oavsett vem som har majoritet, att ha det som utgångspunkt. Det är en tid kvar innan det beslutet ska fattas.

Sedan var det frågan om signalspaning. Man kan få intrycket av att det är det främsta verktyget vi ska använda inhemskt i Sverige mot våra egna medborgare. Det är en felaktig beskrivning. Signalspaningen är en del av vår säkerhetspolitik. Den riktar sig utåt mot yttre hot, sådant som kan hota Sveriges säkerhet och Sveriges medborgares trygghet. Om vi ska ha en signalspaning ska den kunna ge resultat. Det gör inte dagens signalspaning. Om vi ska ha signalspaning ska den vara lagreglerad och försedd med integritetsskydd. Så har det inte varit historiskt. Det ser vi nu till att få på plats.

Det är intressant att notera att voteringen ännu inte är genomförd. Den ska ske nästa vecka. Det låter som att det skulle vara en tydlig delning mellan svensk vänster och alliansregeringens syn på detta. Låt mig få fråga Peter Eriksson: Om detta vinner riksdagens bifall nästa vecka,

Anf. 12 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag hoppas att vi åtminstone klarar av att få en förstärkning av grundlagen. Jag tror att Socialdemokraterna är med på det också, och det innebär att svenska medborgare får ett förstärkt skydd när det gäller den personliga integriteten och att det i ett senare skede kommer att kunna prövas mot den här typen av lagar.

Grundlagen är till för att skydda medborgarnas fri- och rättigheter mot den typ av övergrepp som regeringen nu håller på med genom den ökade signalspaningen och FRA:s rätt att övervaka svenska medborgares meddelanden till varandra i Sverige. Det är det som är effekten av det ni håller på med. Jag tycker att det är en väldigt otäck utveckling när man utan att tveka genomför sådana förändringar.

Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag menar att det är en felaktig beskrivning, men det var inte svar på frågan. Vad är svaret från den svenska vänstern? Jag inser att det är långt till nästa val. Det må vara så att opinionssiffror inte säger allt om vad som kommer att bli valresultatet – vi får väl se.

Det vore ändå intressant att veta, eftersom tonläget är mycket högt i den svenska samhällsdebatten. Vad är svaret från den svenska vänstern? Vad går ni till val på att göra till det som jag hävdar är en välkommen utbyggnad för att vi ska kunna säkerställa att vi har en säkerhetspolitik som fungerar som den var tänkt att fungera, nämligen som ett skydd, ett värn, mot yttre hot och som del i detta en fungerande signalspaning? (Applåder)

Anf. 14 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Mot statsministerns märkliga beskrivning av Sverige just nu tänkte jag opponera, inte för att jag är någon dysterkvist utan för att jag tror mer om Sverige.

Regeringen sade en sak men gör en annan. De sade: Vi står för arbetslinjen, jobb, inte bidrag. Men det är socialbidragen, inte jobben, som ökar i kommunerna.

I går skrev Svenska Dagbladet: Socialbidragen skenar i Stockholm. Jobbtorgen har inte nått full effekt, och arbetsmarknaden försvagas.

Med de nya reglerna i sjukförsäkringen riskerar 10 000 personer till att behöva söka socialbidrag. Nu kommer också vårdnadsbidraget, vars syfte är att dra människor bort från arbetsmarknaden.

Det blev bidrag, inte jobb, med den moderatledda regeringen.

I valrörelsen sade de: Sossarna har misslyckats. Vi lovar fler jobb.

Under vårt sista regeringsår kom det 153 000 nya jobb. Nu, enligt dysterkvistarna på regeringens kanslier, kommer bara 10 000 nya jobb per år de kommande tre åren. Om 153 000 nya jobb var ett misslyckande, vad ska vi kalla det här?

De sade att vi dolde en och en halv miljon människor i statistiken och lovade att bryta utanförskapet. De beskrev mycket noga sin definition, för de hade hittat ett sätt att räkna som bäst fångade sanningen, sade de. Med samma definition har utanförskapet ökat med 5 000 personer sedan

valet. Så nu räknar de om – listigt – och ber Arbetsförmedlingen ta upp ett klassiskt anställningsstöd, nämligen nystartsjobben, som reguljära jobb. Till och med regeringens eget finanspolitiska råd har reagerat på de här metoderna och säger att det ger en överdrivet positiv bild av sysselsättningsutvecklingen.

Regeringen har inte lyckats med jobben.

De sade: Vi tar ansvar för ekonomin. Men gör de det?

Vi kan titta på bokslutet efter två år med en moderatledd regering. Vi vet att finansminister Anders Borg sade när han tillträdde att det tar ungefär två år innan politiken märks. Ja, nu är vi där. Trots varningar har miljarder vräkt ut över de allra rikaste. I går kom inflationssiffrorna, som vi har diskuterat, så nu är vi över 4 procent – den högsta sedan vi senast hade en borgerlig regering.

Det är det pensionärerna märker när de går och handlar. Priserna sticker i väg, inte bara på citroner. Det är detta barnfamiljerna märker varje månadsskifte. På grund av inflationen stiger räntan. Ett villalån på 1 miljon har sedan valet blivit 1 200 kronor dyrare i månaden. Det är detta som löntagarna ser på bankomatkvittot.

Dagen efter förra valet skrev Dagens Industri att ”det är ett gyllene läge som väntar Sveriges nästa regering”. Ja, det tog två år att växla ett gyllene läge till djup oro.

Regeringen har, påstår jag, försuttit chansen, den oerhört starka chans som Sverige hade att ta den här utvecklingen till vara. Borgerlig politik fungerar inte. Den är inte ens bäst, och den är framför allt orättvis. Ändå lägger en nöjd regering fram en tom vårbudget. Ändå hävdar en nöjd statsminister att ”Sverige är på rätt väg”.

Herr talman! Nu är det välfärdens tur att på allvar få smaka på högerpolitiken, om jag tolkar statsministern rätt. Jag och många med mig bavar.

Det pågår redan ett kvalitetsras i välfärden. Pengar går inte till välfärden, utan de strömmar ut ur välfärden. Bokslutet över regeringens politik hittills kostar miljarder i just välfärdsresurser. Halverad tillväxt är 30 miljarder mindre till välfärd.

Kommunsektorn går från överskott till underskott. På två år har över 14 välfärds miljarder försvunnit. Avknoppningar av skolor och vårdcentraler har skickat miljoner av skattebetalarnas välfärdstillgångar rakt ut i privata plånböcker.

I de landsting som är bäst på att korta köerna hotas man nu av skenande kostnader på grund av förslaget om fri etableringsrätt. Nu drabbas annan verksamhet för att betala socialbidrag, sade Carin Jämtin i går efter rapporten om de skenande socialbidragen i Stockholm.

Och vårdnadsbidraget, denna eländeshistoria som har förföljt svensk jämställdhet i så många år, kommer enligt SKL, kommunerna och landstingen, att dra bort 3 miljarder från förskolan.

Fredrik Reinfeldt sade en gång i tiden att varje krona som går till sänkt skatt är en krona som kunde ha använts till välfärd. Ja, exakt! Nu rinner stora summor ut ur välfärden, och ett kvalitetsras pågår.

Men statsministern tackar nej till skattepengar från de mest förmögna och från dem som tjänar mest. Varför denna skattechock riktad till landets rikaste? Var det de allra rikastes bidrag till välfärden som skulle minskas?

Herr talman! På vilket sätt är det nu välfärdens tur? Ja, det återstår verkligen att se.

Vi socialdemokrater vill ha ett kvalitetsskifte i välfärden, inte ett systemskifte. Under två år har den borgerliga regeringen gjort det här allt tydligare för allt fler. Det behövs en politik för bättre välfärd, för rättvisa och för solidaritet. Vi har vässat och förnyat vår politik, inte minst inom välfärdsområdet.

I den förra partiledardebatten debatterade vi sjukvården, hur vi vill kvalitetssäkra alla vårdgivare, sätta patienterna före vinstintresset, investera i sjukvården, inte sälja ut den, hur vi vill ha mindre barngrupper i förskolan, mer kunskap, fler välutbildade lärare och mindre klasser i skolan.

Och nu ska jag säga något lite kontroversiellt, som Jan Björklund brukar säga: Vi vill ha en uppgörelse över blockgränsen som ger arbetsro inte bara i skolan utan också för skolan. Men det har inte funnits intresse.

Vi vill höja kvaliteten i äldreomsorgen och kompetensen hos personalen. De äldre ska förstås få bestämma mer över sin vardag, sitt boende och vilken hjälp de vill ha.

Häromdagen startade alla Sveriges pensionärsorganisationer tillsammans en ganska unik kampanj. De kräver Rättvis skatt för pensionärer. Pension är uppskjuten lön. Pensionärer ska inte ha högre skatt än löntagare. De säger att det är orättvist och omoraliskt, och det håller jag med om. Vi vill sänka skatten för landets pensionärer.

Vi vill inte ha ett samhälle där grupp ställs mot grupp, men det är exakt vad Fredrik Reinfeldt gör. I måndags lovade han att satsa på äldreomsorgen – oklart hur mycket, oklart när, oklart på vad. Det enda som var riktigt tydligt var kravet på att kommunerna måste göra som Reinfeldt säger – annars blir det inga pengar. Till TT sade han: ”Vi ska göra de satsningarna i stället för att satsa på dem som inte jobbar.” Ve den kommun som får för sig att bygga ut komvux eller långtidsarbetslösa ungdomars praktik! ”Det är ett vägval”, sade Reinfeldt. Ja, vad han väljer bort är arbetslinjen, och vad som kvarstår är att hoppa ombord på den blå linjen, bort från att satsa också på dem som inte jobbar.

Att medvetet välja att inte satsa på dem betyder att man väljer bort de insatser som kan få fler människor i jobb. Var det inte just det som man lovade, att fler skulle lämna utanförskapet och komma in i jobb?

Hur tror Reinfeldt att det går till när människor kommer in i jobb? Väldigt ofta är det genom utbildning, komvux, en bristyrkesutbildning och praktik. På vår moderna arbetsmarknad finns det några mycket tydliga samband. Ju högre utbildning, desto lättare att både få och behålla ett jobb. Ju högre utbildningsnivå i landet, desto högre tillväxt och konkurrenskraft. Det är anmärkningsvärt att vi står här år 2008 och har en regering som inte förmår förstå detta.

Vi vill att Sverige ska konkurrera med kunskap och inte med låga löner. Vi har förnyat vår jobbpolitik. I höst fyller vi på med ett brett kompetensprogram, för vi vet att Sverige kan så oändligt mycket bättre.

Jag säger som så många gånger förr: Orättvisor är inte lösningen på Sveriges problem. Det går inte att bryta ett utanförskap med att bygga upp ett nytt ovanförskap. Det är uppenbart att regeringens politik inte fungerar. Det är uppenbart – inte om det behövs en ny skeppare eller inte, men det behövs ett nytt innehåll i politiken för jobb och rättvisa. Därför

vill vi investera i utbildning och den nya tidens jobb, i småföretag, i växande branscher, och gå före i klimatomställningen, våga sjunga solo i utrikespolitiken, ha rättvisa skatter och inte tacka nej till några bidrag till välfärden.

Vi vet att Sverige tjänar på rättvisa och att framgång kräver rättvisa. Då krävs det nog en ny regering.

(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Hagberg (s).

Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Nu chansar Mona Sahlin. Hon chansar på att ingen upplever att någon har fått jobb i Sverige. Hon chansar, som i och för sig många i opposition har gjort förut, på att den konjunkturavmattning som vi nu ser och den tendens till utförsåkning som vi påverkas av utrikes ifrån helt och hållet skylls på den förda regeringspolitiken. Mona Sahlin, tänk om det vänder upp igen före 2010? Vad ska du säga då?

Jag noterar att Mona Sahlin hade råd med allting. Jag tror inte att någonting missades. Då kan det vara viktigt att berätta för väljarna att allting faktiskt inte får plats. Man har inte råd med att höja ersättningar till alla dem som inte jobbar, förstärka äldreomsorg och all välfärdsverksamhet, satsa på skola och utbildning och göra allt detta på en gång om man inte någonstans tar det. Därför har jag några enkla frågor, Mona Sahlin.

Finansiärerna i LO har beställt höjningar av ersättningarna i a-kassan, inte till 80 procent utan till 90 procent, och borttagande av karensdagen. Mona Sahlin har råd med allting. Har du råd också med detta, Mona Sahlin? Vad är beskedet?

Sjuksköterskorna har strejkat för högre löner. Mitt intryck är att de tycker att de ska få mer för det jobb de utför och att det ska löna sig bättre. Alliansregeringen har sänkt deras inkomstskatter, vilket har gett dem netto 1 200 kronor mer i plånboken per månad. Förklara för dessa sjuksköterskor, Mona Sahlin, varför Socialdemokraterna föreslår att inkomstskatterna för dem ska höjas med 400 kronor i månaden? Varför, Mona Sahlin, är det ett tecken på rättvisa?

Svara på hur fler unga får jobb när Socialdemokraterna höjer arbetsgivaravgiften med 10 miljarder för dem som anställer någon under 26! Mona Sahlin hävdar att ni nu har en jobbpolitik. Är det de höjda 10 miljarderna för dem som anställer unga under 26 år, eller är det något vi har missat?

(Applåder)

Anf. 16 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Fredrik Reinfeldt, det handlar inte om att jag står här och chansar! Det handlar inte om att jag på ett enda sätt tycker att det är annat än bra att så många människor har fått jobb. Men det hindrar inte att man samtidigt kritiserar att statsministern medvetet har valt bort att göra mer aktiva insatser för dem som, som han själv uttryckte det, inte jobbar.

Socialdemokratin förstår och har i alla tider förstått att ju mer man försöker hålla ihop ett samhälle och visa trygghet, desto mer blir det en

språngbräda för förändring där människor vågar gå från de gamla jobben till de nya. Det är inget vi chansar med. Det är socialdemokratins politik.

Därför sprätter vi inte ut arbetsgivaravgiftssänkningar för alla ungdomar utan till dem som står utanför och har den svåraste vägen tillbaka till jobb. Det är skillnaden mellan Fredrik Reinfeldts och min politik.

Statsministern står och pratar om Sveriges största löntagarorganisation LO som ”finansierarna i LO”. Jag vet att statsministern under de gångna två åren inte ens har träffat LO:s ordförande. Gör det, och lyssna på den oro, förtvivlan och ilska som finns över de klyftor som ni nu medvetet låter växa. Man är djupt oroad.

Vi lovar – jag lovar – att reparera a-kassan till 80 procent åt de allra flesta löntagare. Jag vet att det är vägen tillbaka, inte bara till rättvisa utan också till möjligheten att få nya jobb.

Problemet, Fredrik Reinfeldt, är fortfarande: Välkommen till verkligheten! Lyssna inte bara på dem som högkonjunkturen alltid blåser ut i jobb utan på dem som fortfarande står utanför därför att du valde att med skatt stötta dem som redan har och medvetet valde bort insatser för dem som inte har. Det är skillnaden mellan dig och mig.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! När Mona Sahlin talar om höginkomsttagare får man passa sig. Det handlar nämligen om de sjuksköterskor som jag nämnde. Det var därför jag frågade om 400 kronor i höjd skatt, men vi fick inget svar på det.

Däremot fick vi ett svar om ungdomarna, vilket var intressant. 10 miljarder i lättnad för att anställa någon som är ung ersätts i socialdemokratins Sverige av en satsning på 200 miljoner. 10 miljarder blir 200 miljoner. Tror någon i denna kammare att det har effekter på sysselsättningen för unga?

Socialdemokratin tänker alltså gå till val på en politik som riktar udden mot dem som är under 26 år. Tror ni att ungdomar kommer att må bra av det beskedet när de försöker hävda sig i en tuff situation på den svenska arbetsmarknaden?

Beskedet till LO var klart. Det är möjligen så att jag inte får träffa LO:s ordförande – jag blir ju inte likt Vänsterpartiet och Miljöpartiet inbjuden till den socialdemokratiska partistyrelsen. Därför är det lite si och så med umgänget. Men ditt besked var åtminstone välkommet: Ni kan glömma de 90-procentiga ersättningsnivåerna! Däremot var det lite mer otydligt när det gäller karensdagen.

Det blir inte lika fluffigt och vackert när Mona Sahlin äntligen ger någon typ av besked. Synd att det sker så sällan!

(Applåder)

Anf. 18 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det var en seriöst menad önskan att bli inbjuden till vår partistyrelse. Jag kan överväga det.

Men sedan undrar jag vad statsministern egentligen hör. Är det något besked som socialdemokratin har gett hela tiden sedan valförlusten är det just att vi tänker reparera a-kassan. Det är bra om statsministern nu äntligen hörde det, för det är ett viktigt steg.

När vi pratar om skatterna taggar statsministern i desperation upp så mycket att han får det att låta som om det vore en chock att få tillbaka rättvisa mellan dem som har de allra högsta inkomsterna och vanliga löntagare. Som om det vore en chock att få tillbaka rättvisan mellan pensionärer som har jobbat och oss löntagare som jobbar just nu! Som om det vore en chock att också den som är sjuksköterska har en värdig sjukförsäkring, att också den som är polis har en värdig trygghetsförsäkring och att också den som är lärare har en värdig a-kassa!

Jag tror inte att statsministern förstår att välkommen till verkligheten betyder just att se att det är detta rättvisa handlar om. Det är vårt besked. (Applåder)

Anf. 19 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Mona Sahlin säger att man ska ha en värdig sjukförsäkring. Det håller jag med om. Jag tror också att det är viktigt för landets löntagare, särskilt kvinnor i den offentliga sektorn, att kunna leva på sin lön medan man jobbar. Det är därför 1 100 kronor i månaden spelar roll för landets sjuksköterskor.

Mona Sahlin säger också att hon har förnyat politiken. Jag tror att det är lite svårt för svenska folket att se den här förnyelsen. Men det är klart att det är en stor förändring när Socialdemokraterna nu ansluter sig till alliansregeringens skolpolitik. Det välkomnar vi.

En annan förändring som man kan se är Mona Sahlins inställning till de hushållsnära tjänsterna. 1998 tyckte Mona Sahlin att det här var en bra reform. När vi tillträdde genomförde vi reformen kring hushållsnära tjänster, och på kort tid har det här blivit en succé.

Det är mer än 50 000 hushåll som har ansökt om skattereduktion. Vi välkomnar särskilt att Göran Persson numera också tycker att den här reformen är bra och har ansökt om skattereduktion.

Det är ungefär 5 000 företag som nu finns i den här branschen, och vi ser en sysselsättningsutveckling som innebär att tre av fyra personer som har fått jobb i den här branschen faktiskt kommer från arbetslöshet.

Nu har Mona Sahlin ändrat åsikt och säger i en chatt på Dagens Industri: Visst kan det låta bra med nya jobb i den här branschen, men de pengar som den borgerliga regeringen satsar på de hushållsnära tjänsterna hade väl kunnat satsas på annat. Dessutom är avdraget krångligt.

Ja, man har en åsikt så länge man har den. Nu när den här reformen är bra, när vi ser goda resultat och människor får hjälp med vardagspusslet är alltså Socialdemokraterna och Mona Sahlin emot detta.

Min undran är bara: Vad är det för fel med att alla dessa kvinnor och män som sliter med vardagspusslet och alla de pensionärer som vill ha hjälp med vardagsbestyr nu får möjlighet att köpa det här till en rimlig kostnad? Är inte det en frihetsreform som Socialdemokraterna och Mona Sahlin skulle kunna hålla fast vid?

(Applåder)

Anf. 20 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte låta bli att tycka att det är lite tragiskt att lyssna på Maud Olofsson. För Centerpartiets ledare är det tydligen avdraget för hushållsnära tjänster som är den stora reformen, den stora drömmen, den stora visionen. Jag tycker verkligen att det är tragiskt.

Det är fortfarande så att politik är ett val, Maud Olofsson, mellan åtminstone två saker. Man kan ha hushållsnära tjänster som kostar 1,3 miljarder. Det räcker till 26 000 högskoleplatser, inklusive studiestöd. Det valet, tror jag, är oändligt mycket viktigare, inte bara för Sveriges framtid utan också för sjuksköterskorna.

De sjuksköterskor som Maud Olofsson och Fredrik Reinfeldt talade om som har jobb och jobbar och sliter och gör ett otroligt värdefullt arbete blir också sjuka ibland. Ibland låter det på Maud Olofsson som att det finns de som jobbar och de som är sjuka. Det är ju samma människor.

Vad är ditt besked till de 80 000 långtidssjukskrivna som om två veckor får sin ersättning sänkt? På vilket vis blir det lättare för dem att komma tillbaka till jobbet? På vilket vis blir de friskare?

Sedan står Maud Olofsson av alla och pratar om det här med att ändra åsikter. Jag hörde dig på radion härommorgonen. I stort sett det första ni gjorde när ni kom till makten var att höja arbetsgivaravgiften för alla småföretag, och så tog ni bort den satsning vi hade på enmansföretagare som anställer första gången. Nu satt du i radion och sade att du ville införa precis det som ni tog bort det första ni gjorde.

Här står du och klagar på att jag gör återställare. Jag skulle aldrig ens komma på tanken att göra som Maud Olofsson gör, att lova en återställare på sina egna beslut. Vad är nästa återställare som ni kommer att göra? Hoppas det är sjukförsäkringen, för det skulle sjuksyrrorna behöva. (Applåder)

Anf. 21 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Mona Sahlin tycker att det är tragiskt att jag tycker att hushållsnära tjänster är en bra reform. Jag tycker att det är mer tragiskt att Mona Sahlin har lämnat sin gamla inställning. Mona Sahlin var ju positiv till den här reformen förut. Men sedan blev hon partiledare och insåg naturligtvis att hon inte hade något stöd i sitt eget parti för sin åsikt. Då byter man åsikt. Svårare än så är det inte.

När det gäller skattesänkningar är det ju så att de kvinnor som får 1 100 kronor i månaden är otroligt nöjda med det därför att de kan leva på sin lön. Om de kan jobba, om vi får fler i jobb, 164 000 fler i jobb, får vi också råd med sjukförsäkring, med a-kassa, med rehabilitering, med hjälp med att få människor tillbaka till arbete.

Det finns ett samband, Mona Sahlin. Jag vet att Mona Sahlin inte är jätteduktig på ekonomi, men det finns ett samband mellan produktion, företagande och jobb och vilka möjligheter vi har att finansiera välfärden. Det är det som är sammanhanget i den svenska ekonomin.

Anf. 22 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det har att göra med att det är två kvinnor som står här att Maud Olofsson säger till mig, av alla, att jag inte förstår ekonomi. Det gör jag, Maud Olofsson. Jag förstår också att ekonomi när det handlar om politik även handlar om ord som rättvisa, om att fördela, om att faktiskt göra de största insatserna där behoven är som störst.

Jag förstår att ekonomi också handlar om sjukförsäkringen och om hur man väljer att använda statens resurser. Trots att jag är kvinna eller tack vare att jag är kvinna förstår jag ekonomi. Jag kommer att fortsätta

att hävda att det handlar om att också de människor som jobbar och sliter som sjuksköterskor, som poliser, som lärare och som kvinnliga företagare behöver starka trygghetssystem, så att de, när de hamnar i problem och när de blir sjuka, kan lita på att samhället finns där. Då litar inte jag på Maud Olofsson.
(Applåder)

Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns två saker som Mona Sahlin är rädd för. Det ena är att gå till val 2010 utan en politisk allians med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det andra är att gå till val 2010 med en politisk allians med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I Norge finns den regering som Mona Sahlin så gärna vill bilda i Sverige, en rödgrön koalitionsregering. Där är Vänsterpartiets ledare finansminister. Lars Ohly som finansminister – smaka på det! I Norge är Norges Kalle Larsson utbildningsminister – smaka på det!

Mona Sahlin vill bilda regering med två partier som är tillväxtfientliga, kunskapsfientliga och delvis civilisationskritiska.

Vilken politik ska en sådan här regering, som man nu så gärna vill bilda, föra? På första maj förklarade Mona Sahlin att det är det socialdemokratiskt styrda Göteborg som är ert skyltfönster för socialdemokratisk politik.

Jag kan säga att jag älskar Göteborg. Jag är nästan uppvuxen där, men ledningen i det socialdemokratiskt styrda Göteborg har under lång tid försummat den viktigaste sektorn i kommunen, den som bygger framtiden, hälften av budgeten, skolan och förskolan.

Göteborg har lägre resultat i skolan än resten av Sverige och fler obehöriga lärare. De satsar mindre pengar på skola och förskola än resten av Sverige. De har längre köer. De satsar 9 000 mindre på skolan per elev än borgerligt styrda Stockholm.

Hur ska man kunna satsa på framtiden, Mona Sahlin, om man inte satsar på skolan och förskolan? Om detta är ert skyltfönster och om detta är det bästa ni kan visa upp är mitt budskap till svenska folket om ert skyltfönster: Shoppa inte i det! Akta er väldigt nog!
(Applåder)

Anf. 24 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag är ledsen över att göra Jan Björklund besviken. Jag är verkligen inte rädd för att gå till val. Jag är uppriktigt rädd och orolig för det som nu sker i politiken. Jag längtar till nästa val. Jag beklagar bara att det är så länge som två år kvar.

Jan Björklund behöver liksom inte skrämmas med hur det ser ut i Norge. Det är en fantastiskt stark och bra regering, en alldeles utmärkt socialdemokratisk statsminister. Det räcker att skrämmas med att det är Jan Björklund som ska vara skolminister i två år till.
(Applåder)

Det jag tyvärr tror att Jan Björklund verkligen är rädd för själv är att han inte får ha till exempel betygen att stängas med i nästa valrörelse. Därför valde du bort, till min oerhörda sorg, ett handslag över blockgränserna om skolpolitiken. Det tror jag, precis som lärarfacken också tycker, hade varit en riktig insats för att ge lugn och ro både i skolan och i skolpolitiken.

Jag undrar om det någonstans under den kaxiga och hårda yta som Jan Björklund älskar att omge sig med finns någon liten socialliberal kvar. För jag har en fråga som Rädda Barnen har ställt till alla oss partiledare inför den här debatten: Är det inte rimligt att också flyktningbarn har rätt till sina föräldrar? Varför tillåter inte regeringen att de flyktingar som får uppehållstillstånd här får återförenas med sina barn det första de gör? Finns det någonstans något kvar av socialliberalismen? Jag skulle önska att Jan Björklund svarade ja på den frågan. Gör du det?
(Applåder)

Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag ska återkomma till skolan och flera andra frågor. Men replikskiftena finns för att vi som är replikörer ska kunna ställa frågor till den som har hållit ett anförande, och nu handlade det om Göteborg och ert skyltfönster för framtiden. Jag märkte att Mona Sahlin undvek det direkt. Det fanns inte ett ord om Göteborg, mer än på första maj för då var det skyltfönstret.

Vi måste väl då diskutera detta skyltfönster. Det är så ni vill göra i resten av Sverige. Det var det Mona Sahlin sade.

Det finns en sak som är bra i Göteborg numera. Det är att sedan valet har det tillkommit en massa jobb i Göteborg, 17 000 ungefär. Det är inte Socialdemokraternas förtjänst. Det är en blandning av konjunkturen och den jobbpolitik som regeringen har fört.

Ni satte på 1990-talet upp 80-procentsmålet för jobb i Sverige, det vill säga att 80 procent av den vuxna befolkningen ska ha jobb. Vi tror inte på sådana mål. Vi är mer åtgärdsfokuserade, men vi vill inte på något sätt vara missunnsamma. Vi vill glädja er som tror på sådana mål. Sverige når i år för första gången upp till 80-procentsmålet. Grattis Mona Sahlin!

(Applåder)

Anf. 26 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jan Björklund behöver inte säga grattis Mona Sahlin. Ni är så oerhört inriktade på personer. Det märks både på ditt inlägg och på statsministerns inlägg tidigare. Det är de arbetslösa som är att gratulera när jobben blir fler. Och det är de arbetslösa som borde vara att gratulera om det också fanns 80 procent i a-kassan, om det också fanns en skolminister som slogs för vuxenutbildning åt de grupperna.

Men jag upprepar gärna: Göteborg är ett skyltfönster för socialdemokratin att ställa mot skyltfönstret för borgerligheten i Stockholm. Det är stora skillnader.

I Göteborg kämpade den kommunala ledningen för att bibehålla stödet till sommarjobben, trots att din regering tog bort det. Det är viktigt för ungdomarna. I Göteborg har vi inte en kommunledning som försöker sälja ut allmännyttan, till skillnad från i Stockholm, utan där förstår man att politik också handlar om att erbjuda alla, inte bara några, framtidsmöjligheter.

Så Göteborg är ett skyltfönster för socialdemokratin. Jag hoppas att regeringen blir det också efter nästa val.

(Applåder)

Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! En av huvudpunkterna under den här viktiga debatten har varit världsmarknadspriserna på citroner. Möjligen är det oppositionens inlägg som kan leda oss till slutsatsen att priserna fortfarande är relativt låga eftersom surhetsgraden är så oerhört låg på den sidan. PH-värdet ligger tämligen lågt på vänstersidan.

Vi kunde i går se en fotbollsmatch där Sverige gjorde ett lysande resultat. Det som brukar sägas spela en väldigt stor roll är att man är samspelt, att man har ett fungerande spelsystem, en gemensam vilja att åstadkomma något.

Allians för Sverige startades för ungefär fyra år sedan. Vi har genom en gemensam vilja åstadkommit något väldigt viktigt. Fler människor har kommit i arbete. Sverige har i dag finanser som står sig väldigt starka vid varje internationell jämförelse. Steg för steg kan vi genomföra reformer, till exempel på äldreomsorgssidan, när det gäller tandvården och skolan.

Det är oerhört viktiga saker. Men det är för att vi har bestämt oss och för att vi har kunnat prioritera.

På vår motsatta sida finns ett vänsteralternativ, där Mona Sahlin är en företrädare, Lars Ohly en annan, Peter Eriksson en tredje. Vi vet inte något om vad ni vill göra. Vad har ni för gemensam politik?

Mona Sahlin sträcker ut handen och säger: Vi vill gärna åstadkomma en skolpolitisk uppgörelse. Det är ett positivt besked för oss. Men man vänder då ryggen till Lars Ohly och hans kamrater som på sin kongress nyligen sade att de vill förbjuda betyg under hela grundskolan. Det är inte nog med det. De vill också förbjuda betygen på gymnasieskolan.

Vilken gemensam politik kan väljarna se fram emot att ni kommer att presentera? Miljöpartiet säger: Vi vill ha ett gemensamt program. Vänstern säger: Vi vill inte ha något gemensamt program. Inte ens i den frågan kan ni enas.

(Applåder)

Anf. 28 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Alla har kunnat notera att för varje dag som går blir den samlade oppositionen här, vilken jag är ledare för, alltmer samlad i sin kritik, i sin analys och också i sina samlade förslag. I god tid före valet kommer inte bara herr Hägglund utan alla väljare att kunna se att det finns två tydliga starka alternativ i svensk politik. Det är det vi debatterar nu.

Vi socialdemokrater och Miljöpartiet ville verkligen göra upp om betygen med regeringen. Menar Göran Hägglund att ni ger Lars Ohly, som är den röda fanan för er, vetorätten? Jag vill bara säga att en bred uppgö-

relse över blockgränsen mellan oss, Miljöpartiet och alla de fyra borgerliga partierna är en hyfsad majoritet här i kammaren. Räcker inte det?

Göran Haggglund säger att ni har lämnat så tydliga besked och att ni gör precis det ni lovade. Jag minns verkligen fastighetsskatten. Kommer Göran Haggglund ihåg den och hur de beskeden var?

Jag såg en så fantastisk löpsedel som jag bara måste visa dig och de övriga:

Oj, oj, oj, 84 procent av länets småhusägare får höjd skatt. Oj, oj, oj, säger Chatrine Pålsson, kristdemokratisk riksdagsledamot. Det känns ju jobbigt med tanke på vad vi drev i valet.

(Applåder)

Det finns ganska många besked, Göran Haggglund. Bankeryd 1 var eländigt nog. Nu ska tydligen Bankeryd 2 komma. Uppföljare brukar sällan bli bättre. Men finns det något mer besked att ge än oj, oj, oj till alla dem som faktiskt fick sin fastighetsskatt höjd trots det löfte som du och alliansen gav före valet? Det skulle jag vilja veta.

(Applåder)

Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Om vi börjar med det sista tror jag att det är ett väldigt viktigt besked till alla dem som lyssnar på den här debatten och som kanske inte har kunnat hänga med i alla turer – kanske Mona Sahlin är en av dem – att just när det gäller fastighetsskatten hade i stort sett varje enskild fastighetsägare, varje enskild hyresgäst, varje enskild radhusinnehavare haft en högre skatt med den politik som Mona Sahlin och hennes företrädare står för.

(Applåder)

Det är sanningen att vi har sänkt skatten för 3,2 miljoner fastighetsägare i Sverige. Hade Socialdemokraterna fått fortsätta att lappa på det lapptäcke som hade utgjort det svenska fastighetsskattesystemet hade människor i stor utsträckning fått allt mindre marginaler och inte kunnat leva på sin lön. Det var den utveckling vi såg under många år och som gjorde att det gamla fastighetsskattesystemet var överspelat av verkligheten. Människor kunde inte leva under det.

(Applåder)

Anf. 30 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Som så många gånger förr tycker jag att det låter som om det är jag som är statsminister och du som är del i oppositionen. För så kommer frågeställningarna hela tiden.

Nu är det inte så. Det är Göran Haggglunds regering som mot vad man sade har höjt fastighetsskatten för många vanliga husägare runt om i Sverige och sänkt den ordentligt för de få riktigt rika med de riktigt stora husen. Det tycker inte jag är att följa sitt vallöfte.

Det är Göran Haggglunds regering som har sänkt skatten för löntagare och höjt den för pensionärer. Det är Göran Haggglunds regering som har gjort det.

Jag hoppas att vi kan mötas här i många debatter under tiden som går fram till valet för att visa att det går att göra politik på ett annat sätt. Det går att ha rättvis fastighetsbeskattning. Det går att göra pensionärerna till en grupp som man betraktar som människor som faktiskt har en lön av

arbete de har gjort och som har rätt att kräva större rättvisa från regeringen, inte minst från en socialminister.
(Applåder)

Anf. 31 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att säga tack, 165 000 tack till alla företagare runt om i hela landet som sedan Allians för Sverige fick väljarnas förtroende har sett till att 165 000 människor har kunnat gå från utanförskap till jobb. Jag vill tacka för er vilja, alla sena timmar och allt ert mod och engagemang för Sverige och jobben.

Tack, Åsa Storm, som driver Stormtrivs AB! Tack, Alec Carlberg, eldsjäl i det sociala företaget Basta som gör det möjligt också för dem som stått längst bort från arbetsmarknaden att gå till ett arbetsliv med gemenskap!

Jag vill också tacka alla er som vågat ta steget och starta nya företag. I Åre, Malung och Strömstad växer företagen upp nästan lika snabbt som i Stockholm, Göteborg och Malmö. På bara ett år har antalet nystartade företag ökat med 20 procent.

Låt oss vara ärliga! Även om jag som näringsminister, tillsammans med mina kolleger, har genomfört över 50 reformer som förbättrar förutsättningarna för fler jobb är det inte jag som anställer. Det är inte regeringen som anställer utan det är ni företagare som gör det. Därför är ni värda allas vårt tack. Ni är goda förebilder. Tillsammans ska vi se till att ännu fler kan gå från utanförskap till jobb så att fler får känna glädjen i en arbetsgemenskap. Bara så kan vi trygga vår gemensamma välfärd.

När jag i samband med valet 2006 reste runt i Sverige var det en fråga som ständigt mötte mig: Varför räcker inte pengarna?

Det var en bra fråga, för med världens högsta skatter borde vi också ha haft världens bästa välfärd och världens bästa vård – en vård som tar hand om din pappa när han har drabbats av stroke, en vård som ser och kan hjälpa dottern som precis har slutat äta, en vård som är nära och varm och som ger just vård och omsorg.

Med världens högsta skatter borde vi väl också ha haft världens bästa skola – en skola som varje dag glatt välkomnar barnens lust att lära och som ser att styrkan hos barn är olika, en skola som garanterar att barnen efter nio år inte kommer ut med underkänt i svenska, engelska eller matte. Men så var det inte.

Det enkla svaret på frågan var att Socialdemokraterna efter tolv år vid makten skapat ett samhälle på väg åt fel håll – ett samhälle där utanförskapet tillåts breda ut sig, ett samhälle där över en miljon människor en vanlig dag inte hade ett jobb att gå till, ett samhälle där allt fler fick bidrag och där färre bidrog, något som kostade miljarder och mänskligt lidande.

Det var därför pengarna inte räckte.

Två år har nu gått sedan alliansregeringen vann väljarnas förtroende för att minska utanförskapet. Vi vann därför att vi valde en annan väg än den som den socialdemokratiska regeringen plöjde. Vår väg är arbetslinjen, inte bidragslinjen.

Varje människa har rätt att tjäna egna pengar och att få bidra och göra rätt för sig. Det är skillnaden mellan utanförskap och jobb. Men det är också en skillnad mellan värderingar.

Jag måste säga att jag har otroligt svårt att förstå varför Socialdemokraterna har glömt sina värderingar om arbete. Att det ska löna sig att arbeta och anstränga sig var ju något som den gamla arbetarrörelsen strävade efter. Men i den nya socialdemokratin verkar man tro att pengar ramlar ned från himmelen för att sedan fördelas via olika bidragssystem.

- Centerpartiet vill att det ska löna sig att arbeta både som anställd och som företagare. Därför kan vi inte ta ut hur mycket skatt som helst vare sig av löntagare eller av företagare.
- Centerpartiet tycker att rätten till ett jobb och försörjning är det grundläggande i ett samhälle. Jobb ger självkänsla och självförtroende.

Men någon måste skapa jobben och se till att vi får inkomster till landet, och det är alla företagsamma. Annars har vi inga pengar att fördela.

Sverige måste tillbaka till de eviga värderingarna – till arbete, till rättvisa och till frihet. Även om pengarna nu räcker längre finns det mycket kvar att göra för att Sverige ska bli ett land där människor kan känna just rättvisa och frihet. Det var inte rättvisa när tusentals barn fick lämna skolan utan godkända betyg.

Rättvisa är att ge alla barn en tillräckligt bra grund att stå på inför vuxenlivet.

Det är inte rättvisa att gamla människor som arbetat hela sitt liv inte kan leva på sin pension. Rättvisa är också att de sämst ställda pensionärerna får del av välfärdsökningen och får mer pengar att leva på.

Det är inte rättvisa när företagare som sliter dag och natt inte har råd att ta ut semester och en vettig lön som alla vi andra. Rättvisa är att sänka skatter och arbetsgivaravgifter också för företagare.

Det är inte frihet att inte få välja. Frihet är när barnfamiljer kan anpassa barnomsorgen efter sina behov.

Det är inte frihet att vara hänvisad till ett apoteksmonopol. Frihet är när fler kan driva apotek närmare kunderna med öppet på tider då kunderna kan komma.

Det är inte frihet att tvingas vänta på läkarvård och äldreomsorg i många månader. Frihet är när sjuka och gamla fritt får välja i vården och äldreomsorgen efter egna behov och egna önskemål.

Arbete, frihet och rättvisa är tre viktiga grundstenar i Centerpartiets politik.

Vi kan inte heller blunda för det klimathot som världen står inför. Också här behövs det ett värderingsskifte. Enbart lagar och förbud räcker inte.

Ska vi lösa de problem som vi står inför krävs det ett nytt samarbete och en ny kraftsamling mellan näringsliv, samhälle, politik och det civila samhället.

Jag är helt säker på att industri, bostadsföretag och småföretag vill vara med och minska energiförbrukningen så att vi klarar de gemensamma målen på EU-nivå.

Jag är helt säker på att fler vill investera i vind- och vågkraft för att bidra till klimatsmarta transporter och klimatsmart energi.

Jag är helt säker på att fler vill vara med och ta fram en ny modern miljöteknik som världen efterfrågar och som kan skapa jobb här hemma.

Därför behöver vi en näringspolitik som lägger grunden för en hållbar tillväxt.

Här är Sverige redan en förebild. I USA, Indien och Kina vill världens ledare prata med mig och övriga i regeringen om Sveriges klimatarbete, om hur vi satsar på förnybar energi, om miljöbilspremierna och om den nya miljötekniken. Det ger hopp!

Allians för Sverige är nu på god väg att genomföra de förändringar som vi vann valet på – förändringar som är nödvändiga för att trygga jobben, nödvändiga för att få mer pengar till vår gemensamma välfärd och nödvändiga för miljön.

Alternativen i svensk politik har aldrig varit tydligare. Bidragslinjen står mot arbetslinjen; så ser valet ut. Även om Socialdemokraterna har pratat om förnyelse saknas både idéerna och modet.

Visst kan även jag höra lockropen till företagen, men mitt råd är: Glöm aldrig skillnaden mellan vänner och bekanta! Det räcker inte att lägga strössel på brödet om man har glömt att lägga jäst i degen, för petar man på ytan sjunker hela degen ihop.

I Socialdemokraternas jobbprogram är det bara en bråkdel av förslagen som har företagen i fokus. Merparten handlar om statliga satsningar, regelkrångel och nya myndigheter. Man vill fortsätta att styra företagen med pekpinnar och med bidrag, men man gör ingenting för att i grunden förbättra företagens villkor. Man tycks helt ha glömt bort att det är företagen som anställer.

Riktigt intressant blir det när man funderar på vad Socialdemokraterna *inte* skriver. De säger ingenting om sjuklöneansvaret och ingenting om skatterabatten på hushållstjänster. Ordet ”skatt” nämns en gång; det gäller då expertskatt. De säger ingenting om förmögenhetsskatt, ingenting om 3:12-reglerna, ingenting om arbetsgivaravgifter och ingenting om bolagsskatter.

Nu vet vi hur Sverige skulle ha sett ut om Socialdemokraterna och Mona Sahlin hade fått fortsätta att regera landet. Vi skulle ha haft 60 000 färre jobb, företag som hade fått betala 20 miljarder kronor mer i skatt och 40 miljarder kronor mindre till välfärden under de närmaste åren.

Med fortsatt socialdemokratiskt styre hade klyftorna ökat, orättvisorna bestått och friheten minskat.

Mona Sahlin säger att hon ibland blir trött. Det kan man som partiledare bli. Inte undra på det förresten! Inför LO-kongressen avslöjade hon att i sådana dystra stunder brukar hon tänka på mig, och vips får hon ny energi.

Gärna för mig! Jag är mer än glad om jag kan väcka liv i en trött arbetarrörelse som behöver nya friska idéer. (Applåder) Jag, Centerpartiet och alliansregeringen har inte slut på idéer, vi är inte trötta. Vi behöver inte hämta kraft i en rädsla för andra, vi drivs av en vilja att göra Sverige ännu bättre, en vilja att ge människor nya möjligheter att växa, att göra framtiden tryggare, luften friskare och stegen enklare att ta. Vi drivs av viljan att göra det bättre för människor, att ge dem frihet och rättvisa. Än är det mycket kvar att göra.

(Applåder)

Anf. 32 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det var roligt det där att du ger mig energi. Det får jag bjuda på, Maud Olofsson. Men jag kan bedyra att jag inte är fullt så trött att jag tycker att du har speciellt mycket friska idéer att komma med. Dit har jag inte kommit än.

Däremot vet vi socialdemokrater precis det som Maud Olofsson efterlyste. Hon sade att pengarna inte kommer från himlen. Nej, det vet vi verkligen. Det är det som ligger bakom den urstarka ekonomi – jag kan en hel del om ekonomi – som staten har. Det är det som låg bakom den starka saneringen av budgeten, som Centerpartiet var med om tillsammans med Socialdemokraterna under 90-talet. Vi vet verkligen att pengarna inte kommer från himlen, utan de kommer från arbete.

Vi vet också att vägen till arbete går via utbildning, via kompetens, via att vi ger vuxenutbildning till dem som inte klarade sig genom gymnasieskolan eller den som i vuxen ålder kommer på vad man verkligen drömmer om att utbilda sig till. Vi vet att vägen till arbete går via att ha trygghet när man råkar illa ut och genom att alltid få en chans till.

Därför har vi också varit ute och lyssnat på småföretagen. Jag vet att det inte är bara i industrin utan också i de små företagen som arbeten växer fram. Vi har inte bara lyssnat och hört, vi har också förändrat mycket av vår politik för de små företagen efter våra kontakter och diskussioner med småföretagen.

Det här ser väldigt många av småföretagen. Jag såg att Gnosjöupproret var i gång igen. De säger: Vad alliansregeringen har uträttat hittills för småföretagen är en mycket stor besvikelse.

Jag undrar om Maud Olofsson kunde kommentera det. Vad är det som är en besvikelse? Vad är det som gör att Gnosjöupproret nu riktar sig mot alliansregeringen? Ni har kanske lyssnat, men har ni hört vad småföretagen faktiskt tycker?

Anf. 33 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att Gnosjöföretagen mycket väl vet vad som händer i Sverige i dag. Nyföretagandet har ökat med 20 procent, bland kvinnor 21 procent, vilket är otroligt glädjande. Jag tror att Gnosjöföretagen ser att vi har sänkt arbetsgivaravgifterna för ungdomar, för långtidsarbetslösa, för långtidssjuka, för invandrare, det vill säga dem som har stått längst från arbetsmarknaden. Det var också tanken med allt detta. Jag tror att Gnosjöföretagen och alla andra ser alla de 50 förslag som vi har lagt fram för att förenkla för företagen och göra det mer lönsamt. Men det är naturligt att Gnosjöföretagen har ännu mer på sin önskelista, och jag förstår dem, för det återstår en hel del att göra efter långvarigt socialdemokratiskt maktinnehav.

Det Gnosjöföretagen ska komma ihåg är alternativet: 20 miljarder i skatteökningar för företagen, mer Amsåtgärder, mer skattekrångel, mer byråkrati, inget regelråd som granskar regelförändringar. Alla de sakerna är Socialdemokraternas alternativ i deras jobbpolitik. Man säger ingenting om skattepolitiken när man pratar om företagen mer än expertskatten. Hur kommer det sig? Varför är inte skattepolitiken viktig när ni pratar om företagens villkor?

Jag kan lova Mona Sahlin att skattefrågan står högt på företagarnas dagordning. 20 miljarder i ökade skatter för företagen – det är mycket pengar. När vi räknar och tittar på Socialdemokraternas alternativ ser vi att det är 60 000 färre jobb som det kommer att innebära. Så säger Mona Sahlin: Vi ska ha mer pengar till sjukförsäkringar, a-kassa och välfärdsreformer. Det går inte ihop, Mona Sahlin. Det börjar med företagen som anställer. Vi säljer produkter utomlands, företagen anställer människor som kan betala skatt. Sedan kan vi fördela till välfärden. Det är därför som företagarna är så viktiga.

Jag tror att företagarna, när de ser hela den här listan och granskar de faktiska siffrorna, är de som är mest nöjda. Det visar dessutom siffrorna i mätningarna.

(Applåder)

Anf. 34 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det finns säkert många mätningar man kan titta på. Det är uppenbart att Maud Olofsson har hittat några som hon tycker är positiva, och det är bra. Men det intressanta är att titta på vad vi socialdemokrater faktiskt har gjort de senaste två åren i opposition. Vi har konstaterat att vi verkligen förlorade valet, att vi fick en hemläxa av väljarna och att det inte minst berörde vår syn på de små företagen. Vi har traditionellt haft en oerhört stark ställning och förståelse för den stora industrin, och vi har behövt utveckla vår syn och se att jobben växer fram också i de små företagen. Vi tog den hemläxan på allvar, Maud Olofsson. Vi har förändrat oss.

Det var vi som sänkte skatten och sänkte arbetsgivaravgifterna för de riktigt små företagen. Det var du, Maud Olofsson, som höjde dem för de små företagen. Det är du som nu säger att det återstår mycket. Ja, bland annat att rätta till era egna beslut vad gäller de små företagen. Det tycker inte jag tyder på så mycket insikt eller självkritik eller sökande efter nya vägar för att stimulera småföretagande. Jag är övertygad som att inte minst de kvinnor som Maud Olofsson så förtjänstfullt jobbar för behöver trygghet som företagare.

(Applåder)

Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! När nu Mona Sahlin och Socialdemokraterna värnar småföretagen så mycket, varför talar ni inte om att ni tänker höja skatterna med 20 miljarder för landets företagare? Ni struntar i att vi har haft hög ungdomsarbetslöshet. Ni struntar i att invandrare står utanför arbetsmarknaden och att långtidssjuka och långtidsarbetslösa har svårt att komma tillbaka. Tala om det för företagarna. Tala om för företagarna att ni tänker återinföra förmögenhetsskatten. Tala om för företagen att det blir mer Amsätgärder. Tala om för företagarna att det blir mer krångel. Tala om för företagarna att ni kommer att försvåra för de mycket små företagen inom den offentliga verksamheten. Det är också er politik. Men ni väljer inte att tala om det.

Jag är helt säker på att trovärdigheten hos Socialdemokraterna när det gäller företagspolitik inte är på högsta nivå efter alla de tolv år som ni har suttit i regeringsställning. Jag tror att landets företagare är nogga med att skilja på vänner och bekanta. Det låter fint att prata om företagen, men

det handlar också om att granska de konkreta förslagen. Det är bara så konkret politik genomförs.
(Applåder)

Prot. 2007/08:126
11 juni

Partiledardebatt

Anf. 36 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag hörde att Maud Olofsson i sitt anförande hade ett stycke om klimatsatsningar och hållbar utveckling. Det är väldigt bra, och det är en gammal paradgren för Centern som har legat nedbäddad i en djup säck under lång tid. Det är kanske dags att ta fram och damma av det. Ni har tre ministerposter där ni verkligen kan påverka: som näringsminister, som infrastrukturminister, som miljöminister.

Jag läste i intervjun med Andreas Carlgren i Svenska Dagbladet i går om de järnvägssatsningar som han förespråkar helt i linje med den klimatberedning som har suttit och där sju partier var överens om att vi behöver öka kapaciteten på järnvägen med 50 procent till 2020. Det kräver ganska stora satsningar. Banverket har räknat med minst 136 miljarder kronor i investeringar fram till dess. Det är alltså inga småpengar. Samtidigt är det helt nödvändigt därför att den globala uppvärmningen kräver att vi för över både gods- och persontrafik från väg till järnväg. Då måste kapaciteten öka. Därför välkomnar jag självklart hans uttalande.

Samtidigt minskar den här regeringen anslagen till järnväg i år i tilläggsbudgeten och tar från det anslaget och för över till väganslaget i stället. Då är det inte längre så trovärdigt. Då blir det inte så mycket till klimatsatsning när man minskar järnvägssatsningarna 2008. För framtiden har ni hittills inte presenterat någonting som liknar en politik där ni faktiskt finansierar den här järnvägssatsningen. Det kanske är någonting som ni ska tala om i högtidstalen. Klimat är viktigt, och järnvägssatsningar behövs, men ni är inte beredda att i praktisk politik stå för det.

Om ni klarar av att finansiera järnvägssatsningen kommer ni att få allt stöd av Vänsterpartiet. Men jag är rädd för att Maud Olofssons svar nog blir att ni ska diskutera det här inom regeringen. Sedan får Fredrik Reinfeldt bestämma, och så blir det ingenting. Det är nämligen så det brukar vara.

(Applåder)

Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Lars Ohly talar av egna erfarenheter av samarbetet med Socialdemokraterna eftersom han gör den utvärderingen. Så fungerar inte allianssamarbetet, kan jag meddela.

När Lars Ohly säger att vi har glömt miljöpolitiken vill jag påminna om att den här regeringen faktiskt har drivit på för de gemensamma energi- och klimatmålen som nu finns på EU-nivå. Jag vet att Lars Ohly inte tycker om EU, men i det här sammanhanget kan det väl ändå vara rätt bra att vi gemensamt i Europa har kommit överens om att minska energiförbrukningen, att vi ska ha 20 procent förnybart, att vi ska minska klimatutsläppen med 20 procent och förnybara bränslen med 10 procent. Får vi en global överenskommelse är vi också beredda att gå upp till 30 procent. Det lyckades aldrig Lars Ohly och Miljöpartiet att komma överens med Socialdemokraterna om. Den här regeringen gör alltså mycket mer än den tidigare.

Järnvägssatsningen är en del av en framtida transportpolitik som är klimatvänlig. I förra budgeten, 2007, satsades 1,2 miljarder extra på skötsel och underhåll av både väg och järnväg. Vad har det inneburit? Jo, att framkomligheten har ökat, inte minst i den här regionen. Folk börjar kunna komma i tid till sina jobb. Man kan lita på de kollektiva transportmedlen.

Vad lämnade Lars Ohly efter sig? Jo, han lämnade efter sig en infrastrukturplan som saknade 100 miljarder kronor. Det är att jämföra med sovjetiska femårsplaner; planerna är här uppe och pengarna är där nere. Det är inte konstigt om Lars Ohly gillar den sortens planer. Mer överraskande är att Socialdemokraterna och Miljöpartiet tyckte om sovjetiska femårsplaner.

Det vi gör nu är att tillföra extra pengar. Och vi återkommer i höst med en transportpolitik som är klimatvänlig. Där ska vi försöka koppla ihop transportslagen, därför att när du och jag reser bryr vi oss inte om ifall det är sjöfart, flyg eller tåg, utan vi vill att det ska funka, och funka klimatsmart. Då måste vi koppla ihop väg, järnväg, sjöfart och flyg så att det fungerar väl, och det är klart att järnvägen kommer att spela en viktig roll i det sammanhanget.

Det jag gör är att jag levererar i järnvägsfrågan. Det Lars Ohly gjorde var att han lämnade efter sig 100 miljarder i fakturor.
(Applåder)

Anf. 38 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det här är lite våghalsigt av Maud Olofsson i debatten, för det går bra för vem som helst att kontrollera att ni har tagit pengar från järnvägssatsningar 2008 och fört över dem till vägsatsningar. Ni finansierar inte den satsning som Klimatberedningen var överens om är nödvändig för att höja kapaciteten på järnväg.

Vi är det enda parti i riksdagen som finansierar hela den satsningen, därför att vi lägger in den i en investeringsbudget. Det är ganska smart. Då behöver vi inte ta varje kostnad för infrastruktur den dag de uppstår, utan vi kan skriva av dem under en längre tid. Så gör varje kommun, så gör varje företag och så bör naturligtvis också staten göra. På det sättet får vi utrymme för att bemöta klimathotet i verkligheten, inte bara i ord och genom retorik, och satsa på den järnvägsutbyggnad som är helt nödvändig för att vi ska föra över gods- och persontrafik från väg till järnväg.

Maud Olofsson fortsätter i stället att prata. Kan du inte ge ett löfte här och nu om att ni kommer att arbeta för de 136 miljarderna och se till att den här regeringen står för en massiv utbyggnad av järnvägstrafiken så att Klimatberedningens mål uppfylls? Ge det löftet, Maud Olofsson!

Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det jättefint att Lars Ohly lägger pengar i sin budget nu på järnvägen, det som han aldrig lyckades med när han samarbetade med Socialdemokraterna. Det saknar trovärdighet.

Vi har sett människor stå på perronger och vänta på tåg utan att kunna lita på att tågen skulle komma fram. Det är bristande skötsel och underhåll på järnvägssidan som har gjort att det är på det sättet. Nu ser människor att spadarna är i jorden. Man ser maskinerna som ser till att vi får

bättre framkomlighet. Det som är viktigt är att se till att de resurser man har för väg- och järnvägsnät sköts på ett bra sätt och att man ökar framkomligheten. Vi kommer att återkomma i höstens budget när det gäller prioriteringarna inför den kommande infrastrukturperioden.

Men glöm aldrig vad du lämnade efter dig! 100 miljarder saknades i dina infrastrukturplaner. Det ni pratade om var bara luft. Det var bara spadtag alltihop. Det var inte verklighet. Det är det människor ser nu när både järnvägsnät och vägnät förfaller och inte sköts på ett bra sätt. Tack vare en ny regering blir det annorlunda.

(Applåder)

Anf. 40 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag får i alla fall ge Maud Olofsson erkännandet att hon är ganska makalös i vissa sammanhang. En sak är hur hon handskas med sanningen kring järnvägsfrågorna.

Maud Olofsson pratade förut om att man ska skilja på vänner och bekanta. Det kan ju vara en intressant och viktig hållning. Men det är kanske också viktigt för människor att tänka på att skilja på ord och handling. Maud Olofsson pratar här i dag, och i radion häromdagen, om att hon vill ha sänkta arbetsgivaravgifter för småföretagen. I handling har hon höjt arbetsgivaravgifterna. Det var en av de första saker som Maud Olofsson lyckades med när hon satte sig i den här regeringen efter valet 2006.

Här säger hon att hon vill göra satsningar på järnvägar för att minska klimatutsläppen och göra Sverige mer långsiktigt hållbart. I verkligheten har hon stoppat järnvägsinvesteringar och skyller det sedan på oss. Det är ganska makalöst, måste jag säga.

Vi lyckades under förra mandatperioden naturligtvis finansiera varenda krona i våra järnvägsplaner varje år. Det är klart att det är så. Gå tillbaka och titta på våra budgetar. Vi finansierade järnvägsplanerna de år när vi var med och bestämde.

När Maud Olofsson är med och bestämmer vill man inte vara med längre. Då är man inte beredd att göra de höjningar av anslagen som krävs därför att vi har en byggkonjunktur som ökar kostnaderna lite grann. Hur ska man lösa den lilla ekvationen? Jo, man skyller på oss som var med förut. Det är ju ni som sitter med budgetredskapet och pengarna och inte vill finansiera det här. Det är makalöst, Maud, hur du kan hålla på.

(Applåder)

Anf. 41 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att det är pinsamt för både Miljöpartiet och Vänsterpartiet att det saknades 100 miljarder. Det är jättepinsamt. Till en del berodde det naturligtvis på kostnadsökningar, men det berodde också på att ni inte anslog pengar i takt med spadtagen. Det är därför människorna har fått stå kvar på perrongen. Det är därför framkomligheten är så dålig. Det är därför vi har potthål i våra grusvägar.

Nu satsar vi på de enskilda vägarna. Vi satsar på att upprusta vägnätet och järnvägsnätet. 1,2 miljarder extra i den senaste budgeten – en av de största extra satsningar som en regering någonsin har gjort på just infrastruktur i en budget.

När det sedan gäller arbetsgivaravgiften förändrade vi den därför att vi såg att det fanns långtidssjuka och långtidsarbetslösa ungdomar och invandrare som stod utanför arbetsmarknaden. De har jättesvårt att komma in på arbetsmarknaden. Vi insåg att om de ska ha en chans att komma in på arbetsmarknaden måste arbetsgivaravgifterna sänkas just för de grupperna. Det ni säger är: Det behövs inga extra ansträngningar för att dessa grupper ska komma in. Jag vill påstå att ni har fel. Det är svårt att komma tillbaka om man har varit långtidssjuk eller långtidsarbetslös.

Vi såg ungdomsarbetslösheten raka i höjden. Och Centerpartiet drev i valrörelsen kraftiga satsningar just på ungdomarna. Nu ser vi resultatet: 40 000 fler unga som får jobb. Vi ser att invandrarna kommer tillbaka till arbetsmarknaden liksom de långtidssjuka och de långtidsarbetslösa.

Man måste kunna se vad det finns för samhällsproblem när man ska utforma politiken. Man måste hitta rätt åtgärder för att nå rätt mål. Om vi minskar utanförskapet och ser till att fler människor jobbar, då blir det mer pengar över också till exempelvis infrastruktur. Det är så det hänger ihop.

Om du hade fått fortsätta tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet hade utanförskapet bara ökat. Det var det ni var på väg in i. Över en miljon människor stod utanför. Nu har vi 165 000 fler i jobb.

Jag är otroligt stolt över att vi vågar förändra politiken så att det skapas jobb och framtidstro bland svenska medborgare.
(Applåder)

Anf. 42 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Ja, ni vågar förändra politiken genom att höja arbetsgivaravgifterna. Det du nu står och säger är att höjda arbetsgivaravgifter skulle ge fler jobb. Det låter inte alls rimligt. Jag tror att det är ganska få av de svenska företagarna som tror att de höjda arbetsgivaravgifter som de fick efter valet 2006 ledde till några nya jobb. Jag tror att det ni gjorde då snarare minskade antalet nya jobb.

Du säger att ni satsade på de unga och sänkte arbetsgivaravgifterna för dem i stället. Det gjorde ni ju inte. Det var bara höjningar som företagen fick då. Sedan har ni dribblat med EU och försökt få in andra regler men haft jättesvårt att få till någonting på den fronten, men det gick väldigt fort att höja arbetsgivaravgifterna.

Jag tycker att det är märkligt att du nu i efterhand kan påstå att höjningen av arbetsgivaravgifterna skulle ha bidragit till en massa nya jobb och att ni är stolta för att det har minskat utanförskapet. Det är inte alls så det är.

Det enda utanförskap ni möjligen har lyckats minska med era åtgärder är att ni har fått en halv miljon människor att hoppa av a-kassan. Att öka osäkerheten, rädslan och otryggheten i det svenska samhället, det har ni lyckats med väldigt bra måste jag säga. Människor har inte längre råd att vara med i trygghetssystemen, eller så har ni helt enkelt tvingat ut dem.

Anf. 43 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Siffrorna talar sitt eget tydliga språk: Nyföretagandet ökar med 20 procent. Kvinnors nyföretagande ökar med 21 procent och

ligger nu på 35 procent. Tillväxten ökar i hela Sverige. Arbetslöshetssiffrorna är rekordlåga också i dina och mina hemtrakter. Företagen anställer. Exporten ökar. Tjänsteföretagandet ökar, och anställningarna och produktiviteten inom tjänstesektorn ökar. Det innebär fler jobb som också kommer dem till del som stod utanför arbetsmarknaden.

Jag är otroligt överraskad över att en samlad vänsterkartell inte ser utanförskapet – inte ser att det var över en miljon människor som stod utanför. 165 000 färre i utanförskap är ett bra resultat efter två år, men varenda människa som har fått ett jobb är värd det. Vi behövs nämligen allihop i ett samhällsbygge. Vi behövs allihop på arbetsplatser så att vi får arbetskompisar och så vidare. Men vi behöver också gemensamma ansträngningar för att skapa ett samhälle som håller ihop.

Jag förstår att Peter Eriksson är besviken när han inte får sitta i en regering och samarbeta med Socialdemokraterna – men gläds ändå åt att utanförskapet har minskat med 165 000 personer på två år. Det är något att glädja sig åt!

Anf. 44 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! ”Jag känner mig totalt värdelös. Det finns ingen nytta med mitt liv.”

Så sade Samuel Sandelin, 24 år gammal i tidningen Aftonbladet i mars 2006. Samuel berättade att han sov till klockan ett och spelade dataspel för att få tiden att gå.

Redan som 23-åring hade Samuel förtidspensionerats. Han hade fått diagnosen adhd, berättas det i tidningen, och han ansågs inte kunna arbeta.

”Det går inte att beskriva hur det är. Man är ingenting”, säger Samuel i Aftonbladet.

Detta var våren 2006. Nu har Samuel återigen intervjuats i Aftonbladet, och han har fått en ny livssituation. Samuel gav inte upp, och det gjorde inte myndigheterna heller så småningom, utan han skulle tillbaka till arbetsmarknaden. Till slut fick han ett jobb på ett lager.

Jag klarade av ett lagerjobb, säger han. Jag fixade det, säger han med stolthet. Nu har han lämnat förtidspensionen bakom sig.

Det var under Mona Sahlins tid i regeringen som antalet förtidspensionärer i Sverige blev fler än antalet företagare. ”Alla ska med” stod det på valaffischerna, men den regering som avgick 2006 lämnade fler människor bakom sig än någon annan svensk regering har gjort.

Självfallet finns det människor som måste få förtidspension även i framtiden. Men vi kan inte hålla på och förpassa så många människor ut i utanförskap som vi har gjort hittills. Nu får vi en rehabiliteringskedja som ersätter Socialdemokraternas utsorteringskedja.

Samuel får av Aftonbladet frågan hur han ser på den nya regeringens politik för att minska förtidspensioneringarna. Han säger: ”De har den rätta intentionen.” Han får frågan hur han ser på framtiden. Han svarar: ”Mycket ljusare än för två år sedan. ... Jag träffar människor, jag är någon nu.”

Vi lägger om den här politiken. Människor ska känna sig behövda. Samuel ska få återkomma till arbetsmarknaden. Det sociala skyddsnätet ska fånga upp dem som faller, men det ska inte snärja dem som kan stå av sig själva.

Herr talman! Sverige är det enda land i världen där det är förbjudet för en lärare att skriva ned på ett papper hur eleven ligger till i studierna och räcka över detta papper till föräldrarna. Det är en fullständigt absurd regel! Föräldrarna har enligt vår uppfattning rätt till tydligast möjliga information om hur det går för deras barn i skolan.

Om en elev inte når målen ska det inte få stå skriftligt på ett papper, ropar nu oppositionen. Låt mig säga direkt: Här har vi olika uppfattning. Det är just för de elever som har svårigheter att nå skolans mål som det är särskilt viktigt att skolan redovisar för föräldrarna hur eleven ligger till och vad som behövs för att uppnå målen. Det är inte samhällets barn. Det är inte skolans barn. Samhället har inte rätt att mörka information för föräldrarna. Föräldrarna har rätt till tydlig information, och det är därför regeringen i måndags tog beslut om att ta bort förbuden mot skriftlig betygsliknande information i den svenska grundskolan.

Herr talman! Vi är så klart helt medvetna om att opinionsläget just nu är motigt för regeringen. Ändå är jag helt lugn inför valet 2010. Vi har fattat beslut som delvis är tuffa, men de är nödvändiga. Det nedkallar inte allas förtjusning att fatta sådana beslut, och Socialdemokraterna har i populistisk anda röstat nej till i princip allt.

Trots att vi har lägre skatter i dag får staten in mer pengar än förut, helt enkelt för att vi har fler skattebetalare. Nu är det dags att också genomföra satsningar som blivit möjliga tack vare de tuffa besluten. Vi tänker till exempel gå vidare med ytterligare skattesänkningar för arbete. Jag noterar att det nu finns en bred enighet i riksdagen för de skattesänkningar som redan är genomförda. Inte för dem vi föreslår, men för dem som genomfördes i fjol. På Vänsterns kongress sade till och med Lars Ohly att även han är för skattesänkningar, åtminstone dem som genomfördes för två år sedan.

Jag är glad att vi i regeringen också har enats om att nu begränsa uttaget av statlig inkomstskatt. Skattesystemet måste premiera utbildning, men det har bestraffat utbildningen. Den som går tre, fyra eller fem år på universitet och drar på sig stora studieskulder får till på köpet en straffbeskattning. Gymnasielärare, polisinspektörer, specialistsjuksköterskor – det är också dem vi nu tänker sänka skatten för. Det måste löna sig bättre att utbilda sig!

Om jag får peka på några områden där regeringen också kommer att höja ambitionerna de kommande åren vill jag börja med psykiatin. Jag ska vara uppriktig: Jag skäms över hur vi i Sverige har hanterat våra psykiskt sjuka. För detta bär alla partier i riksdagen, också mitt eget, ett ansvar för de reformer som inte har fungerat.

I all välmening monterade vi ned de gamla mentalsjukhusen, men det är i dag ytterst oklart hur vård och omsorg ska fungera i stället. Många människor far illa. Här behövs satsningar, och det kommer satsningar.

När det gäller tandvården har många människor avstått från att gå till tandläkaren i Sverige, eftersom större behandlingar kostar väldigt mycket pengar. I socialdemokratins Sverige blev tänderna en fråga om hur mycket man tjänade. I tolv år regerade Socialdemokraterna Sverige. I valrörelse efter valrörelse talade Göran Persson om att tänderna inte fick bli en klassfråga, men några skarpa förslag från de regeringar han ledde kom aldrig.

Göran Persson skriver om detta i sina memoarer. Man läser med intresse: Det kändes bittert att förlora valet 2006 utan att ha kunnat sätta en ny, stor tandvårdsreform.

Jag vill nu glädja Göran Persson och andra socialdemokrater: Ni behöver inte vara bittra längre över valförlusten, för nu genomför vi tandvårdsreformen!

(Applåder)

Mona Sahlin har vid några tillfällen sagt, bland annat när hon tillträdde och också någon gång här nyligen, att nu ska Socialdemokraterna bli ett företagsvänligt parti. Vi brukar höra det ungefär vart femte år från Socialdemokraterna, och sedan brukar det inte hända så mycket. När man tar del av åtgärdslistan från arbetsgruppen, som i och för sig innehöll rätt många punkter, är det inte så väldigt mycket förnyelse. Företagsklimatet ska enligt Socialdemokraterna lösas med mer av – gissa vad? Jo, mer av olika bidrag. Det är ett fyrverkeri av nya bidragsformer för människor och företag. Det är nya bidrag innan man har startat företaget, det är nya bidrag medan man driver företaget, och det är nya bidrag efter att företaget är nedlagt. Det är nya bidragsformer i långa rader.

Tänk, när jag lyssnar på företagare är det inte detta de frågar efter. Det är helt andra saker. Men Socialdemokraterna har så otroligt svårt att frigöra sig från bidragstänkandet.

När Mona Sahlin var helt nyttillträd som partiledare sade hon att Sverige borde lyssna lite mer på Ingvar Kamprad. Nu har det gått ett år sedan Mona Sahlin valdes – det kan vara intressant att höra vad Ingvar Kamprad har sagt. Har han till exempel svarat Mona Sahlin på frågan om varför han valde att personligen flytta utomlands? Har han svarat på frågan om varför Ikea inte längre är ett svenskt företag? Det är relevanta frågor att ställa till Ingvar Kamprad, om man nu ska lyssna på honom.

Herr talman! När jag var en liten grabb satte min mamma upp en sparbössa på köksbordet. Ni som är i ungefär samma generation som jag vet vad jag talar om. Den var lilafärgad och kom från Lutherhjälpen. Mamma sade att man skulle stoppa 25-öringar i den för att hjälpa svältande barn i Indien.

Numera är vi imponerade av Indiens utveckling. De utexaminerar 200 000 civilingenjörer varje år. Det var ju därför vi samlade in 25-öringarna – för att de skulle få det bättre. Nu får de det kraftigt bättre i snabb takt.

Nu möter Indien oss med nya utmaningar. Hur ska vi klara konkurrensen från de länderna? De satsar stenhårt på utbildning och kunskap. De satsar stenhårt på arbete, företagande och tillväxt.

Låt mig vara tydlig på en punkt: Jag vill att Sverige på 2000-talet ska vara en av världens mest framgångsrika nationer, precis som vi tidvis var under 1900-talet. Då duger det inte att resultaten i svensk skola har sjunkit oavbrutet i 15 år. Då duger det inte att arbetsföra människor förpassas till utanförskap. Då duger det inte att arbete inte lönar sig. Då duger inte längre socialdemokratins 1900-talslösningar.

(Applåder)

Anf. 45 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det var en mycket fin och viktig berättelse om Samuel som vi fick av Jan Björklund. Jag läste också om honom i Aftonbladet.

Det säger mycket. Jag tror, precis som Jan Björklund beskrev psykiatrin, att det finns områden där många av oss här i kammaren har anledning att rannsaka och ompröva politiken. Det gör vi, och jag hoppas att också andra partier gör det.

Kvar finns två frågor. Den ena är: Varför ska, om två veckor, de riktigt långtidssjuka få sin ersättning sänkt? På vilket sätt hjälper det dem att göra den resa som Samuel har fått göra? Varför görs det inga insatser för att förändra på arbetsplatserna så att det finns fler ställen som det lager som Samuel kunde gå till, arbetsplatser där man orkar och kan jobba under en längre tid? De insatserna har ju i princip försvunnit.

Den andra frågan handlar om skolan. 60 procent av alla gymnasieelever vill läsa på högskolan inom tre år efter det att de har slutat gymnasiet. Det är mycket bra. Det är inte bara de som läser teoretiska program. Det är 40 procent av dem på elprogrammet, det är hälften av dem på barn och fritid och det är en fjärdedel av dem på hotell och restaurang. Det är viktigt. Om man har utbildning är det enklare att få behålla ett jobb.

Du tog ju bort behörigheten till högskolan just för dem som läser på yrkesförberedande program, och du skar ned komvux med en tredjedel där de hade kunnat läsa in sin behörighet. Ni dimensionerar nu högskolan så att färre får möjlighet att läsa där. Är inte det att stänga dörren för just de ungdomar som behöver få inte bara *en* chans utan en chans till?

Anf. 46 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag antar att taktiken är att ställa så många frågor att det är omöjligt att svara på alla, sedan kan man säga att Björklund inte svarade.

Jag börjar med sjukersättningen. En lösning var att den som var sjukskriven tillräckligt länge fick förtidspension. Då fick man alltså 64 procents ersättning av sin tidigare lön. Den förlängda sjukpenningen har en väsentligt högre ersättningsnivå än förtidspensionen. Beskrivningen att det är en sänkning är ytterst tvivelaktig. I själva verket är vår politik att man inte ska förtidspensioneras om man har möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Det är modigt av Mona Sahlin att ta upp gymnasieskolan. Maken till misslyckad gymnasiereform får man leta efter som den som Socialdemokraterna konstruerade på 90-talet. När Göran Persson var skolminister skrev han i propositionen: Nu är Sverige det första land i världen som kommer att se till att alla ungdomar blir universitetsbehöriga. Resten av världen kommer efter. Det här är en trend.

Nu har det gått 18 år, och inget land har tagit efter Sverige, Mona Sahlin. Någonting borde man lära sig av det.

Orsaken är att ungefär en tredjedel av varje årskull slås ut från gymnasieskolan. Man säger att alla som går på gymnasiet ska tvingas läsa in teoretisk högskolebehörighet. Varför nedvärderar ni yrkeskunskaper? Ni kallar er för arbetarparti, men det är ingenting värt. Jag antar att det är den gamla vita studentmössan som blockerar ett mentalt nytänkande för socialdemokratin; man har komplex för det.

Yrkesutbildningar är naturligtvis någonting fint i sig. De behöver inte få status genom att man akademiserar dem.

De som vill läsa på högskola och universitet ska ha rätt att läsa in den behörigheten både på gymnasiet och efteråt på komvux. Det är en rättighet, så det går inte för någon kommun att tricksa bort.

Den gymnasiepolitik som Sverige har fört sedan början av 1990-talet är den mest misslyckade gymnasiepolitik som något land i Europa har fört.

(Applåder)

Anf. 47 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Det verkar som om Jan Björklund har en verklig *hang up* till Göran Persson. Jag vet inte hur många gånger Göran Persson ska användas som exempel för både det ena och det andra. Kom loss från 90-talet. Det är ni som regerar nu.

Jag tror uppriktigt sagt att det som väljarna ser är att vi socialdemokrater drog lärdom av att vi förlorade valet. Vi hörde faktiskt att väljarna var ganska missnöjda med oss, bland annat på skolområdet. Det var därför det första område där vi förändrade oss, och gjorde det ganska ordentligt. Att förändra betyder ju inte att acceptera allt som man tycker är dålig politik i det borgerliga tänkandet.

Det finns ett område där vi inte tänker förnya och förändra. Om alla ska ha inte bara *en* chans till, utan många, är det sämsta man kan göra i en tid som denna att dra ned på möjligheten till vuxenutbildning och dra ned på möjligheten att skaffa sig den kompetensen. Jag vet, det tror jag att Jan Björklund också vet, att varje år försvinner i princip 10 procent av de existerande jobben eftersom innehållet i de jobb som finns förändras så mycket att det krävs en annan kompetens och utbildning för att klara dem. Därför måste möjligheten vara större. Varför skära ned där?

Anf. 48 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Av samma skäl som den regering som Mona Sahlin ingick i – jag nämner inte Göran Persson – skar ned komvux i början av 2000-talet mycket kraftigare än vad vi har gjort nu. Det behövs alltid ett omfattande komvux i Sverige. Vi har 80 000 heltidsplatser just nu. När du avgick från regeringen fanns det 90 000, så nedskärningen är inte så våldsam. Dimensioneringen på komvux måste alltid anpassas efter konjunkturen. Hur många som vill studera avgörs något av hur många som för tillfället inte har jobb.

Herr talman! Mona Sahlin tog i sitt tidigare inlägg upp överenskomsten om skolpolitiken. Jag är beredd att diskutera svensk utbildningspolitik med alla som har konstruktiva lösningar, men jag är inte beredd att kompromissa bort huvudinriktningen för den nya svenska utbildningspolitiken. Jag tar ansvar för en skolpolitik som löser problemen i svensk skola, men jag tänker inte genomföra en skolpolitik som är nästan likadan som den som har skapat problemen.

(Applåder)

Anf. 49 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Beskrivningarna av regeringens politik skiljer sig ganska mycket åt. Det kanske beror på vilken roll vi har i politiken.

Några saker kanske vi kan vara överens om. Den här regeringen har sänkt taken i sjukförsäkringen. Det kan vi vara överens om. Den här regeringen har infört ett vårdnadsbidrag som inte kan beskrivas som något annat än en kvinnofälla. Man ska få betalt för att inte arbeta. Det är framför allt lågavlönade kvinnor och kvinnor långt från arbetsmarknaden som kommer att utnyttja det.

Den här regeringen har sänkt skatter. Det kan vi vara överens om. Mer än 60 procent av de skattesänkningarna har enligt riksdagens utredningstjänst gått till män, bara knappt 40 procent till kvinnor.

Rätten till heltid som det fanns ett lagförslag om när den här regeringen tillträdde har man kastat i papperskorgen. Man vill över huvud taget inte diskutera något liknande i fortsättningen.

Man har försämrat möjligheten för kvinnor att stämpla upp till heltid om man är deltidsarbetslös. Det gäller även för män, men det är mest kvinnor som är deltidsarbetslösa, och det är kvinnor som förvägras rätten till heltid.

Man har förändrat sjukskrivningsreglerna, vilket gör att långtidssjuka får sämre ersättning, och vissa sjukdomar ifrågasätts mer än andra. Efter tolv månader har man inte längre en garanterad förlängd sjukförsäkring, utan man får ansöka om det. Kvinnligt dominerade sjukdomar kommer att behandlas på ett sätt som gör att det blir svårare att få sjukförsäkring längre än tolv månader, och otryggheten ökar.

Kvinnors löner har inte ökat. När kvinnor i Vårdförbundet – ett kvinnligt dominerat förbund – går ut i konflikt för att höja lönerna sägs inte ett ord om ifall det är rättvist, rättmätigt eller om det över huvud taget är ett problem att kvinnor i vården tjäna så oerhört lite jämfört med manligt dominerade akademiker.

På många sätt kan man säga att den här regeringen i alla fall har stått för en mycket konsekvent politik, en politik som driver tillbaka kvinnorna till hemmen och som försämrar deras rättigheter.

Min fråga är: Bengt Westerberg sade att han var feminist, vad är du, Jan Björklund?

Anf. 50 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! På den frågan brukar jag alltid svara att jag också är feminist. Men när Lars Ohly eller hans företrädare Gudrun Schyman ställer frågan måste man ändå definiera ordet något eftersom man inte vill hamna i dåligt sällskap. Jag anser inte att män är djur, jag anser inte att alla män är talibaner, men jag är för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Den här regeringen för på många sätt en politik som inte innebär de lösningar som Vänsterpartiet vill se men som innebär att positionerna för jämställdheten på massor av områden flyttas framåt.

Det är intressant att fler kvinnor nu får heltidsjobb. Det är intressant, Lars Ohly. Fler kvinnor jobbar heltid. Fler av dem som vill gå upp från deltid till heltid gör det nu än när Lars Ohly hade inflytande i Sverige. Varför då, och hur kan det vara så, Lars Ohly? Fundera på det.

Alla de kvinnor som jobbade i den svarta sektorn fick varken pensionspoäng eller social trygghet i denna svarta städsektor. De får nu vita jobb. De får pensionspoäng. De får social trygghet i sina jobb. De får det som ni gärna beviljade de manliga byggnadsarbetarna genom ROT-avdrag och annat. De manliga hushållstjänsterna fick massor av subventioner. Då var det avdrag, bidrag, reduktioner och subventioner. Och kvinnorna skulle inte ens få pensionspoäng när ni styrde. Nu får de det. Det är en framflyttning av jämställdhetspositionerna.

Jag nämnde Göteborg tidigare. Jag råkade också studera några siffror om hur det ligger till med jämställdheten. Kvinnolönerna är lägre i Göteborg, och där styr Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. De har åtminstone styrt där i rätt många år även om Vänstern just har hoppat av. Men där har ni ansvaret, och kvinnolönerna är lägre i Göteborg än i borgerligt styrda Stockholm. Varför är det så, Lars Ohly? Svara på det. (Applåder)

Anf. 51 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det går inte att bluddra bort den här regeringens politik när det gäller att minska kvinnors rättigheter, att minska utrymmet för kvinnors satsningar och att minska utrymmet för kvinnors egen ekonomi. Skattesänkningarna går till största delen till män. Det ökar klyftorna och skillnaderna. Löneökningarna räknas i procent, vilket gör att Jan Björklund, vad jag förstår, ska få en löneökning med 4 000 kronor och få en lön på 105 000 kronor i månaden. Vårdförbundets medlemmar gick ut i konflikt för 1 700 kronor mer i månaden. Men det hördes inte ett knyst till försvar för dessa kvinnor inom vården.

Vårdnadsbidraget, sänkta ersättningsnivåer och sänkta tak i sjukförsäkringen är numera tydligen folkpartipolitik. Folkpartiet gick en gång i tiden till val på ett eget litet valmanifest vid sidan av alliansregeringens olika förslag. Där sade man:

Om en alliansregering i enlighet med Bankerydsöverenskommelsen sänker taket i sjukförsäkringen 2007 bör det återställas när kostnadsläget i försäkringen är under kontroll, vilket enligt vår bedömning kan vara fallet redan 2008.

Nu går sjukförsäkringen med överskott enligt Försäkringskassan – 14 miljarder 2008, 19 miljarder 2009 och 22 miljarder 2010. Men Jan Björklund anser inte att man har råd att återställa det. Det är inte mycket till feministisk politik i Folkpartiet numera.

Anf. 52 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag noterar att Lars Ohly försöker ta poänger för egen del på strejkerna inom vårdsektorn. Det är klart att det underlättar kraftigt när man själv inte sitter i ansvarsställning. Jag minns för några år sedan när Kommunal strejkade. Då var det vänstermajoritet i Svenska Kommunförbundet, och Vänsterpartiet satt i förhandlingsdelegationen. Jag minns vilket dubbelspel som ni bedrev. Ni satt i Kommunförbundets förhandlingsdelegation och gjorde allt för att hålla ned lönerna. Sedan stod ni ute bland de strejkande vårdbiträdena och låtsades att ni stödde deras krav. Det var ett sådant hyckleri, Lars Ohly. Moral är bra, men dubbel moral är inte dubbelt så bra.

(Applåder)

Anf. 53 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Moral är bra. En del av det är väl att i alla fall hålla sig hyggligt till sanningen. Jag noterade att Björklund i inledningen av sitt anförande sade att oppositionen säger ett samfällt nej till bättre information till föräldrarna. Det vet vi, Björklund, att det inte är sant.

Vår viktigaste fråga i dessa diskussioner om betygen har varit att vi vill ha in skriftliga omdömen från första klass och uppåt till föräldrarna och eleverna, inte betyg eller betygsliknande omdömen eftersom kunskapen och vetenskapen säger att det inte ger något bättre resultat. Det ska däremot vara skriftliga omdömen från första klass om hur det går för Pelle och Lotta. Jag tycker att det hade varit rimligt och vettigt om Björklund hade varit det föredömet i skolan att han håller sig till den sanningen.

Jag tänkte ta upp en helt annan sak. Folkpartiet har börjat driva frågan om EMU och euron igen, har jag förstått. Sedan euron infördes har Sverige varje enskilt år haft en högre tillväxt än eurozonen, och tillväxt är väl något som Björklund gillar. Sedan folkomröstningen 2003 har vi också haft en lägre ränta. Tittar vi på övriga EU-länder är det dessutom så att det har gått bättre för både Danmark och Storbritannien än för euroländerna. Det är svårt att dra någon annan slutsats än att de som inte har infört den nya valutan har varit vinnare, och de som har infört den har förlorat. Sverige har vunnit på att ha kvar kronan och ha en mer självständig valuta- och räntepolitik. Den lägre räntan har bidragit till fler jobb och minskad arbetslöshet.

Före folkomröstningen hotade ni med att vi skulle få högre räntor och lägre tillväxt. Det har blivit tvärtom. Varför vill du ha en ny folkomröstning om EMU? Ärligt talat låter det som ett utslag av självspäkning.

Anf. 54 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Vad som är den gemensamma ståndpunkten i vänsterkartellen i de skolförhandlingar som har pågått är för mig, trots att jag har försökt att lyssna väldigt noga, fullständigt obegripligt. Socialdemokraterna kan egentligen tänka sig vad som helst bara det blir en uppgörelse eftersom de vill slippa prata om frågan. Miljöpartiet säger att de vill ha skriftliga omdömen, men de får inte innehålla information om kunskapsresultaten. Man kan tänka sig betyg i nian men inte tidigare. Och Vänsterpartiet vill förbjuda alla betyg. Det ska bli väldigt intressant att se hur det blir när ni ska skriva ihop det där skolmanifestet så småningom inför 2010 års val.

Jag vet var Miljöpartiet står och tycker, och jag vet var var och en av de andra i er kartell står och tycker också. Det ska bli väldigt intressant att se vad som blir den gemensamma ståndpunkten. Maken till spretande ståndpunkter ser jag knappt i någon annan frågeställning.

Varför måste skriftliga omdömen vara betygsliknande? Jo, därför att det i dag finns ett förbud i grundskoleförordningen om att de inte får vara betygsliknande. Skolverket har försökt att reda ut vad betygsliknande omdömen innebär. Man säger att om de skriftliga omdömena innehåller information om hur det går för eleverna i förhållande till kunskapsmålen är de betygsliknande. Det har alltså inte att göra med att man använder begrepp som MVG, ATF, siffror, tabeller eller någonting annat, utan om de innehåller information om hur det går för eleverna i förhållande till

kunskapsmålen – om eleverna ha nått målen till exempel i matte – då är de betygsliknande.

Detta är förbjudet i dag. Det innebär att de skriftliga omdömen som Peter Eriksson vill skriva får naturligtvis handla om att eleven trivs och mår bra och tycker att det är kul i skolan i största allmänhet, men de får absolut inte handla om vad eleverna har lärt sig i skolan. Det är det förbudet som är så märkligt, Peter Eriksson. Det är jättebra om eleverna trivs och mår bra i skolan. Jag är för det, och jag tror att vi alla är för det. Men det allra viktigaste i skolan är trots allt att eleverna får kunskaper. (Applåder)

Anf. 55 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det där var inte heller sant, Jan Björklund. De skriftliga omdömen som vi föreslår ska innehålla hur det går för Pelle och Lotta – vilka resultat de har, om de lyckas lära sig att läsa, skriva, räkna och så vidare. Det är just ett sådant system som vi vill införa, men inte ett system där vi ger betyg till Pelle och Lotta i ettan. Det är en skillnad mellan oss där. Jag tycker att du kunde erkänna det. Jag tycker att det är svagt att ni inte kan acceptera att det finns ett alternativ i denna skolpolitik utan försöker klämma ihop hela oppositionen därför att Lars Ohly och Väns-tern har en annan politik.

Vi gav er möjligheten att göra en blocköverskridande uppgörelse. Men Jan Björklund vill inte ha det. Han klamrar sig fast vid den här skillnaden. Han är rädd för att förlora nästa val om han inte kan fortsätta att lura svenska folket med att alla andra är mot betyg och så vidare. Det är det som är den bistra sanningen. Det känns lite ensamt och jobbigt om ni inte har den här betygsfrågan att kriga om.

Anf. 56 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Peter Eriksson säger att vi måste erkänna att det finns ett alternativ i skolpolitiken. Men det är ju det som jag erkänner. Det finns alternativ till den skolpolitik som nu förs. Ni står för den. Ni står för ett tydligt alternativ. Det är bara det att den politiken har prövats i Sverige i 15 år, och ni kan väl byta namn på den, men den här politiken har prövats i Sverige, och resultaten har sjunkit oavbrutet i 15 år.

Jag är mycket glad över att ni nu säger att ni tänker rösta mot den nya betygsskalan i riksdagen i höst men att ni inte kommer att riva upp den om två år. Så uppfattade jag det. Ni är alltså mot den nu men för den om två år. Det berättar ni redan nu. Jag tycker att det är jättebra. Men i praktiken behövs ingen överenskommelse eftersom vi är överens. Den nya betygsskalan kommer att genomföras.

Men jag tänker inte backa när det gäller de vallöften som vi har gett till svenska folket och Sveriges föräldrar om att man också på låg- och mellanstadiet ska få en tydlig information om hur det går för eleverna i skolan. Det har vi lovat föräldrarna i Sverige, och det kommer vi att genomföra.

(Applåder)

Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Den här debatten har nu pågått i drygt två timmar, och det har handlat om väldigt många viktiga frågor. Det har handlat om eko-

nomi, utanförskap, jobben, sjukskrivningarna, miljön, rättsväsendet, skolan och något om prisutvecklingen på citroner – alla väldigt angelägna ämnen och betydelsefulla att diskutera.

Men jag tänkte ändå, herr talman, börja någon annanstans. Jag skulle vilja börja med en fråga. Hur byggs ett välfärdssamhälle, ett samhälle där människor – alla människor – har möjlighet att färdas väl genom hela livet? Vad är det som behövs för att vanligt folk ska ha ett jobb att gå till eller kunna förverkliga en företagsidé? Vad är det som gör det möjligt att finansiera satsningar på skolan, sjukvården och äldreomsorgen, inte bara för de rikaste utan för alla i vårt land?

Politikersvaren på de här frågorna brukar röra stabila statsfinanser, ett konkurrenskraftigt näringsklimat, god infrastruktur, bra utbildningsväsen, tillförlitliga trygghetssystem, fungerande rättsväsen – ni har hört svaren tidigare.

Herr talman! Jag tror att ett gott samhälle, ett välmående och rikt samhälle, i grunden byggs av människors ansvarstagande. Jag tror på det mänskliga, personliga ansvaret, ansvar för sig själv, ansvar för andra och ansvar för varandra. Jag tror på medmännisklighet.

Herr talman! Det finns skiljelinjer i svensk politik. En av dessa skiljelinjer handlar om hur trygghet skapas. För dem på vänsterkanten handlar trygghet i mångt och mycket om att ständigt höja skatten så att människor har allt mindre att själva bestämma över och allt mindre av egen buffert. Sedan blir det politikerna som portionerar ut pengar till medborgarna, som gör som den politiska majoriteten vill. Trygghet är för en del att det offentliga svarar för mycket och ständigt mer, och det finns då en risk, som jag ser det, för att skyddsnäten inte blir skyddsnät utan så småningom utvecklas till hängmattor.

Men verklig och uthållig trygghet, herr talman, är att vanligt folk har förmåga och möjlighet att försörja sig själva. Det är oerhört centralt att vi lyckas i avvägningen mellan den enskildes ansvar och den trygghet som måste finnas till hands när den verkligen behövs. Trygghet handlar ytterst om hur vi som enskilda och familjer har förmåga att hantera det oväntade snarare än att vi alla lutar oss mot en ständigt utbyggd men ändå aldrig tillräcklig offentlig sektor. Jag vill medverka till ett samhälle där fler kan stå på egna ben i stället för att vara i det offentligas händer.

Ett gott samhälle skapas inte enbart av politiker. Det byggs av vanligt folk, av människor som uppfostrar sina barn väl, ger dem trygghet, kärlek och uppmuntran och sätter gränser. Ett tryggt samhälle är när man kan lita på sina grannar, när man hjälps åt i kvarteret så att ingen kommer och stjälar barnens cyklar eller grannens tvätt. Välstånd bygger på människors arbete och på att vanligt folk går till jobbet också de morgnar när det är extra motigt och när det är mörkt ute. Välstånd bygger på att människor startar eget och förverkligar goda affärsidéer – inte genom friår, medborgarlön eller sex timmars arbetsdag för alla.

Herr talman! Givetvis ska vi ha ett generöst trygghetssystem, ett system som omfattar alla och som innebär en trygghet. Men det verkar ibland som om det inte finns någon nivå som är hög nog när det gäller bidrag och ersättningar. Nu senast krävde LO höjd sjukpenning och höjd a-kassa.

Socialdemokraterna vill höja ersättningen för dem som tjänar mer än 30 000 kronor i månaden, och det ska betalas av dem som tjänar mindre. Vi vill sänka skatten för dem som tjänar 15 000 kronor i månaden. Det är olika sätt att angripa verkligheten. Socialdemokraterna vill höja ersättningar för värlönlade. Vi vill sänka skatten för vanligt folk.

För mig är trygghet inte att alla svenskar görs helt beroende av de offentliga systemen. För mig är trygghet att vanligt folk ska kunna råda sig själva, att alla som vill och kan arbeta ska ha en god inkomst också efter skatt, att man ska ha några sparade kronor på banken så att det inte blir kris i privatekonomin om tvättmaskinen går sönder eller om kylaren på bilen behöver bytas – ett samhälle där vi kan stå på egna ben i stället för att vara i det offentligas händer.

Vi tror på det personliga ansvaret som en av grunderna för ett gott samhälle. Som människor har vi ett personligt ansvar – vi ska ha det, och vi bör ha det. Om vi berövar människor rätten, skyldigheten och möjligheten att ta eget ansvar förminskar vi människor och deras förmågor.

Det finns en tydlig skiljelinje i politiken där trygghet skapas genom eget ansvar. Vi kan ta frågan om familjepolitiken till exempel. Vi och jag tror att det går att skapa trygga uppväxtförhållanden genom att ge småbarnsföräldrar större möjligheter att själva ta ansvar för hur deras barn ska uppfostras. Det står i bjärt kontrast till vänsterkantens politik, som under decennier har misstrött föräldrarnas förmåga och i stället velat se det offentliga som uppfostrare.

Ta exemplet äldreomsorgen. Vi tillför 2 statliga miljarder per år för att förbättra äldreomsorgen, och en statlig utredning har nu lagt fram ett förslag om fritt val inom äldreomsorgen. Viljan att välja själv upphör inte bara för att man blir gammal. Vi vill öka vanliga människors inflytande över sina liv även om de har fyllt 65 år. Valfrihet inom äldreomsorgen är en sådan reform där trygghet paras med personligt ansvar och personligt inflytande, det vill säga rådighet att välja själv.

En statlig utredning har tittat på möjligheten att välja själv också inom handikappomsorgen och inom hälso- och sjukvården. Vi har höjt bostadstillägget för pensionärer, och inför förhandlingarna i alliansen inför budgeten i höst är mitt ingångsvärde att pensionärerna, i första hand de med lägst pension, ska få mer.

Låt oss ta tandvården, som har belysts här tidigare. Jag vet inte hur många år vi har lyssnat på socialdemokratiskt munvader om att något måste göras åt tandvården, men ingenting har hänt. Nu händer det. Den 1 juli sjösätter vi en stor tandvårdsreform. Människor tar eget ansvar. En check stimulerar löpande besök hos tandläkaren, och för den som har större tandläkarräkningar, över 3 000 kronor, ges i stigande grad ökat stöd från det offentliga. För den som råkar riktigt illa ut sänker vi kostnaden rejält. Tandläkarräkningar på 40 000, kanske 50 000 kronor, som en del mindre lyckligt lottade personer har, blir nu betydligt billigare. Detta är en viktig välfärdsreform, en av många som antas av sittande regering.

Här har presenterats många viktiga åtgärder på skolans område, när det gäller ekonomin, arbetsmarknaden och småföretagandet, och precis som Jan Björklund tidigare beskrev har en del beslut som har tagits under den första tiden varit tuffa. De har mött motstånd. Men vi tror att det som är rätt att göra bör vi också göra. Det ger effekt och resultat. Det ger

möjlighet att genomföra välfärdssatsningar som kommer dem till del som har de allra minsta marginalerna.

Herr talman! När det gäller tandvårdsreformen är det bara att säga till Socialdemokraterna: Varsågod och skölj!
(Applåder)

Anf. 58 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns ganska många löntagare som i stället känner att det Göran Hägglund har sagt de här två åren snarare har varit: Varsågod och svälj!

Och det har inte varit ett helt trevligt besked.

Om man lyssnade noga – jag försökte göra det – hörde man att Göran Hägglund sade ungefär så här: Det finns risk om trygghetssystemen är för starka att de blir som hängmattor.

Det tycker jag är ett väldigt cyniskt uttalande när vi nu diskuterar att ni är oerhört upprörda över att vårt besked är att vi ska försöka reparera systemen till 80 procent av inkomsten för de allra flesta. Är det en hängmatta? Jag tolkar en hängmatta så att det finns en massa människor som Göran Hägglund tror hellre lägger sig i mattan och tar det lugnt i stället för att försöka utbilda sig, försöka få en praktikplats, försöka få ett jobb. Så länge det inte går har man också rätten till trygghet som gör att man vågar ta de stegen.

80 procent till de allra flesta betyder att vi också tittar på taken i till exempel a-kassan, och då handlar det även om tjänstemännen, Göran Hägglund. Det handlar om sjuksköterskorna, lärarna, poliserna. Är det de som är höginkomsttagarna när Göran Hägglund ondgör sig över att vi socialdemokrater tycker att i ett generellt välfärdssystem måste breda grupper i samhället inte bara betala till välfärden utan också kunna få del av den när man behöver? Det är min fråga.

Anf. 59 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Alla som ägnat sig åt politik, vilket Mona Sahlin gjort i många år, vet att det ständigt måste ske en avvägning mellan det som är enskilda personers eget ansvar och det som är politikens roll.

Jag tror att det finns människor som, om vi får lika ersättning vare sig vi arbetar eller inte, väljer att inte arbeta. Jag tycker att det är bra att det lönar sig att arbeta. Därför tar vi viktiga steg genom de jobbskatteavdrag som införts, vilket gör att det lönar sig mer att arbeta. Det är en drivkraft som gör att fler människor kommer i arbete, och med fler människor i arbete kan vi skapa trygga trygghetssystem.

Det finns en risk om vi höjer ersättningarna för mycket, och det inte finns ett mått av självrisk, att vi inte får system som håller över tiden. Det har varit en socialdemokratisk politik att det ska finnas ett mått av självrisk, att vi ska fördela pengar på sådant sätt att de i första hand kommer dem till del som har de lägre inkomsterna. När Socialdemokraterna säger att de vill använda pengar till att höja ersättningen för dem som har väldigt höga inkomster är det en fråga om prioritering.

När vi säger att vi vill sänka skatten för dem med de små marginalerna, de låga inkomsterna, väljer Mona Sahlin och hennes partikamrater att höja ersättningen för dem som har de högre inkomsterna. Det tycker jag

är fel prioritering. Jag respekterar den, men jag tror inte att det är det som många hade förväntat sig av socialdemokratien.

Prot. 2007/08:126
11 juni

Partiledardebatt

Anf. 60 MONA SAHLIN (s) replik:

Herr talman! I min värld ingår arbetslinjen som en viktig del i politiken. Arbetslinjen betyder för mig att individen ska ha rättigheter och att individen ska göra sin plikt. Men där ingår också att samhället har rättigheter och måste göra sin plikt.

Om Göran Hågglund menar allvar med det han säger är det tydligen för mycket att även TCO-medlemmar och Sacomedlemmar, som också förlorar jobbet, som också ibland blir sjuka, som också ibland behöver ompröva sin utbildning för att kunna få en chans till, får 80 procent. Då är 80 procent för mycket. Där går tydligen gränsen för när människor hellre stannar hemma med bidrag än försöker göra sin plikt. Jag tror inte att det är så. Jag tror att samhället tjänar på att inte bara de med de låga inkomsterna utan de många breda grupperna känner att de både betalar skatt och får någonting tillbaka när även samhället gör sin plikt.

Dessutom är det, som Göran Hågglund sade, alltid fråga om ett val i politiken beträffande vilka man ska satsa på. Det är uppenbarligen de med de höga inkomsterna som behöver mer pengar i form av skattesänkningar för att göra sin plikt och jobba mer, medan de med de riktigt låga inkomsterna ska ha sänkta nivåer och mindre på bankomatkvittot för att de ska göra sin plikt. Jag har inte den människosynen, och jag tror inte att det gör att Sverige växer sig starkare.

Hur kan det med det resonemanget bli naturligt, Göran Hågglund, att sänka skatten för dem som jobbar men inte för dem som har jobbat, nämligen pensionärerna? Hur kan man, med Göran Hågglands sätt att resonera, försvara att pensionen inte ska ses som uppskjuten lön och betraktas på samma sätt? Det är ett svek, tycker jag, mot landets pensionärer.

Anf. 61 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Då tycker jag att Mona Sahlin ska gå hem och läsa Socialdemokraternas egen motion och se hur Socialdemokraternas skattepolitik gentemot pensionärerna ser ut. Där behandlas inte pensionärer, även om Mona Sahlin nu vill ge intryck av det, på samma sätt som löntagare.

Vi tog över i en situation när väldigt många människor var arbetslösa. Vi hade en för låg sysselsättning. En av våra viktigaste uppgifter har varit att återupprätta en situation där fler människor har ett arbete att gå till och där inkomsterna ökar; det handlar om att förbättra för människor som har det svårt.

Mona Sahlin frågar: Är det för mycket att höja ersättningen för dem som tjänar mycket? Nej, det är en fråga om val. Jag skulle gärna höja ersättningen för dem som tjänar mycket, men i valet om resurserna använder jag hellre resurserna till att sänka skatten för dem med låga inkomster än till att höja ersättningen för dem som inte jobbar men har höga inkomster. Den prioriteringen tycker jag ska vara glasklar.

(Applåder)

Anf. 62 LARS OHLBY (v) replik:

Herr talman! Det är sannerligen ett val, Göran Hågglund. Ni har tagit bort förmögenhetsskatten. På det fick Fredrik Lundberg, byggherren, 40

miljoner kronor mer om året i sin plånbok. Samtidigt har ni fattat beslut om att försämlra sjukförsäkringen. Ett av besluten är att ni inför en sänkt ersättningsnivå efter 364 dagar med sjukpenning, från 80 till 75 procent, men eftersom ni redan ändrat beräkningsgrunden innebär det egentligen en sänkning från 77 ½ till 72 ½ procent.

För en kvinnlig LO-medlem med en genomsnittslön på 17 000 per månad för heltidsarbete innebär det en sänkning från 13 600 per månad till 12 340 per månad, alltså minus 1 300 kronor. För en löntagare med en månadslön på 23 000 innebär det en sänkning, när man varit sjuk i mer än tolv månader, från 18 400 per månad till 16 698 per månad. Det är en minskning med 1 700 kronor i månaden.

Samtidigt har ni infört en diagnosbaserad sjukpenning så att vissa diagnoser ska berättiga till högre ersättning än andra. Cancersjuka måste särskilt ansöka om att få fortsatt hög ersättning efter ett år, annars får de automatiskt sänkt ersättning. Hjärtsjuka, däremot, får automatiskt sänkt ersättning, för de uppfyller inte kraven för synnerliga skäl. Detta är ett sätt att spara pengar. Det är alltså ett val ni gjort.

Ni sparar pengar på arbetslöshetsförsäkringen, arbetsmarknadspolitiken och sjukförsäkringen, och det finansierar skattesänkningar. Samtidigt ska Göran Hägglunds lön öka med 4 000 i månaden. Vem behöver pengarna bäst, Göran Hägglund? Är det den hjärtsjuka efter tolv månader eller Göran Hägglund och Fredrik Lundberg, byggherren som får 40 miljoner mer om året?

Anf. 63 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Kunde man dela ut ett pris i demagogi i kammaren i dag skulle det utan tvekan gå till Lars Ohly.

Jag skulle vilja säga att skiljelinjen i svensk politik när det gäller just de frågor som Lars Ohly tar upp går mellan å ena sidan dem som passivt år efter år suttit och åsett hur människor hamnat i långvarig sjukskrivning och så småningom förtidspensionering. De koncentrerar sig väldigt mycket på ersättningsnivåerna.

Å andra sidan har vi en regering som säger att det inte är acceptabelt. Vi kan inte ha en situation där människor som är 20–30 år gamla stämpas ut för livet och inte är välkomna på arbetsmarknaden. Vi måste se till att människor får möjlighet till rehabilitering. Regeringens hela politik går ut på att inte med armarna i kors avvakta utan snabbt ta tag i den person som riskerar att hamna utanför, se till att personen i fråga får möjlighet till rehabilitering och kan komma tillbaka.

Det viktigaste är inte ersättningsnivåerna. Det viktigaste är att ge möjligheten. Sedan ska alla förstås ha en trygghet att luta sig mot. Det ska gå att leva på de ersättningar man får om man inte kan arbeta. Fokus måste förflyttas från att vänta ut människor så att de hamnar i förtidspensionering till att sätta in åtgärder så att människor kommer tillbaka i arbete.

(Applåder)

Anf. 64 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! När beslutet om sjukförsäkringen fattades var det många som sade att tidsgränserna är för snäva. Det försvagar anställningsskyddet. Reglerna är för krångliga. Det medför ett ökat behov av försörjningsstöd. De ekonomiska skillnaderna mellan män och kvinnor kommer att öka.

Till och med borgerliga kommuner var kritiska. Kristdemokraternas lokalavdelning i Ulricehamn skrev följande: "Ett stort antal människor kommer att hamna utanför vårt trygghetssystem. Man kan inte vara så blåögd att tro att det är endast ett få antal människor som detta kommer att beröra. Det finns ett antal sjukdomar som varar över tid men där arbetsförmågan ej är varaktigt nedsatt så man uppfyller kravet för permanent ersättning. ... Vi kan ej förstå hur detta synsätt är förenligt med kristdemokratisk politik att värna den lilla människan."

Sveriges Kommuner och Landsting säger att 12 procent kommer att få gå över från sjukersättning till socialbidrag. Man kan fråga sig: Blir man friskare för att man blir fattigare, Göran Hägglund? Eller är det här bara ett uttryck för den politik som ni har fört sedan valet? Det ska löna sig att vara rik och frisk. Det ska kosta att vara sjuk och fattig.

Anf. 65 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Som jag tidigare sade går skiljelinjen mellan dem som under en lång följd av år har stått med armarna i kors och sett människor hamna i livsvarigt utanförskap genom förtidspensionering och den regering som steg för steg verkar för att lägga fram förslag som innebär att människor får möjlighet att komma tillbaka. Det är respekt för enskilda människor, och det är stöd till människor att komma tillbaka. Det är det som är regeringens inriktning.

Lars Ohly tar också upp frågor om skattesänkningar. Han säger: Ni sparar på arbetsmarknadspolitiken och genomför skattesänkningar. Ja, vi genomför skattesänkningar för vanligt folk. Det leder till att fler människor kommer i arbete. Med fler människor i arbete får vi mer resurser att fördela. Här har under debatten redovisats att ytterligare 60 000–90 000 personer har kommit i arbete, personer som inte hade kommit i arbete med er politik. Det betyder jättemycket för de personerna, men också för vilka resurser vi har att fördela, Lars Ohly.

Anf. 66 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det pågår en diskussion om ersättningsnivåerna i trygghetssystemen. Detta vill Göran Hägglund gärna diskutera. Sedan finns det en annan diskussion, som handlar om att vi får fler och fler som står helt utanför trygghetssystemen. Jag tycker att det är den mest oroande utvecklingen i samhället i dag. Under denna mandatperiod, som det bara har gått två år av och då ni haft makten, har en halv miljon människor hoppat av a-kassan eller tvingats ut ur a-kassan. Vi hade redan tidigare en miljon som var utanför, men nu är det efter bara två år en och en halv miljon som står utanför systemen.

Det pågår en liknande förändring när det gäller sjukförsäkringen. De regler och förändringar som ni inför gör att en stor grupp människor hamnar helt utanför och tvingas gå in i socialbidragssystem i stället, gå till kommunernas socialkontor och be om pengar för att klara mat för dagen, hyra och sådana saker. Jag tycker att det här är en väldigt farlig utveckling. Under nästa lågkonjunktur, när så många människor kommer att vara utanför trygghetssystemen, kan det drabba och slå väldigt hårt.

Jag kan säga som Alf Svensson, som går här bakom. Han sade: Ni bedriver en hjärtlös politik. Jag håller med om det. Det känns som att ni bedriver en politik som är känslökall och hård mot människor som är ganska svaga och utsatta. Fler och fler hamnar utanför de här systemen.

Varför är det bra för Sverige och människorna i landet att fler och fler människor blir otrygga och rädda? Varför är det en bra politik?

Anf. 67 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är inte bra om människor blir oroliga, ängsliga, rädda och så vidare. Tvärtom är det naturligtvis så att vår politik syftar till att människor ska ha ett arbete att gå till och att det ska finnas en trygghet i den egna försörjningen.

Jag ser naturligtvis med oro på en situation där allt fler människor väljer att inte vara medlemmar i a-kassan. Det finns skäl att vara bekymrad över det. Därför funderar regeringen på möjligheter att göra a-kassan obligatorisk. Det här vet jag att Peter Eriksson och hans parti har funderingar om. Det är en svår fråga, men en fråga som är väl värd att diskutera.

Peter Eriksson säger att det sker en liknande utveckling när det gäller sjukförsäkringen. Det håller jag inte med om. Tvärtom är det så att sjukförsäkringen i grunden är en väldigt stabil och trygg försäkring.

Men de problem som har rått under många år är att det har funnits för mycket av passivitet. Det har inte funnits rehabilitering som har erbjudits de personer som har hamnat snett på något sätt. Vi vet att om det är så att någon är sjukskriven en månad eller längre ökar dramatiskt riskerna för att personen hamnar i förtidspensionering. Därför är snabba insatser av avgörande betydelse.

Det är grunden till regeringens resoluta agerande på det här området för att få snabbare insatser för att hjälpa människor tillbaka på banan. Det är inte medmänskligt att sitta med armarna i kors. Där har Peter Eriksson ett delansvar genom samarbetet och de budgetar han tillsammans med Socialdemokraterna har lagt fram år efter år. Vi har tyvärr sett massor av människor strömma ut i förtidspensionering.

Anf. 68 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag ställde frågan varför det är bra att vi får fler och fler människor utanför a-kassan. Det är ett trygghetssystem. Varför är det bra att fler och fler blir otrygga och hamnar utanför sjukförsäkringssystemen?

Det beslut ni fattade här i kammaren förra veckan innebär en utsortering från sjukförsäkringen. Sveriges Kommuner och Landsting säger samfällt att det här kommer att leda till att betydligt fler människor kommer att söka socialbidrag för att klara sin försörjning. Också Försäkringskassan har entydiga sådana siffror. Det här kommer att leda till att

fler människor hamnar utanför trygghetssystemen. Varför är det bra med fler otrygga människor? Jag tycker inte att du har svarat på det.

Prot. 2007/08:126
11 juni

Anf. 69 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag försökte ge svaret att det inte är bra med fler otrygga människor. Regeringens ambition är inte att fler människor ska bli otrygga, utan tvärtom att fler människor kan känna trygghet i sin tillvaro. Men trygghet är inte att hålla fast vid det som inte har fungerat, som Peter Eriksson lär göra.

När kammaren debatterade detta förra veckan var Peter Erikssons parti, Lars Ohlys parti och Mona Sahlins parti de som röstade emot. Men man hade inget alternativt förslag. Man röstade emot förändringar av ett system som uppenbart inte fungerar, som sorterar ut människor och placerar människor i förtidspension livet ut. Det är inte människovärdigt.

Därför har vi sagt att vi bör förändra det här. Vi har lagt fram några förslag, och det kommer ytterligare förslag som siktar på att ge människor stöd tidigt för att man ska kunna komma tillbaka. En del kommer inte att kunna komma tillbaka, och de ska ha naturligtvis ha trygga system att luta sig mot för sin försörjning.

(Applåder)

Anf. 70 LARS OHLY (v):

Herr talman! Vi står inför tre stora utmaningar som måste hanteras.

Den första handlar om klimatproblemen, och det är också den största utmaningen, därför att om vi inte klarar av att bemöta den globala uppvärmningen med en politik för hållbar utveckling kommer alla andra politiska frågor att hamna i slagskugga. För att klara det krävs det storskaliga satsningar på ny energi- och miljöteknik och på att utveckla de förnybara energiformerna.

Det bästa med det är att många av dem finns. Nu krävs det stora satsningar på forskning, utveckling och produktion av solvärme, biobränsle, vindkraft och vågkraft, som jag tror på mycket inför framtiden som en hållbar energikälla, men också för att utveckla nya bränslen, för att inte driva motorer på gammalt sätt med bensen och diesel utan i stället utveckla biogasen, etanolet, vätgasen och elhybriderna.

Det krävs också en minskad biltrafik och att man inte låser sig vid de gamla transportlösningarna. Trängselavgifter kan vara ett sätt att styra trafiken. Men det kan också handla om att bygga ut kollektivtrafiken, att göra det billigare att använda kollektivtrafiken och att införa en klimat-taxa som gör att människor kan välja bussen, pendeltåget, spårvagnen eller tunnelbanan i stället för bilen och dessutom tjäna pengar på det.

Vi behöver också storskaliga satsningar på järnvägar. Vi behöver bygga om Sverige, så att vi kan föra över gods- och persontrafik från väg till järnväg. Vi behöver en massiv ny järnvägssatsning. För att klara det har vi i Vänsterpartiet föreslagit en investeringsbudget som inte ligger under utgiftstaken och därmed inte konkurrerar med sjukersättningar, kommunpengar eller försvarsbudgeten, utan där vi tar kostnader som är långsiktiga genom att skriva av dem under ett antal år. Så gör varje kommun. Så gör varje stort företag. Så borde också staten göra för att inte lämna över en miljöskuld till framtida generationer.

Partiledardebatt

De marknadslösningar som ibland förespråkas är oftast kortsiktiga. De leder till motsatsen till en hållbar utveckling. De utgår ofta från att man kortsiktigt ska få lönsamhet och tjäna pengar på satsningar som av sin natur måste vara långsiktiga. Därför behövs också en långsiktigt hållbar politik.

Det behövs en politik som ser problemen i ett tidsperspektiv som inte handlar om en mandatperiod eller några få år. Jag är ganska glad för att Klimatberedningen i så stor utsträckning var överens både om analysen och till viss del om målsättningarna. Men tyvärr ser jag ingenting av politiska förslag för att förverkliga Klimatberedningens förslag.

Det är det största och första problemet. Det andra handlar om att hålla ihop samhället socialt, att skapa en rättvis fördelning så att vi människor känner att vi är medlemmar och medborgare i samma samhälle och att samhället inte tillåts dras isär så att de sociala konflikterna ökar.

Det får inte vara så som det verkar vara med den här regeringens politik att det ska löna sig att vara rik och frisk och kosta att vara sjuk och fattig. Man brukar kalla det för tuffa beslut. Jan Björklund gjorde det i talarstolen: Vi har tagit en del tuffa beslut. Det är inte tufft att slå på sjuka och arbetslösa. Det är inte ett dugg tufft att försämra för dem som har minst. Det är bara hjärtlöst och cyniskt.

Samtidigt har ni sänkt skatterna. Ni har tagit bort förmögenhetsskatten. Det var de mest förmögna som betalade den, vilket hörs på namnet. Fredrik Lundberg fick 40 miljoner mer om året. Det tyckte ni var en viktig reform att byggmästaren som hör till Sveriges rikaste personer fick 40 miljoner mer att hantera varje år. Det har man råd med.

Ni har tagit bort fastighetsskatten och ersatt den med en avgift. Det gör att merparten av villaägarna i stora delar av Sverige har fått högre avgift än vad de tidigare betalade i skatt. Vinnarna är de med de mest lyxiga villorna i de mest attraktiva områdena, det vill säga de rikaste.

Ni har sänkt inkomstskatterna på ett sätt som har gjort att två tredjedelar av skattesänkningen har gått till den tredjedel som tjänar mest. Göran Hägglund säger att det är skattesänkningar för låginkomsttagare. Även den lågavlönade har fått en liten skattesänkning. Det ska man använda för att dölja det faktum att de som har fått de största inkomstskattesänkningarna är människor med inkomster i likhet med regeringens medlemmar. De ökar nu sina löner från 101 000 kronor i månaden till 105 000 kronor i månaden.

Pensionärer och studerande har inte fått någonting. Det är inga skattesänkningar och inga förbättringar av villkoren. Arbetslösa och sjuka har fått det sämre. De som tvingas till försörjningsstöd, samhällets yttersta garanti för att man ska klara sig, har till exempel i det borgerligt styrda Stockholm inte rätten till ett månadskort på kollektivtrafiken. De ska tvingas gå in till stan om de ska söka jobb. Så ser fördelningspolitiken ut. Samhället dras isär, solidariteten rämnar och tilliten till det gemensamma försvinner.

Jag tycker att det är en politik som satsar på parasiterna i samhället. Det är de fläskotlettfrisyrmänniskor på Stureplan eller i Båstad på somrarna som köper champagne för att spruta över varandra som jublar över en ansvarslös ekonomiska politik. Det är ansvarslost att inte hålla ihop samhället. Det är ansvarslost att inte bekämpa orättvisor.

Samtidigt har kvinnors löner inte höjts. Kvinnors villkor har försämrats. När jag tog en replik på Jan Björklund sade jag: Ni har infört vårdnadsbidrag. Ni har försämrat socialförsäkringarna. Ni har inte ställt er bakom att höja kvinnors löner. Ni har skrotat förslaget om rätten till heltid. Ni vill inte att kvinnor ska ha rätten att stämpla upp till heltid ifall de är påtvingande deltid. Ni har försämrat sjukskrivningsregler så att kvinnor missgynnats. Ni har ökat otryggheten. Ni har sänkt skatter så att män gynnas mest.

Björklund vägrade att svara. Han sade i stället: Ni i Vänsterpartiet hycklade när Kommunal gick ut i konflikt. Det är en lögn, Jan Björklund. Du kan få ta replik på mig nu och erkänna att du ljög eftersom du inte hade något svar. Du kunde inte svara. Du sade dessutom när du tog replik på Mona Sahlin: Replikerna är till för att replikörerna ska få ställa frågor och få svar på sina frågor. Men när jag ställde en fråga bemötte du den med en lögn och sade inte ett ljud om den antifeministiska politik som regeringen för. Du har nu chansen. Ta en replik på mig och berätta vad du egentligen menar.

Den tredje utmaningen handlar om att återupprätta tilltron att det är möjligt att förändra och att demokratin faktiskt betyder någonting i vårt samhälle. Vi vet att valdeltagandet har minskat bland dem som behöver demokratin mest. Men det ligger fortsatt högt bland de välutbildade och högavlönade.

Makten har på flera områden flyttat från de folkvalda, de som är utsedda genom demokratiska val och som man kan välja eller välja bort. Den har gått till privata kapitalägare som tar över verksamheter och därmed också makten över besluten. Den makt som vi genom vår rösträtt minskar lite grann. Vi får lite mindre att säga till om för varje avreglering, privatisering och utförsäljning.

Det heter populärt avknoppningar. Det sker till exempel i Täby där man säljer Tibble gymnasium till en lärare och en rektor för en fjärdedel av marknadsvärdet. De anses av Statskontoret olagliga. Men så dogmatiska är de så kallade nya moderaterna att de genomför sådana privatiseringar oavsett om de är lagliga eller inte bara för att minska demokratins omfattning.

När marknaden tar över blir alltid lösningarna mindre demokratiska. Dessutom flyttar makt från Sveriges folkvalda riksdag till Europeiska unionens domstol. Vi är medlemmar i en union där denna domstol har makt inte bara över svensk lagstiftning i allmänhet utan också över svensk grundlag.

Det gör att kollektivavtal och konflikträtt numera ifrågasätts och hotas. Det är naturligtvis en demokratifråga att man inte ska tvingas att sälja sitt arbete till så låg lön att man knappt kan försörja sig. Man ska i värsta fall ha möjligheten att också strejka för att få goda arbetsvillkor och bra löner.

Därför är uppgiften att återupprätta tilltron till politiken som förändringsverktyg en helt nödvändig uppgift. Demokratin får inte bara bli en fråga om att rösta i allmänna val. Det är en nödvändig men inte tillräcklig förutsättning. Det räcker inte om vi väljer våra företrädare och det enda de har rätt att besluta om är färgen på gardinerna här på Helgeandsholmen. Demokratin måste också ha ett innehåll. De vi väljer måste kunna stå för en förändrad politik.

Ni verkar trivas väldigt bra som opposition. Ni vann valet. I replik efter replik låter det som att det är vi som har ansvaret. Det är oppositionen som är ansvarig för allting. Det verkar som ni helst av allt skulle vilja vara i opposition. Därför ska jag lova att jag kommer att göra allt för ni ska få bli i opposition så fort som möjligt och senast i valet år 2010.
(Applåder)

Anf. 71 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag kan meddela Lars Ohly att vi trivs också i regeringen och det ännu bättre än i opposition.

Lars Ohly säger att det inte är tufft att förändra i sjukförsäkring och a-kassa. Är det tufft att sortera bort över en miljon människor till ett utanförskap som ni gjorde under er tid i ansvarig ställning?

Var det tufft att 550 000 människor förtidspensionerades? Av dem prövades 80 procent aldrig för en återgång till arbetet. Var det tufft att nästan allihop som var långtidssjukskrivna aldrig fick någon rehabilitering?

Var det tufft att ungdomar inte fick chans att komma in på arbetsmarknaden? Vi hade rekordarbetslöshet.

Om det är tufft att skapa det utanförskapet vill inte jag vara tuff. Det som var tufft var att alla de människor som hamnade i det utanförskapet inte fick någon hjälp.

Lars Ohly talade om feminism. Låt mig ta ett exempel när jag talar om detta. Du vill ju höja skatter. Det tycker du är bra.

Lisa är nyutexaminerad sjuksköterska. Hon har fått sitt första jobb, ett vikariat med 22 000 kronor i lön. Det är ingångslönen innan skatt. Med vårt jobbavdrag får hon ungefär en tusenlapp mer i månaden att leva för. Med din och Vänsterpartiets politik kommer hon att få en tusenlapp mindre. Min fråga är: Varför ska låg- och medelinkomsttagarna betala världens högsta skatter?

Lisas kolleger har precis strejkat. Det blev några hundralappar mer i månaden. Med din skattepolitik kommer hon att få höjd skatt efter avtalsförhandlingen. För Region Skåne som anställt henne kommer det också att bli dyrare eftersom du vill höja arbetsgivaravgifterna.

Kan du tala om för mig varför Vänsterpartiet tycker att det är solidariskt att höja skatten för dem som ska anställa alla dessa sjuksköterskor? Varför är det solidariskt att höja skatten för alla de undersköterskor, sjuksköterskor, lärare och andra som har de här lönerna?

Anf. 72 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Nej, det är verkligen inte tufft att vare sig sänka ersättningar för sjuk- och arbetslösa, som ni konsekvent gör, att slå på dem som redan ligger eller att förvägra dem som behöver det rehabilitering. En av mina största invändningar mot det förslag som riksdagen antog den 4 juni är att ni lägger ansvaret på rehabilitering inte på samhället och inte på företagen utan enbart på individen. Därmed försämrar ni möjligheterna för människor att återgå i arbete.

Jag förstår inte hur man kan tro att någon blir friskare av att bli fattigare. Varför ska man få sänkt ersättning när man är långtidssjuk? Varför tycker Maud Olofsson att det är rimligt att den som går långtidssjuk ska få sänkta ersättningar medan Fredrik Lundberg med er politik får 40

miljoner kronor mer om året att spendera på vad han vill därför att ni har tagit bort förmögenhetsskatten?

Det är inte heller tufft att ha otrygga anställningar på arbetsmarknaden. De ökar nu. Det är korttidsanställningarna, provanställningarna, behovsanställningarna och vikariatsanställningarna som ökar. De fasta tillsvidareanställningar som tidigare har varit legio och normala på arbetsmarknaden minskar relativt sett. Det är inte så tufft.

Det är inte så tufft för den som är ung och aldrig får en tillsvidareanställning, för då kan man inte få ett lån i banken. Man är inte betrodd. Man kan inte heller få ett hyreskontrakt därför att man inte har någon garanterad inkomst.

Ni sänker skatter, mest för dem som har mest. Det gäller även inkomstskatterna – två tredjedelar till den tredjedel som tjänar mest. Så ser skattesänkningarna ut. Då försämrar ni samtidigt a-kassan och välfärden. Ni säger egentligen: Vi ska finansiera välfärd inte bara genom skatter utan genom att kvinnors låga löner ska cementeras. Kvinnor ska med sina låga löner betala för den välfärd som omfattar oss alla. Det är helt orimligt.

I stället för att håna sjuksköterskor och andra som gick ut i strejk och inte fick särskilt mycket för den strejken borde Maud Olofsson stödja alla dem som tycker att kvinnor ska ha bättre betalt i offentlig sektor.

Anf. 73 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det man har kvar i plånboken i lön efter skatt är det man kan leva på; så fungerar det. När vi har sänkt skatten med runt tusenlappen för vanliga sjuksköterskor, vårdbiträden, lärare och många kvinnor i den offentliga sektorn har de 1 000 kronor kvar att leva på tack vare vår skattesänkning.

Det är detta du vill ta bort, Lars Ohly. Då måste du tala om för de här yrkeskategorierna varför de ska ha 12 000 kronor mindre per år. Du måste tala om varför det är rimligt att höja skatten just för de låg- och medelinkomsttagare som vi har i landet. 75 procent av inkomstskattesänkningen går till just dessa grupper. Det är ett fantastiskt bra förslag för de kvinnor som finns i den offentliga sektorn.

Lars Ohly pratar hånfullt om rehabilitering, rätten till vård och rätten till återgång till arbete. Det är det du gör. När du inte gjorde någonting åt det utanförskap som du själv var med och skapade var det ett hånfullt agerande mot alla dem som ville tillbaka. Vi gör något. Du blundade.

Anf. 74 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Göran Hägglund sade tidigare att det handlar om ett val man måste göra. Det är precis vad det handlar om. Maud Olofsson har valt att sänka skatten för de rikaste. Ni sänker dem allra mest för dem som äger de lyxigaste villorna i de attraktivaste områdena, som tidigare betalade förmögenhetsskatt och som dessutom har höga inkomster.

Där jublar man i dag. Där finns de här som har fläskkotlettfrisyr och som går på Stureplan och köper champagne och sprutar över varandra. Där finns de som tycker att livet leker.

Samtidigt försämrar ni ersättningsnivåerna för sjuka. Ni har försämrat ersättningsnivåer för arbetslösa. Ni tror att människor kommer att kunna återgå till arbete genom att bli fattigare. Det är möjligt att man till slut

tvingas ta ett arbete för 10 000 kronor i månaden därför att man inte har råd att vara arbetslös.

Med en ansvarsfull ekonomisk politik ser man till att finansiera välfärden genom att också höja skatterna där det behövs. Behoven ska styra. Men framför allt handlar det om att fördela om från rik till fattig och från män till kvinnor så att vi får ett samhälle som håller ihop.

Anf. 75 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Lars Ohly gör anspråk på att vilja bli minister i vänsteralternativet om olyckan är framme år 2010. Därför blir det viktigare än någonsin att verkligen granska vänsteralternativet olika politikområden, även dem ni själva inte vill prata så mycket om.

På Vänsterpartiets kongress i söndags säger Lars Ohly: Vi är det parti i Sverige som alltid kommer att ta avstånd från brott mot mänskliga rättigheter. Det är ett intressant påstående för att komma från ledaren för Sveriges kommunistiska parti.

Innan jag kommer in på dagspolitiken vill jag säga något om detta. Ert parti grundades 1917 för att dåtidens vänsterpartister var emot att Socialdemokraterna ville ha demokrati. Vänsterpartiet ville ha proletariats diktatur i stället. Hela er historia är ett enda långt stöd till Stalin, Brezjnev och Honecker och allt vad det är.

Men vi kan nöja oss med era ställningstaganden i år. Lars Ohly sitter i *Ekots* lördagsintervju den 12 april. Då får han möjlighet att utveckla sin syn på demokrati. Han får frågan om huruvida Venezuelas enväldshärskare Hugo Chávez är demokrat. Svaret från Lars Ohly är kort och gott: Ja, absolut. Sedan får han frågan om huruvida den nuvarande svenska regeringen är odemokratisk. På den frågan svarar Lars Ohly jakande.

Ohly menar alltså att vi är odemokratiska medan Hugo Chávez är demokrat. Låt mig återge några citat från den årliga utgåvan från Freedom House. Det handlar om situationen i Venezuela.

Man skriver: Chávez kontrollerar alla institutioner vilket gör oppositionens arbete onödigt. Nya lagar har införts som är mycket hårda mot journalister, och rättssystemet är mycket politiserat. Chávez har nära band med Kuba, Iran, Vitryssland och praktiskt taget alla kommunistiska diktaturer i världen. 400 människor dog i fängelserna i Venezuela förra året.

Lars Ohly! Du påstår att Chávez är en större demokrat än den borgerliga svenska regeringen. Nu går du för långt. Be om ursäkt!

Anf. 76 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag blir helt mållös. Jag har aldrig påstått något sådant, och därför finns det ingenting att be om ursäkt för. Det märkliga är att Jan Björklund förvränger sanningen i syfte att komma åt en politisk motståndare som han inte får grepp om.

Du kan inte svara på mina frågor. När jag begärde replik på dig ställde jag frågor. Varför vill du att man ska införa vårdnadsbidrag, försäkra socialförsäkringarna, låta bli att höja kvinnors löner och på alla sätt föra en antifeministisk politik? Då svarade du med att ljuga. Du påstod att vi inte ställde upp för Kommunals konflikt om vårdbiträdenas löner. Det var en lögn, Jan Björklund. Ta tillbaka den lögnen nu! Säg att du ljög därför att du var trängd, så ska jag svara på din fråga.

Hugo Chávez är ingen av mina favoriter. Han är vald, och han har gått igenom elva val och folkomröstningar. Han förlorade en folkomröstning. Om han hade varit en enväldshärskare kan man ju tycka att han sannolikt hade ogiltigförklarat den. Det gjorde han inte. Han accepterade resultatet. Han är därmed lika demokratiskt vald som Jan Björklund. Jag respekterar det svenska valresultatet lika mycket, och säger att Jan Björklund har all rätt att vara minister till dess att väljarna säger något annat – förhoppningsvis senast i valet 2010.

Men fram till dess får vi dras med er. Då kan ni föra en mer eller mindre demokratisk politik. Att då underordna sig beslut som fattas någon annanstans än i Sveriges riksdag, till exempel i EU:s domstolar, att inte göra allting för att garantera den grundlagsskyddade konflikträtten, att inte se det som ett problem att man säljer ut verksamheter på ett sätt som överför makt från folkvalda politiker till dem som har makten genom sitt ägande är att föra en politik som åtminstone minskar demokratiens omfattning. Det är ett problem.

Det är ett problem därför att människor inte kommer att kunna se demokratin som ett förändringsverktyg. Människor kommer inte att kunna se demokratin som en möjlig väg att nå fram till samhällsförändringar därför att demokratin fattar beslut om allt färre områden i vårt samhälle.

Det vill jag ändra på. Därmed är jag enligt Jan Björklund diktaturkramare. Det är häpnadsväckande.

Anf. 77 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Herr talman! Hugo Chávez är demokrat därför att han har vunnit elva val. Det var förklaringen från Lars Ohly. Jag kan berätta att Breznev vann alla val. Det gjorde Honecker också. Det har Fidel Castro också gjort. De har vunnit alla val de har ställt upp i; därför är de demokratiskt valda. Eller vad är det Lars Ohly försöker säga?

Du har lika svårt som alla dina företrädare för att skilja mellan demokrati och diktatur. Det är hela sanningen. Ni slutade umgås med de östeuropeiska diktaturerna först när de inte längre existerade. Det gick inte att besöka dem längre. Ni slutade att åka på deras partikongresser när de inte längre arrangerades. Ni slutade att skicka hyllningstelegram till massmördarna i Östeuropa först när adressaterna hade upphört.

Det är sanningen. Hela er 90-åriga historia är en enda lång uppvisning i stövelslickeri. Be om ursäkt, Lars Ohly!

Anf. 78 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! När Jan Björklund begärde replik på Mona Sahlin sade han så här: Replikerna är till för att replikörerna ska få svar på sina frågor. Sedan begärde jag replik på Jan Björklund, och då vägrade du att svara. Då kom du med den lögn som du nu vägrar att ta tillbaka, nämligen lögnen om att vi inte i alla sammanhang ställde upp på Kommunals konflikt. Det var en lögn därför att du var trängd och inte klarade av diskussioner. Sådant händer, men då ska man be om ursäkt. Då ska man tala om att man hade fel och be om ursäkt för att man har tillgripit en lögn när man har varit illa ute.

Den här regeringen är demokratiskt vald. Ni har också vunnit val, precis som Breznev och Honecker. Vad är det för jämförelse? Det är en larvig jämförelse. Ni är valda på ett demokratiskt sätt. Enligt Carterinsti-

tutet är folkomröstningar och val i Venezuela oerhört demokratiska, framför allt för att vara på den latinamerikanska kontinenten. Då får man acceptera det. Det är inte alltid val går som man vill. Den som vinner har rätten att styra, men vi som inte vinner har också rätten att opponera. Den rätten fräntas vi om du vägrar att svara på frågor och om du vägrar att ge dig in i en politisk diskussion. Det är ansvarslost, Jan Björklund.
(Applåder)

Anf. 79 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Det är bättre att vara rik och frisk än fattig och sjuk, brukade mormor säga. Sällan har väl den gamla devisen stämt så väl in som i dag i Moderaternas Sverige 2008. Man har gjort det ännu bättre att vara rik och frisk och ännu tyngre och svårare att vara fattig, sjuk eller arbetslös. Är du stolt över detta, Fredrik Reinfeldt?

Snart är det två år sedan den moderatledda regeringen tillträdde. Jag tror att det är ytterst få som trodde att den borgerlighet som då gick till val på att man övertagit en socialdemokratisk dagordning snabbare och tydligare än någon annan borgerlig regering skulle genomföra så stora inkomstskillnader och få så många att hamna utanför välfärdssamhällets trygghetssystem.

Fredrik Reinfeldt sade då att han ville få väljarnas mandat för att minska utanförskapet i Sverige. Väl vid makten har han tvingat ut ytterligare 500 000 människor från a-kassan. I dag är en och en halv miljon svenskar utanför. Många med mycket låga inkomster har känt sig tvingade att lämna sin egen trygghet därför att man inte har råd med de höjda avgifterna. Andra får inte längre vara med.

Regeringens a-kassareform är ett stort misslyckande, konstaterade häromveckan det av regeringen själv tillsatta Finanspolitiska rådet. Risken är mycket stor för att vi i nästa lågkonjunktur får se tusentals människor som står helt utan försörjning köa utanför kommunernas socialkontor.

I valrörelsen 2006 anklagade Fredrik Reinfeldt Göran Persson för att han jagade sjuka människor med omänskliga regler i Försäkringskassan. Då var det sant att reglerna skärptes, men det är inget mot de försämringar av sjukförsäkringen som sker i dag. Det är förändringar som enligt Sveriges Kommuner och Landsting leder till att 10 000 fler köar för socialbidrag. Försäkringskassan räknar med att 40 000 blir av med sin sjukersättning. I stället för en satsning på rehabilitering innebär de nya reglerna ett rent utsorteringsystem med fastställda tider för när var och en slås ut.

De nya moderaterna skapar en ny klass av utslagna och ett samhälle där trygghet har ersatts av rädsla och bitterhet. Det handlar om stora skattesänkningar för dem som har det allra bäst, en klappjakt på sjuka och arbetslösa och en rasering av trygghetssystemet. Det är ingen vacker lista som uppenbarar sig när man samlar ihop vad borgarna verkligen har prioriterat de första två åren under regeringen Reinfeldt. Ni är färd med att skapa ett samhälle med otrygga och rädda människor. Är ni stolta över det?

Världen över ser vi i dag demonstrationer och oro över de skenande oljepriserna. Kraven handlar om att hålla mer bensin på brasan genom att sänka skatterna och öka subventionerna. Kina subventionerar redan i dag

bensinen med mångmiljardbelopp från handelsöverskottet. Malaysia använder en tredjedel av sin statsbudget för att subventionera bensinpriset. I Sverige subventionerar vi flygtrafiken kraftigt. Trots att subventionerna i många länder redan tar en förfärande del av statsbudgeten och tränger ut vård, skola och annan grundläggande offentlig verksamhet ökar kraven. I Sverige kommer kraven på sänkta bensinskatter fram nu igen, men det är en vansinnig väg att gå.

Oljesubventionerna och för låga skatter på fossila bränslen är i själva verket ett av problemen och orsaken till de skenande oljepriserna. Det har lett till låg effektivitet för energianvändningen och en efterfrågan som är långt bortom vad som är hållbart.

I helgen träffade energiministrarna i världens rikaste länder. Öka utvinningen av olja, är G 8-ländernas budskap riktat till oljebolagen och oljeproducerande länder. Ändå har det aldrig i historien satsats så mycket pengar som nu för att få fram mer olja.

I går diskuterade världens ledare klimathotet. I dag tycks bristen på olja vara det stora problemet. Världen verkar ha blivit komplett galen. Olja är en ändlig resurs. Mer olja är naturligtvis ingen lösning. Det kommer i stället att förvärra problemen genom att vi sätter oss ännu djupare i beroende och sårbarhet.

I stället för att bygga ut kollektivtrafik och moderna järnvägar har regeringarna satsat på att subventionera bensin, diesel och flyg. I stället för att medvetet satsa på hållbara alternativ och energieffektivare transporter och produktion har man gjort det kortsiktigt enkla, och nu sitter man där med skägget i brevlådan och ropar på mer olja.

De extrema oljepriserna är ett resultat av en misslyckad och inkompetent politik, en galen och kortsiktig politik som hotar människor och en stor del av livet på jorden. Politiker och företag har under decennier vägrat inse att vi måste ställa om våra samhällen. Det är förklaringen, och de måste hållas ansvariga här hemma i Sverige liksom i andra länder. Det gäller företagsledare på Volvo Personvagnar och Saab som fortsätter att producera de mest bränsletörstiga bilarna i Europa. Det gäller politiska partier som Moderaterna som under alla år motsatt sig förändringar och omställningar av transport- och energisektorn. Det gäller politiker som Fredrik Reinfeldt och Anders Borg som ännu i dag vill bygga nya motorvägar men säger nej till att genomföra stora investeringar i nya järnvägar och kollektivtrafiken. Det gäller politiker som fortsätter att säga att det är någon annan som ska göra jobbet och bygga om och ändra livsstil, någon annan någon annanstans.

Det är nu vi behöver ett ledarskap som tar ansvar och vågar fatta tuffa beslut.

Jag ser tyvärr inga demonstrationer mot klimatförändringarna. De som drabbas av översvämningar och orkaner demonstrerar inte sin vrede mot regeringarna. De utblottade överlevande i Burma ställer inte, likt långtradarchaufförerna i Frankrike, till med trafikchaos för att visa sitt missnöje. Våra barnbarn syns inte i några demonstrationståg. Mänsklighetens tragedi ligger kanske i att så många är beredda att kämpa för sin konsumtion i dag men så få för goda livsförutsättningar i morgon.

Den svenska regeringen borde säga nej till oljeutvinningen i Östersjön och ta initiativ till ett avtal för att skydda Arktis och begränsa exploateringen av olja och gas där. Gör inte Nordpolen till ett nytt Mella-

nöstern! De redan kända tillgångarna på olja räcker till för att förstöra och förändra livsförutsättningarna på planeten jorden. Vi behöver inte en enda droppe till.

För en vecka sedan presenterade ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier, en rapport om hur vi ska klara av klimatfrågan och en bra ekonomi. Den var mycket intressant. Deras studier visar att det inte alls kommer att gå bra om man förlitar sig på enbart utsläppssystem och höjda skatter. Man vinner inte heller något på att satsa i andra länder. Det är lika dyrt att minska utsläppen i fattiga som i rika länder. Det krävs därför storskaliga satsningar i Sverige på hållbara transporter i känd teknik och i ny teknik om vi ska lyckas.

I Sverige är det transporterna som utgör det stora klimatproblemet. De omställningar och investeringar som krävs för att minska utsläppen i den sektorn kan inte göras någon annanstans. Hälften av person- och godstransporterna med bil på väg behöver enligt ITPS flyttas över till kollektivtrafik och järnvägar.

En viktig fråga är hur vi budgetmässigt ska klara av de stora investeringar som krävs de närmaste åren. Vi i Miljöpartiet anser att läget kräver extraordinära insatser. Redan i dag är det fullt på spåren. Den 50-procentiga ökningen av kapaciteten som Klimatberedningen talat om räcker därför inte alls. Vi behöver minst en dubbling av järnvägskapaciteten i Sverige. Banverket bedömer kostnaden för höghastighetsbanorna till mellan 100 och 150 miljarder kronor. Det skulle skapa utrymme för mer gods på stamnäten, men det krävs en lång rad andra investeringar också. För att inte alla projekt ska stoppas kräver vi en särskild investeringsplan för höghastighetsbanorna. Vi föreslår därför att satsningen på snabbtåg i form av Götalandsbanan och Europakorridoren genomförs vid sidan av övriga investeringsplaner och också med en annan finansiering om det är nödvändigt.

Sverige är redan långt efter många av Europas länder när det gäller att skapa framtidens infrastruktur. Vi har inte råd att halka efter mer, och klimatfrågan gör läget ännu mer akut än vad det har varit.

Det finns också en hel del andra projekt som måste genomföras för att vi ska få ett modernt och hållbart transportsystem. Vi gröna är beredda att ta ett sådant ansvar.

Mer olja är inte en lösning på dagens problem. Stora resurser måste i stället läggas på investeringar i modern ny teknik, inte i subventioner och mer oljeutvinning. Världsekonomin är drogad av fossila bränslen. Jordens alla länder måste försöka ta sig ur beroendet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Bodil Ceballos (mp).

Anf. 80 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Peter Eriksson har just förespråkat gigantiska investeringar i klimatpolitik och järnväg. Han har hävdat att allt vi har gjort är orättvist. Jag antar att poängen måste vara att allt det ska tas tillbaka. Vad han glömde berätta är att Miljöpartiet dessutom tycker att det är oerhört angeläget att vi jobbar mindre. Finns det någon som tror på denna politik och att det är seriöst att företräda det som Peter Eriksson just har berättat om?

Efter att ha lyssnat på inläggen från de tre på vänsterkanten kan någon kanske få känslan att all denna kritik landar i att ni vet vad ni vill göra i stället. Sanningen är att ni inte har någon aning. Ni har ingen som helst aning. Ni vet inte vad ni ska göra med skatterna, a-kassan, socialförsäkringarna, försörjningsstödet eller stödet till kommunerna. Ni vet ingenting om vad ni ska göra! Och Peter Eriksson vet att det är så. Ni vet att ni inte har några besked att ge.

Jag har en erfarenhet som Peter Eriksson och den svenska vänstern saknar. Jag vet hur det är att regera tillsammans med andra partier. Det är inte vänsterns metod som bygger på förnedring där ensam är stark och där småpartier ska veta sin plats, utan det är tillsammans med andra. Jag vet hur man bygger ett sådant samarbete, en allians, för att regera tillsammans. Jag vet att det tar tid.

Vi är två år från nästa val. Ni har ingen aning om vad ni ska göra tillsammans. Ska ni börja fördjupa ert samarbete? Ska ni börja arbetet för att grundlägga ett valmanifest där gnäll ska övergå i konstruktiva förslag som går att räkna på, som går att ta på ett seriöst sätt och som svenska folket kan ta som en utgångspunkt? Kan Peter Eriksson berätta om planerna för fördjupningen så att vi kan få besked från den svenska vänstern om vad ni ska sätta upp för alternativ regeringspolitik 2010? Börjar ni inte nu kommer ni inte att ha svaren i nästa val.

Anf. 81 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det verkar vara Fredrik Reinfeldt som har problem. Det är praktiskt taget kutym att något av regeringspartierna dagligen sticker ut och säger att man tycker tvärtom vad statsministern gör. I går ville Maud Olofsson sänka arbetsgivaravgiften. Anders Borg dementerade och sade: Det ska vi inte alls göra. Dagen innan var det miljöminister Carl-gren som vill satsa på järnvägar. Det har Reinfeldt redan tidigare sagt att det ska man inte göra och att den överenskommelse som Klimatberedningen gjorde verkar orealistisk. Det verkar finnas många problem i regeringen.

I oppositionen har vi tre olika partier. Vi lägger våra egna budgetförslag. Vi vet vad vi vet att vi ska göra. Däremot kommer vi i nästa valrörelse enligt min bedömning, och jag tror att jag har med mig fler i oppositionen, att försöka samla oss kring ett gemensamt alternativ i en rad viktiga frågor. Mona Sahlin och jag är åtminstone överens om det. Jag tror att vi kommer att kunna göra det på ett bra och tydligt sätt. Det finns så många viktiga saker som vi är överens om som vi kommer att kunna genomföra nästa mandatperiod. Det fattas mycket dåliga beslut i dag som borgar för att det inte kommer att vara särskilt svårt att hitta en politik som är mycket bättre än dagens.

Anf. 82 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Tro mig, Peter Eriksson, det är svårare än man tror! Det tar tid att fördjupa samarbete. Skratta du, men jag har en del erfarenhet av detta. Om ni inte börjar nu och om ni inte går igenom hur ni ska göra med skattesystemet, socialförsäkringarna och klimatpolitiken kommer ni att stå med en överbudspolitik som inte går ihop. Det är svaret. Därför är frågan: Har ni börjat fördjupa er nu?

Låt oss ta det trendbrott som var det enda Mona Sahlin hade sett, nämligen att reallönerna inte ökade. Det beror i grunden på att vi har prisstegringar som är högre än löneökningstakten. De två enskilt viktigaste faktorerna är bensinpriserna och spannmåls- och matpriserna. Vad driver detta? Jo, det är naturligtvis efterfrågan på dessa varor. Vad påverkar särskilt? Vad man gör med bensinskatt och biobränslen därför att det tar grödor i anspråk. Klimatpolitiken påverkar.

Är löftet att förstärka reallönerna? Ska det få påverkan på utformningen av klimatpolitiken? Har man inte gemensamma svar ersätts konstruktiva gemensamma förslag bara av det gnäll vi har hört här i dag. Börjar ni inte nu kommer ni inte att ha svaren 2010.

Anf. 83 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! När jag läser Fredrik Reinfeldts uttalanden förstår jag att han tycker att det är besvärligt med klimatpolitiken. Den 21 februari sade han: Vad jag kan bedöma är satsningen på järnvägar orealistisk.

Det var en satsning som hans eget parti varit med om att skapa en majoritet för i Klimatberedningen.

Han föredrog i stället höjda koldioxidskatter. Någon månad senare sade han: Jag känner mig mycket tveksam till att det behövs några ytterligare höjda koldioxidskatter.

Även om man är ensam kan det vara svårt att komma överens med sig själv om vad man ska göra och hitta på.

Jag tror att jag i praktiken har mer erfarenhet. Jag tror på möjligheten att skapa en gemensam regering efter nästa val. Jag har lett en koalition av sju partier i ett antal år som kommunalråd. Jag tror att vi klarar av detta. Jag känner de människor det handlar om och har stora förhoppningar att vi ska kunna driva en mycket bättre politik än dagens.

Anf. 84 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag hade tänkt att vi möjligen i en förtrolig anda skulle kunna föra ett litet samtal om samarbete och samarbetsformer, Peter. Efter den replikväxling som var innan verkar det som att man möjligen kan hysa ett visst hopp om att Peter Eriksson kommer att komma överens med sig själv. Det är ett bra första steg.

Men sedan uppstår nästa problem, nämligen när Peter Eriksson ska sätta sig med Mona Sahlin och Lars Ohly. Han tycker ju inte att ni ska samarbeta i formen att presentera gemensamma saker. Lars Ohly har en idé om att det är bättre att varje parti går fram för sig självt och presenterar sin politik. Fördelen med det är att man erbjuder mer valfrihet för väljaren. Å andra sidan vet väljaren väldigt lite om vilken politik som kommer att genomföras efter valdagen. Det är så att säga ett grisen-i-säcken-alternativ. Väljaren kastar in sin röst men vet inte alls vad som kommer ut ur säcken.

Det är inte bara så, vilket statsministern var inne på tidigare, att ni behöver komma överens om praktiska frågor på en lång rad områden. Ni har också en grundläggande förtroendefråga er emellan att slita. Miljöpartiet – och jag ger er rätt på det området – ifrågasätter Vänsterpartiets demokratisyn. Är Vänsterpartiet ett demokratiskt pålitligt parti? Har man en glasklar människosyn som duger för att regera ett civiliserat land?

Jag undrar om Peter Eriksson vill använda sin tid till att ge sin syn på den grundläggande respekten för varandra och synen på andra partier. Har ni den grundläggande syn som fordras för att klara att enas om ett gemensamt program?

Prot. 2007/08:126

11 juni

Partiledardebatt

Anf. 85 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Kristdemokraterna har ett värre problem. Här handlar det om förtroendet gentemot väljarna. En stor del av Kristdemokraternas väljare i förra valet var i pensionärsåldern. De känner sig oerhört svikna av regeringens politik i dag. Det är väl en av förklaringarna till att Kristdemokraterna har svårt i opinionen att nå ut och försöka vinna nya väljare. Var finns de i så fall?

Jag förstår att problemet för de mindre partierna i den nuvarande regeringen leder till att man längtar efter att göra egna turer och resor i alla möjliga frågor. Det verkar därför som att vi har en ganska spritträd regering i dag.

Vad gäller vårt alternativ hör jag till dem som förordar att vi i god tid före nästa val ska ge besked till väljarna vad regeringsalternativen är. Vi för diskussioner inom oppositionen. Vi kommer säkerligen att vara färdiga med dem i väldigt god tid före nästa val och också kunna presentera en politik för ett nytt regeringsalternativ.

Anf. 86 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra Peter Eriksson, som inte har insyn riktigt i hur samarbetet mellan regeringspartierna går till, att det fungerar väldigt väl, med respekt för varandras särarter och partiernas profil. Vi har ju idén att alla ska vinna på samarbetet, men alla ska också bidra. Ytterst handlar det om att samlas omkring en konkret politik som gör det bättre för människor som bor i vårt land, att underlätta vardagen för människor. Till dem hör pensionärerna. Där har vi sagt i dag som tidigare att det kommer förslag från regeringen i höst inriktade framför allt på de sämst ställda pensionärerna.

Men Peter Eriksson blir fortfarande svaret skyldig. Hur ska Peter Eriksson kunna få med sig en bångstyrig Lars Ohly ens in i ett sammanträdesrum för att diskutera om man kan komma överens om ett program? Lars Ohly vill ju inte detta. Ska ni liksom koppla något grepp på honom för att få in honom i sammanträdesrummet? Ni är ju inte ens överens om att ni ska samtala med varandra.

Anf. 87 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Samtala klarar vi nog. Det lovar jag. Det har vi gjort under lång tid, och det kommer vi säkert att kunna fortsätta göra.

Men om vi tar den andra sidan förstår jag ju att Göran Hägglund, som företräder ett parti som under lång tid försökt profilera sig som ett medkännande parti som bryr sig om svaga människor och människor som står utanför, har det besvärligt i det här läget. Han sitter i en regering som framstår som oerhört kallhamrad och hjärtlös, som Alf Svensson har sagt. Det är väl bakgrunden till opinionssvårigheterna.

Jag kan ge Göran Hägglund ett lugnt och tryggt besked. Vi kommer att redovisa ett regeringsalternativ i god tid före nästa val. Till dess kom-

mer vi också att lägga mycket energi på att kritisera den nuvarande regeringen. Vi behöver mycket tid för det, för det är mycket som är dåligt.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

3 § Meddelande om riksmötet 2008/09

Talmannen meddelade att riksdagsstyrelsen föreslagit att riksmötet 2008/09 skulle inledas *tisdagen den 16 september*.

Kammaren biföll detta förslag.

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2007/08:125 till socialutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2007/08:AU10
Konstitutionsutskottets betänkanden 2007/08:KU9, KU20 och KU21

Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

6 § Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU9
Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik (skr. 2007/08:109).

Anf. 88 KERSTIN ENGLE (s):

Herr talman! Jag hade tänkt säga välkommen i debatten till Carl Bildt, men han kommer väl så småningom. Jag får börja med att yrka bifall till reservationerna 2, 5, 23 och 37.

Som när ett barn kommer hem om kvällen och möts av en vänlig famn, så barnsligt och naivt, så underbart för världens befolkning önskar man att resultatet skulle ha blivit efter att FN för 60 år sedan gjorde sin allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Allas behov av en trygg famn var vi överens om då och är fortfarande.

Sedan 1948 har under åren olika FN-konventioner och regionala konventioner antagits och olika FN-organ skapats för att främja MR-frågorna.

Men verkligheten är så långt borta från den trygga famnen som tänkas kan för barnsoldaten i Darfur. Verkligheten är ofattbart grym för de unga flickorna i Kinas fabriker. Verkligheten är ofattbart grym för barnet i Sydafrika som mister sina föräldrar i aids.

En förutsättning för demokrati och ett fundamentalt uttryck för socialdemokratins grundläggande värderingar är respekten för mänskliga rättigheter. Försvaret av de mänskliga rättigheterna är en central del av socialdemokratisk utrikespolitik. Vi är fast övertygade om att en rättvis värld ändå är möjlig.

Vi välkomnar regeringens skrivelse om mänskliga rättigheter. Detta dokument är en bra bas att stå på och ett underlag för Sveriges fortsatta agerande i världen. Vi har känt oss oroliga för att regeringen inte agerat tillräckligt i MR-frågorna. Men nu förutsätter vi att orden blir till handling och kraftfullt agerande. Jag kommer dock att redovisa några frågor där regeringens politik är otillräcklig.

Herr talman! Efter valet 2006 oroade vi oss för att den kamp för jämställdheten som Sverige är känd för i hela världen skulle drabbas av bakslag. Trots att mycket återstår har vi kommit långt i internationell jämförelse. Dessvärre har vår oro besannats genom organisationen Kvinna till Kvinnas genomgång av utrikesministerns tal och pressmeddelanden. Jag hoppas att Carl Bildt tar kritiken på allvar och tar för vana att träffa kvinnoorganisationer på sina resor runt världen. Att synliggöra kvinnor ger dem bekräftelse och makt. Kvinnor drabbas hårt av bristen på MR men har en oerhört viktig roll i att bygga upp samhällen och skapa ett bättre liv för sina familjer. Här kan ministern vara en fantastisk förebild för andra manliga makthavare. Ta den chansen för de mänskliga rättigheternas skull och för världens kvinnors skull!

Sverige måste nu använda de möjligheter som står till buds genom ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté 2008 och ordförandeskapet i EU 2009. Vi välkomnar att regeringen har för avsikt att prioritera arbetet med de mänskliga rättigheterna.

Åtta-tio miljoner romer lever i Europa med samma rätt som vi andra att leva utan diskriminering. Under ordförandeskapet i ministerrådet kommer Sverige att anordna en konferens om mänskliga rättigheter med bland annat representanter för romerna inbjudna. Romer är en nationell minoritet i Sverige och deras företrädare borde absolut få tillfälle att möta regeringsföreträdare.

Ryssland är medlem av Europarådet. Då är det oacceptabelt att de tillåts negligera mänskliga rättigheter i det egna landet. Som ordförande-land måste Sverige trycka på och med kraft agera för att journalister ska kunna arbeta fritt och inte mördas och utsättas för hot. En fri press är en av grundpelarna i ett demokratiskt samhälle. Ryssland måste visa tolerans mot oppositionella och nolltolerans mot straffrihet för människorättskränkningar i Tjetjenien.

Vi vet att Carl Bildt vill ställa sig som de mänskliga rättigheterna främsta försvarare. Det är enkelt att säga att Lukasjenko, Mugabe och Castro inte är demokrater, men varför vika undan för Ryssland?

Regeringen viker också undan västerut. Vi har följt en fruktansvärd rapportering från USA, där administrationen säger att skendränkningar är en acceptabel förhörsmetod.

Kampen för ett avskaffande av dödsstraffet har ett kraftigt stöd runt om i världen. En stor majoritet av världens länder har avskaffat det i sin lagstiftning eller i praktiken. Enligt Amnesty Internationals rapport för 2007 ägde 88 procent av alla avrättningar rum i Kina, Iran, Saudiarabien, Pakistan och USA. Alla dessa länder, inklusive USA, förtjänar kritik.

Ytterligare en skamfläck för USA är Guantánamobasen. Basen har sedan 2002 använts som fångläger för personer med misstänkt koppling till al-Qaida. Denna fångenskap, utan rättegångar eller formella brottsanklagelser, kritiserar av hela det internationella samfundet för att bryta mot de mänskliga rättigheterna och Genèvekonventionen. Högsta domstolen i USA beslutade i juni 2006 att det var olagligt att ställa fångarna inför militärdomstol eftersom det ansågs strida mot folkrätten. Då stiftades en speciell lag som gav USA rätten att ställa fångarna inför speciella militärdomstolar.

Lagen innebär bland annat att bevisning under tortyr kan godkännas, att hemlig bevisning tillåts utan att den tilltalade kan ta del av bevisningen och att den tilltalade inte kan åberopa Genèvekonventionen i domstol. Detta fångläger måste naturligtvis stängas och fångarna ställas inför opartiska domstolar eller släppas. Terrorism måste bekämpas med full respekt för folkrätten och de mänskliga rättigheterna.

Vi socialdemokrater har sagt vid flera tillfällen: Om man ska vara en stark röst för mänskliga rättigheter och demokrati i världen räcker det inte att ställa sig i en hundrahövdad kör och peka finger åt Vitryssland, Kuba och Zimbabwe, utan då måste man våga sjunga solo mot de stora makterna som också kränker de mänskliga rättigheterna.

Herr talman! Regeringen framhåller att vi behöver öka vår förmåga att sätta oss in i andra människors verklighet med syftet att bli mer effektiva i kampen mot fattigdom. Därför är det anmärkningsvärt och beklagligt att frågan om de ekonomiska och sociala mänskliga rättigheterna nedprioriterats och rätten till mat helt utelämnats. Rätten till mat är en av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, men undernäring och svältdöd är vanligt förekommande. Ett större utanförskap än att vara berövad rätten till mat är svårt att föreställa sig.

De protester vi nu ser mot höjda matpriser visar på ojämlikheten och orättvisorna i världen. Prishöjningarna förklaras delvis av torkan i Australien, en ökad efterfrågan på livsmedel och en ökad efterfrågan på bioenergi. Tillgången till livsmedel ligger kvar på 2003 års nivå, men vi har en större försörjningsbörda och efterfrågan. Vi kommer att ha en fortsatt tillgång – men orättvist fördelad. Det är positivt att flera i Kina kan efterfråga livsmedel och kött, men det drabbar de fattigaste med högre priser. Vi ser också en tydlig prisökning på utsäde och gödning. Men en rejäl satsning på jordbruket i Afrika och i andra länder är nödvändig. Då kan även de som lever på landsbygden få nytta av höjda priser och en ökad efterfrågan.

Vi socialdemokrater vill ta vara på globaliseringens möjligheter. Med globaliseringen växer kraven på demokrati, mänskliga rättigheter och social trygghet i världen. Det finns en tydlig koppling mellan demokrati och ekonomisk utveckling. I kampen för global rättvisa spelar fackliga och sociala rättigheter en viktig roll. Globaliseringen måste tjäna alla. Vi får inte bara se Kina och andra länder som enorma marknader, utan i alla våra kontakter med Kina måste vi deklarera hur vi ser på mänskliga rättigheter och demokrati. Därför är det betydelsefullt att ha personakter med sig när man träffar världens ledare, det vill säga att tala klartext om vår inställning till fängslande utan rättegång eller fängslande för att man har uttryckt sin åsikt.

Incitament behöver skapas för att förmå företag att arbeta på ett sätt som gör att klyftor mellan länder och människor minskar och även så att konsumenter efterfrågar rättvis handel och inte accepterar billiga varor på andras bekostnad.

Herr talman! År 2001 fängslade Eritreas president dem som kritiserade hur han styrde landet. Den oberoende pressen stängdes. Bland de fängslade var den svenske medborgaren Dawit Isaak. Han är sedan 2001 fängslad utan rättegång och utan kontakt med omvärlden. Inskränkningarna av yttrandefriheten fortsätter. Regeringen måste ta upp bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna med företrädare för Eritrea. Dawit Isaak och andra måste omedelbart släppas eller få en rättvis rättegång enligt internationellt vedertagna rättsnormer.

Herr talman! Kina måste leva upp till de löften som gavs när landet fick värdskapet för OS 2008 om yttrandefrihet och fria medier, och systemet med omskolningsläger och offentliga rättegångar måste upphöra.

En bojkott av OS från svensk sida förespråkar jag inte, men vi måste se sambandet mellan fabriksarbetarens usla villkor och farliga arbetsmiljö med de pengar som frigörs för Nike och Puma att satsa på marknadsföring och sponsring av idrottsmän. Idrottsmännen är en kugge i detta maskineri och har ett ansvar. De kan inte reagera under tävlingarna eftersom de då drabbas av IOK:s regler. Men de skriver på kontrakt och har därmed ett stort ansvar utanför arenorna som de måste ta som förebilder för många idrottsvänner.

I utskottets betänkande finns redogörelser för situationen i flera enskilda länder. Min tid tillåter inte en total genomgång trots att allt är viktigt. Men i en debatt om mänskliga rättigheter måste Zimbabwe nämnas. Vi nås dagligen av rapporter om ett land i total upplösning. Human Rights Watch rapporterar om utstuderade grymheter. Du får inte mat om du inte visar ett röstkort till förmån för president Mugabe. Det är ett grymt sätt att använda barn och hunger som maktmedel. Arbetslösheten är 80 procent, landet har hyperinflation och medelåldern för kvinnor är 34 år. I denna situation har alla frivilligorganisationer förbjudits.

Ett enigt utskott har uttalat att Sverige och EU måste stödja alla organisationer som arbetar för en förändring. Med hänsyn till de senaste rapporterna från Human Rights Watch och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour, verkar utskottets skrivningar om att de organisationer som har goda relationer till medborgarna inger hopp för framtiden redan vara inaktuella.

Världssamfundet måste agera kraftfullt. Vi vet ju vad som pågår.

Herr talman! Det handlar alltid om politisk vilja. I en ekonomisk utveckling måste man bygga upp sociala system. Att gradera upp slumområdet Kibera i Nairobi med el, vatten, avlopp och trottoarer är beräknat till en kostnad av 50 miljoner US-dollar. Alla världens slumområden skulle kunna uppgraderas på det sätt jag nämnde till en kostnad av 50 miljarder dollar. Det är 1 procent av världens militära utgifter på tio år. Tala om politisk vilja. Här har Sverige en roll att spela som pådrivare för sådana initiativ.

I sin rapport om läget för de mänskliga rättigheterna i 150 länder konstaterar Amnesty att 2007 var ett dystert år. Enligt rapporten förekommer tortyr i minst 81 länder och orättvisa och bristfälliga rättegångar i minst 54 länder. Yttrandefriheten är allvarligt begränsad i minst 77 länder.

Enligt Amnesty är det största hotet mot de mänskliga rättigheterna avsaknaden av en gemensam vision och ett kollektivt ledarskap. Här är Sverige en viktig aktör i världen – i EU, FN och andra organ där vi möter företrädare för många olika länder.

Sveriges regering och alla andra demokratier måste visa framsynthet, mod och engagemang, det vill säga samma mod och engagemang som fick FN att anta den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna för 60 år sedan.

Då får jag passa på att hälsa utrikesministern välkommen till kammaren. Ministern hade inte kommit när jag inledde mitt anförande, men jag hoppas att ministern har hört allt jag har sagt.

Anf. 89 HANS LINDE (v):

Herr talman! Välkommen, säger jag till de borgerliga företrädarna som nu har börjat släntra in i kammaren.

Vänsterpartiets mål är att Sverige ska vara ett land som står upp för alla mänskliga rättigheter, oavsett var, när och med vilka motiv de kränks och inskränks.

De mänskliga rättigheterna är, som de beskrivs i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, odelbara, är inbördes beroende och har universell giltighet. De orden upprepas ofta, men de får aldrig förminska till ett mantra. Om man menar allvar med de orden måste de också få politiska konsekvenser.

För oss vänsterpartister är de medborgerliga och politiska rättigheterna som mötesfriheten, yttrandefriheten och rätten att organisera sig förutsättningar för att världens fattiga och maktlösa ska kunna kräva sin rätt till arbete, bostad och sjukvård.

På samma sätt är de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna förutsättningar för att alla ska kunna delta i samhällets beslutsfattande, organisera sig och utnyttja sin yttrandefrihet.

Inskränkningar i de politiska rättigheterna kan därför aldrig ursäktas med hänvisning till framsteg på de sociala områdena. På samma sätt kan vi inte heller blunda när människor förvägras utbildning, ett tak över huvudet eller mat i magen med hänvisning till att de har rösträtt eller möjlighet att uttrycka sin åsikt.

I regeringens skrivelse som vi har att diskutera har de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna förpassats till pliktskyldiga bisatser för att i bästa fall betraktas som andra rangens rättigheter. Man kan inte på detta sätt plocka ut delar ur FN:s konvention eller betrakta mänskliga rättigheter som ett smörgåsbord och ändå tro att man ska hitta helhetslösningar. Med en sådan utgångspunkt är risken överhängande att politiska rättigheter som yttrandefrihet, mötesfrihet och organisationsrätt i realiteten förminska till att vara rättigheter för världens välbeställda och mäktiga.

För Vänsterpartiet är det ett synsätt som vi aldrig kan ställa oss bakom. Vi anser att Sverige framöver i alla strategier som rör mänskliga rättigheter ska och måste utgå från hela FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och de medborgerliga och politiska rättigheterna såväl som de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Därför vill jag yrka bifall till reservation 1.

Herr talman! Få ord förekommer så ofta i den utrikespolitiska debatten i Sverige som mänskliga rättigheter. Vi talar mycket, länge och ofta om mänskliga rättigheter. Man skulle kunna tro att det råder en allmän enighet om de mänskliga rättigheterna.

Men vi ser också en borgerlig regering som har olika måttstockar, och ibland inga måttstockar alls, för de mänskliga rättigheterna beroende på var, av vem och med vilka motiv de kränks och inskränks.

I det betänkande vi har att debattera är exemplen på dessa dubbla måttstockar många. I texten om Colombia finns inte ett kommatecken av kritik mot regimen i landet trots att landets oberoende juristkommission konstaterat att den colombianska staten var ansvarig för 75 procent av de 11 292 försvinnanden och politiska mord som skedde i landet mellan 2002 och 2006. Man säger från majoritetens sida att flerpartisystemet fungerar väl i Indonesien, trots att oppositionella kan vittna om omfattande repression och trots att tusentals fackliga aktivister trakasseras. Majoriteten talar om ökad frihet i Marocko, och jag undrar hur många västsaharier som har levt i 30 år av marockansk ockupation som håller med om det.

Det som Colombia, Marocko och Indonesien har gemensamt är inte bara att de kränker de mänskliga rättigheterna utan också att de är nära allierade med USA. Bakom de storslagna deklarationerna väger uppenbarligen den så kallade transatlantiska länken tyngre än omsorgen om de mänskliga rättigheterna.

Inte minst märks det i det som sägs om USA, eller rättare sagt det som inte sägs om USA. För när det kommer till brott begångna av USA tystnar man. Trots att USA:s ockupation av Irak drivit mer än fyra miljoner irakier på flykt, kostat kanske så många som en miljon irakier livet och varit kantad av tortyr och övergrepp mot civila, nämns USA över huvud taget inte i texten om Irak. Enligt Amnesty verkar privata säkerhetsbolag och de utländska trupperna ha total immunitet att döda irakier. Men om detta säger en regering som säger sig vara en röst för fred, frihet och försoning ingenting.

I betänkandet kritiserar man visserligen övergreppen i Abu Ghraib-fängelset, men inte därför att de var ett brott mot mänskliga rättigheter utan därför att de skulle ha en negativ påverkan på relationerna mellan väst och den muslimska världen. Man häpnar.

Respekten för de mänskliga rättigheterna måste alltid gå före lojalitet och sympatier med en viss stat. Kompromissar man med de mänskliga rättigheterna när det kommer till ett land förlorar man trovärdigheten att kritisera andra.

Herr talman! Dagens betänkande omfattar en lång rad frågor, och jag väljer att lyfta fram två av dem. Det förminskar inte på något sätt vikten eller betydelsen av de övriga.

För 60 år sedan inleddes en fördrivning av det palestinska folket, en fördrivning som fortfarande pågår. På de ockuperade områdena pågår en kamp om kvadratmeter, en kamp som palestinerna alltför ofta går förlorande ur. Medan vi står här i denna kammare och debatterar ser vi hur palestinska hem, palestinska jordbruk och jordbruksmarker ersätts med israeliska bosättningar. I dag är ännu en dag av kamp för överlevnad för befolkningen på Gazaremsan, en kamp som för varje dag blir allt svårare i takt med att den israeliska isoleringens grepp hårdnar och bristen på

bränsle, mat och mediciner blir alltmer akut. Raketbeskjutning mot civila och självmordsbombare kan aldrig ursäktas, men på samma sätt kan de heller aldrig ursäktas att man kollektivt bestraffar ett helt folk och inte ursäktas att man inskränker rätten till mat, sjukvård och ett värdigt liv.

Det samhällssystem som Israel byggt upp på de ockuperade områdena grundar sig på tanken att alla människor inte är lika mycket värda, att dina rättigheter, möjligheter och skyldigheter inte styrs av att du är människa, utan av din etnicitet.

I Jerusalem betalar den palestinska befolkningen i genomsnitt mer i skatt än israeler trots att palestinerna har lägre genomsnittsinkomst, men trots det får palestinerna sämre samhällsservice. På väg 443, huvudvägen på Västbanken, har palestinier inte fått färdas sedan 2002 – det är en väg reserverad för israeler. Samtidigt som de israeliska bosättningarna expanderar är det i praktiken omöjligt för palestinier att få bygglov, och skulle de trots allt bygga sig ett tak över huvudet, ta till vara sin grundläggande mänskliga rättighet att ha ett hem, rivs det huset snabbt av Israels bulldozrar. Det samhällssystem som Israel har byggt upp på de ockuperade områdena påminner i alltför stor utsträckning om det rasistiska apartheidsystemet i Sydafrika.

Att säga att alla människor är lika mycket värda förpliktar; då kan man aldrig acceptera den ockupation som bygger på att det palestinska folket i bästa fall betraktas som andra klassens medborgare. Ett Sverige som har ambition att vara en konsekvent röst för fred och mänskliga rättigheter måste också vara en konsekvent röst för ett fritt och demokratiskt Palestina. Men i stället firar borgerlighetens företrädare ockupationsmakten Israel med cocktails och dans. Det håller inte, och jag vill därför yrka bifall till reservation 40.

Herr talman! Det sägs ibland att tiden läker alla sår. Låt oss konstatera att det inte är sant. Övergrepp, kränkningar och folkmord skapar trauman och sår som inte tiden kan läka. Utan att offren får upprättelse och får sitt lidande bekräftat riskerar trauman att fortleva genom generationer.

År 1915 mördade den dåvarande osmanska ledningen kanske så många som 2,5 miljoner armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera. Syftet var uppenbart och medvetet: att utrota dessa folk, utplåna deras kultur och skapa ett etniskt homogent Turkiet. Den dåvarande svenske ambassadören i Istanbul skrev hem till Stockholm i en rapport ”att ungturkarna vilja begagna tillfället, då av olika skäl ingen effektiv påtryckning utifrån behöver befaras, för att en gång för alla göra slut på den armeniska frågan. Sättet härför är enkelt och består i den armeniska nationens utrotande.”

Så skrev den svenske ambassadören 1915. Det är en rapport som uppenbarligen ingen i majoriteten ännu har läst, för fortfarande vägrar den svenska regeringen att erkänna folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera.

Frågan om folkmordet är inte bara en fråga om historia. För de drabbade och deras barn, barnbarn och barnbarnsbarn, varav tiotusentals bor här i Sverige, är folkmordet fortfarande ett levande trauma och ett öppet sår. Frågan om folkmordet är också centralt och intimt förknippad med det Turkiet vi ser i dag och dess många problem; trakasserierna mot de etniska och religiösa minoriteterna, det exkluderande politiska systemet som ute-

stänger dessa grupper från möjligheten att påverka och den mörka turkiska statens långa skugga.

Ett erkännande är en förutsättning för att de efterlevande ska få upprättelse och för att Turkiet ska kunna bli en verklig demokrati. Vi politiker ska inte skriva historia, men det är vår plikt som politiker att förhålla oss till historiska faktum. Vänsterpartiet kräver därför att Sverige erkänner folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera. Jag vill därför yrka bifall till reservation 29.

Herr talman! Det betänkande vi har att debattera rör en lång rad frågor. I Vänsterpartiets 39 reservationer visar vi hur en utrikespolitik skulle kunna se ut där man sätter de mänskliga rättigheterna högst upp på dagordningen, inte bara i ord utan också i handling.

Vi lyfter fram den av väst bortglömda etiopiska diktaturen och dess övergrepp mot både sin egen och Somalias befolkning, rätten att organisera sig fackligt i världen och de omfattande inskränkningarna i demokratin i Bangladesh. Vänsterpartiet lyfter också fram den världsomspännande diskrimineringen av kvinnor, Västsaharas rätt till frihet och USA:s ockupation av Irak.

Våra reservationer rör en lång rad centrala frågor som var och en hade förtjänat en egen debatt. Det är bara att beklaga att utskottsmajoriteten valt att behandla de här så viktiga frågorna i samma betänkande och därigenom omöjliggjort för oss att ha en rimlig behandling och en rimlig diskussion på dessa områden. Men jag garanterar att vi från Vänsterpartiets sida återkommer på dessa områden.

Vänsterpartiet är och kommer att vara en ständig blåslampa på varje svensk regering som har dubbla måttstockar för mänskliga rättigheter. Så länge som en svensk regering väljer att blunda för eller förminska allvaret i något brott mot någon av de mänskliga rättigheterna i något land kommer Vänsterpartiet att vara där och vara berett att kritisera. Det är bara att konstatera att vi vänsterpartister har ett hästjobb framför oss.

Anf. 90 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Regeringens skrivelse om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik innehåller en hel del som det går att instämma i även om jag tycker att den skulle vara mycket vassare och inte bara beskriva problemen utan att tala om hur man tänker agera annat än i mycket svepande ordalag.

Enligt skrivelsen är och ska Sverige vara en tydlig röst i världen för de mänskliga rättigheterna. Regeringen höjer ambitionerna och lovar att agera både bilateralt och multilateralt för att de mänskliga rättigheterna ska implementeras och efterlevas fullt ut i världens länder.

Till världens länder hör också Sverige. Därför skrev Miljöpartiet i sin följdmotion till skrivelsen att vi också bör sopa rent framför egen dörr och se till att vi själva lever upp till alla de konventioner vi undertecknar.

Så här skriver regeringen i sin skrivelse:

De mänskliga rättigheterna är universella och odelbara. De gäller för alla människor utan åtskillnad, oavsett land, kultur eller specifik situation. Ingen regering kan därför hävda särskilda förhållanden som tradition, kultur eller religion som skäl för att kränka de mänskliga rättigheterna.

Regeringen säger också att begreppet mänskliga rättigheter riskerar att urholkas när stater försöker relativisera dess innebörd och hävda undantag av diverse slag.

Ändå har Sverige sedan många år tillbaka med hänvisning till den reglerade invandringen begått åtskilliga brott mot de mänskliga rättigheterna då människor utvisats i strid med tortyrkonventionen och då barn utvisats i strid med barnkonventionen. Inget land har blivit fälld så många gånger som Sverige för brott mot tortyrkonventionen.

Det inger inte förtroende att klaga på bristande respekt för de mänskliga rättigheterna i ett land och samtidigt skicka tillbaka människor som sökt skydd i Sverige från samma land utan någon som helst säkerhet när det gäller att personen i fråga inte kommer att drabbas av tortyr eller annan förnedrande behandling.

I skrivelsen tas ett antal länder upp som exempel på länder där situationen för de mänskliga rättigheterna har försämrats. Det är länder som vi ändå skickar tillbaka flyktingar till.

I Sudan, Demokratiska republiken Kongo, Tchad med flera ställen i världen begås storskaliga övergrepp där människor tvingas på flykt, våldtas och dödas. I synnerhet kvinnor och barn drabbas. Det är text som jag har tagit direkt från skrivelsen.

Det sexuella våldet och diskrimineringen av kvinnor i Kongo är oacceptabelt, enligt skrivelsen. Ändå utvisar vi människor dit.

I Etiopien och Eritrea begås svåra övergrepp. I Ogaden sker tvångsförflyttningar, godtyckliga frihetsberövanden och utomrättsliga avrättningar. Ändå utvisar vi människor dit. Situationen för västsaharier i Marocko har inte förbättrats. Ändå utvisar vi människor dit.

I Turkiet har man inte uppvisat några stora förbättringar i det praktiska livet när det gäller respekten för minoriteters rättigheter. Trots det utvisar vi kurder, turkar och andra grupper till Turkiet.

I Azerbajdzjan och Armenien går utvecklingen i negativ riktning. Ändå utvisar vi människor dit. I Vitryssland och Ryssland sker en försämring, men vi utvisar människor dit. Ryssland är ett av världens farligaste länder för journalister.

I Irak pågår det ett krig. Tortyr, utomrättsliga avrättningar och godtyckliga frihetsberövanden är exempel som tas upp i skrivelsen när det gäller Irak. Kvinnors rättigheter har försvagats. Ändå utvisar vi människor till Irak.

I Syrien och Iran ökar antalet avrättningar, men vi utvisar människor dit. I Palestina försämrats läget för de mänskliga rättigheterna, och de befinner sig i både en intern och en extern väpnad konflikt. Ändå utvisar vi människor dit, även barn.

När det gäller Colombia, som får mycket skarp kritik från FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna, kallar regeringen det inte för kränkningar utan en intern väpnad konflikt med en svår humanitär situation som följd.

Sverige anser inte att Farcgerillan och paramilitärer kan göra sig skyldiga till brott mot de mänskliga rättigheterna utan att det bara är stater som kan begå sådana brott. Juridiskt sett är det väl så, men faktum är att en stor del av kränkningarna fortfarande begås av polis och militär. Sverige tar emot kvotflyktingar från Colombia, men vi skickar tillbaka spontanflyktingar.

I Afghanistan är det krig, och det råder en kultur av straffrihet för personer med ekonomiskt och politiskt inflytande. Utifrån Sveriges regeringens resonemang om vad som är brott mot de mänskliga rättigheterna menas då att det är den afghanska regeringens uppgift att skydda afghaner. Men talibanerna begick grova brott mot de mänskliga rättigheterna då de hade makten i landet. Enligt regeringens tolkning är då samma gärningar nu i stället kriminella handlingar, även om talibanerna har kontroll över en stor del av Afghanistans territorium.

Det blir märkligt med en ordning när en grupp, beroende på om den råkar inneha regeringsmakten för tillfället, i det ena fallet begår MR-kränkningar och i det andra terrorhandlingar. Talibaner begår brott mot de mänskliga rättigheterna, och staten har inte kapacitet och styrka att skydda afghanerna. Trots den uppenbara bristen på skydd skickar vi människor tillbaka till Afghanistan.

Jag anser att regeringen måste ha en konsekvent syn på tillståndet i världen. Det går inte att å ena sidan påstå att det går att återvända till ett land och att å andra sidan beskriva att det begås svåra brott mot de mänskliga rättigheterna i landet i fråga. Jag yrkar därför bifall till reservation 7.

Herr talman! Regeringen säger också i skrivelsen att det är legitimt att reagera, och här i riksdagen uttalar vi oss gärna om brott mot de mänskliga rättigheterna runt om i världen. Vi har en grupp för mänskliga rättigheter och skriver vädjandebrev till olika regeringar för att de ska upphäva dödsstraff, frige samvetsfångar etcetera, ibland med riktigt gott resultat.

Både regeringen och vi ledamöter reagerar på det som händer runt om i världen och påtalar de brister vi ser. Vi utövar påtryckningar och tar alla möjligheter vi får att faktiskt försöka påverka regeringar att respektera de mänskliga rättigheterna. Det är självklart för oss. Det är däremot inte lika självklart när något annat land kritiserar oss för bristande respekt för de mänskliga rättigheterna.

För något år sedan uttalade sig till exempel en kuban i FN:s MR-råd om Sverige och sade något i stil med att vi bara accepterar dem som är av vikingablod i vårt land. Det utlöste snarare en diplomatisk kris än en reflexion. Carl Bildt, som sagt något som kubanen reagerade mot, såg ut som ett levande frågetecken. Jag, som såg och lyssnade på inlägget på spanska och som förstod vad han sade, kopplade det direkt till vår svenska flyktingpolitik. För en mycket rimlig tolkning är att kubanen faktiskt vet hur vi behandlar asylsökande som fått avslag på sina ansökningar och att vi blivit fällda för detta vid så många tillfällen. Vi har också fått kritik för att vi inte ger alla människor vård här i landet. Så även ryktet om oss sprider sig naturligtvis.

Herr talman! Jag har två miljöpartikolleger, Mats Pertoft och Max Andersson, som kommer att tala om olika frågor. Mats kommer att tala om folkmordet på armenierna. Max skulle tala om Palestina. Jag vet att Max kanske har problem med att komma hit, så jag får väl säga några ord om det i alla fall. Jag gör som så att jag reserverar mig till förmån för reservation 41 om Palestina, och så hoppas jag att Max kommer ändå.

Jag kommer i stället att ta upp andra motioner och länder.

En av de här motionerna har behandlats med förenklad motionshantering. Det innebär att vi inte kan rösta för den i dag. Det handlar om Saddam Husseins och kemiske Alis försök till etnisk rensning av kurderna.

Vi har tidigare här i kammaren diskuterat om vi ska kalla det som sker i Darfur för folkmord eller ej. Personligen ser jag inga problem med att kalla saker vid deras rätta namn men har förstått att regeringen av diplomatiska skäl i det fallet ansåg att det inte var läge att kasta en sådan definition av situationen i halsen på Sudans regering. Det kunde försvåra diplomatin, med andra ord. Men frågan är om vi inte är alltför svenskt försiktiga. Visst ska vi vara diplomatiska, men konventionstexten är inte otydlig.

När det gäller Anfalkampanjen mot kurderna är situationen en annan än när det gäller Darfur. Det är inte ett pågående folkmord, även om tragedin fortlever hos den kurdiska befolkningen. Vi såg bland annat i går en film om de kurdiska kvinnor som överlevt den här massakern. Det är alltså inte ett pågående folkmord där diplomatin har en möjlighet att påverka utfallet. Det är också så att domstolen i Irak har erkänt att det var folkmord.

Kemiske Ali är dömd för just folkmord av en irakisk domstol. Varför ska vi vara försiktigare än det egna landets domstolar? Miljöpartiet menar att Anfalkampanjen var folkmord och att det därför bör erkännas som sådant även utanför Iraks gränser. Vad talar däremot? Det skulle jag vilja att utrikesministern svarar på.

Den här frågan kommer också att diskuteras vidare. Jag vet att en vänsterpartist kommer att gå upp och prata om just den här frågan, så jag övergår i stället till Västsahara.

Herr talman! Västsahara är ett land som ligger varje spanjor varmt om hjärtat, inte minst eftersom väldigt många en gång i tiden gjorde sin militärtjänstgöring som fallskärmschoppare eller annat i den sista kolonin. Särskilt de men också befolkningen på Kanarieöarna har ett speciellt förhållande till sina mycket nära grannar och tidigare landsmän. Det är mycket långt till Spanien men bara några mil till Västsahara. Banden är starka trots att väldigt många år har gått.

Formellt sett är Västsahara fortfarande en spansk koloni och fanns från 1960 med på FN:s avkoloniseringsprogram. Franco var inte riktigt med på de noterna, men när han blev sjuk och sedan dog passade en av generalerna på att göra sig av med "den där sandhögen" som inte var något att ha. Kanske var den formella anledningen någon helt annan, men så uppfattades situationen bland kanarierna, har jag förstått. De tycker knappast att det har blivit bättre för Västsahara och Västsaharas folk under marockanskt styre i förhållande till om det hade fortsatt att vara spanskt.

Men innan Spanien överlämnade styret av Västsahara till Marocko och Mauretanien utan att tillfråga västsaharierna om hur de ville ha det, i enlighet med FN:s anvisningar, hade FN redan konstaterat att det fanns en överväldigande enighet bland saharierna i området för oberoende och mot integration med något angränsande land.

Nu har det gått 48 år sedan FN:s avkoloniseringsprogram, och Västsahara är fortfarande en koloni, Afrikas sista. Den utlovade folkomröstningen har inte kommit till stånd. Västsaharierna är fortfarande *för* oberoende. Polisario har fortfarande västsahariernas stöd. Diskussioner på-

går, vi ska inte störa dem, är det svar vi brukar få när vi tar upp frågan om Västsahara. Sverige har dock varit tydligt mot Marocko i 30 år nu. Vi var också det land som starkast tog strid i EU mot fiskeriatvalet med Marocko om västsahariskt vatten.

Västsahara har erkänts av ett åttiotal stater, de flesta afrikanska, men inte av någon EU-stat. Och FN har förklarat Polisario som den enda representanten för det västsahariska folket. Vad hindrar oss från att erkänna Västsahara? Vad hindrar EU att göra detsamma? Frankrike är väl det enkla svaret.

Miljöpartiet anser att Sverige som en minsta gest bör ansluta sig till skaran av länder som erkänner Västsahara som egen nation. Jag yrkar därför bifall till reservation 39.

Fru talman! Mer än sex miljoner barn dör varje år av hungerrelaterade sjukdomar före sin femte födelsedag. Det finns 854 miljoner undernärda människor i världen, konstaterade FN i en resolution om rätten till mat som antogs i november 2007. Siffrorna har säkert förändrats lite sedan dess.

Rätten till mat är, precis som flera andra här har talat om tidigare, en mänsklig rättighet, och de mänskliga rättigheterna är universella och odelbara. Ändå väljer regeringen i alla sammanhang att prioritera de politiska och medborgerliga rättigheterna, till och med i det här betänkandet som behandlar just mänskliga rättigheter.

Inom biståndet säger vi att vi prioriterar de områden där vi kan göra mest nytta. Det brukar i huvudsak anses vara demokratiutveckling, jämställdhet med mera. Det kan finnas en viss logik i det om någon annan givare ägnar sig åt andra frågor. Men i det här betänkandet diskuterar vi mänskliga rättigheter generellt. Därför borde rätten till mat ges större tyngd, i synnerhet nu när livsmedelspriserna stiger och produktion av bränslen för export till de rika länderna konkurrerar med produktion av livsmedel åt fattiga.

Men det är inte bara mat som är livsviktigt. Över en miljard människor saknar i dag tillgång till rent vatten. Sambandet mellan vatten och mat är mycket starkt. Vi människor behöver konsumera i genomsnitt 4 liter dricksvatten per dag. Men det går åt mycket mer vatten för att producera vår mat, åtminstone 2 000 liter per dag. Och det gäller om vi är vegetarianer. För dem som äter kött kan det gå åt dubbelt så mycket, ca 4 000 liter per dag, om köttet kommer från djur som föds upp på spannmål.

Internationell rätt erkänner vatten inte bara som ett mänskligt behov utan också som en grundläggande mänsklig rättighet, enligt samma konventioner som behandlar rätten till mat. Att vatten är en uttalad mänsklig rättighet måste göras mer tydligt än vad fallet är i dag och något Sverige bör verka för på internationell nivå. Jag yrkar därför bifall till reservation 19.

Anf. 91 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag var någon minut försenad. Sådant inträffar. Den tidigare debatten kanske avslutades något tidigare än vad jag hade planerat. Så kan det gå.

Låt mig börja med att välkomna denna debatt. Jag tycker att det är viktigt, även om skaran är något glesare än vad den var nyss, att med en

separat diskussion visa att mänskliga rättigheter är ett centralt inslag i svensk utrikespolitik, att det engagerar såväl regering som riksdag.

Grunden till denna debatt är i formell mening utrikesutskottets betänkande nr 9 om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Det grundar sig i sin tur på den skrivelse om mänskliga rättigheter som regeringen avlämnade till riksdagen.

Den skrivelsen, den första i sitt slag, är ett uttryck för att denna regering har prioriterat arbetet för mänskliga rättigheter som en av de viktigaste punkterna i sin samlade utrikespolitik. Det redovisades mycket tydligt i den första regeringsförklaringen av statsminister Fredrik Reinfeldt, och när jag avgav den första utrikesdeklarationen från denna talarstol var det en av de tio punkter som vi skulle prioritera och prioritera med kraft under denna mandatperiod. Därav skrivelsen till riksdagen, därav utrikesutskottets betänkande och därav denna debatt.

Jag kan konstatera när jag läser igenom utrikesutskottets gedigna och läsvärda betänkande att utskottet i allt väsentligt ställer sig bakom regeringens politik. Det är ett uttryckligt stöd för den inriktning som vi har gett politiken, ett uttryckligt stöd också för inriktningen när det gäller de olika delar av detta viktiga politikområde som vi har tagit upp.

Det finns 47 reservationer i betänkandet. Hans Linde har uppvisat en sedvanlig energisk aktivitet, eftersom han står för den absoluta merparten av detta. Därmed har Hans indirekt demonstrerat det mycket breda parlamentariska stöd som finns för regeringens uppläggning av politiken när det gäller mänskliga rättigheter. Han har sina ståndpunkter, och Bodil Ceballos också en och annan utflykt i de olika områden som vi ska diskutera.

Om vi tittar på detta i ett mer allmänt perspektiv ska vi för det första uttrycka en viss tacksamhet över att vi lever i en del av världen där den stora partiledardebatten kan handla om enstaka procentenheter i några av våra synnerligen utbyggda sociala trygghetssystem. I stora delar av världen lever man i omständigheter där den typ av diskussion som vi har haft i denna kammare just nu kanske inte upplevs som fullt så avgörande för nationens liv och död som det framställdes under förmiddagen.

Det hindrar inte att vi har haft en utveckling under de senaste två decennierna där arbetet för fred, frihet och demokrati har gjort mycket stora framsteg. Diktaturer har fallit. Respekten för mänskliga rättigheter har ökat. Våra möjligheter att arbeta för de värderingar som är så viktiga i denna diskussion har blivit mycket större än vad de tidigare var.

Jag ska inte anspela alltför mycket på Hans Linde, bara notera att han företräder ett parti som tidigare var relativt närstående en ideologi som stod för några av de värsta diktaturerna i vår tid och vår del av världen. Han företräder också ett parti som hade flathet, till och med stöd för dessa diktaturer och detta förtryck explicit på sitt program under åtskilliga decennier. Den tiden är tack och lov borta när de fanns.

Så det har varit decennier av framsteg som det finns anledning att notera. Men det finns också anledning att notera tendensen till att utvecklingen har stannat upp under senare år eller till och med i viktiga hänseenden måhända gått bakåt. Det finns de i den internationella debatten som fruktar att vi nu är på väg mot en ny situation med nya auktoritära regimer som kommer att utmana den demokratiserings- och frihetsvåg som vi faktiskt har sett i världen under senare år.

Jag är mindre pessimistisk på den punkten av den enkla anledningen att jag ser att i dessa länder är dessa regimer rädda för dem som verkar för öppenhet, demokrati och frihet. Man sätter dem i fängelse. Det innebär att man är rädd för dem. Det finns inga längre i våra länder, eller mycket få, som förordar diktaturer och förtryck eller den typ av totalitära ideologier som förr också i demokratierna hade sina företrädare.

Det är fortfarande våra idéer som är på offensiven. Om vi får koalitioner av länder som fortsätter att driva dessa frågor och den grundläggande samhällsomvandling som är en förutsättning för respekten för demokrati och mänskliga rättigheter, om vi kan ha framgång i det, finns det anledning till fortsatt optimism vad gäller den globala utvecklingen. Det hindrar dock självfallet inte att vi står inför mycket betydande utmaningar i ett antal olika avseenden, på ett antal olika områden, i ett antal olika länder.

Det har refererats av tidigare talare vid flera olika tillfällen hur regeringen har talat om Kuba. Det är en utomordentligt repressiv regim som vi har på Kuba. Det talas om att de har genomfört vissa liberaliserande åtgärder på senaste tiden. Det har de gjort. Det handlar i huvudsak om jordbrukspolitiken. Jag är för liberalisering av jordbrukspolitiken också på Kuba. Men framstegen vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter har hitintills varit utomordentligt trevande.

Vitryssland är en auktoritär diktatur i vårt omedelbara närområde. Vi försöker genom EU-instrument och andra instrument att få dem att frige återstående politiska fångar – det är inte många men viktigt i sig – och långsiktigt öppna upp sitt politiska system.

Zimbabwe har nämnts och kommer säkert att nämnas ytterligare i debatten under dagen. Jag hoppas det. Där är situationen i dag sämre än när regeringen skrev sin skrivelse och med all sannolikhet sämre än när utskottet justerade sitt betänkande. De rapporter vi får in om förföljelse och tortyr inför de val som nu ska äga rum är djupt oroväckande och läggs ovanpå en situation där en förödande politik har lett till förödelse för detta en gång så rika och en gång så lovande land.

Där ser vi hur en felaktig och farlig politik har förött och förstört ett land och nu äventyrar människornas både frihet och liv på ett sätt som gör att de flyr i desperation över gränserna till andra länder. Det finns anledning att tala om det i mycket skarpa termer.

Nordkorea är ett annat land som vi kanske hör mindre om. Om Zimbabwe slänger ut journalister så släpper Nordkorea över huvud taget inte in journalister. Det är ett hermetiskt tillslutet samhälle. Men vi vet om arbetsläger. Vi vet om förtryck. Vi vet om en av de sannolikt brutalaste regimer som fortfarande finns i vår tid. Då kan vi inte vara tysta om det.

Åtskilliga gånger har vi haft anledning att ta upp situationen i Iran, ett mer mångfasetterat samhälle men med en regim som tydligt bryter mot de mänskliga rättigheterna och där situationen har blivit värre under såg det senaste året. Vi ser också här avskyvärda fall av till exempel avrättning med stening. Dödsstraffet är alltid förfärligt och ska fördömas, men här är det i vissa fall ännu mer förfärligt än så.

Burma har självfallet också varit ett land som har engagerat oss under den senaste tiden och då inte bara på grund av den allmänna politiska situationen. Det gäller även försöken att genomföra en förändring under föregående år och förtrycket som följde på detta men också regimens

ovilja nu att fullt ut acceptera att det internationella samfundet faktiskt genuint vill hjälpa människor i nöd.

Man var rädd för att hjälpen skulle nå fram och demonstrera regeringens egna tillkortakommanden. Från svensk sida gjorde vi mycket för att ta oss in och lyckades nog hjälpa några människor som annars icke hade fått hjälp i detta så hårt drabbade Burma. Det visade kanske också för oss ännu tydligare på tillkortakommandena och bristerna i en regim som denna.

Sedan har vi självfallet det vi kan se och diskutera i stora och viktiga länder som vi i övrigt kan sträva efter att ha goda relationer med. Kina är ett land som vi har goda politiska och kommersiella relationer med, men vi ska inte dra oss för att också ta upp de frågor om mänskliga rättigheter som är viktiga. Det kan gälla dödsstraffet. Vi har haft en diskussion med dem om det. Det kan också gälla individuella fall.

Vi hade ju en rätt betydande diskussion inför statsministerns resa till Kina nyligen där vi hamnade i den något egenartade situationen att oppositionen ville att han skulle ta upp färre individuella fall i dialogen med den kinesiska ledningen än han sedermera visade sig göra. Det visade kanske, tycker jag, på riskerna med att alltför mycket partipolitiserar den typen av frågeställningar.

Sedan har vi Ryssland som nu har en ojämförligt mycket bättre situation när det gäller personlig frihet än för 20 eller 25 år sedan. Men där har vi sett att den auktoritära tendensen i politiken tydligt har förstärkts under de senaste tre fyra åren. Vi har anledning både att göra vår stämma hörd och att göra vad vi kan för att försöka främja en utveckling i Ryssland i riktning mot mer av demokrati.

Allt detta kräver en aktiv och engagerad svensk politik. Den sker bilateralt, ofta genom uttalanden här i riksdagen och genom frågesvar och interpellationsdebatter. Jag sätter värde på detta, för det är viktigt att vi gemensamt kan forma politiken även om vi kanske har nyanser i den. Det sker inom Europeiska unionen som är ett av våra viktigaste instrument, och det sker inom Europarådet där vi för närvarande är ordförande i ministerkommittén.

Att stärka rollen för Europadomstolen för mänskliga rättigheter är det starkaste övernationella instrument för skyddet av mänskliga fri- och rättigheter i världen. Vi ska se till att det också fungerar, men även vara medvetna om att detta innebär åtaganden som vi själva måste leva upp till.

Vi faller gång på gång av Europadomstolen för brott mot mänskliga rättigheter. De är kanske inte fullt så fundamentala som rätten till liv, men självfallet måste vi anpassa oss efter detta.

Det sker självfallet inom ramen för Förenta nationerna och dess arbete. Det gäller då arbetet med mänskliga rättigheter nere i Genève men också arbetet i andra sammanhang – i fredsbevarande operationer och mycket annat – kanske alldeles speciellt detta år när vi kommer att fira 60 år efter undertecknandet av FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Förhoppningsvis blir det firandet utgångspunkten för en bredare internationell diskussion om hur vi på olika sätt kan främja arbetet i de individuella fallen och också om att globalt se till att vi får en utveckling där allt fler regimer i allt större delar av världen inser att respekten för

medborgerliga fri- och rättigheter, respekten för medborgerlig frihet och för utveckling mot demokrati, är en förutsättning också för ekonomisk och social utveckling och en förutsättning för den internationella respektabilitet som jag hoppas att alla i grunden strävar efter.

I detta anförande instämde Walburga Habsburg Douglas och Marietta de Pourbaix-Lundin (båda m).

Anf. 92 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt enkelt, Carl Bildt, att raljera med oppositionen. Vi hade fyra exempelfall som Amnesty hade tagit fram inför statsministerns resa till Kina – fyra personer som man tyckte skulle nämnas vid namn. Att inte fortsätta att nämna vid namn kan också ibland minska värdet på det hela.

När nu utrikesministern har en sådan ambition när det gäller mänskliga rättigheter – det har vi kunnat läsa om i skrivelsen – hoppas jag att det har skett en förstärkning. Jag tror inte att utrikesministern kan göra allting själv, så det behövs väl en förstärkning på departementet av personer som kan jobba med de här frågorna.

I februari när du, Carl Bildt, läste upp utrikesdeklarationen talade du dig varm för kvinnor och kvinnors möjligheter. Därför skulle jag vilja fråga vilken strategi utrikesministern har för att möta kvinnoorganisationer – med hänsyn till Kvinna till Kvinnas genomgång av pressmeddelande och blogg.

Jag kan förlåta om du ibland glömmer att nämna alla du möter på din blogg. Men nu har du möjlighet att här i kammaren tala om för oss vilken strategi du har för kvinnors möjligheter att ta del i arbetet med mänskliga rättigheter.

Anf. 93 Utrikesminister CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Låt mig i den senare delen säga att jag väl inte utan visst intresse följde det försök till diskussion i dessa frågor som Socialdemokraterna för någon vecka sedan bedrev och som kulminerade i att Socialdemokraternas talesman i jämställdhetsfrågor – det var han väl, eller någonting sådant – anklagade mig för att vara en brottsling mot bakgrund av att jag träffade personer som Ban Ki-moon och Barroso. De råkade nämligen vara män. I och med att jag träffade män bröt jag mot mänskliga rättigheter, och i och med det var jag brottsling.

Håller man debatten på den nivån tas man inte riktigt på allvar. Jag tycker kanske att också exemplet med Kinadebatten visade att det ibland från Socialdemokraternas sida finns en tendens att ta i så till den milda grad att man förlorar varje form av trovärdighet.

Jag tycker att det är viktigt att arbeta för att kvinnor ska få bättre möjligheter att delta också i det politiska livet. Men jag kan inte varje dag fördöma eller vägra träffa statschefer, utrikesministrar eller statsministrar i andra länder bara därför att de har ett kön som överensstämmer med mitt eget. Jag tror att det skulle handikappa svensk utrikespolitik relativt rejält. Jag är inte medveten om att det för den delen tidigare har varit svensk politik.

På olika sätt, icke minst genom biståndspolitiken, ska vi också försöka hjälpa till när det gäller denna utveckling. Oppositionens företrädare

vet också att vi gör det på olika sätt. Har jag möjlighet att träffa både män och kvinnor i olika situationer som arbetar för dessa saker ska jag förvisso göra det.

Men att framställa det som ett brott mot mänskliga rättigheter att jag träffar Ban Ki-moon, Iraks premiärminister al-Maliki eller herr Barroso tyckte jag nog var ett av de gjorda övertrampen. Det kom lite grann i linje med det som ju Kerstin Engle höll med om – det Kinainhopp i debatten som Socialdemokraterna höll på med och som även det slutade med vad som väl måste betraktas som ett med svenska politiska mått mätt relativt spektakulärt självmål.

Anf. 94 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Jag tar nog detta med de mänskliga rättigheterna i Kina lite mer på allvar än vad Carl Bildt här vill låta det framstå som. Det var inget inhopp i debatten, utan det var en seriös vädjan till statsministern om att ta upp enskilda fall.

Jag tycker nog att utrikesministern raljerar. Jag är väl medveten om att alltför många ledare i världen är män. Det kan vi i Sverige inte göra något åt – varje land väljer ju sina ledare – men vi kan föregå med gott exempel.

Jag klandrar inte ministern för att han träffar de ledare som finns. Min fråga var hur Carl Bildt tänker lyfta fram kvinnorna och träffa företrädare för kvinnoorganisationer.

Jag hänvisade bara till Kvinna till Kvinnas genomgång av pressmeddelanden.

Men jag tar för givet att utrikesministern träffar Condoleezza Rice, en kvinna med stor makt i världen. Sverige och EU försöker förmå andra stater att ansluta sig till det internationella protokoll som reglerar ett successivt avskaffande av dödsstraffet. Då utgår jag från att en diskussion om detta förs med denna framstående kvinna som har en maktposition i världen.

Anf. 95 Utrikesminister CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Jag noterar inte utan intresse att Kerstin Engle med visst eftertryck säger att hon bara refererat till vad Kvinna till Kvinna sade. Det innebär att den artikel som publicerades av socialdemokratins officiella talesman i dessa frågor vill hon inte riktigt kännas vid. Jag tycker att det vittnar om ett relativt gott politiskt omdöme, för det var ett klavertramp av relativt betydande dignitet. Därmed kan vi kanske lägga både honom och artikeln till handlingarna och koncentrera oss på något mer seriösa delar av debatten.

Jag tycker att det är viktigt, och det gör vi – Gunilla Carlsson har talat om detta i denna kammare vid åtskilliga tillfällen – att försöka lyfta fram kvinnornas roll och ge kvinnor i vårt eget politiska liv och i andra länders politiska liv och samhällsliv en ökad roll. Kvinnorna utgör, det har jag sagt åtskilliga gånger, i inte minst den arabiska och muslimska världen en av de mest groteskt underutnyttjade resurserna för dessa länders långsiktiga utveckling som finns. Ju mer vi kan skapa förutsättningar för deras deltagande i samhällsliv ekonomiskt och politiskt, desto bättre förutsättningar skapar vi för dessa länders utveckling i största allmänhet. Det är någonting som vi understryker. Den diplomatiska dialogen kan ha

sitt värde, även om man inte ska överskatta vad en diplomatisk dialog kan innebära. Men kan vi bidra till samhällsförändringar i dessa länder som leder i rätt riktning är det självfallet alldeles utomordentligt.

Kampen mot dödsstraff är en av de allra viktigaste frågorna enligt min mening. Jag kan försäkra att i så gott som alla kontakter som vi har med relevanta länder tar vi upp detta. Det innebär inte att jag tar upp det i varje kontakt jag har med amerikanska företrädare. Det är över huvud taget inte möjligt med tanke på frekvensen. Vi hade till exempel Texas guvernör här häromdagen, och vi hade en relativt utförlig diskussion om detta. Lite olika värderingar på den frågan kom till uttryck, men jag tycker att det är viktigt att också i den typen av mer informella samtal föra upp detta. Där tror jag att den allmänna meningen är att den svenska profilen när det gäller kampen mot dödsstraffet har höjts högst väsentligt under denna regering.

Anf. 96 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att observera att vi är rätt många reservanter. När utrikesministern talade var det många vackra ord och allmänt hållna formuleringar. Där råder det sällan någon större oenighet. Problemet är att det sedan ska omsättas. Det finns också en praktik, Carl Bildt, och där är vi betydligt mer oeniga.

Det skulle vara lätt för mig som oppositionell i denna kammare att kritisera Carl Bildt för det han inte tog upp i sitt anförande, men på tolv minuter hinner man inte säga allt. Jag kan säga efter ett och ett halvt år att man börjar se en viss linje i Carl Bildts utrikespolitik, hur vissa länder ständigt nämns och hur vissa länder aldrig nämns. Låt mig ta exempel på några som aldrig platsar i Carl Bildts anföranden.

Först och främst är det Colombia. När ska Carl Bildt börja kritisera regimen i Colombia, som ju en oberoende juristkommission har visat har ett så stort ansvar för de försvinnanden och de politiska mord som sker i landet? Colombia är ett land där demokratiskt valda parlamentariker fängslas på löpande band.

Varför är Carl Bildt så tyst om situationen i Filippinerna och Indonesien? Det är länder där oppositionella möter omfattande repression, och de fackliga aktivisterna trakasseras ständigt och avskedas från sina jobb.

Sällan står Etiopien på utrikesministerns dagordning, trots att den etiopiska regimen kanske är ansvarig för två av de värsta humanitära katastroferna i världen, den i Ogadenprovinsen och den i Somalia.

Väldigt sällan står Turkiet på dagordningen när det gäller diskussionen om mänskliga rättigheter och demokrati. Jag vet att Carl Bildt den 2 maj fick ett pris i Turkiet. Dagen innan hade förstamajdemonstranter mötts med våld och vattenkanoner. Om det har jag inte hört utrikesministern säga ett ord. Frågan måste ställas: Vilken trovärdighet kommer Sverige att ha att prata om mänskliga rättigheter i Vitryssland, Kuba, Iran, Burma om man är så tyst i så många andra fall?

Anf. 97 Utrikesminister CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Jag menar inte att Hans Linde gör fel när han reserverar sig. Jag kan bara konstatera att när jag bläddrar i de här 47 reservationerna skulle jag så där mellan tummen och pekfingret kunna säga att tre fjärdedelar är från Hans Linde. Det vittnar om en viss aktivitet, men det

vittnar också om en viss marginalisering när det gäller synen på detta. Det är inget fel på det, man ska kämpa för sin ståndpunkt, men han företäder inte majoritetsuppfattningen, så mycket är alldeles klart.

Det är alldeles riktigt att vissa länder ständigt återkommer när jag talar om mänskliga rättigheter. Ingen skulle vara gladare än jag om de föll bort från min lista, om jag slapp nämna Kuba, om jag slapp nämna Zimbabwe, om jag slapp nämna Burma, om jag slapp nämna Nordkorea. Jag skulle bli lycklig om så var fallet. Men det faktum att jag ständigt återkommer till dem visar att situationen ständigt är allvarlig i dessa länder och att det finns en konsistens och en kraft i svensk utrikespolitik. Vi ger oss inte. Sedan innebär det inte att vi inte ska ta upp andra länder också.

Colombia har jag diskuterat vid åtskilliga tillfällen i denna kammare, och vi har ett rätt omfattande samarbete med Colombia i de här frågorna. Jag tycker att den colombianska politiken är på väg åt rätt håll, och jag tycker att regeringen förtjänar stöd i många viktiga hänseenden i dessa. Också har de satt värde på den konstruktiva kritik som vi har riktat. Jag hade ett samtal med president Uribe om detta. Vi stöder också FN:s arbete med mänskliga rättigheter i Colombia.

Etiopien: Vi har tagit upp situationen i Odagen som är oroande. Beträffande Indonesien, för att ta det exemplet, var jag själv i Jakarta och hade omfattande diskussioner med den indonesiske utrikesministern och inledde där – jag tror att vi är det första landet – en omfattande offentlig dialog om mänskliga rättigheter med den indonesiska regeringen som fick ett rätt betydande genomslag icke minst i indonesiska massmedier. Det har tydligen gått Hans Linde förbi, men med riksdagens pressklipp-tjänst kan han kanske förbättra sig på den punkten.

Turkiet är ett land där vi har en mycket djup dialog om dessa frågor. I betänkandet nämns diskussionen om § 301 till exempel som vi har varit mycket engagerade i. Vi har nu fått en väsentlig förbättring av läget. Vi har varit mycket engagerade i diskussionen om olika kurdiska rättigheter, utvecklingsförutsättningar i de kurdiska delarna av landet. Där är det ingen tvekan om att vi ser även en utveckling till det bättre genom en konstruktiv dialog.

Anf. 98 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Då får jag be om ursäkt för att jag råkat missa någonting som har stått på Regeringskansliets hemsida eller någonting som Carl Bildt har skrivit på sin blogg. Den som har ambitionen att också vara ute i verkligheten, träffa människor och diskutera utrikespolitik har inte riktigt möjligheten att vara ständigt uppdaterad på var utrikesministern befinner sig och vad han säger i alla lägen.

I de stora debatterna i kammaren, i utrikespolitiska debatter, långa diskussioner i EU-nämnden, debatterna vi har med utrikesutskottet är det väldigt tydligt att det är vissa länder som ständigt nämns, andra länder som aldrig nämns. Observera att till och med när Carl Bildt skulle bryta tystnaden om de här länderna, som man så ofta väljer att inte säga någonting om, kommer det fortfarande ingen kritik. Finns det någon kritik att rikta mot den colombianska regeringen? Carl Bildt har bara pratat om att man är på väg i rätt riktning.

När det gäller Filippinerna och Indonesien säger Carl Bildt att det förs en dialog. Vad säger man i den dialogen? På vilka områden är man kritisk till utvecklingen av mänskliga rättigheter på Filippinerna och i Indonesien och så vidare? Jag tycker fortfarande att utrikesministern där är svaret skyldig.

Tyvärr handlar det i regeringens skrivelse om dubbla måttstocken för mänskliga rättigheter, inte bara om vilka länder man väljer att ta upp och vilka man väljer att inte ta upp. Det handlar också om vilka frågor man väljer att ta upp och vilka frågor man ständigt väljer att prioritera ned. Det är uppenbart för den som har läst regeringens skrivelse att den här regeringen tydligt nedprioriterar de mänskliga rättigheter som omfattar ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Då blir den naturliga frågan till Carl Bildt: Är de här rättigheterna inte lika värdefulla, likvärdiga och odelbara som de politiska och medborgerliga rättigheterna? Där skulle man önska sig ett svar.

Till slut bara kort om jämställdhetsfrågorna. Carl Bildt försöker förminska frågan om jämställdhet i världen till en fråga om han träffar män eller kvinnor ute i världen. Jag har ingen invändning mot att Carl Bildt träffar män, det är upp till hans egna preferenser. Däremot handlar jämställdhetsarbete om att lyfta fram de frågorna när man diskuterar med dessa män. Där finns en oro som inte bara omfattar oppositionen utan även många utanför denna kammare därför att jämställdhetsfrågorna alldeles för sällan står på Carl Bildts agenda.

Anf. 99 Utrikesminister CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Hans Linde säger att vilka personer Carl Bildt träffar ute i världen är upp till hans egna preferenser. Nej, jag skulle kanske önska att det var så. Då kanske det hade sett något annorlunda ut. Det är faktiskt upp till de preferenser som finns i dessa länder. Det är dessa som utser sina utrikesministrar, inte jag. Skulle jag utse dem kanske det på åtskilliga punkter skulle se annorlunda ut. Men det är inte mina egna preferenser, utan jag har att göra med en värld som ser ut på ett visst sätt.

Jag träffar män i ett stort antal och jag träffar kvinnor i ett något mindre antal. Jag håller gärna med om att jag skulle träffa fler kvinnor, om det nu handlar om mina egna preferenser.

När det sedan gäller de olika länderna gör Hans Linde något annorlunda prioriteringar. Han vill att jag ska tala om Indonesien hela tiden. Jag är beredd att tala om Indonesien, och jag har varit där och fört en MR-dialog. Vi har kört i gång en rätt bred sådan för att bygga upp kapaciteten för MR-frågor. Men till skillnad från det Nordkorea som förekommer mer sällan i Hans Lindes anföranden är detta ett land som har gått från diktatur till demokrati, rätt haltande och med mycket stora svårigheter också på utvecklingsområdet. Där har vi anledning att hjälpa till och att se de positiva dragen i den långsiktiga utvecklingen men också att vara konstruktiva och hjälpa till också på MR-sidan.

När det gäller Latinamerika, för att skifta fokus, är det aldrig tal om Kuba utan ständigt tal om Colombia. Colombia är en fungerande demokrati men är utsatt för ett mycket allvarligt hot på grund av narkotikabrottslighet och en vänstergerilla som under mycket lång tid har hållit på med allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Det sker förvisso

också på den andra sidan, från regimen sida. Men alla håller med om att det har blivit bättre och att vi ska försöka hjälpa till i den utvecklingen.

Med Kuba är det något annorlunda. De har som sagt på senaste tiden liberaliserat jordbrukspolitiken. Jag välkomnar detta men vill gärna se en liberalisering också av det politiska livet.

Jag talar mest om de som är värst när det gäller att bryta mot mänskliga rättigheter. Hans Linde talar om något annorlunda kategorier och undviker gärna de som faktiskt är de värsta skurkarna här i världen.

Anf. 100 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att be Carl Bildt svara på den fråga som jag ställde om Anfalkampanjen och vad det är som hindrar oss från att erkänna det som folkmord.

Jag ställde också en fråga om Västsahara. Vad hindrar oss från att erkänna Västsahara som egen nation?

Jag konstaterar att Carl Bildt säger att även Farcgerillan begår brott mot de mänskliga rättigheterna. Jag har lusläst den här skrivelsen som är väldigt välläst. Någonstans i den har jag hittat att man anser att det bara är stater som begår brott mot de mänskliga rättigheterna medan andra grupper begår terrorhandlingar eller kriminella handlingar. Så kan det kanske se ut rent juridiskt, men i vanligt språkbruk är brott mot de mänskliga rättigheterna en definition. Det är inte värre att någon dödas om det är en grupp som har gjort det än om det är staten eller någon annan som har gjort det. Människan dör i vilket fall som helst. Det är väl bra om vi kan använda samma begrepp. Dessutom tar FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i sin rapport upp alla de olika grupperna och deras brott mot de mänskliga rättigheterna. Det är naturligtvis bra om vi använder samma definition.

Jag undrar också lite grann om de utflykter som Carl Bildt påstod att jag hade gjort i mitt inlägg. Jag skulle vilja veta vad det är för utflykter jag har gjort.

Jag skulle också vilja höra Carl Bildts syn på frågan om tortyrkonventionen och att vi har blivit fällda så många gånger för brott mot tortyrkonventionen, detta i relation till vår flyktingpolitik. Vi ser på världen ur väldigt olika perspektiv beroende på vilken stol vi sitter på. När vi nu sitter här i Sverige och skickar människor tillbaka är det inte så farligt i de där länderna i alla fall.

Anf. 101 Utrikesminister CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Det finns två olika perspektiv på vad som är brott mot de mänskliga rättigheterna. Det ena är från den enskilde individens utgångspunkt. Det är klart att när Farcgerillan dödar, kidnappar eller terroriserar är det ett brott mot mänskliga rättigheter – det är ingen tvekan om den saken – liksom när terroristiska grupperingar gör det i andra länder. Men det ter sig lite konstigt att vi ska kritisera den colombianska regeringen för att vara en upprorsrörelse. Det är väl den distinktionen som ibland kan vara lite svår. Det är också lite att slå in öppna dörrar att göra det, för man kan tala med den colombianska regeringen väldigt länge om Farcgerillans olika övergrepp och kan då vara ganska övertygad om att de håller med och lägger till ytterligare på den punkten. Det innebär självfallet att där är en situation där det sker övergrepp mot de mänskliga rättigheterna.

Men vi samarbetar huvudsakligen med den colombianska regeringen plus med olika NGO:er och till exempel med kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i Bogota som vi stöder. Det är klart att den distinktionen kanske är subtil när det gäller den internationella juridiken, men den är viktig när det gäller utrikespolitiken. I övrigt är det självfallet på det sättet att terrororganisationer hotar mänskliga rättigheter.

Folkmord har vi fört en engagerad diskussion om i kammaren i olika sammanhang. Den inställning som jag och regeringen har är att vad som har inträffat förr ska vi inte vare sig erkänna eller averkänna. När det gäller det som inträffar nu är det framför allt Internationella brottmålsdomstolen som ska avgöra och döma för folkmordsbrott, och då ska vi respektera deras jurisdiktion. Det som inträffat i den förgångna tiden ska vi överlåta till den historiska dialogen och till de avgöranden som sker i olika länder.

Frågan om Västsahara hinner jag kanske inte med. Låt mig bara kort säga att Västsahara inte uppfyller de svenska kriterierna för erkännande av en stat.

Anf. 102 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det är inte konstigt att man inte uppfyller de kriterierna med tanke på att man inte har fått något stöd av omvärlden för att kunna uppfylla dem.

När det gäller Colombia talade jag om i mitt inlägg att de flesta brott mot de mänskliga rättigheterna har begåtts av polis och militär. Det är alltså regeringens förlängda arm som begår de flesta av brotten. Det måste man naturligtvis också ta upp med den colombianska regeringen.

Frågan om tortyrkonventionen hann du inte ta upp. Jag hoppas att du kan göra det i nästa inlägg.

Det är en annan fråga som jag blev glad över att vi på oppositionskanten blev väldigt eniga om, och det är rätten till mat, som vi alla tre partier tog upp som en väldigt viktig fråga. Nu diskuterar vi ju de mänskliga rättigheterna generellt, och rätten till mat är en av dem, så och rätten till vatten. I all politik tar alliansregeringen bort betydelsen av rätten till mat som en mänsklig rättighet. Jag skulle vilja ha en förklaring till varför inte rätten till mat ska vara lika prioriterad som de medborgerliga fri- och rättigheterna.

Anf. 103 Utrikesminister CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Jag ska först i all korthet kommentera frågan om Colombia. Jo, visst är det så att övergrepp och brott begås av både polis och militär och av olika andra paramilitära grupperingar. Det är ingen tvekan om det. De paramilitära grupperingarna befinner sig nu under avveckling, även om det är en ganska komplicerad process. Och förhoppningsvis befinner sig också Farcgerillan under avveckling med tanke på deras nederlag både genom interna splittringar och genom åtgärder från regeringens sida.

Det är viktigt att ha klart för sig att här är en regeringspolitik som vi i allt väsentligt tycker har varit framgångsrik – den är inte perfekt – när det gäller att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna. Man har ju bekämpat en terrorism och en narkotikabrottslighet som har varit undermi-

nerande både för detta land och för åtskilliga andra länder. Vi ska inte glömma att denna narkotikabrottslighet icke bara dödar i Colombia utan också dödar unga människor i Sverige. Det kan vi inte alldeles bortse från.

Rätten till mat är en fråga av något annan dignitet. En fråga som engagerar oss väldigt mycket just nu är matpriskrisen. Det är just nu inte en fråga om rätten till mat egentligen. Rätten till mat är inte ifrågasatt. Det är bara det att maten kostar 50, 75, 100 eller, för att ta rispriserna, 115 procent mer i år än tidigare år. Man har fortfarande rätten till mat, och alla har rätt till guldackor. Men när maten blir så dyr att det äventyrar möjligheten att bekämpa fattigdomen eller möjligheterna till en rimlig levnadsstandard är det en fråga om ekonomisk och social utveckling. Detta angriper vi framför allt genom att diskutera den ekonomiska politiken eller i något fall den energipolitik som har lett till en utveckling av matpriserna som äventyrar många fattiga människors möjligheter. Det är så jag tror att vi har möjlighet att se till att mat finns tillgänglig inte bara teoretiskt till vilket pris som helst utan till priser som är mer rimliga för de fattigaste och sköraste människorna i världen än vad de nu riskerar att bli genom också felaktiga politiska beslut i olika länder.

Anf. 104 MATS SANDER (m):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Fru talman! Jag får tänka vad jag vill. Jag får tycka vad jag vill. Jag får köpa, jag får sälja, jag får äga, jag får handla. Jag får läsa vilken bok jag vill. Jag får se vilken film jag vill. Jag får besöka vilken Internetsida jag vill. Jag får uttrycka mina synpunkter. Jag får bilda ett politiskt parti. Jag får möjlighet att göra de förändringar som detta skapar.

Jag får göra detta utan att någon förbjuder mig, utan risk för att bli fängslad, torterad och kanske försvunnen för evigt.

Jag är vald. Jag är vald för att vara här, i en parlamentarisk församling. Jag är vald av ett fritt folk för att vara här och representera dem. Jag tycker att det är helt fantastiskt att få lov att vara det.

Jag lever i ett land som respekterar mig för den jag är, för det jag tycker, tänker och står för. Jag lever i ett land som respekterar alla människor för det de tänker, tycker och ger uttryck för.

Mänskliga rättigheter är odelbara och universella. De gäller för alla. Vi är alla överens. I New York för snart 60 år sedan var vi alla över hela jorden, mellan alla folk, överens om hur de mänskliga rättigheterna skulle formuleras och respekteras. Det gav oss en gemensam värdegrund, FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna.

Mycket har hänt sedan dess. Maktförhållanden ändras. Globaliseringen släpper loss krafter som stärker mänskliga rättigheter och demokrati. Ny teknik gör att information om övergrepp når oss på väldigt kort tid.

Men när vi tittar ut över världen verkar det som att vi står lika långt från målet nu som för 60 år sedan, fast ändå på ett delvis annat sätt. Men ändå är det så lika. Kvinnor hålls borta från politiska beslutsprocesser. Människor som står upp mot förtryck och för yttrandefrihet förföljs. Fruktsvärda grova övergrepp sker vid väpnade konflikter.

Fru talman! 60 år har snart gått sedan den dagen i New York. Många skolbarn har agats sedan dess, och agas fortfarande. Det har piskats

många ryggar sedan dess, och piskas fortfarande. Det har stenats ihjäl många kvinnor och flickor sedan dess, och det stenas faktiskt fortfarande. Det har runnit alldeles för mycket blod från alldeles för många mänskrokroppar.

De gäller för alla. Alla säger det. Men det är inte alla som respekterar de mänskliga rättigheterna.

Fönstret till världen står öppet i alla hem via tv-apparater och Internetuppkopplade datorer. Varje dag formligen översköjs vi av bilder som visar hur människors rättigheter, de mänskliga rättigheterna, kränks. Vi förfäras och vill göra någonting åt detta. Vi tycker *om* mänskliga rättigheter och ser det som naturligt för alla att kunna ta del av dem. Vi *tycker* mycket om mänskliga rättigheter, och det visas bland annat här i riksdagen. En omfattande skrivelse från regeringen och 485 motionsyrkanden härifrån, från Sveriges riksdagsledamöter, har resulterat i det betänkande vi debatterar här nu.

Fru talman! Att ta livet av en medmänniska är ett fruktansvärt brott. Att ställa sig över någons rätt till liv och bestämma livets slut är oacceptabelt. Stater som dömer sina medborgare till dödsstraff visar prov på en djup omänsklighet. Det är oåterkalleligt och grymt, utan plats i ett civiliserat samhälle. Tortyr och misshandel är andra exempel där en stat tar till motbjudande kränkningar av människans värdighet och rättigheter. Detta ska ingen behöva utsättas för. Det finns ett ovillkorligt förbud, som alla är skyldiga att följa. Vi är överens. Och trots det fortsätter dödsstraff, misshandel och tortyr att ingå i verktygslådan för brott mot mänskliga rättigheter.

Fru talman! Sverige är en tydlig röst i världen för mänskliga rättigheter. Svensk politik för mänskliga rättigheter respekterar internationella överenskommelser. De mänskliga rättigheterna är integrerade i svensk utrikespolitik. De präglar vårt agerande i de forum där vi finns. De speglar våra förhoppningar om en värld där fria människor kan leva i frihet utan nöd. Och för att nå dit behöver sambandet mellan mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling byggd på rättsstatens principer stärkas.

När det gäller dödsstraff och tortyr agerar Sverige i internationella sammanhang med kraft. Ett första steg är att förmå länder att införa moratorier och inte genomföra själva avrättningen. Ett andra steg är att förmå länder med dödsstraff att begränsa tillämpningen till mycket grova brott och att inte avrätta barn, gravida eller mentalt sjuka.

Ibland verkar det som att ett halvt steg framåt följs av två steg bakåt. Det finns länder som nu diskuterar att införa dödsstraff på förnekelse, kätteri och häxeri.

Kvinnor är särskilt utsatta vid väpnade konflikter. Våldtäkt är mer regel än undantag. Men även i vardagen kränks ofta kvinnans rätt till sin egen kropp, rätten att säga nej, att slippa bli våldtagen, även inom äktenskapet. Det handlar också om könsstämpning och abortförbud. Många flickor och kvinnor som är hivsmittade har blivit det efter ett sexuellt övergrepp.

De mänskliga rättigheterna är lika för alla oberoende av kön. De är en förutsättning för demokratibyggande, men även centrala för att förebygga och lösa väpnade konflikter. Flickors och kvinnors rätt till mänskliga rättigheter sätts åt sidan av många länder. Därför kommer jämställdhetsperspektivet att genomsyra Sveriges arbete i internationella samman-

hang. I utvecklingsarbetet är jämställdhet och kvinnors roll och villkor en av de tematiska prioriteringarna och sätts därför i särskilt fokus.

GBT-personer är särskilt utsatta i många länder. Omfattningen av repressalier som en GBT-person riskerar att utsättas för är bred. Det handlar om alltifrån stigmatisering till de länder där homosexualitet bestraffas med döden. Sexualiteten är den enskildes ensak. Homosexualitet måste avkriminaliseras överallt.

De mänskliga rättigheterna är odelbara och ömsesidigt förstärkande. Demokrati och respekt för politiska och medborgerliga rättigheter är viktiga förutsättningar för att förverkliga ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Genomförandet av dessa rättigheter bidrar också till att uppnå demokrati. Rättighetsperspektivet stärks genom att man sätter den enskilde individens frihet och rättigheter i centrum.

Det stycke i betänkandet som handlar om mänskliga rättigheter i arbetslivet inleder utskottet med att understryka rätten till facklig organisation.

Vi gör det för att vi tycker att det är viktigt att betona. Det är också viktigt att vara fri att välja om man vill eller inte vill tillhöra en facklig organisation. I resten av det långa stycket som handlar om mänskliga rättigheter i arbetslivet beskrivs väldigt tydligt hur Sverige stöder ILO:s arbete.

Vi får aldrig glömma att handel bidrar till stabilitet och efterfrågar fungerande regelverk. Byggandet av rättsstater gagnas av handel och investeringar.

Fru talman! Demokrati, yttrandefrihet, dödsstraff, tortyr, avrättningar, frihetsberövanden, rättsstat, humanitär rätt, diskriminering – ordens innebörd är viktiga. De är också ledord i Sveriges prioriteringar. Det är just prioritering vi pratar om då Sverige höjer ambitionen.

Arbetet med mänskliga rättigheter prioriteras under ordförandeskapet i Europarådets ministerkommitté i år och under vårt ordförandeskap i EU nästa år. Vi får inte glömma att dessa prioriteringar är mål. Medlen för att nå målen kan vara olika i olika delar av världen.

Ekonomisk utveckling och äganderätt är grundstenar i samhällen som respekterar de mänskliga rättigheterna. Ekonomisk tillväxt, ofta under en lång period, har historiskt ofta varit den första förändringen mot demokrati och så småningom växande respekt för mänskliga rättigheter. Där är vårt eget land ett bra exempel.

Det är legitimt att påtala brister och kränkningar. Förtryckta människor har sällan möjlighet att själva hävda sina intressen. Det finns en ömsesidighet mellan demokrati, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Denna ömsesidighet måste kopplas till en helhetssyn på utveckling och säkerhet i arbetet för mänskliga rättigheter.

Fru talman! De mänskliga rättigheterna är universella, odelbara. Vi är inte många i världen som tar ansvar för alla dem som inte har förmånen att ha det så bra som vi. Vårt land är ett av de mest handlingskraftiga. Mänskliga rättigheter präglar vår utrikespolitik. Mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling byggd på rättsstatens principer är ett signum för oss i EU, FN och i alla andra internationella sammanhang.

Jag hoppas att vi ska bli fler som fritt får tänka, tycka, tala och skriva vad vi vill. Jag hoppas att vi blir fler som fritt får köpa, sälja, äga och

handla och fritt får vara fria och ta del av mänskliga rättigheter utan risk för att förtryckas, fängslas, torteras, försvinna eller mördas.

Prot. 2007/08:126
11 juni

Anf. 105 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Inte heller i det här replikskiftet tänker jag prata om Nordkorea, Vitryssland eller Burma. Det beror inte på att jag känner någon större sympati för de staterna utan kanske – kors i taket – på att vi på de här områdena är ganska eniga i vår kritik när det gäller de mänskliga rättigheterna och demokrati.

Jag ska ta upp en annan fråga. Jag vet att många armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera här i Sverige följer den här debatten med stort intresse. En av de frågor som står på dagordningen är ett svenskt erkännande av folkmordet på dessa grupper 1915. De lyssnar och följer den här debatten, inte för att de vill höra en debatt om olika historiska skeenden, utan för att de vill ha ett erkännande av sitt lidande. De vill få sin sorg bekräftad. De vill kunna gå vidare från sina trauman och de vill se sina sår läka.

Tyvärr finns det en väldigt liten chans att det kommer att hända i dag. En bred majoritet i utskottet, med Moderaterna i spetsen, har sagt nej till ett svenskt erkännande av folkmordet 1915.

Jag träffade en svensk-armenier i går. Han sade: Jag skulle någonstans kunna förstå den borgerliga majoriteten om man hade hederliga argument. De argument som man nu för fram kan jag inte känna någon respekt för.

Man för fram tre argument. Jag skulle vilja fråga Mats Sander om dem. De har väckt många frågor.

Man säger för det första att det inte går att erkänna folkmordet eftersom det hände före folkmordskonventionen 1948. Detsamma gäller ju Förintelsen. Ska Sverige inte erkänna Förintelsen, Mats Sander?

Det andra argumentet är att det råder oenighet bland experter. Vilka experter är det som är oeniga? Vilka seriösa forskare i världen i dag säger att det inte var ett folkmord 1915?

Det sista som majoriteten anför är att det skulle vara riskfyllt att störa en begynnande och ömtålig nationell process i Turkiet.

Vad är det för process? Många av de armenier, assyrier/syrianer som jag pratar med känner inte igen sig i den beskrivningen. De ser ett Turkiet där repressionen och diskrimineringen mot de etniska och religiösa minoriteterna fortfarande är omfattande.

Anf. 106 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Hans Linde upprepar den fråga som han ställde till Carl Bildt om Turkiet och folkmord.

I min värld är den här händelsen mer en fråga för historiker. Jag tycker att Turkiet och Armenien borde uppmuntra och underlätta ett samtal om att öppna arkiven för att diskutera det som har hänt.

Vi har gjort ställningstagandet att inte erkänna folkmordet. Hade det hänt i dag hade det varit ett folkmord, det är helt klart. Det är en fruktansvärd händelse.

Frågan är hur långt tillbaka i tiden vi ska gå för att erkänna saker som har hänt för väldigt länge sedan. I vårt eget land har vi också en ganska dyster historia.

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 107 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Mats Sander svarade inte på någon av mina frågor, så jag får väl återkomma i kommande replikskiften.

De frågor som jag ställer här ställs också av många armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera här i landet som har undrat och känt sig frågande inför den argumentation som man har i texten. Vad är det för experter som är oeniga? Varför kan man erkänna förintelsen av judarna under andra världskriget men inte folkmordet 1915? Vad är det egentligen för process som pågår i Turkiet?

Mats Sander framför ett av de vanligaste argumenten i diskussionen, nämligen att vi ska lämna historien åt historikerna. Det är helt sant. Låt historikerna forska om historien. Vi politiker ska inte lägga oss i den processen. Därför ska inte vi politiker gå in och förneka historiska faktum. Vi har ett ansvar som politiker att stå upp inför historiska faktum och ta ställning utifrån dem.

Ove Bring, professor i folkrätt i Sverige, var här i riksdagen för en tid sedan. Han sade: Historikerna har gjort sitt. Nu är det dags för politikerna att agera. Jag säger detsamma: Historikerna har sagt sitt. Det är ett faktum som ingen kan motsäga att det var ett folkmord 1915. Därför är det vår plikt och vårt ansvar att agera.

Mats Sander säger också att detta pågick för så länge sedan. Det börjar möjligen bli lite länge sedan räknat i år. Men för offren, deras barn, deras barnbarn och barnbarnsbarn är inte det här en avlägsen historisk händelse. Det är fortfarande något oerhört näraliggande.

Jag kan rekommendera Mats Sander att åka ned till Södertälje och träffa några av dem som överlevde folkmordet, deras barn, barnbarn och barnbarnsbarn. Du kommer att se att det inte är en historisk fråga utan en fråga om tiotusentals människor i vårt land som ber att få ett erkännande av sitt lidande. De ber att få sin sorg bekräftad. De ber att vi politiker ska sätta punkt för deras trauma och hjälpa dem att läka sina sår.

Det är bara att beklaga att den borgerliga majoriteten inte väljer att tillmötesgå det önskemålet.

Anf. 108 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Är det ett folkmord? Vi har olika ståndpunkt i frågan när det gäller att erkänna om det var ett folkmord. Experter från olika läger säger olika saker. Ove Bring säger vissa saker. Vi har tagit ställning och ser inte att det främjar något att erkänna de fruktansvärda händelserna i Armenien 1915 som ett folkmord.

Anf. 109 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Det är lätt att hålla högtidstal om mänskliga rättigheter, Mats Sander. Vi kanske ändå skulle försöka bli lite mer konkreta.

Jag tycker att det var bra att du tog upp frågan om kvinnor och kvinnors roll. Jag noterade speciellt kvinnors roll i fredsprocessen.

Jag förutsätter därför att du, Mats Sander, nu blir bevakare av konventionen 1325. Vid ett flertal tillfällen har regeringen nämligen glömt att skriva in detta i olika propositioner. En av dina uppgifter, Mats Sander, är därför att bevaka detta.

Sedan skulle jag vilja ställa en konkret fråga. Vi har talat om olika länder här. Vi har inte talat så mycket om USA. Men jag skulle ändå vilja

ställa en fråga om Guantánamobasen och om den amerikanska administrationens ståndpunkt. Man anser att skenavrättningar är en acceptabel förhörsmetod och att även andra metoder som USA nu har är det. Högsta domstolen säger att det är olagligt att ställa Guantánamofångarna inför militärdomstol, eftersom det strider mot folkrätten. Sedan stiftar man en ny lag som ger denna möjlighet. Tycker Mats Sander och Moderaterna att detta är acceptabelt och inte förtjänar kritik?

Prot. 2007/08:126

11 juni

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 110 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Jag får ta på mig rollen att bevaka konventionen 1325 om kvinnors roll. Men när det gäller att jag skulle ta på mig vad regeringen skriver i sina propositioner får jag överlåta till andra att göra. Men, som sagt, jag kan bevaka detta.

Jag träffade två yrkesofficerare när jag besökte FN:s generalförsamling i New York hösten 2007. De hade fått ett stipendium just för att studera konventionen 1325. De var kolleger till mig, och vi hade många samtal om det. Jag har direktingångar på den sidan, och jag har fullt förtroende för att Försvarsmakten när de så att säga är ute har förberedelser för att utbilda officerare. Det gäller grundutbildning men även utbildning inför att de skickas ut i världen.

Jag tycker att det som sker på Guantánamobasen är ett fruktansvärt övergrepp, och jag försvargar inga skenavrättningar eller några andra övergrepp som sker där.

Anf. 111 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas att du, Mats Sander, kan övertyga din utrikesminister om att han också ska säga detta vid något lämpligt tillfälle.

Jag vet inte hur ni i majoriteten jobbar. Men jag trodde att de moderata riksdagsledamöterna hade möjlighet att påverka det som regeringen skriver i sina propositioner.

En annan fråga som vi diskuterade här tidigare och som jag inte tyckte blev färdigdiskuterad gäller frågan om rätten till mat. Det finns olika konventioner, till exempel barnkonventionen. Att 60 miljoner barn dör före fem års ålder strider helt mot barnkonventionens skrivningar. Regeringen skriver i propositionen att vi ska försöka sätta oss in i människors situation bättre för att få ett effektivare arbete för global utveckling.

Mats Sander kanske kan förklara lite mer för mig vad det innebär att man i detta sammanhang inte nämner rätten till mat och det som Bodil Ceballos också tog upp, nämligen rätten till vatten.

Vi talar så mycket om att fattiga människor ska bli entreprenörer. Visst ska man hjälpa människor att hjälpa sig själva. Det är ett alldeles utmärkt sätt att bedriva biståndsarbete. Men vi kan ändå inte begära att fattiga människor eller svältande människor ska bli entreprenörer. Jag tyckte att Carl Bildt gjorde det ganska enkelt för sig när han tog upp matpriserna. Det är ett fenomen som har kommit nu under det senaste halvåret eller till och med under de senaste månaderna, men svält har förekommit under många år.

Det vore bra om du kunde utveckla det lite mer. Det är en viktig del i skrivelsen.

Anf. 112 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag kan utveckla det som står i skrivelsen så mycket, eftersom det är regeringen som har skrivit den, och vi har påverkat innehållet i betänkandet.

När det gäller rätten till mat och barnkonventionen är det klart att rätten till mat är en grundläggande mänsklig rättighet. Jag har ju stått här och talat ganska länge om vilka rättigheter vi har.

Beträffande fattiga människor som entreprenörer är ekonomisk tillväxt en grund för att man över huvud taget ska kunna skaffa sig en tillvaro att leva i vår värld.

Svältande människor behöver nödhjälp, och det ger världssamfundet människor i den omfattning som behövs. Jag är inte riktigt säker på vad frågeställningen gällde.

Anf. 113 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var bra att Mats Sander tog upp hur vi vill se detta i Sverige och alla de rättigheter som vi faktiskt kan åtnjuta här.

Men en stor grupp i vårt samhälle åtnjuter inte samma rättigheter som vi andra. De som har fått avslag på sina asylansökningar och ska skickas hem och de som gömmer sig här i landet har inte samma möjligheter att faktiskt åtnjuta de mänskliga rättigheter som vi sätter så högt och som vi menar att alla i Sverige har rätt till.

Jag skulle därför vilja veta hur du ser på det som jag tog upp tidigare, exempelvis att vi skickar tillbaka människor till länder där de har utsatts för tortyr och att vi har blivit fällda för brott mot tortyrkonventionen så många gånger. Det skulle jag vilja att du tar upp lite grann.

Jag frågade tidigare Carl Bildt om detta med folkmord. Men jag hade inte möjlighet att gå upp i replik igen. Carl Bildt sade att det som är folkmord och har skett för länge sedan tycker vi inte någonting om, utan det får internationella domstolar göra.

Men det handlar faktiskt om att ge människor upprättelse. Det är människor som är brottsoffer, och de är brottsoffer i flera generationer. När det handlar om andra brottsoffer i vårt samhälle försöker vi hitta lösningar. Det är ett erkännande bara att en person blir dömd. Det kan också göra att man som person mår mycket bättre.

Jag tycker att vi ska inse att dessa människor är brottsoffer och att det behövs ett erkännande för att de ska kunna gå vidare i sitt liv och i historien. Jag tycker att det är självklart att vi ska kunna erkänna de folkmord som har begåtts för så många år sedan och naturligtvis även de som begås i dag.

Jag skulle vilja höra lite grann vad Mats Sander har för syn på den frågan, lite mer utförligt än det svar som Hans Linde fick.

Anf. 114 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! När det gäller avvísningar till länder som begår övergrepp kan jag säga att det, som jag har förstått det, är en enskild bedömning som görs av dem som tar beslut om att skicka tillbaka människor till dessa länder, människor som har sökt asyl här och som inte får asyl. Om det görs en felaktig bedömning av dem är det ett brott mot vår lagstiftning. Så det är ganska enkelt att berätta om det.

Bodil Ceballos hade ställt en fråga till Carl Bildt om folkmord. Jag vill inte svara för Carl Bildt när det gäller folkmord. Jag har svarat på den frågan ganska kortfattat här, och jag tycker att det ganska väl beskrivs i betänkandet hur vi har ställt oss och varför vi har gjort det. Jag vidhåller den uppfattningen.

Prot. 2007/08:126

11 juni

Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik

Anf. 115 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det var inte mycket till svar om att vi skickar ut människor. Mats Sander tog tidigare upp att homosexualitet måste avkriminaliseras överallt i världen. Men vi skickar faktiskt tillbaka människor till länder där homosexualitet är förbjuden med hänvisning till att dessa människor inte behöver tala om att de är homosexuella. Så gör vi i Sverige. Jag tycker att det är ett brott mot de mänskliga rättigheterna.

Jag vill också ta upp frågan om barnkonventionen. I skrivelsen står det att Sverige under det svenska ordförandeskapet i Europarådet kommer att föreslå en ny strategi för arbetet med barnets rättigheter. Jag skulle vilja att du utvecklar lite grann vad som är den nya strategin och vad den ska innehålla.

Under många år när vi har avvisat barn till andra länder har vi sagt att principen om en reglerad invandring står över barnkonventionen och tydligen också andra konventioner. Frågan är: Är det meningen att man ska förändra detta synsätt så att barnets bästa faktiskt alltid ska sättas i första rummet? Barnkonventionen är inte svensk lag, och domstolarna dömer inte efter den.

Sedan hade jag några andra frågor, bland annat en om rätten till mat. Regeringarna ska kunna garantera sina medborgare mat. Man ska se till att det finns sådana möjligheter, så att säga. Vi har en rätt till mat också i Sverige, naturligtvis, genom vår socialtjänst. Vi har en socialtjänstlagstiftning som innebär att om någon inte kan försörja sig själv går samhället in och stöttar så att man har möjlighet att faktiskt kunna äta sig mätt, någorlunda i alla fall, varje dag. Rätten till mat är alltså en väldigt viktig del, och man ska också kunna påverka andra regeringar. Alla har inte de ekonomiska förutsättningarna, men där kan vi ju stötta. Men det här ignoreras i skrivelsen och också i betänkandet.

Anf. 116 MATS SANDER (m) replik:

Fru talman! Bodil Ceballos tar upp homosexuellas situation i världen. Den är inte acceptabel. I de fall vi skickar tillbaka människor med det argument som du tog upp förut tycker jag att argumentationen är dålig. Men att vi ska arbeta för att avkriminalisera homosexualitet tycker jag är ganska klart.

När det gäller barnkonventionen är det jag känner till om regeringens strategi för utveckling en särskild skrivelse som har lagts fram, *Barnpolitiken – en politik för barns rättigheter*, där det finns en plan för uppföljning och utvärdering av barnkonventionen, som har tre huvudmoment. Det handlar om ett förtydligat uppföljnings- och utvärderingsansvar för Barnombudsmannen, en förstärkning av uppföljnings- och utvärderingsverksamheten och en systematisk uppföljning av lagstiftning och dess tillämpning. Jag har inte djupare specialistkunskaper än så i den här frågan. Vi får återkomma till det.

Anf. 117 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Fru talman! En grundstomme i Centerpartiets politik är främjandet av demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Att vara tillförsäkrad sina mänskliga rättigheter innebär att människor får möjlighet att styra över sina egna liv och fatta sina egna beslut. Det innebär att kunna påverka samhället där man lever och att alla är jämlika i rättigheter och skyldigheter.

Skyddet av de mänskliga rättigheterna är en av grundpelarna i en sann demokrati. Rätten till undervisning, yttrande- och åsiktsfrihet, rätt att utöva sin kultur, rätten att äga och likhet inför lagen är bara några av de rättigheter varje människa bör vara tillförsäkrad. Ett starkt skydd för dessa och andra rättigheter förutsätter en fungerande rättsstat, något regeringen också trycker på i den skrivelse som vi debatterar här i dag.

Fru talman! Det är i dag 60 år sedan FN:s generalförsamling antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, som också har nämnts här tidigare. Sverige hade också en viktig roll vid tillblivandet av det nu verksamma MR-rådet. Det är nu angeläget att det rådet tar sig an frågor som ligger inom dess ansvarsområde. Tyvärr upplever jag att MR-rådet inte ännu har uppmärksammat de värsta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna. Jag tänker då bland annat på Zimbabwe och Nordkorea.

Det har tidigare nämnts att de mänskliga rättigheterna är universella. De är odelbara. Men hur det än är: När vi väljer att på några få minuter tala om de här frågorna i det här stora betänkandet blir det ändå vissa frågor vi får välja att lyfta fram. Jag har tänkt lyfta fram de frågor som rör kvinnor och barn.

I konflikter är det oftast kvinnor och barn som drabbas hårdast. I Kongo och Darfur är situationen så hemsk att det knappast går att föreställa sig. Inte nog med att kvinnor och barn drabbas hårdast – de har också minst möjligheter att påverka händelseutvecklingen, samtidigt som kvinnorna inte sällan faktiskt skulle kunna ha möjlighet att spela en väldigt viktig roll och har bäst förutsättningar för det.

Därför är jag glad över att se att regeringen tar dessa frågor på största allvar. Sverige var ett av de första länderna som antog en nationell handlingsplan för genomförandet av resolution 1325. Den starkt uttalade ambitionen att prioritera insatser inom utvecklingssamarbetet för att understödja genomförandet av resolution 1325 är bra.

Men det är inte bara i konfliktområden som det är viktigt att stärka respekten för kvinnors rättigheter. Amnesty nämner som exempel i sin årsrapport att det i Egypten mördades 250 kvinnor av make eller släktingar de första sex månaderna under 2007. Två kvinnor våldtogs varje timme.

Men det handlar inte bara om att kvinnan inte ska vara ett offer. Genom att stärka kvinnors möjlighet till ägande stärks också deras ställning i samhället, och utvecklingen kan gå snabbare framåt. Mikrokrediter som görs tillgängliga för kvinnor är ett annat bra exempel.

Fru talman! Barnen är vår framtid. Ja, jag vet att alla har hört uttrycket många gånger förut, men det blir inte mindre sant för det. Alla barn ska ha en trygg uppväxt och en säker uppväxt. Trots att vi i dag debatterar mänskliga rättigheter i utrikespolitiken tål det att sägas att det är minst lika viktigt här i Sverige som i vilket annat land som helst. Efter

mina ganska många år som lärare har jag sett att kunskaperna om barnens rättigheter behöver stärkas också här i vårt land på många olika sätt.

Ett barn har särskilda rättigheter. Vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet. Varje barn har rätt inte bara till liv utan också till utveckling. Dessa och flera andra rättigheter slås fast i barnkonventionen, som faktiskt är den mest ratificerade av alla MR-konventioner. Ändå finns det väldigt många barn i den här världen som inte får det som de har rätt till: rätt till mat, utbildning, en trygg uppväxt etcetera.

Centerpartiet välkomnar att det i arbetet för barnets rättigheter särskilt ska lyftas fram ytterligare insatser för att motverka våld mot barn och barns utsatta ställning i väpnade konflikter samt för att främja flickors rättigheter. I budgetpropositionen för 2008 har regeringen angivit att barnrättsperspektivet och kvinnors möjlighet att till fullo åtnjuta de mänskliga rättigheterna ska få förstärkt uppmärksamhet i utvecklingssamarbetet.

Fru talman! I stora delar av världen utsätts HBT-personer för ett brutalt förtryck av statsmakter eller från andra sociala eller religiösa rörelser. De diskrimineras och har många gånger svårt att ta del av mänskliga rättigheter, som ju bygger på alla människors lika värde. Det är viktigt att uppmärksamma och stärka arbetet för dessa inom till exempel FN-, EU- och OSSE-sammanhang likaväl som i bilaterala kontakter och utvecklingssamarbeten.

Fru talman! Jag vill avsluta med en fråga som kanske inte direkt handlar om mänskliga rättigheter, men som ändå gör det. Det är en fråga som påverkar väldigt många människor i konfliktområden.

Vi i Centerpartiet, liksom alliansregeringen i övrigt, gläds åt den överenskommelse som nåddes i Dublin i slutet av förrförra veckan. Liksom vi var drivande när det gällde att förbjuda landminor är vi nu drivande för att förbjuda klustervapen, som orsakar fruktansvärda skador på civila. Förhoppningen och något som Sverige bör arbeta för är att de stora användarna av klustervapen ansluter sig till konventionen. Nedräkningen mot ett förbud mot klustervapen har börjat.

Fru talman! Så många andra frågor skulle egentligen förtjäna att tas upp i debatten, men de har också lyfts fram av andra deltagare. Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkande UU9.

Anf. 118 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Tänd hellre ett ljus än klaga över mörkret. Så lyder ett av de klassiska kinesiska ordspråken.

Det är lätt att klaga över mörkret världen över. För exakt en vecka sedan, den 4 juni, uppmärksammade många av oss 19-årsdagen av en av efterkrigstidens grymmaste brott mot de mänskliga rättigheterna, massakern vid Himmelska fridens torg i Peking. I dag, 19 år senare, är den kinesiska kommunistregimens diktatur, ofrihet och förtryck lika kompakta.

Tänk er att leva i ett Kina där 68 brott är belagda med dödsstraff. Sedan 1980-talet har det skett en tredubbling av brott kopplade till dödsstraffet. Tänk er att bo i ett Kina där vi inte kunnat ha en livlig politisk debatt i kammaren utan att några senare på kvällen blivit fängslade. Tänk er att dagligen trakasseras, på livstid, för att ni höjer rösten mot regimen.

Inte bara i Kina utan världen över ser verkligheten sannerligen på många sätt hopplös, sorglig, dystert och mörk ut. Året 2007 var en dystert läsning vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Folkmordet i Darfur fortsatte oförtrutet. Kubas diktator Fidel Castro efterträddes av hans lika diktatoriska bror Raúl. De burmesiska munkarnas fredliga uppror slogs ned av militärjuntan, och Ryssland betedde sig åter odemokratiskt i samband med valen. Den svenske medborgaren Dawit Isaak har just denna dag suttit fängslad i 2 453 dagar i Eritrea.

Den globala friheten världen över har fått sina törnar. Det är sorgligt att behöva säga att för första gången i världshistorien har utvecklingen av demokratin avstannat. Enligt organisationen Freedom House har de politiska rättigheterna gått bakåt i 20 procent av världens länder. Bland de länder som begår flest brott mot mänskliga fri- och rättigheter – som Iran, Burma och Nordkorea – ser vi inga lättnader i förtrycket. Det är ett mycket allvarligt trenderbrott, för fram till nu har demokratin ökat för varje år som gått. Efter Sovjetunionens sammanbrott såg det ut som om det skulle fortsätta på detta positiva sätt, men så blev inte fallet.

Allt är samtidigt inte mörker. Varje dag tänds tusentals små ljus av frihet världen över. Alla världsmedborgare är inte passiva medborgare. Jag tänker på min gode vän, den zimbabwiske senatoren David Coltart, som jag körde till Arlanda i morse. Han var en av dem som grundade oppositionspartiet Movement for Democratic Change. I sin kamp för ett demokratiskt Zimbabwe har han utsatts för mordförsök, fängslats och trakasserats gång på gång. Och han har, trots allt, ett starkt skydd eftersom han är en vit zimbabwisk medborgare. Hans svarta partikamrater utsätts för ett betydligt mer brutalt våld.

Trots att vi alla vet att valen i Zimbabwe om exakt 16 dagar är riggade till förmån för diktatorn Robert Mugabe kämpar David Coltart och hans partivänner oförtrutet vidare. På tre månader har 60 av hans partikamrater från MDC mördats. Det kan jämföras med tre politiska mord i Zimbabwe året innan, 2007. De tortyrbilder som smugglats ut från Zimbabwe är bland de vidrigaste jag sett under min livstid. Det är bilder där man med kniv skär av köttet på människor och skalperar folks huvuden. Det är ett fullkomligt, fullkomligt vidrigt förtryck!

Jag tänker på alla de HBT-aktivister i Baltikum som förvägras rätten att demonstrera, och på latinamerikanska kvinnor som förvägras rätten till fri abort. Jag tänker på den etiopiska oppositionen som ständigt hotas. Jag tänker på tortyren i fängelserna i Teheran, eller för all del tidigare i Abu Ghraib och Guantánamo. Jag tänker på hur Venezuelas Hugo Chávez krymper friheten för varje dag som går.

Jag tänker också på den unge studenten, i väst kallad den okände rebellen, som just den 4 juni 1989 ställde sig framför stridsvagnarna på Himmelska fridens torg i Peking. Omvärlden kommer nog aldrig att glömma den bild som den amerikanske fotografen Jeff Widener tog på denne modige individ. Året var 1989, och vi kände frihetsrevolutionens vindar världen över. Kommunismen började rämna i Sovjetunionen. Berlinmuren började vittra sönder. I Sydafrika var det början till slutet för apartheidsystemet.

Det skedde under den tid jag gick på högskolan. Jag önskar att jag, när jag nu börjar närma mig något slags medelålder, ska få uppleva samma frihetsvåg igen, inte minst i afrikanska och asiatiska länder. Men

då, den 4 juni 1989, reste sig unga kinesiska studenter i Peking. Mottot på banderollerna var: Leve demokratin, leve friheten! En miljon människor deltog i processerna under dessa veckor och upp emot tusen personer blev dödade.

Under hela min tid som politiskt aktiv har jag på plats i diktaturländer och också ibland här hemma från politiska meningsmotståndare fått höra hur man viftat bort medborgerliga rättigheter med hänvisning till att vissa länder har gratis utbildning eller fri sjukvård, exempelvis Kuba.

Vi kan konstatera att ett parti i Sveriges riksdag, nämligen Vänsterpartiet, under sin kongress den gångna helgen ägnade timme efter timme åt att diskutera huruvida diktaturens Kuba är en diktatur eller inte. För alla oss andra är det fullkomligt självklart, och vi har under många år tagit avstånd från diktaturen där. I Vänsterpartiets partistyreelse finns fortfarande personer som hyllar Fidel Castro, vilket är mycket sorgligt. Jag vet att Hans Linde inte tillhör dem, men det vore glädjande om man slapp sådana diskussioner i etablerade svenska demokratiska partier.

Vi har också sett hur diktatorer världen över hävdar att det är först när människorna når en viss levnadsnivå som man kan införa demokrati. Detta är vanligt bland afrikanska diktatorer. Vi får ibland höra att vissa kulturer i Mellanöstern inte behöver den västerländska demokratin med pressfrihet, öppna val och frihet att välja, eller avstå från, religion, något som sägs i exempelvis arabvärlden. Det är som om frihet bara vore något för vita rika européer. Det är en fullkomligt avskyvärd människosyn som jag hoppas att vi alla kan ta avstånd från.

Sverige ska sträva efter att vara stenhårt mot dessa diktatoriska regimer. Jag tycker att vi ska lära av vår egen historia. Det starka stöd för frihet och demokrati som vi exempelvis gav till ANC i Sydafrika under apartheidtiden borde i dag mycket tydligare omsättas till frihetsrörelser och demokratirörelser i Kuba, Vitryssland, Zimbabwe, Kina och många andra ofria stater.

I regeringens skrivelse lyfter man fram åtta prioriteringar för arbetet med mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. Utöver det kan vi nämna att sedan vi hösten 2006 fick alliansregeringen har demokratin och framför allt kvinnors rättigheter fått en framträdande position i och med att de jämte miljön har de tydligaste perspektiven i biståndspolitiken.

När det gäller skrivelsen om mänskliga rättigheter välkomnar vi i Folkpartiet inte minst den andra prioriteringen, nämligen att stärka yttrandefriheten. I många delar av världen lever journalister, oppositionspolitiker, författare och bloggare under starkt dödshot. Censur och avsaknad av fria medier försvårar demokratiseringen i många länder. I det betänkande som kommer att läggas fram om demokratin och biståndspolitiken kommer vi att hårt driva frågan om att öronmärka pengar till just yttrandefrihet, pressfrihet och öppenhet.

I Egypten fängslades bloggaren och människorättsaktivisten Kareem Amer för att han på sin blogg kritiserade radikala islamisters sätt att behandla kvinnor och minoriteter. Men vi ser också hur västvärldens kommersiella storföretag som Google, Yahoo! och Microsoft efter diktaturpåtryckningar rensar kontroversiella ämnen från sina webbsidor. Vi i Folkpartiet menar att det är hög tid att en större andel av den svenska biståndsbudgeten går till att främja oberoende medier, yttrandefrihet och pressfrihet.

Det handlar också om att skapa en utrikespolitik som vågar vara mer värdeladdad. Demokratien är aldrig kompromissbar, och marknadsekonomi är det enda ekonomiska system i världshistorien som fungerat. Det handlar om att försöka vara glasklara, värderingsmässiga och modiga i handling och aktivistiska på fältet.

Vi lever i dag i en värld där utrikespolitiken blivit inrikespolitik och tvärtom. Gränserna har alltmer suddats ut. Mänskliga rättigheter, som vi är överens om i internationella deklarationer, har blivit alltmer universellt ifrågasatta av fundamentalister. Då är det viktigt att vara glasklar med att alla former av kulturrelativism måste avvisas. Förtryck är förtryck. Det är också viktigt att vi som säger oss försvara friheten själva upprättar skarpa principer. Om inte vi kan tala tydligt kan de förtryckta folken inte någonsin få det stöd som de behöver.

I dagens debatt har bland annat nämnts att Carl Bildt borde träffa fler kvinnor. Som feminist är jag starkt benägen att instämma i det. Låt mig vända mig direkt till utrikesministern och säga att vi inte enbart menar kvinnliga ministrar, utrikesministrar och premiärministrar, utan också kvinnoorganisationer. Där bör både utrikesministern och Socialdemokraternas talesman i utrikesfrågor, Urban Ahlin, kanske skärpa sig lite grann och tydligare lyfta fram dessa perspektiv.

Till utrikesministrarnas försvar kan man säga att det är bara 12 av världens 189 regeringar i dag som leds av en kvinna. Det är bara 17 procent av världens parlamentariker i dag som är kvinnor.

Men vi kan också konstatera vilka länder det är som släpper fram kvinnor till makten. Det är ofta Vänsterns hatländer. Vi har USA:s Condoleezza Rice som Carl Bildt träffar, och vi har Israels Tzipi Livni. För övrigt var Israel det tredje land i världen som fick en kvinnlig premiärminister i Golda Meir. Det är inte bland Hamas eller Farc's företrädare man träffar de starka kvinnoaktivisterna, utan det är ofta i en annan typ av länder.

Vi kan också denna dag konstatera att Palmecentret, som flera här i publiken är involverade i på olika sätt, har bjudit in en av Hamas främsta favoriter, nämligen Azzam Tamimi som jag skulle vilja beskriva som kvinnohatare. En man som öppet förespråkar att muslimska män har rätt att slå sina fruar talar i dag på Palmecentret, och jag tycker att ni socialdemokratiska kvinnor som finns här i publiken och som jag vet är starka feminister gott kan ta en dialog med före detta biståndsmministern Carin Jämtin som deltar vid detta arrangemang. Där deltar också före detta jämställdhetsministern Jens Orback som är ny generalsekretare för Palmecentret och även före detta utrikesministern Lena Hjelm-Wallén som har gett sitt godkännande till detta arrangemang. Det palestinska folket förtjänar betydligt bättre företrädare än folk som förespråkar kvinnoemisshandel.

Avslutningsvis, fru talman: Amnestys motto för en ny frihetskampanj världen över lyder: Säg nåt! Säg nåt för att du kan. Säg nåt för alla dem som inte kan.

I mitt älskade Zimbabwe brukar man säga: Kan man gå kan man dansa. Kan man tala kan man sjunga.

Som sista ord vill jag därför säga: Har man en röst har man en moralisk skyldighet att tala. Det är vi alla här benägna att göra. Oavsett vilka länder vi älskar mest eller minst är det vår skyldighet moraliskt sett att

lyfta fram dessa frågor, för vi har den förmågan i egenskap av medborgare i ett fritt och demokratiskt land.

Prot. 2007/08:126
11 juni

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 119 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad Birgitta Ohlsson gjorde den dag USA:s bomber började falla över Iraks män, kvinnor och barn. Själv stod jag i alla fall hemma på Gustav Adolfs torg i Göteborg och höll ett tal. I det talet pratade jag om det enorma mänskliga lidande som skulle skapas av detta krig och hur många irakier som skulle dödas och drivas på flykt.

Jag kan i dag erkänna att jag hade fel. Inte ens i min vildaste fantasi kunde jag föreställa mig att det humanitära lidandet skapat av detta anfallskrig skulle bli så omfattande och så grymt som det har blivit.

I dag i Irak ser vi, förutom det jag har tagit upp tidigare, mer än fyra miljoner människor på flykt. Kanske så många som en miljon människor har dött. Man säger också att 28 procent av de irakiska barnen är undernärda. 70 procent saknar rent vatten. Det begås omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna i dag i Irak – av regeringen och av olika miliser men också av de utländska trupperna. Amnesty presenterade i en rapport tidigare i år att 23 900 irakier sitter fängslade av de utländska trupperna utan rättegång. Av dessa 23 900 olagligen fängslade människor är 620 barn – ett år så ungt som tio år.

Amnesty beskrev också i sin rapport att det verkar råda immunitet för utländska trupper och privata säkerhetsbolag, framför allt från USA, att döda civila irakier. Men om detta är det tyst, alltid så knäpptyst i Birgitta Ohlssons anföranden.

På en punkt har dock den borgerliga majoriteten riktat kritik mot den utländska närvaron i Irak. Det handlar om Abu Ghraib-fängelset, men det handlar inte om tortyren. Det handlar inte om de grova kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, utan det man kritiserar är att händelserna i Abu Ghraib hade negativa konsekvenser för förbindelserna mellan väst och den muslimska världen.

Det är så man häpnar, Birgitta Ohlsson! Varför är du så tyst när det kommer till USA och dess allierades brott mot de mänskliga rättigheterna i Irak?

Anf. 120 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är en klassiker som kommer upp nu. Jag tror att vi kan dividera i timmar huruvida det var moraliskt, utrikespolitiskt och på andra sätt riktigt att USA med allierade gick in i Irak.

Det viktiga i dag är att tänka på vilka insatser vi kan göra för att bygga upp Irak igen. Jag och den moderata riksdagsledamoten Gustav Blix arrangerade i morse ett seminarium med Iraks ambassadör i Stockholm och dokumentärfilmaren Folke Rydén om just kvinnors situation i Irak i dag. Det som ganska tydligt slogs fast av politiker och representanter från höger till vänster under detta seminarium var att det var sannerligen inte bättre för kvinnor förr. Det är sant att religiösa fundamentalister och obehagliga grupper bland shiamuslimer och andra grupperingar har stärkt sin makt. Det är också sant att den amerikanska administrationen tillsammans med irakiska regeringen inte har varit tillräckligt tydliga med att kritisera dessa övergrepp.

Där kan vi göra mycket, men när det gäller detta kan man ha två olika strategier. Man kan välja, som många i Vänsterpartiet gör, att säga nej, vi ska inte vara aktiva, för så länge amerikanska soldater är kvar på irakisk mark ska vi hålla oss blankt utanför. Eller så kan man, som vi gör i andra partier, tycka att vi faktiskt har en roll att spela – att utbilda irakiska poliser, att se till att utöka biståndet till diverse olika grupper, bland annat kvinnogrupper, att se till att fria medier får det stöd de behöver. Där behöver vi lägga in våra insatser.

Vad gäller övergrepp och att barn sitter i irakiska fängelser är det fullkomligt skamligt, vidrigt och totalt fel. Folkpartiet var ett av de partier som tidigt var ute och sade att Guantánamo aldrig borde ha fått upprättas över huvud taget, och det är en stor skamfläck på det amerikanska stjärnbaneret att det skedde.

Den tortyr och de övergrepp vi såg i Abu Ghraib kommer att gå till historien som riktigt, riktigt grymma och totalt fel. Det är också en stor risk som USA tar. Säger man sig vara frihetens främsta företrädare – USA har räddat oss från nazismen under andra världskriget i Europa – måste man också leva upp till dessa ideal. Det har man inte lyckats med.

Anf. 121 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Nu handlade inte min frågeställning om kriget var moraliskt rätt eller inte. Den diskussionen kommer vi att ta i andra sammanhang. Det vi diskuterar här i dag är situationen för de mänskliga rättigheterna i Irak. Där vet vi att USA och deras allierade begår grova och omfattande brott.

Jag tycker att det är tragiskt att det betänkande som Birgitta Ohlsson faktiskt står bakom är ett betänkande där man inte med ett enda ord kritiserar USA:s omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna.

Jag tycker alltid att det är fascinerande att lyssna på Birgitta Ohlsson, för det är en väldigt tydlig skillnad mellan den Birgitta Ohlsson som står i talarstolen och den som några timmar senare sitter vid voteringsknapparna. När man lyssnar på Birgitta Ohlsson känns det nästan som om hon talar till sig själv, till sitt moraliska samvete och försöker övertyga den Birgitta Ohlsson som ska sitta och trycka på knapparna att hon ska stå upp för sina moraliska värderingar.

Men hittills har Birgitta Ohlsson i talarstolen aldrig lyckats med det, för när det väl är dags för knapptryckningen sviks idealen. Då sviks de högstämda talen. Då röstar hon lojalt med den borgerliga majoriteten. I dag kommer det väl att hända igen. Birgitta Ohlsson kommer utan att reservera sig att ställa sig bakom ett borgerligt betänkande där man inte med ett ord uttrycker någon kritik mot USA:s brott mot de mänskliga rättigheterna i Irak.

Man kan fråga sig vad detta beror på. Varför är den här sidan så tyst? Är det så att man sätter den transatlantiska länken, lojaliteten mot USA, före respekten för de mänskliga rättigheterna? Jag har svårt att se något annat argument till varför man annars skulle välja att blunda för de omfattande grova brott som USA gör skyldigt till i Irak.

Eller är det helt enkelt så att det är Birgitta Ohlssons och hennes partis starka försvar av det här kriget som gör att man nu inte kan kritisera det i efterhand? Vi ska komma ihåg att när USA:s bomber föll var det Jan Björklund, nuvarande partiledare i Folkpartiet, som stod på barrika-

derna och krävde att svenska trupper skulle delta i övergreppen. I dag säger Folkpartiet ja till svensk export av vapen till de länder som begår just dessa brott mot de mänskliga rättigheterna i Irak, och Folkpartiet är ett av de partier i den här kammaren som har ställt sig bakom att irakier ska skickas tillbaka till krigets och övergreppens Irak.

Prot. 2007/08:126
11 juni

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 122 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag redogjorde nyss under två minuters tid för olika saker där jag tycker att den amerikanska politiken har landat fel. Som sagt: Guantánamo borde aldrig ha upprättats. Tortyr är fel i vilka former det än sker. USA borde genast ansluta sig till den internationella brottmålsdomstolen, ICC, en fråga där faktiskt Folkpartiet och Vänsterpartiet har varit de mest aktiva genom året med att driva olika aspekter i denna kammare.

Det skulle också vara klädsamt om Hans Linde inte bara reducerade de brott som nu sker i Irak när det gäller mänskliga rättigheter till den amerikanska administrationen, för det är totalt fel. Skulle USA och dess allierade lämna Irak i detta läge skulle vi få se en eskalering av våldet som skulle vara oerhört negativ på väldigt många sätt. Vi skulle få en situation där kvinnor skulle leva ett ännu mer osäkert liv. Fältet skulle lämnas fritt för olika religiösa fundamentalister. Är det det Vänsterpartiet vill? Naturligtvis är det ingen som önskar att vare sig USA, Storbritannien, Danmark eller andra blir kvar i Irak för all framtid. Vi hoppas att det ska bli fler fria demokratiska val och att detta ska fortsätta skapa ett mer rättvist samhälle.

Men att lämna nu vore totalt oansvarigt. Därför är det också väldigt trist att se att Vänsterpartiet i Sveriges riksdag röstar nej till de politiska förslag som handlar om att bygga upp en självständig irakisk administration. Det handlar om att utbilda poliser och se till att man får ett skarpt rättsväsende.

Man kan ha olika åsikter om ett krig. Men det är det sorgligt att inte ta sitt politiska ansvar efteråt bara för att man var emot det. Här skulle jag önska att vi hade en tydligare linje.

Jag tänkte kort lyfta upp en annan fråga när jag nu har 20 sekunders talartid kvar. Det gäller frågan om folkmordet på armenierna. Folkpartiet tog i augusti 2005 när i hade landsmöte i Göteborg ställning för att vi bör erkänna folkmordet på armenierna. Vi beslöt då att göra följande uttalande: Folkmordet som armenierna, assyrierna, syrianer, kaldéer med flera utsattes för i första världskriget har alltför länge setts som en turkisk-armenisk angelägenhet. Detta bör betraktas som ett folkmord.

Vi har inte fått en majoritet för detta i dag. Det beklagar jag.

Anf. 123 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Det kanske inte är så mycket Birgitta Ohlsson och jag har gemensamt i politiken. Men när det gäller kampen för kvinnors möjligheter och rättigheter känns det skönt att ha en medsyster.

I motsats till Hans Linde tänker jag med tillfredsställelse notera att Birgitta Ohlsson tog upp frågan om USA:s kränkningar mot de mänskliga rättigheterna. Det har jag försökt att göra tidigare här i dag utan att få något större gensvar från utrikesministern. Nu hoppas jag att Birgitta hjälper mig att påpeka för alliansregeringen att man måste kritisera även USA och Ryssland.

Det som föranledde mig att begära replik var att Birgitta Ohlsson tog upp att vi måste stödja demokratirörelser. Det är vi naturligtvis överens om. Det är då väldigt tråkigt att med den budget som nu finns har möjligheterna för till exempel Palmecentret att informera om demokratier och mänskliga rättigheter minskat.

Det finns nu också signaler om att egeninsatsen i olika projekt ska höjas från 10 till 20 procent. Det är verkligen allvarligt. Jag tror mycket på de små projekten människor emellan. Jag hoppas att Birgitta Ohlsson kommer att verka för att det inte blir verklighet.

Anf. 124 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i att det är oerhört viktigt med biståndsprojekt inte minst när det gäller att stödja kvinnors och flickors rättigheter, mänskliga rättigheter och civilsamhällen och att små organisationer får chansen att driva olika projekt.

Att det skulle vara speciellt synd om Palmecentret har jag dock väldigt svårt att instämma i. Det är en ramorganisation till skillnad från samtliga andra partiers biståndsorgan, vilket gör att ni har en monopolsituation på väldigt många biståndsfält. De krokodiltårarna känns lite salta för min del.

Flera grupper och partier i regeringen tycker att det är viktigt att man ser till att frivilligorganisationer har rimliga villkor för att kunna bedriva biståndsstöd. Det aviserades inte i denna budget att det skulle vara några förändringar. Den diskussionen får vi ta om det nu skulle behövas. Men nu finns inte något konkret förslag på papperet.

Jag tycker också att det är trevligt att hitta medsystrar i andra partier som driver feministiska frågor. Det är viktigt att se att jämställdhet inte är en höger- eller vänsterfråga utan en fråga som man kan driva utifrån olika positioner i det politiska fältet.

Jag har en fråga till Kerstin Engle. Palmecentret har varit i ropet dessa dagar. Er före detta feministiska jämställdhetsminister Jens Orback är ny generalsekreterare för detta center som har bjudit in Azzam Tamimi. Det är en person som öppet i flera debatter förespråkade följande:

1. Muslimska och arabiska kvinnor vill bli slagna av sina män.
2. Han har legitimerat detta och hänvisat till olika suror i Koranen.
3. Han har hävdat att detta är en viktig politisk fråga. Azzam Tamimi förstår inte hur västerländska debattörer kan tycka att det är fel att förespråka detta.

Jag har inte hört någon tydligt ta avstånd från detta. Jag hoppas verkligen att de socialdemokrater som dyker upp på detta seminarium i dag lyfter den frågan. Man kan också tycka att det är tråkigt att en någon som hyllar självmordsbombare bjuds in av en så seriös organisation. Men det är en annan fråga.

Anf. 125 KERSTIN ENGLE (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte stå till svars för vilka gäster Palmecentret bjuder in till sina seminarier. Däremot kan jag självklart uttala att jag inte håller med om de uttalanden som denna person har gjort. Om nu Birgitta

Ohlsson inte har hört någonting om någon som tagit avstånd läste jag faktiskt att Lena Hjelm-Wallén har uttalat att hon självklart inte instämmer i dessa uttalanden.

Birgitta Ohlsson tog upp att vi ska vara stenhårda mot diktatorer. Det är självklart. Men jag skulle ändå vilja fråga på vilket sätt Birgitta Ohlsson vill verka när Kina nu i så stor omfattning finns närvarande i Afrika. Man bygger sjukhus, vägar och allt vad man gör. Men man ställer inga krav på mänskliga rättigheter.

Det är naturligtvis inte att förvåna, eftersom man inte ställer krav på mänskliga rättigheter i sitt eget land. Men jag ser ändå det som ett problem när sedan vi andra västerländska länder kommer till Afrika och ska försöka verka där för demokratiutveckling. Då blir det ett problem.

Det vore bra om Birgitta Ohlsson tillsammans med de andra partierna i regeringen kunde främja demokratin i Afrika på ett bra sätt.

Anf. 126 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag kanske kan få ett instämmande från mina kolleger i utrikesutskottet som jag reste tillsammans med i Mali, Liberia och Ghana för en vecka sedan. När vi bland annat mötte det liberiska utrikesutskottet tog jag upp denna fråga och hur de såg på kinesernas starka ambitioner. Jag ser detta som en form av nykolonialism. Man dammsuger kontinenten på mineraler och råvaror, men man banar inte vägen för gott samhällsstyre.

Där är det väldigt viktigt att vi i kommunikation med olika biståndsländer ibland annat Afrika trycker på mycket mer om detta och att vi också kompenserar. Vi måste vara ännu klarare i våra visioner när det gäller frihet.

Anf. 127 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! När man läser det här betänkandet är det onekligen så för oss alla att vi får en mängd tankar och känslor som får genom våra hjärnor. Det är nästan som att man skulle vilja att ett antal sidor eller betänkandet blev till ett studiehäfte på exempelvis gymnasienivå. Det är inte för att det är fullödigt. Jag tror aldrig att vi kommer att producera någonting som är fullödigt. Men det är för att motioner, reservationer, utskottsöverväganden, ja, hela textmassan, lyfter fram de problem, motsättningar och fasor som finns runt om i världen.

Det är global verklighet som vi måste se och ta ansvar för. Det handlar som värden, värderingar och materiella tillgångar. Det livsnödvändiga saknas på så många håll. Det här betänkandet ger en bild, och jag tycker att det är en bra bild, av tillståndet på vår gemensamma odelbara planet.

Vi kan här under de minuter som står till vårt förfogande inte räkna upp allt som vi skulle vilja räkna upp. Men vi kan ändå hinna räkna upp hela rader av länder där medmänniskor lider brist på i stort sett allting. Det är brist på elementära rättigheter och faktiskt brist på rätten att existera, att få finnas till. Det är brist på vatten och mat, som det talades om här tidigare.

I betänkandet finns uppräknat en mängd FN-dokument som de allra flesta FN-medlemmarna ratificerat. Det är psykiskt påfrestande, eller hur man nu vill uttrycka det, att länder ratificerar och undertecknar, men sedan verkar inte detta undertecknande ha något nämnvärt värde.

Vi vet alla att om ord eller verbala ståndpunkter skulle skapa respekt för människovärdet hade vi knappast behövs skriva och formulera det här betänkandet. Det har under årens lopp sagts så mycket i denna kammare, i andra kammare och i andra sammanhang världen över.

Låt mig ta något exempel. I FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter finns det skrivet om detta. Detta har tagits upp i debatten. Där står: Rätten för envar att för sig och sin familj åtnjuta en tillfredsställande levnadsstandard, däribland att få tillräckligt med mat. Där räknas också vatten in.

Vi hade mötet i Rom för någon vecka sedan. Jag behöver inte här i kammaren tala om vad det handlade om när statsöverhuvuden samlades från många håll och man skulle tala om livsmedelssituationen och livsmedelskrisen.

Vi vet hur det ser ut i Zimbabwe. Det har nämnts här tidigare. Det gäller också Darfur, Etiopien och Burma. Vi har här på förmiddagen i dag på partiledardebatten hört ordet utanförskap användas många gånger. Tala om utanförskap när vi talar om människor som lever under de här förhållandena!

Med beaktande av min ålder skulle jag kanske kunna drista mig till att – utan att på något sätt vilja vara ironisk – vädja till alla att lyfta in situationen lite mer internationellt när vi talar om utanförskap. Jag tror att det skulle vara mentalt hälsosamt för vår svenska debatt oavsett om den kommer från regeringen eller oppositionen om vi talade lite grann mer om vad som händer internationellt och hur det ser ut internationellt.

Det är ett hån, menar jag, att vi alla länder i världssamfundet inte har kommit längre när det gäller att leva upp till alla dessa konventioner. Det kanske är en konstig tanke, men ändå kommer den för en ibland: Hur skulle det ha sett ut om FN hade analyserats och genomlysts till 20 procent så mycket som vi genomlyser och analyserar EU? Därmed inte sagt att EU inte ska genomlysas och analyseras. Det är självklart.

Kan vi debattera och resonera om något mer angeläget här i kammaren än mänskliga fri- och rättigheter? Nej, det tror jag inte att någon tycker. Vi säger att demokrati och mänskliga fri- och rättigheter inte kan åtskiljas. Vi är överens om att de är siamesiska tvillingar. Det står så bra uttryckt i betänkandet: De mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatsprincipen är varandras ömsesidiga förutsättningar.

Det är inte någon mening med att jag nu räknar upp en lång rad länder som redan är nämnda här. Jag tror inte att kunskapen i det avseendet saknas, i varje fall inte här i kammaren. Men jag tror att det finns en risk att vi talar om demokratiska värden – ett vanligt återkommande uttryck – och att det då i huvudsak handlar om rösträtt, rätten att bilda politiska partier, att det finns institutioner som är fristående och fri press. Detta är absolut självklara förutsättningar. Men de är inte i sig någon garanti för att innehållet är vad det bör vara och att varje individ upplever sig vara värdigt behandlad och respekterad med sina fri- och rättigheter och naturligtvis också skyldigheter.

Det handlar om respekten för varje individs okränkbara integritet och värdighet och respekten för medmänniskans unicitet. Demokratins kärna är det faktum att varje människa är ett original och därför måste respekteras utifrån sin egen kvalitet.

Den mest självklara fri- och rättigheten är rätten till liv. Det tror jag att vi är överens om. Det vore värdefullt om vi utan försök till misstolkningar ville och vågade dryfta vad vi menar med rätten till liv och kom överens om en maxim eller princip. Jag anser att det är tydligt att vår debatt och opinionsbildning i varje fall av och till är anstruken av utilitarism, det vill säga nyttofilosofi, och även av Hägerströms filosofi. Respekten för människovärdet och för livet – vem garanterar den? Varifrån eller vari finns förankringen? Hur benägna är vi att ansluta oss till eller acceptera rådande praxis? Och hur acceptabelt är i så fall det?

Finns det något som är absolut när vi talar om mänskliga fri- och rättigheter eller gör det inte det? Finns det etiska gränser över huvud taget? Vem sätter dem, och vem garanterar dem?

Jag menar att detta också är frågor som måste få finnas med i en MR-debatt. Min uppfattning är att EU borde kunna vara vida mer aktivt i MR-debatten. Det skulle stärka EU:s identitet och respekten för EU.

Jag ska i detta sammanhang visa på något konkret. FN hade som vi vet kommissionen för mänskliga rättigheter. Den kritiserades, verkligen med all rätt, för bristande trovärdighet. MR-förbrytare satt med som medlemmar i kommissionen. Sverige var aktivt. Det var inte enbart Sverige, men Sverige var mycket aktivt. Så tillsattes MR-rådet. MR-rådet har antagit 14 landspecifika resolutioner som kritiserar Israel, men inga som berör länder som Zimbabwe, Nordkorea och Iran. Det här är ingenting annat än skandal – en bedövande skandal.

Det är nästan så att man funderar på om inte FN-systemet precis som enskilda länder måste få besked om detta av EU. Vi kan inte ha ett FN som agerar i strid mot sin egen charta.

Visst finns det alltid risk för att vi lägger ett svenskt raster på andra länder eller, för att uttrycka det annorlunda, att vi ser på länder, fattiga, tidigare förtryckta folk genom svenska glasögon. Det är väl att göra det lite för enkelt. Men vi kan absolut inte nöja oss med mindre än att få se rörelse i demokratisk riktning och rörelse för större respekt för mänskliga fri- och rättigheter.

Kampen för medmänniskors värdighet, för demokrati och för mänskliga fri- och rättigheter får aldrig avstanna. Den måste alltid föras överallt, och den kommer aldrig någonsin att kunna presenteras så att vi är nöjda – hoppas jag.

Anf. 128 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Alf Svensson tog upp att vi ratificerar en massa konventioner men att de många gånger inte har något nämnvärt värde. Det är konstigt att vi inte har kommit längre när det gäller alla de konventioner som många länder faktiskt undertecknar, menar han.

Därför vill jag återkomma lite grann till det som jag tog upp förut. Vi lever inte alltid själva upp till de konventioner vi undertecknar, och det är bedrövligt. Det gäller bland annat barnkonventionen, våtmarkskonventionen, tortyrkonventionen och många andra konventioner som vi inte lever upp till.

Vi kommer in på frågan om folkmord igen. Den konventionen är klar och tydlig. Jag har den framför mig här. Det är lätt att se vad det är som är ett folkmord. Sedan kommer man till nästa passus; vem är det som ska straffas? I de två fall vi talade om i dag, nämligen Armenien och Anfal-

kampanjen i Irak, hörde vi att det är gamla folkmord och att vi därför inte tar ställning. Men jag tog också upp frågan om att det egentligen handlar om ett pågående sorgearbete. Det handlar om att det är människor som är brottsoffer under många generationer.

Jag skulle vilja höra Kristdemokraternas syn på detta. Hur ska man kunna ge de här människorna – de individer som är drabbade och som är efterlevande till folkmordets offer – lindring för själen om man aldrig erkänner det som skedde? Därför är det viktigt med ett erkännande av de olika folkmorden, för att de människor som är drabbade ska kunna gå vidare i livet. Jag vill höra Kristdemokraternas syn på den frågan.

Anf. 129 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis bekant att Kristdemokraterna står bakom de formuleringar som finns i betänkandet. Om tiden hade räckt till hade jag velat läsa upp hela det sjöket i betänkandet. Det är faktiskt värt att ta upp det i sin helhet, och jag menar att det nyanserar en del av vad vi kommer fram till här i replikväxlingen.

Det handlar inte enbart om huruvida det var rimligt att stämpla folkmord på Turkiet eller inte. Det handlar också om att se hur vi kan komma framåt i relationerna i Turkiet mellan minoriteter och den nuvarande statsbildningen.

Det finns en passus som jag ändå ska försöka hinna läsa: Utrikesminister Carl Bildt har i en riksdagsdebatt under innevarande riksmöte varnat för att politiska beslut i andra länder som fastslår en viss historisk beskrivning i värsta fall kan leda till uppblossande intolerans mot religiösa minoriteter i Turkiet. Den armenisk-ortodoxa kyrkans överhuvud i landet Mesrob II har uttryckt sig i samma anda.

Jag menar att vi inte enbart kan bestämma oss för att sätta en stämpel på någonting, och därmed är ärendet, problemet, avfört. Vad händer fortsättningsvis? Framtiden är också central för de grupper, de minoriteter, som lever kvar och ännu inte fått den respekt för mänskliga fri- och rättigheter som de har rätt till.

Anf. 130 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag har naturligtvis också läst det som står i betänkande, men jag håller inte med. Jag tycker att det synsättet utgår ifrån att vår utrikesminister tycker någonting, och därför ska vi andra tycka precis likadant. Jag tror inte på den beskrivning som han ger uttryck för där.

Jag menar att man ska kunna kalla saker för deras rätta namn. Det är inte svårt att se att det som hände i Kurdistan och Armenien var folkmord om man läser konventionstexten. Därför skulle vi utan några som helst problem kunna tala om att vi tycker att det faller under den här artikeln i den konventionen. Det är jätteenkelt. Det kan ge människor i andra länder, människor som är drabbade, den upprättelsen att det åtminstone finns några som anser att det var ett folkmord, vilket det faktiskt var.

Jag vill också fråga en annan sak som handlar om tortyrkonventionen, som jag talade om tidigare, och barnkonventionen och vår princip om den reglerade invandringen, som anses stå över barnkonventionen. Man kanske tar mer hänsyn till barnkonventionen om barnen är över fyra år men inte därunder, för då är det spädbarn enligt Migrationsverket.

I de här frågorna brukar Miljöpartiet och Kristdemokraterna gå hand i hand. Jag skulle vilja höra hur Alf Svensson ser på vårt eget förhållande till de mänskliga rättigheterna när det gäller de människor som har fått avslag på sin asylansökan och som befinner sig här i landet. Det gäller dels dem som skickas tillbaka direkt därför att de går med på det, dels dem som gömmer sig. Jag antar att även Alf Svensson träffar många av de här människorna, många av dem som hellre tar sitt liv än återvänder till sitt hemland. Jag träffar sådana personer, och jag tror att även många kristdemokrater gör det.

Anf. 131 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag hoppas att Bodil Ceballos tycker att det är positivt om, och jag menar att så är fallet, det har uppstått en öppenhet när det gäller att resonera om situationen för armenier och andra minoriteter i Turkiet. Det vore ganska olyckligt, för att inte säga mycket olyckligt, om den öppenheten nu försvann och vi hamnar tillbaka på något slags status quo-ställning då ingenting av detta kunde bli föremål för resonemang, kunde bli dryftat, kunde leda till kongressande och konferensande. Jag menar att den öppningen är någonting som vi kan se positivt på och som vi inte vill vara med om att stänga.

Jag tycker att vi ska fortsätta att vara intensiva när det gäller en generös flyktingpolitik. Det kanske är så att vi behöver opponera både på den ena och på andra kanten. Det handlar om respekten för människovärdet och om att vara lite mer generösa än vad vi för närvarande är och vad alliansen är över blockgränsen, om vi talar om blockgränsen, vilket jag har lite svårt för som enskild parlamentariker. Jag menar att det anstår Sverige att i det avseendet visa stor generositet. Det är bättre att vara för generös än att vara för lite generös.

Anf. 132 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag vill också ställa frågor till Alf Svensson om folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier. Jag ställde en rad frågor om den text som vi ska rösta om i morgon till Mats Sander tidigare. Jag kan inte se att jag fick några ordentliga svar på mina frågor. Därför gör jag ett nytt försök. Jag vet att Alf Svensson företräder ett parti som många assyrier/syrianer röstade på i det förra valet. De gav Alf Svensson förtroendet att representera dem i utrikesutskottet. Därför förväntar jag mig lite bättre svar än dem jag fick tidigare.

Den första gäller skrivningen som finns i betänkandet där man säger att vi inte kan erkänna folkmordet 1915 därför att det skedde innan folkmordskonventionen kom 1948. Det borde rimligen, Alf Svensson, också innebära att vi inte ska erkänna Förintelsen under andra världskriget, eftersom den skedde innan folkmordskonventionen kom 1948.

Dessutom skriver man att det råder oenighet bland forskarna. Jag har frågat i utskottet, och jag har frågat här i kammaren vilka de seriösa forskare är som säger att det inte var något folkmord 1915. Jag har inte fått ett enda namn. Kan jag få ett namn på en seriös forskare som säger att det inte var något folkmord? Man kan säkert hitta turkiska forskare som kommer att hävda det, men de är också begränsade av den turkiska konstitutionens artikel 301 som gör att de egentligen inte kan säga någonting annat.

Den tredje formuleringen som jag också skulle vilja ställa frågor om är just den som Alf Svensson pratar om i tidigare replikskiften, nämligen skrivningarna om att ett svenskt erkännande skulle kunna resultera i en uppblossande intolerans mot religiösa minoriteter i Turkiet. Jag blir orolig när jag ser den typen av skrivningar. Det innebär att vi ska anpassa oss här i Sverige. Vi ska lägga band på oss när det gäller vad vi kan säga och stå upp för därför att det kan leda till att extremister i andra länder agerar på ett visst sätt. Vi kan inte låta extrema krafter i Turkiet sätta agendan för vad vi kan säga i det här parlamentet. Vi måste vara tydliga och klara. Vi måste förhålla oss till historiska faktum, och det är folk-mordet.

Anf. 133 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite billigt av Hans Linde som annars håller lysande anföranden utifrån sina synsätt och värderingar att avkräva oss vilka dessa forskare är. Vi tror på de uppgifter vi får från Utrikesdepartementet. Jag kan garantera att det går att ställa väldigt många intrikata frågor på ett sådant här betänkande in i detaljer som det inte är rimligt att förvänta sig att varje utskottsledamot är parat att svara på. Jag tror att detta är sanning, och är det inte sanning beklagar jag det verkligen. Jag utgår ifrån att det förhåller sig så. Jag tror inte att det är så märkligt heller att det förhåller sig så.

Sedan skriver utskottet här: "Utskottet menar att det som drabbade armenier, assyrier/syrianer och kaldéer under det osmanska rikets tid sannolikt skulle betraktas som folkmord enligt 1948 års konvention, om den hade varit i kraft vid den aktuella tidpunkten."

Glöm inte det! Så ser alltså politiker i vår utrikesförvaltning på det hela. Jag gissar att man annars skulle få examinera det ena "folkmordet" efter det andra, och det är kanske inte politikernas uppgift utan juridiska instansers uppgift.

Jag tycker också att det var ett märkligt resonemang att vi inte ska vara försiktiga med våra relationer till andra länder. Jag tror att det är lätt att slå igen dörrar, och sedan tror man att man har gjort vad man bör göra. Om man, i relationer länder och regimer emellan, har fått upp en dörrspringa tror jag ofta att det är klokt att försöka försiktigt agera för att få den vidare och vidare.

Det gäller också när man talar om relationerna till Turkiet. Jag tror att det är viktigt att vi någon gång talar om att Turkiet har förbättrats när det gäller mänskliga fri- och rättigheter och inte enbart håller fast vid hur det har varit och vad som borde vara bättre.

Anf. 134 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag fick egentligen inga svar på några av mina frågor. Det kan vara så, Alf Svensson, att du och de övriga i den borgerliga majoriteten faktiskt inte kan svara på frågan om den här texten. Det gör mig lite förundrad. Jag begär inte att man ska kunna försvara vartenda kommatecken, men någonstans måste man ha diskuterat den här texten. Man kan inte delegera ansvaret för en text som vi ska ta ställning till i Sveriges riksdag till utrikesförvaltningen. Det är utrikesutskottets majoritetstext. Det är ni som har tagit ansvar för den och formulerat den. Då måste ni också kunna motivera den.

Jag vet att det finns många armenier, assyrier och andra som har kon-
taktat majoriteten och ställt exakt samma frågor som jag ställer här. Jag
hoppas att majoriteten kan ta sig tid att undersöka detta och svara på
frågorna. Jag tycker att de förtjänar tydliga svar.

Jag har mött många som har känt sig provocerade efter att ha läst hela
texten. Man känner att argumenten inte håller och att det är provocerande
att argumentationen är så ihålig. Varför kan inte Sverige bara erkänna det
jag tror ligger bakom beslutet, nämligen att man ser att ett svenskt erkän-
nande skulle störa Sveriges förbindelse till Turkiet? Detta är ett politiskt
beslut, och det är uppenbart för mig att det är det reella argumentet. Då
måste man kunna stå upp för det.

Att vi inte kan säga olika saker här i parlamentet för att det skulle
provocera andra länder är inte min syn på svensk utrikespolitik. Vi måste
våga tala klarspråk även när det kan leda till komplikationer i andra län-
der. Det handlar om att stå upp för abort och kritisera Vatikanstatens
motstånd. Det stänger eventuellt dörrarna, men det kan vi leva med. Vi
ska säga att Zimbabwe är en diktatur. Det kanske stänger någon dörr på
ett cocktailparty, men det kan vi också leva med. Vi kan som stat leva
med att vi tydligt och klart säger, likt flera andra europeiska stater, att
Sverige ska erkänna folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer,
kaldéer och pontier.

Jag vädjar till Alf Svensson: Lyssna på dem som röstade fram dig i
valet och ta till vara det mandat du fick!

Anf. 135 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Är det så här Linde alltid bedriver politik, att man ska
lyssna på en grupp här och en grupp där och sedan ta ställning? Vi har
gått igenom denna textmassa, och vi står bakom den. När man läser hela
sammanhanget tycker jag inte att det är så upprörande som Hans Linde
gör det till.

För framtiden är det viktigt för Sverige att ha goda relationer med
Turkiet. För framtiden är det viktigt att Turkiet kommer med i EU som
medlem. Hans Linde kritiserar det han kallar ett politiskt beslut. Är det så
fel om det är ett politiskt beslut? Vi fattar väl ett och annat politiskt be-
slut?

Det låter elegant att man ska stå radikalt för ståndpunkter och stänga
dörrar. Ju fler dörrar vi stänger, desto lyckligare blir vi kanske. Men de
som lever bakom de stängda dörrarna upplever kanske inte att vi var
särskilt kloka i våra insatser.

Jag tycker att skrivningen som finns samlad om Turkiet – och inte
enbart om det ständigt upptagna folkmordet – har en bra balans och är
klokt formulerad. Den behöver alliansen inte på något sätt skämmas för.

Anf. 136 CARIN RUNESON (s):

Herr talman! Jag yrkar inledningsvis i likhet med min partikamrat
Kerstin Engle bifall till de socialdemokratiska reservationerna 2, 5, 23
och 37.

Att på tio minuter belysa allt som känns viktigt och nödvändigt när
det handlar om mänskliga rättigheter i vårt eget land och runt om i värld-
den är en omöjlighet. Det är nästan omöjligt att bestämma sig för vad
man vill ta upp under de minuter man har till sitt förfogande.

Det finns så många orättvisor i världen, och det finns så många engagerande frågor i stort och smått. Det är viktiga frågor för oss att arbeta med politiskt, att skapa opinion om och kring och att påverka i. Vi har i ett internationellt perspektiv ett rättvist och hyggligt samhälle. Det är inte i alla avseenden så som vi socialdemokrater önskar och vill ha det, men det är väsensskilt från förhållanden i diktaturstater och från förhållanden som kvinnor och barn lever under i många av världens länder. Det är väsensskilt från fördomar, förtryck och hot mot oliktankande och regimkritiker. Det är väsensskilt från miljontals människor i tredje världen som saknar mat, vatten, utbildning, sjukvård och dessutom ekonomiska förutsättningar att någonsin kunna förflytta sig till en bättre och humanare värld.

Vi har inte dödsstraff i Sverige, och vi använder inte tortyr som förhörsmetod. Vi straffas inte för vår sexuella läggning. Kvinnor har laglig rätt till abort, rätt att bestämma över sin egen kropp och rätt att använda preventivmedel. Vi har religiös och kulturell frihet.

Däremot är det straffbart i Sverige att utföra könsstympning, att begå hedersrelaterade mord och att våldföra sig på kvinnor och barn. Vi tillåter inte månggifte, och vi tvingar inte kvinnor till ett liv i skymundan eller, ännu värre, till ett liv i mer eller mindre fångenskap och slaveri. Vi tillåter inte barnarbete, och vi fördömer de länder som gör det. Vi använder oss inte av barnsoldater.

Detta är bara några exempel på hur vi lever och på vilka levnadsvillkor människor har i många andra länder.

Herr talman! Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en mycket central del i vår socialdemokratiska utrikespolitik. Så har det alltid varit, och så kommer det alltid att vara. Vi har haft många starka röster som har hörts och respekterats runt om i världen. Olof Palme, Sten Andersson och Anna Lindh är kanske de mest namnkunniga.

Ett parti i opposition kan uträtta mycket, men ett eller flera partier i majoritet sätter i olika sammanhang dagordningen. Det är därför oerhört viktigt och centralt att de MR-dokument som vi debatterar i dag och som vi ska besluta om i morgon tas på största allvar av regeringen och regeringspartiernas representanter i departement och riksdag.

Vi socialdemokrater vill och kräver att ni i regeringen tydligare än tidigare kritiserar kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Säg nej till kränkandet av de mänskliga rättigheterna i Ryssland, säg nej till att det fria ordet och yttrandefriheten inte respekteras, säg nej med besked och eftertryck till skendränkningar som amerikansk förhörsmetod! Detta är exempel på frågor som inte ska eller får marginaliseras.

Enligt FN, herr talman, finns det i nästan alla länder en eller flera minoriteter. Någon riktigt tillförlitlig statistik finns inte att tillgå, men uppskattningsvis tillhör 10–20 procent av världens befolkning minoriteter. Det innebär bland annat att miljontals människor är i behov av särskilda åtgärder för skydd av sina rättigheter eftersom minoriteter ofta finns bland de mest missgynnade grupperna i samhället och utsätts för diskriminering och orättvisor.

Enligt FN har dessvärre skyddet av minoriteter fått ökad aktualitet under senare år. Etniska och religiösa spänningar har vuxit sig starkare och utgör i många fall ett hot mot den ekonomiska, sociala och politiska samhällsstrukturen.

Därför, herr talman, finns det all anledning att ge ökad uppmärksamhet och ökat skydd till minoriteter och att på alla sätt motverka diskriminering av personer som tillhör nationella, etniska, religiösa och språkliga minoriteter. Vi har det också i vårt land. Jag tänker främst på romerna och vill i detta sammanhang gärna understödja Kerstin Engles propå att romska företrädare bör få träffa regeringsföreträdare.

När det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna är det oändligt många människor som drabbas. Men man drabbas olika, inte minst i krigshärjade områden. Krig kan föras med vapen och med terror och skräckvälde. Oavsett på vilket sätt det sker är det viktigt att vi agerar, fördömer och påverkar. Här måste Sveriges regering med kraft verka för mer dialog och mer respekt för de mänskliga rättigheterna.

Könsrollerna förändras också när krig och oroligheter drabbar ett land eller ett område och samhällsstrukturer slås ut. Män och unga pojkar tvingas ut i strid och upplever oftast ohyggliga saker. Många kvinnor får ta på sig nya uppgifter och roller som i många fall tar fram deras styrka och självförtroende. Men för otaliga kvinnor och barn, både pojkar och flickor, är situationen helt annorlunda. De tas till fånga, förs bort, torteras och våldtas. Det är handlingar som på alla upptänkliga sätt måste fördömas med hög och ljudlig stämma.

Herr talman! Det finns många enskilda länder som förtjänar uppmärksamhet i många olika sammanhang och också från denna talarstol. Men tiden medger inte detta för min del.

Några ord vill jag ändå säga om Västsahara och den hopplösa tillvaro och kamp som förtryckta västsaharier för, dels på av Marocko ockuperad mark, dels i flyktingläger på algerisk mark i Saharaöknen.

Jag har själv haft tillfälle att besöka några av lägren och se de utomordentligt svåra förhållanden som människor lever under och har levt under i 10, 20 och 30 år. Det råder vattenbrist. Det råder matbrist. Ja, det råder brist på det mesta. Vad man har svårt att förstå är att människor ändå kan vara lågmälda och tålmodiga, att de inte återigen tar till vapen.

Vi är många i Sverige som sedan lång tid tillbaka har stöttat kampen för ett fritt och självständigt Västsahara. Vi socialdemokrater anser att det är hög tid att den planerade folkomröstningen genomförs och att den marockanska ockupationen och kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Västsahara upphör.

Vi vill också öka det humanitära stödet till de många flyktingar som finns i lägren i Sahara. Ett viktigt symboliskt steg vore dessutom att starta ett ungdomsutbyte mellan Sverige och Västsahara. Det skulle bland annat innebära att västsahariska ungdomar kunde få en möjlighet att komma till Sverige under en tid för exempelvis studier. Samtidigt skulle det ge våra svenska ungdomar ny och viktig livserfarenhet och kunskap om en av världens stora orättvisor att använda sig av i olika sammanhang för att de i sin tur ska kunna bidra till en bättre tingens ordning i världen.

Prot. 2007/08:126

11 juni

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Avslutningsvis, herr talman, vill jag understryka vikten av att vi aldrig någonsin, vare sig som enskilda individer, som grupper, som partier eller som nation ser mellan fingrarna med eller blundar för världens orättvisor. Vi måste alla våga och vilja bidra till respekten för de mänskliga rättigheterna.

Anf. 137 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! I dagens betänkande om mänskliga rättigheter finns det ett antal motioner som behandlas förenklat. Det betyder att de avstyrks utan någon egen motivering, i klump så att säga.

Jag vill lyfta fram en av dessa, nämligen motion 2007/08:U300 om Anfalkampanjen mot kurderna.

Det är i år jämnt 20 år sedan som den irakiska regimen under Saddam Hussein genomförde denna kampanj mot det kurdiska folket i syfte att fördriva och oskadliggöra så många kurder som möjligt.

Det exakta antalet offer är inte känt men det rör sig enligt de flesta bedömare om mer än 100 000 dödade civila kurder. Kurdiska källor, och i dag även officiella irakiska källor, gör bedömningen att uppskattningsvis 182 000 kurder förintades och ca 4 000 kurdiska byar förstördes under Anfalkampanjen.

Anfal är arabiska och betyder krigsbyte och omnämns i Koranen. Den irakiska militärregimen använde sig av namnet Anfäl för denna folkmordskampanj. Det var ett traditionellt sätt för den irakiska regimen att använda gamla arabisk-islamska begrepp i samband med krig och andra våldshandlingar.

Det kurdiska folket har förtryckts och förtrycks fortfarande i sina hemländer, så även i Irak under Saddam Hussein. Anfalkampanjen 1988 leddes av Saddam Husseins kusin Ali Hassan al-Majid, mer känd som kemiske Ali.

I ett dekret den 23 juni 1987 beordrade han först kraftig bombning med alla tillgängliga medel, inklusive kemiska, över för kurderna förbjudna områden. Den 23 februari 1988 beordrade al-Majid den slutliga omfattande kampanjen som varade ett halvt år drygt, till den 6 september samma år. Kampanjen eller, som jag hävdar, folkmordet pågick alltså i dag för bara 20 år sedan. Det var således väl efter den internationella folkmordskonventionen. Gasattacken mot Halabja den 16 mars 1988 är den kanske mest kända enskilda händelsen under Anfäl. I denna attack användes kemiska medel, och uppskattningsvis 6 000 civila kurder dödades.

I motionen, som utöver av mig har undertecknats av ledamöter från Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslår vi att den svenska regeringen bör verka för det angelägna och nödvändiga i en officiell redovisning och ett erkännande av Anfalkampanjen mot kurderna 1988 som ett folkmord.

Herr talman! Denna motion avstyrks alltså genom så kallad förenklad behandling enligt punkt 57 i betänkandet. Man kan läsa i betänkandet att det motiveras med att de aktuella yrkandena är identiska med sådana som utskottet har behandlat vid något av de senaste riksmötena. Såvitt jag kan finna har yrkandet att riksdagen ska erkänna Anfalkampanjen som folkmord inte tidigare underställts riksdagen för beslut. Jag har även under hand förstått att det faktum att vi motionsställare representerar olika par-

tier har motiverat en förenklad behandling. Inte något av dessa argument för förenklad behandling anser jag håller.

För övrigt har jag noterat i betänkandet att motioner, även enskilda, om folkmordet på armenier med flera har behandlats i sak i betänkandet. Tvärtom kan man tycka att det hade varit på sin plats att riksdagen i år, 20 år efter Anfal och då stridigheter fortfarande pågår i de kurdiska områdena – om än i gränstrakterna mellan Irak och Turkiet – skulle ha uppmärksammat detta folkmord.

Det handlar ju verkligen om ett folkmord. Enligt 1948 års konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord avses med folkmord gärningar förövade i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp till exempel genom att döda medlemmar av denna grupp.

Det måste anses klart att den irakiska regimen Anfal kampanj uppfyller dessa kriterier. Syftet var ju att förgöra så många kurder som möjligt inom de förbjudna områdena.

Ett antal internationella organisationer, som till exempel Organisationen för mänskliga rättigheter och organisationen Genocide Watch, har erkänt Anfal brottet mot kurderna som ett folkmord. Haagdomstolen i Holland skrev i ett utlåtande i december 2005 i samband med åtalet mot Frans Van Anraat, som sålt kemiska stridsmedel till den irakiska regimen, att ”domstolen ser inget annat motiv än att attackerna genomfördes bara för att utplåna kurderna. Det som hade inträffat bevisar att syftet med dessa handlingar varit folkmord.”

I dag har även den nya irakiska regimen erkänt Anfal som ett folkmord.

Herr talman! I går visades en film, *All my mothers*, i riksdagen. Den handlar om efterlevande mödrar vars barn och äkta män dödades under Anfal. När man ser denna film eller när man besöker efterlevande i Halabja, vars lungor kanske bara har 20 procents funktionsförmåga efter skador från de giftiga gaserna, kan man åtminstone inse, om än ej förstå, de lidanden som efter Anfal fortfarande drabbar hundratusentals överlevande kurder.

I dag anordnas en demonstration på Mynttorget med krav från drygt 30 olika organisationer om ett erkännande av detta folkmord. Jag menar att ett erkännande från svensk sida skulle hedra de hundratusentals offren och deras anhöriga och tydliggöra för omvärlden att allt måste göras för att förhindra att en sådan tragedi någonsin upprepas.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag påpeka att jag inte är nöjd med utskottets behandling av denna motion. Jag får överväga att återkomma till riksdagen, kanske denna gång i form av en kommittémotion, även om jag ser en poäng i att motioner av detta slag har ett så brett politiskt stöd som möjligt och egentligen inte är en partipolitisk fråga. Låt oss stödja ett folk som har lidit så mycket genom att erkänna Anfal kampanjen mot det kurdiska folket som ett folkmord.

Anf. 138 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Även jag vill uppehålla mig vid temat folkmord, dock ett lite äldre sådant än Anfal kampanjen. Jag vill också från Miljöpartiets sida yrka bifall till reservation 29 som handlar om folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier med flera i Turkiet.

I en debatt där vi talar om mänskliga rättigheter i dagens svenska utrikespolitik kan vi fråga oss varför vi ska tala om folkmord som skedde för snart hundra år sedan. Samtidigt måste vi också ställa oss frågan att om vi inte uppmärksammar och erkänner alla folkmord som har skett vad vi ska svara dem som använder detta som argument för att genomföra nya. Hur ska vi med hedern i behåll kunna se på de människor, makthavare, diktatorer och militärer som står i begrepp att genomföra folkmord om de säger vad Hitler sade: Vadå? Vem kommer ihåg armenierna 1915? Det är därför vi debatterar dessa frågor. Det är därför det finns internationella konventioner.

Inget folkmord får glömmas bort. Så fort ett folkmord glöms bort ökar chansen att nästa sker. Det är därför viktigt att folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier och så vidare faktiskt erkänns – även av Sverige.

Frågan har varit uppe ett antal gånger i riksdagen i denna kammare. Senast var det i höstas när jag hade en interpellationsdebatt med utrikesminister Carl Bildt i frågan. Men det handlar alltså inte om det förflutna utan det handlar om framtiden. Det handlar om våra barn, barnbarn, världen och att ta ansvar. Därför är det viktigt att göra ett erkännande.

Därför är det också viktigt att ta till sig den förändring som har skett. Jag har satt mig in i frågan, mycket på grund av att jag har bott och verkat i Södertälje ett antal år. I Södertälje är detta en viktig fråga. Det finns många assyrier/syrianer som bor i Södertälje.

När jag har satt mig in i frågan har jag märkt att det har skett en förskjutning. För några år sedan fanns det inte en majoritet av forskare som erkände detta folkmord som folkmord. Det var inte helt otvetydigt. Men jag kan konstatera att det nu faktiskt är så. Det är det som är anmärkningsvärt också i texten i betänkandet från utrikesutskottet, nämligen att man argumenterar att det finns så många forskare som säger något annat. Ja, men forskarvärlden lär sig. Man brukar lyfta fram klimatfrågan som ett exempel. När jag började med politiken var det inte många forskare som trodde att klimatfrågan var något att ta på allvar. I dag är det 99 procent. När jag började läsa in mig på frågan om folkmordet 1915, *seyfo*, var det kanske färre forskare. I dag är det en klar majoritet av forskarsamhället som erkänner folkmordet. De säger att det var ett folkmord. Då är det inte ärligt av alliansmajoriteten att använda detta som argument att inte erkänna det. Det är inte heller ärligt att använda som argument att folkmordet skedde innan folkmordskonventionen antogs av FN.

Hans Linde har tidigare påpekat att även Förintelsen skedde före 1948. Ändå är det ingen – i alla fall här – som ifrågasätter Förintelsens status som folkmord.

Det är viktigt i denna debatt att vara ärlig och säga som Carl Bildt säger. Han har all min respekt. Han säger att det är fråga om politiska skäl, att man vill hålla sig väl med Turkiet. Jag delar inte hans åsikt i frågan, men jag kan respektera den. Men det är fel att säga att det är på grund av en bristande forskningsbas eller när konventionen ratificerades som svensk riksdag ska låta bli att erkänna folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier. Det är inte ärligt att argumentera på det sättet eftersom det är fel i sak.

Varför vi ska erkänna folkmordet handlar om framtiden. Miljöpartiet och jag tror inte att vi hjälper Turkiet i dess demokratiseringsprocess

genom att förneka dess historia. Snarare är det så att jag personligen hemskt gärna vill att Turkiet går vidare i demokratiseringsprocessen. Jag kan också se Turkiet som en framtida medlem av EU. Men jag vill att det sker på en korrekt basis. Det är bättre att se sanningen som den är och även för Turkiet att konfronteras och ta till vara kunskapen om sin egen historia och vad som skedde 1915 i detta folkmord. Så många människor från dessa folkgrupper utsattes för ett folkmord. Turkiet ska inte dölja detta. Jag tror inte att dolda fakta underlättar en demokratisering. Den diskussionen kan jag gärna ta med Carl Bildt. Men det är viktigt för alliansen, som ändå står för utrikesutskottets majoritetsbetänkande, att faktiskt använda korrekta fakta och inte felaktiga sådana.

Jag respekterar att alliansen argumenterar i den politiska frågan, men jag respekterar inte sakliga fel i argumentationen. Samtidigt har det varit intressant att lyssna på flera inlägg. Det är intressant att Birgitta Ohlsson har tagit upp att Folkpartiets landsmöte har fattat beslut om att erkänna folkmordet 1915. Då är det beklagligt att man inte kan få fler bundsförvanter inom alliansen för ett erkännande. Jag antar att Kristdemokraterna har, eller åtminstone har haft, en liknande hållning. Ni kanske kan hitta något ytterligare parti inom alliansen som skulle vara intresserat av en liknande hållning. Jag vet inte om ni har frågat Centern. Tyvärr tror jag att vederbörande har gått.

Det är viktigt för framtidens samhälle och för vårt världssamfund att Sveriges riksdag erkänner folkmordet 1915. Vi har ältat denna fråga tillräckligt ofta. När man läser handlingarna är det krångligt med först ett halvt erkännande, sedan ett tillbakatagande av detta erkännande och så vidare. Det är dags att vi säger som det är: Det begicks ett folkmord på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontier och så vidare i Turkiet 1915 – ingenting annat.

I detta anförande instämde Bodil Ceballos (mp).

Anf. 139 MATS G NILSSON (m):

Herr talman! Jag tänkte under rubriken "Mänskliga rättigheter" tala om Hizbullah. Det låter väl som en viss motsägelse. Motion U322 behandlas i detta ärende, och jag tänkte nämna några ord om den motionen. Vår motion väcktes efter det att Hizbullah hade utlyst ett regionalt krig med kidnappningar, riktade mord och terrorbombningar mot Israel. Den situationen har lugnat ned sig, men det har hänt ett och annat sedan dess.

I år använde Hizbullah vapnen mot den egna befolkningen. Man har skaffat ett reellt inflytande över den politiska makten i Libanon. Den nytillträdde president Suleiman sitter på en terroristorganisations nåder.

Hizbullah är en av världens mest väldokumenterade terroristorganisationer. Man marknadsför en hel del av sina gärningar i de egna medierna, och man hyllar de personer som uträttar dåden.

Europeiska unionen har en klassificering för terroristorganisationer. Jag ska inte läsa upp den. Den är tydlig, enkel och klar. Jag tror inte att någon hävdar att Hizbullah inte uppfyller alla kraven med råge. Där finns ambassadbombningar, flygkapningar, mord, kidnappningar. Det finns, och har funnits, människor i organisationen som är efterlysta av Interpol. Jag vill betona att Hizbullah inte är en organisation som hycklar med sina syften.

Trots detta har EU lyckats med konststycket att inte terroriststämpla Hizbullah. Det finns länder inom EU, Rumänien, Storbritannien, och det finns länder i vår omvärld, Kanada, USA, Australien med flera, som har terroriststämplat organisationen i fråga. Men EU gör det inte.

Jag tycker att det är beklagligt. Jag står här bara för att få fram de orden. Jag tycker att det är beklagligt när EU:s oförmåga att följa sina egna definitioner på något sätt blir en ursäkt för att inte göra någonting.

Den del av världen där Hizbullah verkar är en problematisk del av världen, och om det behöver man inte säga någonting. Där finns det väldigt modiga människor – människor som offerar sina egna liv genom att våga sänka garden, genom att våga sträcka ut en hand, genom att våga sträcka ut en fredskvist. De finns bland judar, bland muslimer och bland kristna. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi stöder just dem, oavsett var de befinner sig, i deras strävan. Det gör vi genom att stödja de modiga och samtidigt ta avstånd från de fega.

Jag önskar att Sverige framöver blir en mer självständig röst och vågar följa de enskilda länder runt om i vår omvärld som följer de definitioner som såväl FN som EU har antagit men tyvärr inte klarar av att följa.

Anf. 140 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Vi har haft en mycket engagerad debatt om mänskliga rättigheter i dag, en fråga där Sverige står samlat och enigt. Men ändå kan vi komma till olika slutsatser om hur vi ska agera i enskilda frågor.

En av dem gäller erkännandet eller inte erkännandet av folkmordet på armenier och assyrier/syrianer. Jag vill inför denna kammare och inför talmannen betyga att det säkert inte finns någon skillnad i sak mellan våra ståndpunkter i fråga om vad som har skett, men när det gäller tillvägagångssättet finns det olika strategier och tankegångar om hur man på ett klokt och ändamålsenligt sätt påverkar den opinion som är viktig i Turkiet.

Jag tillhör dem – jag vill tillstå att jag inte tillhör majoriteten i denna kammare – som tror att det ligger inte bara i det syrianska, armeniska eller kaldeiska folkets intresse att folkmordet erkänns utan djupt också för det turkiska folket. Jag tror nämligen att den här debatten kommer att upprepas nästa år och året därefter. Den kommer att upprepas ända fram tills Sveriges riksdag en gång uttalar det som andra parlament har uttalat.

Jag tror nämligen att det är väldigt sorgligt för Turkiet att man har låst sig så starkt i denna fråga och inte har erkänt vad som faktiskt skedde under första världskrigets tumultartade år.

Jag ska försöka vara lite personlig i det här i denna kammare.

År 1979 besökte jag den armeniska stadsdelen i Jerusalem för första gången i mitt liv. Jag träffade en armenier som hette George Hintlian. Han berättade för mig om det armeniska folkets historia och dess öde, hur det var det första folket som samlat gick över till den kristna tron och läran. Men han beskrev också någonting som hade ägt rum 60–65 år tillbaka i tiden, räknat från 1979, och det var det folkmord som hans far- och morföräldrageneration hade gått igenom och som fortfarande var en del av honom.

När man besöker Södertälje, några mil söder om huvudstaden, är detta en djupt levande fråga, mitt i den svenska verkligheten.

Det skulle vara mig väldigt främmande att frånkänna någon som har varit med i denna debatt den djupaste viljan att stå upp för mänskliga rättigheter. Jag vill inte heller stå här i kammaren och säga att mina tankegångar skulle vara klokare än någon annans på det här området. Men jag har den övertygelsen att det tyvärr inte är i den turkiska nationens intresse att göra det här erkännandet.

Jag vill komma med en teori, som jag gärna skulle vilja få en replik på. Kan det vara så att den regim, det politiska system och ytterst den grundlag och det tänkande som kom att prägla Turkiet efter det omtumlande första världskriget, det kemalistiska, det nationalistiska Turkiet – ett land där det bara bor turkar och inga andra folk; även om det finns kurder och kvarvarande grupper av armenier och syrianer skulle man säga att alla är turkar – det system som de fortfarande har kvar, är anledningen till att Turkiet i dag inte kan erkänna detta?

Det jag säger nu kan djupt misstolkas. Men att Tyskland efter andra världskriget fick ett helt annat politiskt system, en helt annan författning och en helt annan inriktning på sin politik tror jag gjorde att det var en naturlighet för Tyskland, även om det var smärtsamt, att erkänna vad en tidigare regim, ett tidigare politiskt system, hade gått igenom och erkänna: Vi är skyldiga till ett folkmord.

Under mina fem år i Europaparlamentet och dess utrikesutskott var det få ämnen som skapade en så isande tystnad när man skulle ta upp detta i anslutning till Turkiets ansökan om medlemskap i Europeiska unionen som brotten mot mänskliga rättigheter genom ockupationen av 37 procent av det cypriotiska territoriet av norra Cypern men också folkmordsfrågan vad gällde de kristna minoriteterna i det dåvarande Ottomanska riket.

Jag har en enkel syn – och man är väl en enkel riksdagsledamot när man kommer från landsorten – och det är att Tyskland aldrig hade blivit medlem i Europeiska unionen om landet hade ockuperat ett grannland och sagt att folkmordet mot den judiska folkgruppen, Förintelsen, aldrig hade ägt rum. De som var med och grundade Europeiska unionen hade sagt: Ni är tvungna att göra upp med detta först, och därefter kan ni ansöka.

Men i fallet Turkiet, som har samma typ av författning, där Kemal Atatürk fortfarande hänger på kaféer, restauranger, stadshus, alla officiella byggnader och skolor runt om, är det att svära mot det heligaste i den turkiska politiska traditionen att tänka sig att landsfadern, som dog för 70 år sedan, skulle kunna ha fel i någon fråga inklusive folkmordsfrågan.

När Turkiet nu ansöker om medlemskap i Europeiska unionen – medlemskapsförhandlingar pågår – är det i ett läge när landets demokratiskt valda AKP-parti utsätts för en juridisk prövning om partiet har rätt att existera och om partiet har rätt att fatta beslut om kvinnor ska vara förbjudna eller inte att bära slöja i universitetsmiljö. Vi kan vara i ett läge snarare än vad vi tror att i ett land med över 70 miljoner invånare som förhandlar om medlemskap i Europeiska unionen kommer dess författningsdomstol att förklara att hela regeringspartiet, som över 40 procent av turkarna röstat på, är helt olagligt.

Det är ju det partiet – jag vill verkligen ge de talare som har lyft fram detta ett erkännande – som har medverkat till att det ändå finns en tillstymmelse till ett mer öppet klimat i folkmordsfrågan i Turkiet än vad det har funnits tidigare, samtidigt som 301 § i den turkiska strafflagen ännu finns kvar.

När jag står här som talare, och icke ledamot av riksdagens utrikesutskott utan av skatteutskottet, beror det på att mitt möte med armenierna i den armeniska stadsdelen i Jerusalem för snart 30 år sedan gjorde ett outplånligt intryck på mig, liksom andra möten med armenier och syriener utrikes men inte minst i det här landet. Jag vet att vi kommer att stå här igen, om vi lever och har hälsan, om ett år och debattera exakt samma fråga. Turkiet kommer att drabbas av badwill för varje debatt i varje parlament där denna fråga djupt förknippas med Turkiet.

Jag tror att vi erkänner och kan förstå bakgrunden till att det finns en låsning i Turkiet, men ”sanningen skall göra er fria”. Det gäller också i Turkiet, den turkiska statsbildningen och arvet från Kemal Atatürk.

När människor har utsatts för övergrepp, har utsatts för förbrytelser och våld, har blivit skändade, finns det inte bara sorg och en djup smärta utan också en längtan efter upprättelse.

Anf. 141 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Jag är glad över att vi tycks bli fler och fler som tycker att det är viktigt att vi får ett svenskt erkännande av folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer med flera i nuvarande Turkiet under åren 1915–1919 och att Sveriges riksdag i alla fall gör ansatser till att verka för ett svenskt, ett internationellt och ett turkiskt erkännande av folkmordet.

Det är nu av riksdagspartierna endast Moderaterna som inte har någon riksdagsledamot som har motionerat i ämnet. Utrikesminister Carl Bildt är alltför passiv i frågan och pratar om dialog och öppenhet. Visst, det är viktigt, men man måste göra upp med sitt förflutna för att kunna blicka framåt och för att kunna föra en dialog.

Herr talman! Hjalmar Branting sade redan den 28 mars 1917 på Norra bantorget följande om folkmordet i Turkiet:

”Dokumentet säger klart ifrån, att här ej är tal om övergrepp av underordnande, utan det är frågan om ett systematiskt folkmord, värre än vad vi någonsin sett maken till i Europa.”

Jag vet att politik och diplomati är svårt, men jag beklagar ändå att Sveriges riksdag fortsätter att avslå motioner i ämnet. Jag instämmer helt i den artikel som 68 professorer och forskare från hela Sverige hade i Svenska Dagbladet i lördags, nämligen den 7 juni 2008.

Jag ska citera ett utdrag ur artikeln:

”Idag är informationen om folkmordet på armenier, assyrier och pontiska greker så omfattande att ingen seriös politiker med hedern i behåll kan hänvisa till bristande forskning som ursäkt för att inte erkänna det brott som begåtts. Vägran att erkänna ett etablerat faktum baserat på kvalitativ och kvantitativ forskning kan betraktas som likvärdigt med förnekelse.”

Konsekvensen av ett sådant resonemang skulle bli att inte heller Förintelsen skulle betraktas som ett folkmord, eftersom även den inträffade innan konventionen trätt i kraft, som har sagts här tidigare. Forskarna har gjort sitt jobb. Nu är det de politiska ledarnas tur att ta sitt ansvar genom att erkänna katastrofen för vad den är, nämligen folkmord och ingenting annat.

Herr talman! Redan för åtta år sedan uttalade utrikesutskottet att ”det är angeläget och nödvändigt med en officiell redovisning och erkännande av folkmordet på armenierna. 1985 fastslogs i FN och i Europaparlamentet att det ottomanska riket begått folkmord på det armeniska folket i början av detta sekel.”

Två år senare backade riksdagen ett steg med hänvisning till att det visat sig att det inte fanns någon sådan resolution. Och nu, 2008, debatterar vi åter frågan om Turkiet och folkmordet.

Herr talman! Det är oerhört viktigt att Sverige nu agerar med kraft inom EU och FN för att på en internationell nivå få till stånd ett erkännande av händelserna under Svärdets år som folkmord.

Ett erkännande är oerhört viktigt för att få en upprättelse för assyrier/syrianers situation och deras identitet och en förbättrad grund för framtida dialog, som Carl Bildt talar om. Därför är FN- och EU-resolutioner viktiga för att dessa dåd inte ska upprepas samt för att drabbade människor ska få en upprättelse.

Jag tror att vi alla inte bara känner till och förstår många av de fruktansvärda saker som dagligen drabbar människor på vårt klot. Jag vet också att vi alla har olika kopplingar och anknytningar till människor som lever mitt i detta. Det är människor som många gånger kämpar för sina liv och för sina rättigheter i världens alla hörn. Det är människor som verkligen behöver Sveriges aktiva stöd och solidaritet i sin kamp.

För mig är frågan om det som kallas för Svärdets år mer än så. För mig handlar det om mina egna dödade förfäder. För mig och för mina landsmän är det inte bara politik, utan främst en punkt där politiken direkt berör själ och hjärta.

Det är ur det perspektivet som jag vill ge några kommentarer till mitt ställningstagande. Det ställningstagandet utgår från betydelsen av att vi nu, utan ytterligare dröjsmål, tar alla steg vi kan för att morden på mina och mina landsmäns förfäder äntligen ska kunna förklaras som folkmord i dess absoluta och hemska mening.

Herr talman! Assyrier/syrianer är en kristen folkgrupp med ursprung i landet Bethnahrin runt Eufrat och Tigris. Hemländerna för den assyriska/syrianska gruppen är Irak, Iran, Libanon, Syrien och Turkiet. Vid sekelskiftet bodde mer än en miljon assyrier/syrianer i Turkiet. I dag finns det bara några tusen kvar. Den stora utrensningen skedde under den period som går under namnet Svärdets år, 1915–1919. Också efter andra världskriget har omfattande och dramatiska utrensningar och diskriminering skett.

Det fasansfulla som drabbat armenier, assyrier/syrianer och kaldéer i samband med Ottomanska rikets sönderfall är inslag i världshistorien som påverkat och påverkar generationer av de folkgrupper som utsattes.

För mig och för mina landsmän handlar ett erkännande av Svärdets år som ett regelrätt folkmord om vår historia och vår identitet. Det handlar om att äntligen få världssamfundets stöd i vår bearbetning av ett dråpslag mot en folkgrupp som aldrig får glömmas. Det borde vara klart och tydligt uttalat i betänkandet.

I ett avsnitt av betänkandet finns det mycket tydliga signaler som går åt rätt håll. Det är skrivningar som tydligt slår fast att Sveriges riksdag bedömer händelserna under Svärdets år som så allvarliga att definitionen folkmord skulle ha använts om nu gällande konventioner hade funnits då händelserna inträffade.

Det är glädjande att riksdagen genom betänkandet medger att det som hände assyrier/syrianer under Ottomanska riket skulle kunna betraktas som folkmord enligt 1948 års konvention, om den hade varit i kraft vid den aktuella tidpunkten.

Jag kan förstå att det finns juridiska och diplomatiska komplikationer när frågan om folkmordet ska beslutas av Sveriges riksdag. Internationella konventioner och begrepp måste följas, men för mig handlar det om betydligt mer än juridik, hur viktigt det än må vara.

Mina förfäder överlevde inte folkmordet. De föll, på samma sätt som många av mina landsmäns förfäder, också offer för en hänsynslös utrensning under åren 1915–1919. På det sätt som jag har hört av mina släktingar har också mina landsmän hört om folkmordet.

Herr talman! Jag vill avsluta med en dikt om solidaritet, skriven av Martin Niemöller, en tysk präst som var berömd Hitlermotståndare:

Först kom de för att hämta judarna
men jag höjde inte min röst
för jag var inte jude.
Sedan kom de för att hämta kommunisterna
men jag höjde inte min röst
för jag var inte kommunist.
Sedan kom de för att hämta fackföreningsfolket
men jag höjde inte min röst
för jag tillhörde ingen fackförening.
Sedan kom de för att hämta mig
och då fanns ingen kvar
som kunde tala för mig.

(forts. 8 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

TU14 Riskutbildning för körkortsaspiranter och andra trafiksäkerhetsfrågor

Punkt 4 (Alkohol i trafiken)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

145 för res. 2

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 22 fp, 20 kd

För res. 2: 112 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 5 (Barn i trafiken)

1. utskottet

2. res. 3 (s)

3. res. 4 (v, mp)

Förberedande votering:

119 för res. 3

33 för res. 4

150 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

156 för utskottet

113 för res. 3

33 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 23 fp, 21 kd

För res. 3: 113 s

Avstod: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 9 (Mobiltelefoni)

1. utskottet

2. res. 10 (mp)

Votering:

267 för utskottet

17 för res. 10

18 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 87 m, 25 c, 23 fp, 21 kd

För res. 10: 2 s, 15 mp

Avstod: 18 v

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

Hans Hoff (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 11 (Pricksystem i körkortslagstiftningen)

1. utskottet

2. res. 12 (mp)

Votering:

282 för utskottet

16 för res. 12

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 87 m, 23 c, 23 fp, 21 kd, 18 v

För res. 12: 1 s, 15 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 6 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

Mildred Thulin (c) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 14 (Reflexvästar)

1. utskottet

2. res. 14 (s)

Votering:

173 för utskottet

111 för res. 14

15 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 22 fp, 21 kd, 18 v

För res. 14: 111 s

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 4 c, 6 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 1 (s, mp)

Votering:

174 för utskottet

127 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 23 fp, 21 kd, 18 v

För res. 1: 112 s, 15 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 2 (Finansiering av djurskyddskontroll m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

3. res. 3 (mp)

Förberedande votering:

21 för res. 2

14 för res. 3

264 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Cecilia Magnusson (m) och Annelie Enochson (kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

265 för utskottet

20 för res. 2

15 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 87 m, 24 c, 23 fp, 21 kd

För res. 2: 2 s, 18 v

Avstod: 1 s, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 5 mp

Ameer Sachet (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Resurser till djurskyddskontroll m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)

Votering:

160 för utskottet

33 för res. 5

108 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 3 s, 87 m, 25 c, 23 fp, 21 kd, 1 v

För res. 5: 1 s, 17 v, 15 mp

Avstod: 108 s

Frånvarande: 18 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

SfU13 Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen

Punkt 1 (Framställningen)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

156 för utskottet

146 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 25 c, 23 fp, 21 kd

För res. 1: 113 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 4 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 2 (Antalet arbetsskadeanmälningar)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

155 för utskottet

146 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 23 fp, 21 kd

För res. 2: 113 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 c, 5 fp, 3 kd, 4 v, 4 mp

Anf. 142 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Låt mig läsa upp en liten passus i betänkandet:

”EU:s beslut i december 2004 utgjorde startskottet för en lång och omfattande process där Turkiet ska anpassa område efter område inom landets administration och juridiska system till EU:s regelverk och uppfylla Köpenhamnskriterierna fullt ut.”

Jag tror att detta är en förutsättning för öppenhet och för *fortsatt* öppenhet och att EU-relationen är garantin för en korrekt framtida historiedokumentering i Turkiet och för respekten för minoriteter.

Tidigare lyssnade vi här till Yilmaz Kerimos anförande. Jag respekterar hans hållning till fullo. Men jag måste ändå få fråga dig, Yilmaz Kerimo: Hur har utrikesutskottsgruppen i ditt socialdemokratiska parti reagerat när du där framfört de här frågorna?

Anf. 143 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att Turkiet har gjort några framsteg, men mycket finns bara på papper. När det gäller implementeringen och det praktiska handlandet finns det fortfarande brister. Man får inte tycka som man vill. Man får inte säga vad man vill.

Fortfarande finns det en paragraf som heter 301. Efter många moment har de gjort några reformer för att det ska anpassas, men de har inte tagit bort paragrafen. Och fortfarande är Orhan Pamuk åtalad för sina åsikter därför att han nämnt folkmord. Hrant Dink dödades för sina åsikter därför att han nämnt folkmord. Också Yusuf Akbulut, en präst i Diyarbakir, blev för några år sedan åtalad bara för att han nämnt folkmord.

Det är mycket som har ändrats som en anpassning till Köpenhamnskriterierna – tyvärr bara på papperet; i praktiken fungerar det inte. Det här är mina åsikter.

Jag vill fråga Alf Svensson hur kd ställer sig till frågan om folkmord. Före valet var många i Södertälje och lovade mycket. De sade att de när de kom till makten skulle göra sitt bästa för att folkmordet ska erkännas. Vad tycker du nu, Alf Svensson? Det jag nu hört på dig är att du är emot. Du vill inte att man ska erkänna folkmordet utan yrkar bara bifall till utskottets förslag i betänkandet. Men det räcker inte som ett erkännande.

Anf. 144 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är allom bekant att det finns mycket övrigt att önska i Turkiet; där råder det nog inte minsta åsiktsskillnad. Men nu var det min möjlighet att fråga. Jag har tidigare utfrågats här om folkmordet och om Kristdemokraterna och relationen.

Men nu hade jag en fråga till dig: Hur har din utrikesutskottsgrupp reagerat – du måste väl ha tagit upp detta – och vad har de haft för svar till dig när du har framfört dina åsikter?

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 145 YILMAZ KERIMO (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att man ska göra upp med sitt förflutna för att sedan gå vidare. Även i fallet Turkiet måste man göra upp med sitt förflutna – detta för att landet ska bli en fullvärdig medlem i EU. För att landet ska bli betraktat som en demokrati måste man göra upp med sitt förflutna.

Jag har tagit upp frågan med mina kamrater i utrikesutskottet. Det som står i betänkandet är även deras åsikter. Mitt parti har ingen reservation om detta.

I betänkandet står det att ifall 1948 års konvention hade gällt skulle man kunna betrakta det som skett för folkmord, så det är ett indirekt erkännande – inte ett direkt erkännande. För mig räcker inte det. Jag tycker att man ska gå ännu längre.

Olof Palme sade 1972 i Hanoi: Man ska kalla saker vid deras rätta namn. I det här fallet ska man inte gå runt frågan utan säga som det är. Det är fråga om ett folkmord, ingenting annat!

Anf. 146 OLLE THORELL (s):

Herr talman! I mitt inlägg kommer jag att ägna mig åt att belysa situationen för de mänskliga rättigheterna i Asien. Men först yrkar jag bifall till s-reservationerna 2, 5, 23 och 37.

Förra veckan högtidlighölls årsdagen för massakern vid Himmelska fridens torg 1989. Det var en tid då världen snabbt förändrades. Berlinmuren föll, och det kalla kriget slutade lika plötsligt som oväntat.

Till skillnad från andra länder fick demonstrationerna i Kina ett annat och mycket blodigare slut. Natten mellan den 3 och 4 juni rullade stridsvagnarna in. Vad som sedan hände är fortfarande till stora delar höljt i dunkel.

Vad vi vet är att oskyldiga människor dog. Hur många som dog vet ingen säkert, men att offren kan räknas i hundratal är utom tvekan – kanske i tusental. Fortfarande sitter 130 personer fängslade för sitt deltagande i demonstrationerna.

Alla dessa offer får inte ha varit förgäves. Vi måste fortsätta vår dialog med Kinas regering och vara tydliga i kritiken mot hur de förhåller sig till demokratin och de mänskliga rättigheterna.

Det är ju så, herr talman, att de mänskliga rättigheterna är universella och allmängiltiga. Det finns inga särskilda mänskliga rättigheter för svenskar och kineser eller för män och kvinnor, utan de mänskliga rättigheterna är universella.

De gäller lika för oss här i ett sommarfagert Stockholm segerrusigt efter EM-fotbollssegrar och där man tror att inget ont kan hända. De gäller lika för folket i Tibet som inte tillåts behålla sin kultur eller utöva sin religion. De gäller lika för fabriksarbetare i Kina som sliter ut sina kroppar under vidriga förhållanden och utan möjligheter att organisera sig i fria fackföreningar. Samma rättigheter gäller alltså alla, och de gäller lika.

Tillväxten i Kina visar på nya rekordsiffror varje år, och utvecklingen verkar inte ha något stopp. Miljoner människor har lyfts ur fattigdom, och den personliga friheten har ökat på sätt och vis.

Det är här är förstås glädjande, men det finns en mörkare sida. Kina är fortfarande en enpartistat och en diktatur som förtrycker olikstämning.

Kina har samtidigt med den ekonomiska boomen vuxit i makt och inflytande i världen. Med ökad makt följer också ökat ansvar. Men Kina agerar oansvarigt i internationella konflikter som i Darfur och Burma. Jakten på råvaror, energi och affärsmöjligheter får inte vara det allenarådande. Om man vill ha omvärldens respekt som ny stormakt måste man också ställa upp för värderingar som fred, frihet och respekt för de mänskliga rättigheterna.

OS i Peking invigs åtta minuter över åtta på kvällen den 8 augusti 2008. Kina har satsat oerhörda resurser på att OS ska bli en propaganda-triumf. Låt oss då under den allmänna yran inte glömma bort vad det är för sorts land skådespelet utspelar sig i.

Det är ett land där dödsstraffet utdelas i skrämmande omfattning och för en mängd typer av brott.

Det är ett land som tvångsförflyttar människor i uppställningsaktioner inför OS.

Det är ett land där minoriteter som ugurier och tibetaner förtrycks och förvägras sina rättigheter.

Det är ett land som är världsmästare i att fängsla journalister och nät-skribenter.

Låt oss minnas det när strålkastarna slås på den 8 augusti på kvällen. Och framför allt: Låt oss minnas det när strålkastarna slocknat efter avslutningen av OS. Då får inte omvärldens röster tystna, då måste protesterna fortsätta och trycket vara kvar på den kinesiska regimen.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga några ord om situationen i Burma. Det har nämnts i debatten i dag men lite för lite, tycker jag. Där har omvärlden kunnat bevittna hur vanstyre och brist på respekt för de mänskliga rättigheterna har förvandlat en naturkatastrof till något mycket värre. Cyklonen Nargis drog in över Irrawaddydeltat för sex veckor sedan. Miljoner människor blev hemlösa, flera års risskörd förstördes och uppemot 100 000 dog. Men katastrofen är inte slut, den blir värre för varje dag som går. Anledningen är den militärjunta som styr Burma. Den förvägrar sitt folk den mest grundläggande mänskliga rättigheten, nämligen rätten till liv.

Det här är en katastrof av samma omfattning som tsunamin år 2004, men hur de har hanterats skiljer det som natt och dag. I Burma vägrade militärjuntan från början att släppa in internationell hjälp. Man har sedan släppt en del på restriktionerna, men fortfarande har hundratusentals människor inte fått någon hjälp över huvud taget.

FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon tilläts träffa juntaledaren Than Shwe, och han gjorde utfästelser som att internationell hjälp skulle släppas in. Men de löften verkar bara ha varit ännu en lögn från en regim som sätter sin egen makt före allt annat.

Folket i Burma har samma mänskliga rättigheter som ni och jag, men i Irrawaddydeltat flyter liken tätt. Rapporter kommer om att de överlevande har tappat livslusten helt och hållet.

Lidandet i Burma visar inte bara vad som händer när en regim fullständigt ignorerar sitt folks mänskliga rättigheter. Det är också ett sorgligt bevis på de problem som finns i det internationella beslutsfattandet. Ekonomiska intressen, jakt på råvaror och geopolitiska intressen går före det burmesiska folkets rätt till liv.

Den svenska regeringen måste öka sina ansträngningar så att EU:s sanktioner ytterligare skärps och påverka Aseanländerna att agera mer kraftfullt så att Burma inleder en verklig demokratiseringsprocess. Aung San Suu Kyi och de andra politiska fångarna måste frigges. En dialog med den politiska oppositionen och de etniska minoriteterna måste inledas. Och framför allt måste internationell hjälp komma fram till de överlevande.

Anf. 147 MAX ANDERSSON (mp):

Herr talman! Mitt anförande handlar om Israel–Palestina-konflikten. Sveriges politik när det gäller Israel–Palestina-konflikten måste bygga på FN:s resolutioner. Israel måste få en trygg existens inom säkra och erkända gränser. Det måste upprättas en palestinsk stat som också har en säker och trygg existens inom erkända gränser.

Om man avviker från de folkrättsliga principer som gäller som FN har beslutat om måste de vara ett resultat av överenskommelser mellan parterna, inte att man etablerar fakta på marken genom militär överlägsenhet.

Det är väldigt lätt att kritisera de illdåd som begås av vissa palestinska grupper när de avfyrar raketer mot civila. Det gör vi från Miljöpartiets sida. Men man måste också vara väldigt tydlig med att den politik som Israel använder är totalt oacceptabel. Det är en politik av systematiska övergrepp mot civilbefolkningen på ockuperade områden. Den politik som Israel bedriver genom byggandet av muren som sträcker sig allt längre in på ockuperade områden är fullkomligt oacceptabel och folkrättsvidrig. Haagdomstolen har beslutat att den måste tas bort, den måste rivas, kompensation måste utgå.

Jag tror att alla här i riksdagen, åtminstone alla partier här i riksdagen, är fullkomligt på det klara med att det behövs en rättvis fred i det här området. Problemet är att vissa framför allt inom den borgerliga majoriteten tycks ha väldigt svårt att kritisera Israel och vill använda mycket svagare ord än vad situationen påkallar. Det är ett problem i den här frågan.

Från Miljöpartiets sida tycker vi att det inte räcker med vackra ord. Det har kommit många vackra ord under många decennier från det internationella samfundet om att man måste arbeta för fred och att resolutionerna måste uppfyllas. Det räcker inte, man måste gå till handling också. Man måste våga använda de verktyg som finns. Man måste sätta press på staten Israel att leva upp till resolutionerna. Man måste riva muren. Man måste sluta ockupera palestinsk mark. Man måste sluta riva hus. Man måste sluta bosättningspolitiken som syftar till att annektera stora delar av de palestinska områdena.

Vi från vår sida måste våga använda de verktyg som finns, exempelvis det associeringsavtal som finns mellan EU och Israel och utnyttja de klausuler i det som Israel inte följer. Man kan sätta press på Israel, och det tycker vi att man bör göra.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 41.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

Föredrags

näringsutskottets betänkande 2007/08:NU14

Ny konkurrenslag m.m. (prop. 2007/08:135).

Ny konkurrenslag m.m.

Anf. 148 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Vi ska nu behandla näringsutskottets betänkande 14 om ny konkurrenslag m.m. Med mera i detta sammanhang omfattar fem motioner från allmänna motionstiden.

Jag ska börja med huvudfrågan om den nya konkurrenslagen. Den dåvarande socialdemokratiska regeringen tillkallade i november 2004 en särskild utredare för att utreda hur man bland annat kunde effektivisera processerna kring konkurrensmål, främst när det gäller karteller.

Vidare skulle EG:s nya koncentrationsförordning implementeras i den svenska konkurrenslagstiftningen. Utredningen fick under sitt arbete två tilläggsdirektiv, dels om en ändring av mindre betydelse i konkurrenslagen, dels om att utreda frågan om att kriminalisera konkurrensbrott.

Herr talman! Utredningen lämnade sitt betänkande i november 2006. Utredningen konstaterade då att de nuvarande processuella reglerna i huvudsak fungerade väl och föreslog endast några smärre förändringar. I några fall föreslogs dock ändringar i sak, bland annat att beslut som inte var tvistiga beträffande konkurrensskadeavgift kunde beslutas av Konkurrensverket.

Man föreslog också bestämmelser om konkurrensskadeavgiftens storlek och hur denna kunde sänkas i vissa fall. Slutligen gjordes bedömningen att inte kriminalisera konkurrensbrott, framför allt för att företag kommer att sakna incitament att anmäla överträdelser som företagen gjort om företrädare och anställda riskerar straffrättsliga påföljder. En kriminalisering kan också leda till att brottsutredningar kan komma att försena Konkurrensverkets utredningar och lagföring av kartellsamarbeten. Som alternativ föreslog utredningen att man i kartellmål kan utöka sanktionsmöjligheterna med bestämmelser om näringsförbud.

Herr talman! Propositionen avlämnades den 27 mars 2008 och innehöll i allt väsentligt de förslag som utredningen lagt fram. Vi kan från socialdemokratiskt håll i huvudsak stödja regeringens proposition. Men det som finns anledning att beröra i denna debatt är just diskussionen om kriminalisering.

Både 2002 och 2003 konstaterade den nuvarande majoriteten att kriminalisering kunde vara ett verksamt instrument i kampen mot kartellbildning. Jag kan konstatera att inget av de fem partier som stod bakom detta yttrande i dag föreslår kriminalisering. När jag tar del av såväl kammarens debatt vid den tiden som av handlingar från näringsutskottet kan jag konstatera att tonläget var mycket högt och att Sverige beskrevs som ett paradys för karteller. Jag måste i det sammanhanget ställa frågan: Vad i sak har ändrats sedan dessa yttranden fälldes? Visst har regler om näringsförbud införts, men det är ju långt ifrån säkert att dessa regler kommer att vara lika avskräckande som en straffrättslig påföljd. Men debatten var väldigt högljudd vid det tillfället. Man undrar i sitt stilla sinne vad i sak som har ändrats.

Jag vill i det här sammanhanget citera vad Lagrådet sade i frågan: ”I lagrådsremissen föreslås att nu gällande lag ersätts med en ny lag. I allt väsentligt förs bestämmelserna i den nuvarande lagen över till den nya men presenteras på ett redaktionellt mer överskådligt sätt. Bestämmelserna om kontroll av företagskoncentrationer och om eftergift och nedläggning av konkurrensskadeavgift har i lagförslaget anpassats till motsvarande regler inom EG-rätten. En nyhet är att Konkursverket ska ha möjlighet att utfärda avgiftsföreläggande. Godkänns ett sådant föreläggande behöver talan om konkurrensavgift inte väckas i domstol. I den nya lagen föreslås även förlängning av preskriptionstid för att påföra konkurrensskadeavgift och ändring av bestämmelser om rättegångskostnader. Vidare föreslås att lagen om näringsförbud ändras så att det blir möjligt att meddela näringsförbud för t ex verkställande direktörer som deltar i eller har kännedom om kartellöverträdelser som företaget är inblandat i.”

Vad handlar då det här om? Såvitt jag kan förstå är det i sak två saker. Att preskriptionstiden förlängs kan möjligen vara viktigt. Men det första som har tillförts är nya regler om näringsförbud. Det andra är att man kan utfärda avgiftsföreläggande utan att behöva gå till domstol. Det är de två substantiella delar som har förändrats i den här lagstiftningen. Med hänvisning till den högljudda debatt som var tidigare kan man undra om det var det här som man krävde av den dåvarande socialdemokratiska regeringen.

Herr talman! Moderaten Staffan Anger sade i förra årets debatt som vi hade om konkurrensfrågor och lite andra frågor i sammanhanget att Sverige var ett u-land vad gällde konkurrensfrågor. Det må vara hur det vill med det, men det intressanta är om Staffan Anger nu anser att vi äntligen har rest oss från detta u-landsstadium till någon högre nivå i och med att man har lagt fram denna proposition. Det skulle jag vilja ha svar på.

Herr talman! Socialdemokraterna har två reservationer i detta betänkande. Bägge avser motionerna under den allmänna motionstiden.

Vad gäller reservation 1 menar vi att det är en underlig uppfattning som regeringen har om konkurrensfrågor. Man fokuserar på den eventuella konkurrenssituation som kan finnas när det gäller kommunal verksamhet. Regeringen och majoriteten vägrar att se de verkliga konkurrensproblem som finns trots att den nya konkurrenslagen föreslås, för det finns fortfarande problem.

Vi är djupt bekymrade inom socialdemokratin när det gäller konkurrensen med oseriösa företag. Det är i det här sammanhanget nästan löjligt att se vad majoriteten skriver om lagen om kassaregister. Det är bara att inse faktum, att den lagen hade kunnat vara genomförd om man inte hade valt att skjuta upp den i ett antal år. Vad jag förstår är det exakt samma lagstiftning som ska införas, men den ska införas några år senare.

Jag kan bara konstatera att det är med stor förvåning jag ser att den här regeringen, som vill ha ordning och reda på både det ena och det andra, snarare vill främja fusk bland företag än att försöka förhindra det.

Slutligen, herr talman, några ord om vår sista reservation som är en motivreservation. Motionen som behandlas kopplar frågan om utvärderingar av genomförda om- och avregleringar till Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Vår uppfattning är att en sådan sammankoppling

inte kan göras. Men vi anser, till skillnad från majoriteten, att inom de områden som om- och avreglering har skett har det brustit i uppföljning och komplettering av reformer för att stärka marknaderna och i vissa sammanhang för att minska inslag av oseriösa företag. Detta visade inte minst den så kallade regelutredningen som presenterade ett fyrtiotal förslag till nya sådana reformer.

Vår uppfattning är att det behövs en fortsatt uppföljning av de om- och avreglerade marknaderna. Det är av stor vikt att regeringen fortsätter det arbete för en bättre fungerande elmarknad som den tidigare, socialdemokratiska regeringen startade.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 149 KENT PERSSON (v):

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att för Vänsterpartiet är det viktigt att det finns en klar och tydlig konkurrenslagstiftning. Den är ju bland annat till för att skydda konsumenterna men också för att samhällsekonomin ska fungera på ett effektivt sätt.

All snedvridning av konkurrens via otillbörliga samverkan eller misstanke om kartellbildning måste alltid bekämpas. Vi kan som exempel ta frågan om samägande av kärnkraften, att de tre stora företagen äger varandra. Det gör givetvis att konsumenten med all rätt ifrågasätter om inte också priset på el påverkas av denna samverkan.

Vänsterpartiet har tidigare motionerat om att en utredning borde till sättas för att se över koncentrationen av ägandet inom kärnkraften, men den har tyvärr blivit nedröstad.

Nu slår regeringen sig för bröstet, och även utskottet, och påpekar att just den frågan ska man se över och att ett svar ska lämnas 2009. Det är lite sent, men det är väl ändå på rätt väg.

När det gäller förslaget till ny lagstiftning ställer Vänsterpartiet sig bakom regeringens förslag, vilket också innebär att vi ställer oss bakom förslaget om näringsförbud för dem som bryter mot konkurrenslagstiftningen. Det här är bra, och så långt är vi också överens med regeringen. Men när det sedan kommer till förslaget från regeringen att, utöver vad riksdagen 2005 beslutat om, tillåta konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor får jag en känsla av att det inte är konkurrensproblematiken som är problemet, utan att detta är ett sätt att ytterligare bana väg för en privatisering av offentlig egendom och produktion. Vad menar annars regeringen när de i budgetpropositionen skriver att man ska se över vissa andra frågor inom området konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor? Någon på den borgerliga sidan kanske kan ge svar på den frågan. Det är just inom den offentliga sektorn en stor del av tjänsteproduktionen finns. Det är inte bara skola och omvårdnad om äldre och barn, utan det är också service till äldre, till exempel gräsklippning och snöskottning. Är det dessa områden utskottet anser att man ytterligare ska belysa, eller är det kanske Samhalls verksamhet som med statsstöd agerar på den konkurrensutsatta marknaden ni avser? Handlar det kanske om den sociala verksamhet som många kommuner bedriver genom sina arbetsmarknadsenheter som också tangerar områden där det i dag finns hushållsnära tjänster? Är det de kaféverksamheter som omsorgen bedriver som ett sätt att ge sysselsättning och sammanhang i tillvaron som avses?

Jag ställer frågorna mot bakgrund av vad ni skriver i betänkandet: Utskottet anser att alla typer av avvikelser från en fri och effektiv konkurrens bör bekämpas med stor kraft, oberoende av inom vilken sektor de uppträder eller vilka de aktuella aktörerna är.

Nu hoppas jag att någon från alliansen kan ge svar på dessa frågor. Vilka aktörer avser ni, och vilka verksamheter avses?

Jag och Vänsterpartiet menar att regeringen i stället borde ägna större kraft åt att bekämpa alla de oseriösa företag och verksamheter som agerar på den konkurrensutsatta marknaden. Vi har ett skatteundandragande som i dag uppgår till 130 miljarder kronor. Av dessa står de oseriösa företagen för 80 miljarder enligt Skatteverket. Där har vi det stora konkurrensproblemet för alla seriösa företag. Men vad gör regeringen? Inte någonting! Man koncentrerar sig på den offentliga sektorn och dess problem.

Det är det här som är det stora problemet och som också är ett hot mot alla de seriösa företag som finns i Sverige i dag. Vi kan ta byggbranschen som ett exempel. Det handlar inte bara om svart arbetskraft. Det är dåliga arbetsmiljöer och urusla löner. Detta är en stor del av den problematik vi har i dag när det gäller konkurrens på lika villkor. Taxibranschen är en annan bransch. Restaurangbranschen kommer man till rätta med nu tack vara kassaregister.

Varför inte jobba där resultaten är så oerhört viktiga? Ska våra företagare som är seriösa och som tar ansvar kunna konkurrera på lika villkor måste vi också ha en lagstiftning som gör det möjligt för dessa företag att kunna överleva. Så är det inte i dag.

Vi kan ta exemplet Posten som vi ska diskutera i nästa vecka. När den svenska postmarknaden avreglerades 1993 fanns över 80 operatörer på den svenska marknaden. I dag finns det ett trettiotal kvar. Utöver Citymail och Posten AB rör det sig framför allt om lokala brev- och paketförmedlare – små och i huvudsak inriktade på att lösa korrespondens från företag till företag. Avregleringen har lett till färre postoperatörer, inte på grund av Posten AB, utan främst genom norska Citymails etablering i attraktiva områden med stöd av norska staten. Är det exempel på fri och effektiv konkurrens? Någon från alliansen kanske kan ge mig ett svar på den frågan.

Herr talman! Regeringen silar mygg och sväljer elefanter. Jag yrkar bifall till reservation 1!

Anf. 150 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! Svensk konkurrenslagstiftning lever och utvecklas. I början av förra mandatperioden blev det bland annat möjligt för företag att befrias från böter om de erkänner sin medverkan i en kartell. De borgerliga partierna och Miljöpartiet ville också att vi skulle ta ytterligare tag för att skärpa konkurrensen och gav därför genom majoritet i riksdagen den socialdemokratiska regeringen i uppdrag att bland annat utreda möjligheten till kriminalisering av karteller. Det är av detta uppdrag vi ser glädjande resultat i dag.

Trycket från riksdagen att skärpa konkurrenslagen beror förstås på övertygelsen om att konkurrens är bra och att det krävs en kraftfull lagstiftning för att skydda konsumenter och företag mot att vissa företag i hemlighet delar upp marknaden och gör upp om priser.

Varför är då konkurrens så bra? Jo, bland annat för att det ger valmöjlighet. Priser hålls nere, och innovation stimuleras. Det står helt klart att det är konsumenterna som tjänar på konkurrens. Även för företag är det viktigt med konkurrens, eftersom det ger tillträde till marknader för den som är bäst. Men för producenterna ger inte konkurrens det största ekonomiska utbytet, och därför vill flera minska konkurrenstrycket. Vissa går så långt att de använder sig av olagliga metoder, och det drabbar oss konsumenter.

Vardagsnära fall där företag olagligt har begränsat konkurrensen är till exempel videoband och blixtlås. Bensinkartellen är något många känner till. Jag såg nu att Konkurrensverket nyligen har inlett en undersökning mot vissa företag i begravningsbranschen.

Efter det att vi i riksdagen har varit oense om hur konkurrenslagen behöver förändras är det nu roligt att det finns en enhällighet för en ny och kraftfullare konkurrenslagstiftning. De företag som ägnar sig åt otilllåtet samarbete kan framöver räkna med strängare påföljder. Det blir bland annat möjligt att döma ut högre böter för företag som deltagit i särskilt skadliga karteller. Den allra största förändringen är just detta att framöver kommer personer att kunna hållas ansvariga. Vd och styrelsemöte som bildar eller känner till karteller ska kunna beläggas med näringsförbud. Detta betyder att vi verkligen markerar allvaret i frågan. Förhoppningsvis har detta en avskräckande effekt.

En annan förändring som lagen möjliggör är att Konkurrensverket kommer att kunna döma ut böter direkt i de fall företag erkänner. I dag måste många fall gå till domstol. Det tar mycket lång tid, och det upptar domstolarnas tid och kraft.

I betänkandet finns också motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Socialdemokraterna och Vänstern hävdar att regeringen fokuserar för mycket på problemen med att kommunal verksamhet kan konkurrera med privata aktörer. I stället tycker de att fokus borde ligga mer på konkurrensproblem inom energisektorn och konkurrens från ohederliga företagare.

På detta vill jag svara att alla typer av avvikelser från en fri och effektiv konkurrens bör bekämpas med stor kraft. Samtidigt vill jag säga att problemet med offentlig verksamhet på konkurrensutsatta marknader är betydande och förtjänar uppmärksamhet och förändringar.

Om man går igenom klagomålen till Konkurrensverket från förra året ser man att mer än var tionde tips och klagomål handlade om att offentliga aktörer ägnade sig åt otillbörlig näringsverksamhet. Det är framför allt små företag som drabbas. Ofta handlar det om att de offentliga aktörerna inte agerar på lika villkor, och det vanligaste klagomålet gäller förekomsten av stöd och bidrag som gör att den offentliga verksamheten inte behöver bära sina egna kostnader utan kan underprissätta.

Andra vanliga klagomål är att information från myndighetsrollen vidareutnyttjas i kommersiella sammanhang. Statskontoret har genomfört en kartläggning av i vilken omfattning statliga myndigheter bedriver verksamhet på konkurrensutsatta marknader. Av denna kartläggning framgår att denna verksamhet uppgick till hela 25 miljarder kronor. För kommunerna saknas sådana uppgifter, men det handlar om betydligt mer pengar. Dessutom kan man se att den offentliga affärsverksamheten ökar.

Det finns alltså ett behov av att tydliggöra vad som ska göras av det offentliga och vad som ska skötas av privat näringsliv. Den liberala åsikten är att statens uppgift bör vara att sätta spelregler och utöva kontroll och att den egna rollen som producent i konkurrens med andra ska vara begränsad.

I dag är det svårt att få till stånd en prövning om huruvida den affärsverksamhet som det offentliga bedriver snedvrider konkurrensen. Därför jobbar regeringen med att skapa ett system för att lösa dessa konkurrenskonflikter i domstol. Det måste också bli möjligt att utdöma viten, alltså ekonomiska sanktioner, om det offentliga har verkat konkurrensvidrigt.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram studier som visar att under de perioder då konkurrenstrycket har varit lågt i Sverige och många marknader varit skyddade från konkurrens tappade Sverige i tillväxt gentemot andra länder.

Sedan 90-talet har monopolmarknader brutits upp. Tuffare konkurrensregler i samklang med EU-lagstiftning har antagits och tillsynen har blivit bättre. Resultatet av detta är rejält förbättrad produktivitet och att Sverige har klarat sig bra i internationell jämförelse.

Det är därför glädjande att vi i dag genom en ny kraftfull konkurrenslagstiftning kan ta ytterligare steg för att skapa förutsättningar för god konkurrens i Sverige. Det gagnar både samhällsekonomin och oss konsumenter.

Anf. 151 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har några funderingar över det vi pratar om. Vi ska inte prata om det som vi är överens om. Man kan ju alltid diskutera hur konkurrenskraftig den nya lagstiftningen är. Det kan vi kanske ha lite olika uppfattningar om. Men vi är i stort överens.

Vi är också överens om att konkurrens ska ske på lika villkor. Men det är väldigt lätt att säga. Jag undrar vad ni egentligen menar. Är det Samhalls verksamhet som ni avser ska belysas? Den har statsstöd och agerar ju med varuproduktion på en konkurrensutsatt marknad. Är det den ni avser när ni misstänkliggör och tycker att man borde se över detta i konkurrenshänseende? Eller avser ni de sociala verksamheter som i dag bedrivs i kommunerna, oftast inom den sociala förvaltningen med kaféverksamhet, med gräsklippning, med hjälp i hemmet till äldre? Detta sker ju på en marknad där regeringen nu försöker skapa en marknad. Är det det ni menar när ni pratar om konkurrens på lika villkor och att vi ska se över den offentliga sektorns åtaganden?

Jag är väldigt intresserad av det. De människor som finns inom de områden som jag räknade upp står väldigt långt från arbetsmarknaden.

Anf. 152 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Vi ser över hur man skulle kunna göra en bedömning av vilken verksamhet som kan bedrivas av det offentliga. I en del verksamheter finns det ett klart samhällsansvar. Därför kan det vara rimligt att de ska ske i offentlig regi.

Problemet är inte den typen av verksamhet utan sådan där det är självklart att den bedrivs utifrån ren affärsmässighet; man vill alltså tjäna pengar. Det kan vara sådant som att det finns kommuner som driver en bowlinghall eller ett gym eller inte vill konkurrensutsätta avfallshantering. Det är sådant som många småföretagare bekymrar sig över. Därför vill vi skapa ett system så att man kan ta dessa problem till domstol och få slita en tvist och se om det är konkurrenssnedvridande på en marknad där de privata aktörerna ska finnas.

Jag hoppas att det är ett tillräckligt svar. Jag skulle gärna vilja att Kent Persson utvecklar hur han skulle vilja se att konkurrenslagstiftningen skulle kunna bli bättre eftersom du nu har visat tveksamhet.

Anf. 153 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Det finns tveksamheter inom en rad områden. Regeringen ser över energimarknaden när det gäller samägande av kärnkraft. Det var på tiden.

När det gäller den offentliga verksamheten känner jag en viss oro. Det finns områden med ett klart och tydligt samhällsuppdrag, som jag ser det. Samhall är ett. De sociala verksamheterna inom arbetsmarknadsenheterna inom kommunen är klart sådana områden. De agerar delvis på en konkurrensutsatt marknad.

Du är väldigt otydlig nu. Du säger att ni ska se över det. Det innebär att det finns en osäkerhet i hur det ska bli i framtiden.

Jag kan hålla med om att det finns delar som den offentliga sektorn håller på med och som de inte skulle göra. Det är inte det som är problemet. Jag vill ha en tydlighet i detta eftersom vi ska besluta om en proposition. Det står så här i den: I budgetpropositionen meddelas också att regeringen därutöver avser att tillsätta en utredning för att se över vissa andra frågor inom området konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor.

Det står inte ett ord om vad det är. Det är klart att jag och många andra känner oro när ni inte ens antyder vad det handlar om. Är det Samhall det handlar om? Är det annan social verksamhet det handlar om?

Du nämnde gymmet. Menar du att kommunen som arbetsgivare inte får bedriva friskvård för sina anställda genom att bygga upp ett eget gym?

Anf. 154 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Det ska snart gå ut en skrivelse på remiss. Jag tror inte att det dröjer så många veckor. Den ska vara förberedelse inför propositionen. När den kommer hoppas jag att Kent Persson får svar på en hel del av sina frågor.

Vi jobbar på. Jag tar med mig de synpunkter som Kent Persson har framfört.

Jag tycker att det är viktigt att vissa verksamheter fortfarande kan bedrivas i offentlig regi, men problemet i dag är att den offentliga affärsverksamheten har ökat så kraftigt och att det privata näringslivet har väldigt små möjligheter att utmana det offentliga och hävda sin rätt på marknader där det offentliga inte borde verka. Det är det som vi försöker skapa en lagstiftning och ett system för.

Anf. 155 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater är naturligtvis angelägna om att ha en bra och effektiv konkurrenslag. Vi försöker också att agera enligt det när vi är i regeringsställning.

Vi kan konstatera att man har konkurrensmyndigheter även på EU-nivå – tack och lov stoppade ju EU-kommissionen till exempel försöket att snedvrider konkurrensen när det gällde McDonalds och Max. Det tycker jag var positivt. Vi tycker att det är bra. Det visar hur man inte tänker konkurrensmässigt i alla sammanhang när man fattar de politiska besluten.

Jag har tre frågor till Karin Granbom.

En gäller just diskussionen om kriminaliseringen. Vad i sak har förändrats från den ganska högljudda debatt som vi hade under den förra mandatperioden? Uppfattningarna från Konkurrensverket var desamma då som nu. Uppfattningarna från näringslivets organisationer var ungefär likadana som i de remissvar man har lämnat. Det kan inte vara något nytt i sak. Vad har hänt eftersom allianspartierna har ändrat sig?

Det andra jag undrar över är att man avvisar motioner om att man vill försöka hitta möjligheter att minska konkurrensen när det gäller oseriösa företag. Är man i det här sammanhanget i stället beredd att försvara det fusk som förekommer inom näringslivet och gynnar oseriöst företagande?

Beträffande den sista frågan nämner Karin Granbom att det är positivt att så många anmäls till Konkurrensverket. Jag delar den uppfattningen. Men jag är bekymrad över att inte så många fälls. Hur många av de anmälningar som Karin Granbom nämnde i sitt anförande ledde till fällningar?

Anf. 156 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill först lyfta fram en sak. Jag kan inte ens förstå hur Börje Vestlund kan tro att jag skulle vilja försvara fusk. I stället vill jag mycket starkt ta avstånd från det. Vi i alliansen ser självklart allvarligt på att det finns de som inte betalar skatt. Det är kriminellt att inte göra det. Jag sade också i mitt anförande att vi vill att alla avvikelser från en fri och effektiv konkurrens ska bekämpas med stor kraft. Jag tycker att det borde vara ett tillräckligt svar.

När det gäller kriminalisering av karteller kan jag säga att vi ville att det skulle tillsättas en utredning för att man skulle se om detta var en bra väg att gå. Vi kände att det var oerhört viktigt att vi gjorde någonting mer för att det skulle bli kännbart att ingå i en kartell. Men vi har förstått att det här inte passar så bra ihop med svensk lagstiftning. Vi tror att den lösning som vi har kommit fram till nu kan vara verksam. Näringsförbud riktar sig också tydligt mot en person. Det är personer som agerar. Det är

inte bara företag som ska kunna betala. Även personer som ingår i eller har vetenskap om karteller ska kunna drabbas.

Det var vad jag hann svara på.

Prot. 2007/08:126

11 juni

Ny konkurrenslag m.m.

Anf. 157 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag blir bekymrad över att varje konkret förslag som över huvud taget kommer upp i kammaren och som diskuteras här när det gäller oseriösa företag – det kan finnas väldigt mycket eller mindre substans i det – motarbetas med alla krafter som man över huvud taget kan uppbåda. Det är nämligen ett konkurrensproblem i väldigt många branscher att en stor del av företagen inte är seriösa.

Jag kommer själv från en sådan bransch och vet vad det innebär när företag slås ut för att de inte kan konkurrera på en oseriös marknad. Till slut finns det bara oseriösa företag kvar. Det finns exempel på sådana områden, inte minst i den här staden.

En sak är att säga att detta ska motarbetas med all kraft. Men vad gör man egentligen i dessa sammanhang? Det är det som är problemet. Jag tror inte att någon ledamot av denna kammare skulle våga yttra någonting annat än att allting som inte främjar konkurrens ska motarbetas. Vi är helt eniga om denna lag. Men ändå är det så att när man vill förbättra konkurrensen säger den här majoriteten nej.

Den sista frågan som jag ställde och som Karin Granbom inte hann svara på var: Hur många var det som fälldes för konkurrensbrott och framför allt för kartellbrott förra året?

Anf. 158 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Att varje förslag motarbetas var väl ändå en överdrift. Var det inte du själv, Börje Vestlund, som sade att detta med obligatoriska kassaregister var en socialdemokratisk idé? Ja, där ser du. Det var kanske så att det var ni som kom först med idén. Men vi går vidare och säger att kassaregister kan vara en bra idé, men företagarna behöver lite mer tid på sig för att ställa om och för att göra investeringar i ett sådant kassaregister.

Vi har också infört personalliggare hos restauranger och frisörer, och det verkar fungera bra. Vi har funderingar på att utvidga detta. Det har kommit önskemål från andra branscher, från dem själva. Vi vill inte lägga på företagen en ökad administrativ börda. Det är alltid det som man måste väga mot detta. Men finns det branscher, till exempel byggbranschen, som vill ha detta ska vi inte sätta oss emot det, utan vi ska samarbeta med branschorganisationerna.

Vi har också ett förslag som ni har motsatt er. Det gäller skattereduktion på hushållsnära tjänster. Det är ett sätt att minska förekomsten av svartjobb inom en sektor där många personer inte har betalat skatt, och de som har arbetat där har inte fått någon social trygghet eller något försäkringsskydd. Detta förslag har ni i stället varit emot.

Anf. 159 STAFFAN ANGER (m):

Fru talman! Vi bygger vår svenska ekonomi på marknadslösningar och marknadsekonomi, vilket är bra. Det ger oss den största friheten. Vi får vår kaka att växa och bli större och större. Det ger oss svenskar en ökad levnadsstandard och välfärd. Men marknaden kan inte lösa allt.

Monopol och oligopol försvårar marknadens funktionssätt, och bristande konkurrens leder till fel vad gäller prisnivåer och etableringar.

Det är därför viktigt att vi har en konkurrenslag som motverkar illegalt samarbete mellan företag och ej skapar något dominerande företag i monopolställning. Lagstiftningen håller ordning på marknaden för att främja konkurrensutsättning.

USA var tidigt ute med åtgärder för att hålla sina inhemska marknader öppna. Där har man också kriminaliserat illegalt samarbete mellan olika företag, vilket leder till att en vd riskerar att hamna i fängelse eller att få böta med sina egna pengar. Detta har bland annat lett till en god marknadsekonomi i USA. Man har också delat upp vissa företag.

I Sverige har vi successivt byggt upp våra konkurrenslagar, och de liknar nu EU:s lagar, vilket är bra. En effektiv konkurrens är en förutsättning för en väl fungerande samhällsekonomi. Det är viktigt att vår konkurrenslag stämmer väl överens med övriga medlemsländers konkurrenslagstiftning. Därmed får vi likvärdiga och rättvisa villkor för företagen inom EU, och vi är nu väl i kapp.

Vi föreslår i näringsutskottets betänkande 14 regler om näringsförbud vid lagöverträdelse. Det är ett bra förslag att öka straffsatserna vid missbruk av konkurrenslagen, och vi stöder detta. Ett näringsförbud är ett hårt beslut.

I näringsutskottet är vi dock kritiska till att kriminalisera sådana överträdelser av konkurrenslagen. Regeringen har efter ett grundligt utredningsarbete kommit till slutsatsen att kriminalisering inte är något effektivt sätt att motverka kartellbildning i Sverige. Näringsförbud kommer dock att ha en allmänpreventiv effekt och verka handlingsdirigerande på systemet, och det räcker. Vår lagstiftning är inte densamma som den som man har i USA.

En fråga som ännu inte är löst är frågan om att komma till rätta med konkurrensproblemen mellan offentlig och privat sektor. Regeringen arbetar med denna fråga och kommer att komma tillbaka med ett förslag ganska snart. Detta måste snarast lösas, och det är viktigt.

En annan fråga som är under bearbetning är frågan om att minimera riskerna för samägandet i kärnkraftsindustrin. En förhandlings- och utredningsman är tillsatt, och uppdraget kommer att rapporteras i januari 2009.

Fru talman! Jag vill också kort kommentera näringsutskottets utlåtande 17 som gäller talan om skadestånd på grund av brott mot konkurrensreglerna eftersom vi inte kommer att ha någon debatt om det.

Näringsutskottet har gjort ett utlåtande som vi är eniga om vad gäller EU:s krav på skadestånd på grund av överträdelser av konkurrensreglerna. Vi stöder detta och ser det som en naturlig fortsättning inom EU när det gäller att de som drabbas av överträdelser av EU:s konkurrensregler ska få tillgång till effektiva rättsmedel och fullständig kompensation för uppkomna skador.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till förslaget i betänkandet NU14.

Den nya konkurrenslagen, som jag är glad att vi är eniga om, träder i kraft den 1 november 2008. De förändringar i konkurrenslagstiftningen som föreslås i denna proposition är ägnade att öka produktiviteten i handläggandet av överträdelser av konkurrenslagens förbud. Som sagts tidi-

gare får vi en lagstiftning som liknar den som finns för övriga länder inom EU.

Jag arbetade i Tyskland i slutet av 70- och början av 80-talet och såg då skillnaden mellan den konkurrenslagstiftning som fanns i Tyskland respektive i Sverige. Det var därför jag sade att vi låg lite efter. I och med den här nya konkurrenslagen är vi i kapp med övriga EU.

Vad gäller regionalpolitik finns det inget behov av att i konkurrenslagen ta med bestämmelser som avser regionalpolitik. Frågan om statsstödet i regionalpolitiskt syfte regleras som ni vet väldigt väl av EU:s bestämmelser.

För att göra marknaden mer effektiv krävs alltså i många fall en ökad avreglering. Vi har i Sverige det senaste decenniet avreglerat en mängd statliga monopol – gudskelov för det! Ännu är många av dessa marknader ej effektiva från rent marknadsteknisk synpunkt. Det gäller för Konkurrensverket att fortsätta följa dessa marknader och komma med förslag på åtgärder som är nödvändiga för att nå en effektiv konkurrens på marknaden. Det finns fortfarande mycket att göra för att främja konkurrensen i Sverige inom flera branscher. Jag är glad att vi är politiskt överens om denna nya konkurrenslag. Det stöder arbetet.

Anf. 160 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara säga att man ju egentligen inte alls ska nämna och försöka få in en debatt som handlar om ett helt annat betänkande i ett ärende. Jag hoppas att ingen av dem som nu har begärt replik tänker ta upp frågan om skadestånd, för i så fall kommer jag att avbryta det replikskiftet.

(STAFFAN ANGER (m): Jag ber om ursäkt.)

Anf. 161 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag ska inte replikera om det, men jag kan väl i alla fall få instämma i det Staffan Anger sade!

(ANDRE VICE TALMANNEN: Det är också utanför det här betänkandet.)

Det håller jag med om.

Men jag måste ändå få fråga, Staffan Anger: Vad är det nu, substantiellt, som har förändrats i det här sammanhanget? Jag roade mig i dag med att titta på om det var något annat land i EU som hade näringsförbud på det sätt som vi har genomfört i Sverige. Det visade sig att det inte är något annat EU-land som har gjort det. Vad är det nu som har förändrats, substantiellt, i det här sammanhanget?

Jag refererade just från Lagrådets bedömning av det här ärendet och vad det handlade om. Det handlade om att man har samma regler för att bedöma konkurrensskadeavgiften som man har i EU. Det är en del, naturligtvis, men det kan väl inte ha varit det som det gäller, för så stora skillnader har det ju trots allt inte varit. Det ser man om man tittar efter. Jag roade mig med att titta på det under Staffan Angers anförande, och så stora skillnader var det inte.

Min huvudsakliga fråga handlar trots allt om den tirad av ord som kom över Staffan Angers läppar under förra inlägget om den u-lands-situation som vi hade i Sverige vad gäller konkurrenslagen. Vad är det i den nya konkurrenslagen som är så fantastiskt att man har återupprepat att det här är en bra lag, som Staffan Anger säger? Det skulle jag bra gärna vilja veta.

Anf. 162 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Man får ju äta upp det här. Det jag sade i talarstolen handlade alltså om slutet av 70- och början av 80-talet, när jag jobbade som vd i ett bolag i Tyskland och såg vilka regler man hade där nere och vilka regler vi hade i Sverige. Då låg vi efter.

Nu har vi successivt arbetat oss upp och ligger jämsides, och det tror jag är väldigt viktigt. Men på den tiden, i slutet av 70- och början av 80-talet, var vi helt enkelt naiva. Då hade vi inte sett den konkurrenssituation som borde finnas. Nu är vi internationella och gör det.

När det gäller näringsförbud är det ett väldigt hårt straff i och för sig för en vd i ett större bolag att få näringsförbud. Det är ju inte bara det att han inte får jobba inom näringen, utan det är också det att alla känner alla i Sverige. Han får en prick på sig. Han blir så att säga straffad också mentalt. Det är alltså ett hårt bud att komma med, och därför tycker vi att det är jättebra, liksom att Konkurrensverket kan agera direkt. Det tycker jag är en väldigt stor skillnad.

Sedan trodde jag att vi skulle få kritik för att det här med konkurrens mellan privata och offentliga företag. Jag vill gärna utveckla det och säga att detta kommer. Det är svårt, därför att det är väldigt mycket definitioner som ska göras, och det är väldigt viktigt att klara det. Vi ska också ha ett domstolsförfarande i den saken. Vi måste ha rättssäkerhet i detta.

Anf. 163 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Den debatt Staffan Anger och jag hade den gången handlade om till exempel livsmedelshandlares etableringar, som Staffan Anger uttryckte var ett stort problem. Då handlar det om hur situationen ser ut i dag. Det handlar om taxinäringen, restaurangnäringen och hur det ser ut i dag. Det var då Staffan Anger nämnde detta. Men för all del – nu har vi rätt ut det där.

Låt mig säga någonting om det här med privat och kommunalt. Vi ser ett problem här. Det finns en lång rad områden där vi vet att kommuner har svårt att över huvud taget få etableringar. Det gäller kanske inte i de kommuner som Staffan Anger och jag kommer ifrån. Där tror jag nog inte att det är några större problem, och där ska vi nog vara ganska tydliga vad gäller att vi inte ska ha kommunal verksamhet som konkurrerar med privat verksamhet.

Men det finns ett antal kommuner i Sverige som försöker få in anbud men som inte får några anbud. Vi vet att det har varit så på en lång rad områden, och det gäller flera olika näringsområden som kanske för kommunen är så viktiga att man kanske faktiskt har det. Det här tycker jag är en svår nöt att knäcka. Jag kan hålla med till viss del.

Men det är ju alltid så att i debatter med Staffan Anger och hans partivänner möter man alltid synen att detta skulle vara ett stort problem. Sedan slutar det alltid med att det är gymmet som man har bedrivit i

kommunal regi som är det stora problemet. Det där gymmet! Jag tror att jag ska skriva en motion om att förbjuda kommuner att bedriva gymverksamhet, för då måste alla problem lösas sig, eftersom den frågan alltid kommer upp.

För vår del är det viktigt att man faktiskt kan bedriva en verksamhet och ha en näringsverksamhet som gör att orten inte dör ut. Då kan det ibland vara nödvändigt att man får bedriva en del verksamhet i kommunal regi som kanske i andra kommuner skulle ha bedrivits i privat regi. Där tror jag att det är väldigt viktigt att man är tydlig med det, där det inte finns någon annan möjlighet.

Anf. 164 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! I det här fallet brukar marknaden lösa alla problem. Jag håller med om att den inte löser alla problem om det gäller till exempel en ort väldigt långt norrut och så vidare. Men då måste det självklart göras på ett sådant sätt att det inte skadar de näringsidkare som finns runt omkring. Det är väl någonting man får diskutera i det fallet.

I min hemkommun har vi till exempel järnaffär och blomsterproduktion. Vi har allt möjligt konstigt, och det ska vi naturligtvis inte ha. Det kommer att bli väldigt viktigt.

Jag har inte siffran för hur mycket kommunerna köper av så kallade privata företag, men det är åtskilliga miljarder. Vi måste se till att det blir bra och att vi får ordning på detta.

Jag tror inte att det är din mening heller att man ska starta en livsmedelshandel i övre Norrland. Det är inte så en kommun ska verka.

Anf. 165 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag återkommer lite till det jag tog upp med Karin Granbom tidigare. I det här betänkandet kan man läsa följande – jag återgår då till vad riksdagen beslutade 2005 om ett tillkännagivande om konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor:

Enligt riksdagens uttalande bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att komma till rätta med konkurrensproblematiken mellan offentliga och privata aktörer. Det beslutet finns, och nu finns ett ytterligare beslut, nämligen att riksdagen beslutat att därutöver tillsätta en utredning för att se över vissa andra frågor inom området konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor. Då blir jag nyfiken. Vilka andra områden avses i så fall?

Det är lite lustigt att man säger att marknaden ska klara av allt och när marknaden sedan inte gör det måste det offentliga gå in och agera, till exempel i Stockholm. När man inte har tappställen för fordonsgas, vad gör man då? Jo, det offentliga, Stockholms stad, går in och ser till att fixa fram offentliga tappställen. Är det den typen av verksamheter ni avser? När det bevisligen finns företag som agerar på en fri, konkurrensutsatt marknad är frågan om det är den typen av verksamheter ni avser att se över och framlägga förslag om så att de inte uppstår.

Någonstans säger Staffan Anger att marknaden sköter det andra, och när marknaden fungerar är också ekonomin effektiv. Då finns det en ekonomisk tillväxt.

Anf. 166 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Marknaden löser inte alla problem. Det vet Kent Persson lika bra som jag. Det här är egentligen väldigt svårt. Det vi tittar över är hur man ska definiera konkurrenssituationen mellan privat och offentlig sektor. Det är oerhört svårt. Hur ska regelverket vara? Hur ska processrättsverket vara?

När vi talar om gas och annan distribution finns det naturligtvis sådana skäl för att på något sätt få ut den. Det är likadant i min hemkommun. Där har vi gått in. Jag har varit med och fattat det beslutet. Jag tycker att det är bra, men jag tycker inte att det är bra att vi har en järnhandel och ett gym samt producerar tulpaner. Det är viktigt att vi gör detta ordentligt och noggrant.

Jag vet att Kent Persson är en marknadsekonom och tillhör, gudskelov, högerflygeln i Vänsterpartiet. Det är jag som realist väldigt glad för. Jag vet att han förstår att vi här måste försöka få en klar och noggrann utredning, för detta kan gå snett.

Anf. 167 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag får inga svar på frågorna. Egentligen är det väldigt enkelt. Blir Samhall kvar med sitt samhällsuppdrag såsom det är i dag? Får de agera på den konkurrensutsatta marknaden med den produktion av varor och tjänster som i dag sker? Ja eller nej?

Anf. 168 STAFFAN ANGER (m) replik:

Fru talman! Det finns inget ja- eller nej-svar på det. Det går inte att säga: Dessa kan vi använda och de kan vara privata men de andra måste vi diskutera. Så är svaret.

Anf. 169 PER BOLUND (mp):

Fru talman! Jag upplever att det finns stor enighet i kammaren om denna proposition och tycker därför att det är onödigt att förlänga debatten. Jag ska således fatta mig kort.

Konkurrens är avgörande för att marknaden ska fungera. Nyetabletrade små företag behöver skyddas mot konkurrens från storbolag som har oerhört mycket mer muskler och dominerar marknaden. Därmed kan de till exempel dumpa priser för att stänga ute mindre konkurrenter. Det behövs också skydd för sjysta företag, som följer reglerna, mot konkurrenter som fuskar med skatter och regelsystem. Dessutom behöver småföretagen ett starkt skydd gentemot offentliga företag i exempelvis kommuner.

Miljöpartiet har länge kämpat för att förbättra konkurrensvillkoren och skärpa konkurrenslagstiftningen. Det var bland annat därför vi i Miljöpartiet under förra mandatperioden gjorde upp med de borgerliga partierna om utredning av straff för konkurrensöverträdelser. Nu har utredningen och de remissvar som kommit in gällande utredningen visat att det finns risker med ett sådant förslag. Bland annat kan det vara svårare att upptäcka regelöverträdelser, och även EU-samarbetet vad gäller konkurrensfrågor kan bli svårare. Därför tycker vi att det är vettigt att ta ett första steg, som ju propositionen innebär. Vi välkomnar därför att regeringen nu tar vissa steg för att förbättra konkurrenssituationen i Sverige och ställer oss bakom de förslag som läggs fram i propositionen.

Samtidigt är det viktigt att se att det inte räcker att endast förstärka lagstiftningen. Man måste agera konsekvent också när det gäller konkurrenssituationen i andra frågor som kommer upp i kammaren. Tyvärr tycker jag inte att regeringen är konsekvent i dessa frågor. När det till exempel gäller fjärrvärmelagen vet vi att fjärrvärmesystemen är ett privat monopol och att kunder i fjärrvärmesystemen ofta hamnar i en omöjlig sits. Vi har också sett att det lett till kraftigt ökade priser på fjärrvärmesystemen.

Vi har därför sagt att man måste släppa in konkurrensen även i de systemen. Här hade regeringen möjlighet att komma med ett sådant förslag, men det har man inte gjort. I stället skjuts frågan över till en utredning – och nu kommer dessutom ansvariga i Regeringskansliet och säger att frågan inte är prioriterad och att den utlovade utredningen skjuts på framtiden. Det visar att i det ena fallet är konkurrens viktigt medan man i det andra fallet inte står fast vid den linjen. Det tycker jag är problematiskt.

Också när det gäller Posten är det problematiskt att man nu planerar ett samgående mellan den danska och svenska Posten. Man vidtar dock inte åtgärder för att förbättra konkurrenssituationen på postmarknaden, till exempel genom att reglera den infrastruktur som Posten är beroende av, såsom postnummersystemet och adressändringssystemet, så att små konkurrenter också kan klara sig på den marknaden.

Ett annat exempel är energisektorn som i dag domineras av tre stora bolag vad gäller elproduktion. Vi har sett att man i Tyskland gjort tillslag mot de fyra stora energibolag som finns där. Man har sett att de delat upp marknaden mellan sig och håller upp prisnivåerna genom en kartellliknande verksamhet.

Vi tycker att det också i Sverige finns problem som måste åtgärdas så fort som möjligt, till exempel det som nämnts tidigare i debatten, nämligen samverkan mellan kärnkraftverken. Vi hoppas att regeringen kommer att agera snabbt och konsekvent och se till att de problem som finns med konkurrensen på elmarknaden kommer att åtgärdas.

Avslutningsvis tycker vi att regeringen måste ta vidare tag för att förbättra konkurrensen på olika delmarknader. Propositionen är ett steg i rätt riktning och därför ställer vi oss bakom den och yrkar bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Lage Rahm (mp).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

*Vissa immaterial-
rättsliga frågor*

10 § Vissa immaterialrättsliga frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2007/08:NU16
Vissa immaterialrättsliga frågor.

Anf. 170 LAGE RAHM (mp):

Fru talman! Vi ska i dag debattera yrkanden från den allmänna motionstiden som rör immaterialrätt. Jag tänkte framför allt prata om patent på datorprogram.

Jag vill börja med att säga att jag alls inte kan allt om patent och givetvis heller inte allt om datorprogram, men jag har ett intresse för dessa frågor. Jag gör just nu ett uppehåll i juristprogrammet och har tidigare studerat matematik och datavetenskap. Jag tycker att det är viktigt att ämnet belyses.

Till att börja med behöver vi klargöra vad ett patent är. Det är egentligen ett legalt monopol på en viss lösning. Vi har nyss debatterat konkurrensfrågor, och man kan fråga sig varför vi har legala monopol. Det är väl framför allt för att vi ser att forskning, och investeringar i forskning och annat, måste kunna löna sig. Man ska inte kunna ta andras idéer, för då finns risken att idéerna inte utvecklas. Vi vill ju att idéer ska utvecklas och att vi i Sverige, och på andra ställen, ska vara framstående på det området.

När det gäller patentreglerna handlar det i mångt och mycket, något förenklat, om att det ska vara ett nytt tekniskt bidrag inom ett teknikområde och att lösningen inte ska vara uppenbar. Bidraget ska inte vara uppenbart för en fackman, det vill säga för den som kan området. Det ska inte vara en uppenbar lösning utan något som man lagt lite mera tid på. I praktiken innebär det en form av teknisk tillämpning av en naturvetenskap.

Vad har då detta med datorprogram att göra kan man fråga sig. Det är just det frågan gäller. Europeiska patentverket har mer och mer kommit att anse att det faktiskt har någonting med datorprogram att göra. Det har bildats en praxis på patentregistreringarna, och Sverige har förbundit sig att via avtal ömsesidigt godkänna de patent som upprättas inom vissa patentländer. Detta finns även inom Europeiska patentverket.

Praxisen har också tyvärr i viss mån ansetts vara styrande för patenten i Patent- och registreringsverket i Sverige, vilket jag tycker är en fråga man kan diskutera, men det är en helt annan detalj. I vilket fall som helst har praxisen inom Europeiska patentverket inneburit att det har inrättats en hel del patent på området som också har blivit bindande för Sverige.

Det här är en nyordning även för Europeiska patentverket, där man 1978 uttalade att det inte fick förekomma några som helst patent på datorprogram. Men nu har man svängt.

Varför får man då inte patentera datorprogram? Datorprogram är inte tekniska tillämpningar av någonting på naturvetenskapens område, utan det är helt enkelt en form av algoritm som har mycket mer med matematik att göra. Det som är en teknisk tillämpning är snarare själva datorn. Den som skapade datorn kunde givetvis ha tagit patent på ett system med en processor och annat. Men programmen i datorn handlar inte om någonting som är patenterbart. Det borde i varje fall inte vara patenterbart enligt grunden i patenträtten, som jag har förstått den – jag är som sagt ingen expert på patenträtt.

Vad finns då som skydd om man skriver ett datorprogram? För det första kan man när det gäller datorprogram konstatera – kan jag säga, som har ägnat lite tid åt programmering – att den text och det datorprogram man skriver kodas om till någonting som datorn kan läsa. Det går bara att göra åt det hållet. Det går inte att gå någon omväg. Om man inte släpper källkoden till ett program är det mycket tveksamt om det går att

använda sig av programmet för att skapa något annat av det. Men det är en teknisk detalj i det hela.

Det som är grunden för skydd om man har skapat ett datorprogram är upphovsrätten, inte patenträtten. Det är alltså inom upphovsrätten man borde jobba med datorprogram, och man borde lämna möjligheten att patentera därhän.

Varför är det då ett problem att ha det här? Varför är det ett problem att vi har patent? Även om det är fel kan man tycka att det inte spelar någon roll. Men de här patenten hindrar många små mjukvaruföretag från att verka med lösningar. Just på mjukvaruområdet är det väldigt vanligt med små företag, och det är väldigt vanligt med svenska små företag. Det här är alltså en fråga som vi definitivt borde bry oss om.

Då kommer vi till själva sakfrågan. Jag vill yrka bifall till vår reservation på det här området; reservation 2 tror jag att det är.

Jag vill också uppmana regeringen att se över det här. När det är så att praxis blir fel på ett område när reglerna finns där, om praxis blir fel och inte är vad lagstiftaren och avtalen ursprungligen menade, då måste det vara upp till oss att se till att antingen göra någon sorts uppföljning på Europeiska patentverket eller ta och ändra de regler som ligger till grund för praxis, så att man får en annan praxis. Det är rimligt att regeringen tar sitt ansvar för att se till detta och inte bara bortprioriterar det här som en fråga som inte är viktig.

Med det vill jag som sagt yrka bifall till reservation 2 – tror jag det var.

I detta anförande instämde Per Bolund (mp).

Anf. 171 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! För många av landets enskilda uppfinnare, innovatörer och småföretagare är frågan om att söka och få patent både krånglig och kostsam. Många av dessa uppfinnare har behov av att ta patent i flera länder än Sverige. Därför är det viktigt att vi får ett väl fungerande patentsystem på europeisk nivå. Det kommer inte att lösa alla problem, men det kommer att vara ett steg i rätt riktning. Det kommer förhoppningsvis att leda till att fler uppfinnare får patent som i sin tur kan komma att leda till ökad tillväxt och nya arbetstillfällen.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen tillsatte 2004 en särskild utredning i syfte att göra en översyn av de ekonomiska aspekterna på patenteringen för företagstillväxten. I betänkandet SOU 2006:80 redogör utredaren Ove Granstrand för en mängd förslag. Under 2007 har flera remissinstanser lämnat yttranden över förslagen. Nu förväntar vi oss att den borgerliga regeringen återkommer till riksdagen under hösten med konkreta förslag.

En av de frågor som tas upp i utredningen är datorrelaterade uppfinningar. Vi vill understryka att uppfinningar även fortsättningsvis ska innebära ett tekniskt bidrag och tekniskt nytänkande för att vara patentbara.

Fru talman! Några av oss här i kammaren hade för en tid sedan förmånen att lyssna på en av uppfinnarna i Sverige, Petra Wadström, som berättade om sin innovation Solvatten när hon var på besök i riksdagen i

samband med att Forum för uppfinningar och innovationer anordnade ett möte för intresserade.

Solvatten, eller Book of Water som den kallas på engelska, handlar om att man ska kunna hämta, förvara och däremellan rena dricksvatten från mikrobiologiska föroreningar med hjälp av solen. Det är en fantastisk uppfinning, som förmodligen skulle kunna rädda många barns liv i framför allt utvecklingsländerna, där bristen på rent vatten är ett stort problem.

Som många entusiastiska uppfinnare har Petra Wadström arbetat hårt med att utveckla sin innovation. Ett problem som Petra lyfte fram när vi träffade henne var problemet med finansieringen. Det är inte bara svårt ibland att ta patent, utan det kan kosta också. Hon efterlyste en bättre hantering av finansieringen av nya idéer och uppfinningar från så kallade fria innovatörer, det vill säga personer som inte är knutna till stora företag, institutioner, högskolor eller universitet.

Därför vill jag ta tillfället i akt att påminna om den näringspolitiska budgeten från Socialdemokraterna, där vi pekade på att många innovativa småföretag och svenska uppfinnare i dag har stora problem att få finansiering till nya produkter eller expansion. Vi föreslog också ett nytt småföretagarlån med förenklad ansökningsprocess och sänkta medfinansieringskrav som borde införas. Det här skulle avse lån med högre risk och riktas just till innovativa småföretagare och uppfinnare i arbetsmarknadskompletterande syfte. Vi avsatte 40 miljoner kronor i budgeten. Det är något som är viktigt för att få fler patent.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 172 BERTIL KJELLBERG (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på de två reservationerna.

Vi ska i dag ta ställning till ett antal motioner som rör immaterialrätten. Det är ett väldigt brett ämne som i vissa lägen kan bli väldigt komplicerat, men det gör inte ämnet mindre viktigt. Immaterialrätt är ett samlingsnamn för en rad rättsfigurer, till exempel upphovsrätt, mönsterskydd och patenträtt. Det gäller att ha ett tydligt och bra regelverk som inte hämmar upphovsmännens vilja eller förmåga att skapa.

Vi ska inte i dag diskutera upphovsrättens svåra dilemma, nämligen fildelning, utan det väntar vi med till höstens debatter. Dagens betänkande behandlar huvudsakligen patenträtten, en nog så svår fråga. Patenträtten är en viktig del av de ramverk som är så grundläggande för ett väl fungerande näringsliv, precis som konkurrenslagstiftningen.

En väl fungerande civilrättslagstiftning är mycket viktig för att näringslivet ska fungera. Det ser vi inte minst i framgångsekonomierna i Östeuropa och Asien, som i många avseenden fungerar sämre än vad de skulle behöva göra om det hade funnits ett komplett juridiskt ramverk. Patenträtten måste utformas så att den stämmer väl överens med näringslivets funktionssätt. Det är ganska viktigt att regelverket passar små och medelstora företag.

Eftersom många företag i Europa inte stannar inom de nationella gränserna med sin verksamhet och vi ser en kraftig globalisering finns det en poäng i att göra patentsystemet gränsöverskridande. Detta arbete har också inletts genom Lissabonprocessen. EU ska öka sin ekonomiska

konkurrenskraft i världen och försöka skapa ett enhetligt patentsystem, ett gemenskapspatent. Vi ska också få en specialdomstol. Processen går tyvärr alltför sakta. Men det har skett förändringar i rätt riktning på området, inte minst genom Londonöverenskommelsen, som begränsar kostnaderna för översättningar.

Fru talman! Avseende motionerna angående patent på datorrelaterade uppfinningar har detta behandlats i kammaren tidigare. Detta har även behandlats i Europaparlamentet. Det är min bedömning att majoriteten och reservanterna i grunden är överens. Jag vill klargöra att det från vår sida inte finns några intentioner om att Europa ska följa den amerikanska rättsutvecklingen. Det skulle innebära att man frångick ett grundläggande krav inom europeisk patenträtt, nämligen att en uppfinning måste innebära ett tekniskt nytänkande för att över huvud taget vara patenterbar.

Vidare måste man också notera att mycket av patentregleringen är internationell. Därför har vi i Sverige i praktiken inte så stort manöverutrymme utan måste agera på europeisk basis.

Sverige är anslutet till TRIPS-avtalet vilket säger att patent ska vara tillgängliga inom samtliga teknikområden, och därför kan vi inte helt undanta något område. Men vi är även anslutna till Europeiska patentkonventionen, EPC. Där fastslås det väldigt tydligt att datorprogram inte ska anses som en patenterbar uppfinning. Skulle rättsutvecklingen få en ur svensk synvinkel negativ riktning får vi driva förändringar i regelverket på europeisk nivå.

I tidigare förhandlingar i EU har den svenska regeringens inställning varit att även fortsättningsvis kräva ett tekniskt nytänkande för att en uppfinning ska kunna patenteras. Därför valde dåvarande lagutskottet att avstyrka den motion som vi då behandlade.

För närvarande pågår som nämnts ett arbete i Regeringskansliet med beredningen av betänkandet *Patent och innovationer för tillväxt och välfärd*. Uppfattningen har inte ändrats sedan det betänkande som tidigare behandlades av lagutskottet. Jag har fullt förtroende för att arbetet kommer att leda till ett positivt resultat.

Fru talman! Jag håller inte med Vänsterpartiet och Miljöpartiet när de beskriver patenten som något storföretagen använder mot entreprenörer och innovatörer. Som jag sade tidigare tycker jag att en av anledningarna till att vi ska ha stark upphovs- och patenträtt är just för att den enskilde entreprenören och innovatören ska hävda sina rättigheter.

Man måste kunna tjäna pengar på sina egna verk och uppfinningar utan att något storföretag konkurrerar ut en genom att stjäla en uppfinning. Därför är denna lagstiftning så viktig för att vi ska kunna få en positiv utveckling för de enskilda individer som förverkligar en idé och sedan kan göra en vinst på den. Det är på det sättet som vi når tillväxt, och det är på det sättet som Sverige kan bli ett framgångsrikt land.

Vad vi måste fundera på är hur enskilda uppfinnare och innovatörer kan hävda sin rätt när de väl erhåller sitt patent. Ett patent som inte kan hävdas är utan värde. Men till det ämnet återkommer jag.

Anf. 173 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill bemöta det som nämndes här att vi och Vänstern inte skulle tycka att det var så viktigt med patent för småföretag. Jag tror

att det är väldigt viktigt för många småföretag med patent. Men jag känner inte till några småföretag på mjukvaruområdet som begär patent.

Det är kanske helt enkelt därför att de inser att man inte ska göra det och i viss utsträckning därför att det i normala fall inte är nödvändigt för att skydda sig. Det kan snarare ibland användas för att komma åt andra. Inom andra områden än för mjukvaror kan det förstås vara väldigt viktigt.

Jag skulle vilja ställa några frågor till Bertil Kjellberg. Det gäller den beredning som pågår på Regeringskansliet. När kommer den fram till någonting? Vad är målet med den? När får vi se resultat av den?

Anf. 174 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Fru talman! Vi har inget exakt datum för när den beredning som pågår ska bli klar. Det är som allting annat i lagstiftningsväg. Det tar tid, men det pågår ett arbete med det. Beredningens uppfattning är att vi ska gå vidare på den väg som den europeiska patenträtten har dragit upp. Det är därför som det är så viktigt att vi kan vara ense om att det ska vara tekniska uppfinningar och inte dataprogram som vi ska patentera.

Anf. 175 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Det låter på Bertil Kjellberg som att vi verkar vara ense i sak i mångt och mycket i den här frågan, och det känns väldigt bra. Det vill jag tacka för.

Det är viktigt att den enigheten inte bara existerar här i kammaren utan att vi får resultat från den. Jag hade önskat att vi hade kommit fram till något om utredningen som hänvisades till i betänkandet och som Bertil Kjellberg nu tar upp.

Det verkar som att det är en allmän beredning. Beredning i Regeringskansliet sker i de flesta frågor. Det är sällan jag hört något svar om en fråga där man säger att man inte bereder den frågan, utan de flesta frågor bereds.

Jag skulle önska att det kom något riktigt resultat av det. Men det verkar vi inte kunna få något besked om. Vi får ligga på ytterligare om Europeiska patentbyrån fortsätter att verka för att närma sig patent på mjukvaruområdet.

Anf. 176 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Fru talman! Patenträtt är komplicerat. Det hänger intimt ihop med de olika konventioner som vi har. Vi kan tycka mycket och vilja göra saker i Sverige. Men vi kommer inte framåt om vi inte samarbetar på europeisk nivå och även på internationell nivå.

Därför är det inte så lätt att driva frågor i Sverige om hur vi vill förändra patenterbarhet och andra saker. Vi måste gå omvägen över de europeiska nivåerna och även internationella nivåer om vi vill ha någon påverkansmöjlighet.

Vad vi i första hand vill åstadkomma är att vi ska få ett gemenskapspatent så att man på ett ställe i Europa kan söka patent för att få det giltigt i alla länder. Det är målet med allting.

Det är vad vi arbetar för, men det går sakta. Det finns även nationella intressen i detta. Vi har fransmännen med sina språkkrav och andra länder som har andra intressen.

Det finns många nationella intressen. Jag tycker att det är fel att de ska stå i vägen för kraven på ett gemenskapspatent.

Prot. 2007/08:126
11 juni

Anf. 177 MARGARETA CEDERFELT (m):

Fru talman! Jag vill först tacka utskottet för beredningen och svaret på min motion. I den motion som jag skrev under allmänna motionsperioden syftade jag till att lyfta fram behovet av att utveckla förutsättningarna för att fler uppfinnares uppfinningar ska nå marknaden. Jag skrev en väldigt vid motion. I riksdagens hantering har fokus kokats ned till immaterialrätt. Det blir också det fokus som jag kommer att använda i mitt anförande.

Det är väldigt bra att utskottet här har lyft fram att det pågår ett för-
enklingsarbete och en översyn när det gäller patentfrågan på den europeiska nivån. Jag vill precis som Bertil Kjellberg här ta upp att det är viktigt att man i patentfrågan är säker, tydlig och att det inte råder någon diskrepans i lagstiftningen så att det blir tvetydigt vad som gäller.

Jag vill likväl betona vikten av att vid förändringar av immaterialrätten beakta och se vilka förutsättningar och möjligheter som den lille uppfinnaren har för att utveckla sin produkt och kunna skydda denna via ett patent.

Det kan handla om språkliga frågor. Det är precis det som lyfts fram när det gäller Londonöverenskommelsen. Men det kan vara så mycket mer. Det kan vara ekonomiska förutsättningar men också den tekniska delen.

Det kan handla om möjligheten att bevaka och skydda så att det inte sker något patentintrång, det vill säga att upprätthålla sitt patent. Det är viktiga fokus att ha med.

Ytterst handlar hela frågan om immaterialrätt att ge förutsättningar för uppfinnare att både våga uppfinna och att våga bli uppfinnare och fortsätta på den banan.

Slutligen handlar det om en nations överlevnad och välbefinnande att det finns många kunniga, engagerade och intresserade uppfinnare. Detta vill jag skicka med till näringsutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

11 § Talan om skadestånd på grund av brott mot konkurrensreglerna

Föredrogs

näringsutskottets utlåtande 2007/08:NU17

Talan om skadestånd på grund av brott mot konkurrensreglerna
(KOM/2008/165).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

*Vissa immaterial-
rättsliga frågor*

*Nedsatt koldioxidskatt
för bränslen som för-
brukas i anläggningar
som omfattas av EU:s
handel med utsläpps-
rätter*

12 § Nedsatt koldioxidskatt för bränslen som förbrukas i anläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2007/08:SkU27
Nedsatt koldioxidskatt för bränslen som förbrukas i anläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter (prop. 2007/08:121).

Anf. 178 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Förra hösten föreslog regeringen i budgeten att koldioxidskatten för anläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter, typ tung industri och energianläggningar, skulle sänkas. Det är det första steget i detta som vi ska ta ställning till i dag.

Bakgrunden är helt enkelt att dubbla styrmedel inte nödvändigtvis ger dubbel effekt. I det här fallet handlar det snarare om var inom bubblan som utsläppen sker – och det resonemanget har jag egentligen inga problem med. Mitt problem är snarare hur EU:s utsläppshandel har fungerat eller inte fungerat. När det här förslaget dök upp första gången var vi alldeles i slutet av den första handelsperioden, som sträckte sig till årsskiftet. Då hade tilldelningen varit på tok för generös – till och med större än utsläppen var början från början. Då blir man inte helt förvånad när man ser att priset blir väldigt lågt och den styrande effekten begränsad. I det läget kände vi från Miljöpartiet att det inte vore ansvarsfullt att släppa koldioxidskatten med hänvisning till ett illa fungerande handelsystem.

Sedan dess har det hänt en del. I den nya handelsperioden har tilldelningen tack och lov minskat. Det ger bättre förutsättningar för en utsläppshandel som verkligen bidrar till att minska utsläppen, men det är fortfarande för tidigt att se bestämt hur det här kommer att sluta. Därför står vi tills vidare kvar vid vårt tidigare ställningstagande, och därför yrkar jag bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Lage Rahm (mp).

Anf. 179 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag ska be att få yrka bifall till skatteutskottets förslag i betänkandet.

Jag vill inledningsvis mot bakgrund av vad Helena Leander sade tydligt markera att det är utskottets uppfattning att det för en effektiv miljöstyrning är angeläget med en samordning mellan olika styrmedel i miljöpolitiken, till exempel mellan skatt och utsläppshandel.

När vi har övergått till ett system med handel med utsläppsrätter – och det regleras ju på EU-nivå – är det inte meningen att det ska vara något slags dubblering med ytterligare nationella styrmedel. I princip bör sådana styrmedel upphöra, och man har i stället en tilltro till att handeln med utsläppsrätter ska fungera på avsett sätt.

Det är tråkigt att Miljöpartiet fortfarande gör bedömningen att man inte fäster tillräcklig tilltro till de förändringar som har gjorts efter det att man successivt har anpassat sig till de erfarenheter man hade av utsläppssystemet. Det har varit vissa problem för Sverige med att kunna få fram de skatteförändringar som är en följd av handeln med utsläppsrätter. Det

har gjort att det förslag som tidigare har förelegat från regeringen har kommit att få avslås i en omgång av riksdagen i avsaknad av besked från EU.

Men nu har regeringen den 13 maj fått det beskedet. Därmed har vi kunnat gå vidare med nedsättningar av skatten på det sätt som har aviserats redan tidigare, och där det ska bli ytterligare ett steg längre fram.

Jag noterar att vi i utskottet är tämligen eniga om förslaget från regeringen. Jag tolkar nästan Helena Leanders inlägg nu som att också Miljöpartiet inser att den här tågorordningen är den enda riktiga och rimliga. Miljöpartiet har haft ett motstånd mot bakgrund av, som de säger, att erfarenheterna från den första omgången med handel av utsläppsrätter inte var tillräckligt bra. Men de erfarenheter man kommer att få framåt i tiden kommer att visa att det är riktigt att ta det steg som vi nu gör i och med regeringens förslag, som utskottet biträder.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén (fp).

Anf. 180 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! På vårt bord ligger nu skatteutskottets betänkande nr 27, som handlar om nedsatt koldioxidskatt för bränslen som förbrukas i anläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter. Det är kort och enkelt, men detta är som sagt ett jätteviktigt ämnesområde.

Vi är i stort sett överens. Jag har respekt för Miljöpartiets synpunkter i reservationen. Man kan dock också läsa i reservationen när det gäller utsläppsrätterna att ”visserligen har tilldelningen stramats upp något i den nya handelsperioden från 2008, men det är fortfarande för tidigt att säga om det är tillräckligt”.

Detta är som sagt ett komplicerat ärende, och jag vet att regeringen noga följer dessa frågor.

För tids vinnande har jag här att med anledning av det anförda yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

13 § Ändring i det nordiska skatteavtalet

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2007/08:SkU31

Ändring i det nordiska skatteavtalet (prop. 2007/08:146).

Anf. 181 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Här föreligger ett ännu mer enigt utskott än i det föregående ärendet. Det handlar om ändring i det nordiska skatteavtalet.

Jag vill emellertid bara gå upp för att markera att detta är ett icke oviktigt ärende för den det berör. Det berör inte så många. Men just dem det berör är det viktigt för.

Som alla vet av de berörda har vi ett nordiskt skatteavtal som träffades den 23 september 1996. Det trädde i kraft den 11 maj 1997 och till-

Prot. 2007/08:126
11 juni

*Nedsatt koldioxidskatt
för bränslen som för-
brukas i anläggningar
som omfattas av EU:s
handel med utsläpps-
rätter*

*Ändring i det nordiska
skatteavtalet*

lämpas från den 1 januari 1998. Det är införlivat med svensk rätt genom lagen 1996:1512 om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna.

Det som har inträffat är att under förra mandatperioden påkallade Danmark ändringar i detta skatteavtal. Den 4 april 2008 undertecknades ett protokoll om ändring i skatteavtalet. Genom protokollet ändrades avtalets regler om beskattning av utdelning, kapitalvinster, inkomst av arbete som utförs ombord på flygplan samt pensioner.

Härav kan man dra slutsatsen att detta berör det så kallade Öresundsavtalet. Det är många som tror det. Det är viktigt att säga att det inte är så. Det är skilt från detta avtal, och ingår i ett annat avtal. Det är nästan därför jag har begärt ordet – för att förtydliga att det är två olika avtal det handlar om.

Det är inga stora förändringar. Men man får notera att detta inte är aktualiserat från svensk sida. Det har gjort att Sverige har tvingats – så får man ändå lov att säga – ingå en överenskommelse som *kan* försämma för vissa svenska skattebetalare. Det får vi göra i det goda nordiska samarbetets namn.

Jag tror att de förändringar som nu införs i det stora hela är till gagn för det nordiska samarbetet även om några av våra medborgare kan få något högre skatt genom detta avtal, och vi ska notera det i Sveriges riksdag eftersom vi representerar alla medborgare. Totalt sett är det väldigt viktigt att vi kan göra den här typen av överenskommelser.

Jag skulle vilja sluta med att uttala förhoppningen – inte minst när jag ser några skåningar som sitter här – att samma generositet som Sverige har visat i det här avtalet också kan visas från Danmark när det gäller det för många fler ännu viktigare Öresundsavtalet som också skulle behövas ses över med tanke på den kontrollstation som finns nu. Det berör många fler svenskar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 juni

2007/08:1319 Postboxar

av *Hans Olsson* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:1320 Tandläkarutbildning

av *Carin Runeson* (s)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:1321 A-kassa och arbete utomlands

av *Lars Mejern Larsson* (s)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2007/08:1322 Vägar på landsbygden

av *Lars Mejern Larsson* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:1323 Cedaw i grund- och gymnasieskolan

av *Carina Hägg* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1324 Kultursponsring

av *Lars-Ivar Ericson* (c)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1325 Äldreboende i Dalarna

av *Peter Hultqvist* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:1326 Bostadsbyggande i Dalarna

av *Peter Hultqvist* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:1327 Bekämpningen av skogsbränder

av *Ameer Sachet* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1328 Tullverket och alkoholförseln

av *Christin Hagberg* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1329 Alkoholimporten till Sverige

av *Christin Hagberg* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:1330 Svenskt bistånd till företrädare för Hamas

av *Fredrik Malm* (fp)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2007/08:1331 Underlättande av ägarskifte i småföretag

av *Karin Granbom* (fp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1332 Den israeliska bosättningspolitiken

av *Britta Rådström* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1333 Diplomatisk beskickning i irakiska Kurdistan

av *Lars Johansson* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1334 Hanteringen av ansökningar till högskolan

av *Mats Gerdau* (m)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:1335 Effekter av marknadshyra

av *Peter Hultqvist* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:1336 Konst som stulits av nazisterna under andra världskriget

av *Fredrik Malm* (fp)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2007/08:1337 Fakturaskojeri

av *Ameer Sachet* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Prot. 2007/08:126

11 juni

2007/08:1338 Åtgärder för att skydda företag mot fakturaskojeri

av *Fredrik Olovsson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1339 Vård utan skador

av *Margareta Cederfelt* (m)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:1340 Beredskap mot bankkras

av *Monica Green* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:1341 Stockholm som dynamisk och intressant finansplats

av *Monica Green* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 juni.

15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 10 juni

2007/08:1295 Förebyggande av skolbränder

av *Gunnar Sandberg* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

den 11 juni

2007/08:1279 Hot mot homosexuella i Gambia

av *Birgitta Ohlsson* (fp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1280 Utredning av IT-brott

av *Eliza Roszkowska Öberg* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1282 Romer i Italien

av *Siv Holma* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1285 Avdrag för hushållsnära tjänster

av *Anne Ludvigsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1286 Romers situation i EU-landet Italien

av *Anne Ludvigsson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1288 Landstingens ekonomi

av *Ylva Johansson* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:1289 Cykelhjälm

av *Marina Pettersson* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:1291 Handläggningstider för vapenlicenser

av *Bengt-Anders Johansson* (m)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1292 Vägledande strategi för Genomförandegruppen

av *Anders Karlsson* (s)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1294 Bättre kunskap om orsakerna till skolbränder

av *Gunnar Sandberg* (s)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:1296 Huvudkontoret för SIT och SPM

av *Jasenka Omanovic* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1297 Beslut om medel från EU:s strukturfonder

av *Jasenka Omanovic* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1298 Sexuella trakasserier inom forskarutbildningen

av *Eva Olofsson* (v)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2007/08:1299 Lagreglering av privata säkerhetsföretag

av *Alice Åström* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1300 Regelförenkling vid beskattning

av *Finn Bengtsson* (m)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1301 Tåg till Dalafjällen

av *Patrik Forslund* (m)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:1302 Framtiden för bränslestationer för sjötrafik

av *Lars-Arne Staxäng* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:1303 Jakt på varg

av *Ann-Kristine Johansson* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2007/08:1304 Handlingsplan Helikopter

av *Allan Widman* (fp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1305 Konsulentstöd familjehemsvård

av *Jan-Olof Larsson* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

Prot. 2007/08:126

11 juni

2007/08:1306 Utredning om förekomst av avlyssning hos Försvarets radioanstalt

av *Max Andersson* (mp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1307 Romers utbildningssituation

av *Mehmet Kaplan* (mp)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1309 Samarbete inom Barentsregionen

av *Fredrik Lundh* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1310 Stockholm som finansiellt centrum

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:1311 Nobelmuseum

av *Karin Granbom* (fp)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 juni.

16 § Kammaren åtskildes kl. 18.01.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 2 § anf. 50 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 90 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 130 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 156 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m).....	1
Anf. 2 MONA SAHLIN (s) replik.....	3
Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	4
Anf. 4 MONA SAHLIN (s) replik.....	5
Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	5
Anf. 6 LARS OHLY (v) replik.....	6
Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	6
Anf. 8 LARS OHLY (v) replik.....	7
Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	7
Anf. 10 PETER ERIKSSON (mp) replik	8
Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	8
Anf. 12 PETER ERIKSSON (mp) replik	9
Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	9
Anf. 14 MONA SAHLIN (s).....	9
Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	12
Anf. 16 MONA SAHLIN (s) replik.....	12
Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	13
Anf. 18 MONA SAHLIN (s) replik.....	13
Anf. 19 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	14
Anf. 20 MONA SAHLIN (s) replik.....	14
Anf. 21 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	15
Anf. 22 MONA SAHLIN (s) replik.....	15
Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	16
Anf. 24 MONA SAHLIN (s) replik.....	16
Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	17
Anf. 26 MONA SAHLIN (s) replik.....	17
Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	18
Anf. 28 MONA SAHLIN (s) replik.....	18
Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	19
Anf. 30 MONA SAHLIN (s) replik.....	19
Anf. 31 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	20
Anf. 32 MONA SAHLIN (s) replik.....	23
Anf. 33 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	23
Anf. 34 MONA SAHLIN (s) replik.....	24
Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	24
Anf. 36 LARS OHLY (v) replik.....	25
Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	25
Anf. 38 LARS OHLY (v) replik.....	26
Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	26
Anf. 40 PETER ERIKSSON (mp) replik	27
Anf. 41 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik	27
Anf. 42 PETER ERIKSSON (mp) replik	28

Anf. 43	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	28
Anf. 44	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp).....	29
Anf. 45	MONA SAHLIN (s) replik	31
Anf. 46	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	32
Anf. 47	MONA SAHLIN (s) replik	33
Anf. 48	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	33
Anf. 49	LARS OHLY (v) replik	34
Anf. 50	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	34
Anf. 51	LARS OHLY (v) replik	35
Anf. 52	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	35
Anf. 53	PETER ERIKSSON (mp) replik	36
Anf. 54	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	36
Anf. 55	PETER ERIKSSON (mp) replik	37
Anf. 56	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	37
Anf. 57	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd)	37
Anf. 58	MONA SAHLIN (s) replik	40
Anf. 59	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	40
Anf. 60	MONA SAHLIN (s) replik	41
Anf. 61	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	41
Anf. 62	LARS OHLY (v) replik	41
Anf. 63	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	42
Anf. 64	LARS OHLY (v) replik	43
Anf. 65	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	43
Anf. 66	PETER ERIKSSON (mp) replik	43
Anf. 67	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	44
Anf. 68	PETER ERIKSSON (mp) replik	44
Anf. 69	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	45
Anf. 70	LARS OHLY (v).....	45
Anf. 71	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	48
Anf. 72	LARS OHLY (v) replik	48
Anf. 73	Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik.....	49
Anf. 74	LARS OHLY (v) replik	49
Anf. 75	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	50
Anf. 76	LARS OHLY (v) replik	50
Anf. 77	Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik	51
Anf. 78	LARS OHLY (v) replik	51
Anf. 79	PETER ERIKSSON (mp)	52
Anf. 80	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	54
Anf. 81	PETER ERIKSSON (mp) replik	55
Anf. 82	Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik	55
Anf. 83	PETER ERIKSSON (mp) replik	56

Anf. 84	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	56
Anf. 85	PETER ERIKSSON (mp) replik	57
Anf. 86	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	57
Anf. 87	PETER ERIKSSON (mp) replik	57
3 §	Meddelande om riksmötet 2008/09.....	58
4 §	Hänvisning av ärende till utskott.....	58
5 §	Förnyad bordläggning.....	58
6 §	Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.....	58
	Utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU9	58
Anf. 88	KERSTIN ENGLE (s).....	58
Anf. 89	HANS LINDE (v)	62
Anf. 90	BODIL CEBALLOS (mp)	65
Anf. 91	Utrikesminister CARL BILDT (m)	69
Anf. 92	KERSTIN ENGLE (s) replik.....	73
Anf. 93	Utrikesminister CARL BILDT (m) replik.....	73
Anf. 94	KERSTIN ENGLE (s) replik.....	74
Anf. 95	Utrikesminister CARL BILDT (m) replik.....	74
Anf. 96	HANS LINDE (v) replik	75
Anf. 97	Utrikesminister CARL BILDT (m) replik.....	75
Anf. 98	HANS LINDE (v) replik	76
Anf. 99	Utrikesminister CARL BILDT (m) replik.....	77
Anf. 100	BODIL CEBALLOS (mp) replik	78
Anf. 101	Utrikesminister CARL BILDT (m) replik.....	78
Anf. 102	BODIL CEBALLOS (mp) replik	79
Anf. 103	Utrikesminister CARL BILDT (m) replik.....	79
Anf. 104	MATS SANDER (m)	80
Anf. 105	HANS LINDE (v) replik	83
Anf. 106	MATS SANDER (m) replik.....	83
Anf. 107	HANS LINDE (v) replik	84
Anf. 108	MATS SANDER (m) replik.....	84
Anf. 109	KERSTIN ENGLE (s) replik.....	84
Anf. 110	MATS SANDER (m) replik.....	85
Anf. 111	KERSTIN ENGLE (s) replik.....	85
Anf. 112	MATS SANDER (m) replik.....	86
Anf. 113	BODIL CEBALLOS (mp) replik	86
Anf. 114	MATS SANDER (m) replik.....	86
Anf. 115	BODIL CEBALLOS (mp) replik	87
Anf. 116	MATS SANDER (m) replik.....	87
Anf. 117	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	88
Anf. 118	BIRGITTA OHLSSON (fp).....	89
Anf. 119	HANS LINDE (v) replik	93
Anf. 120	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	93
Anf. 121	HANS LINDE (v) replik	94
Anf. 122	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	95
Anf. 123	KERSTIN ENGLE (s) replik.....	95
Anf. 124	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	96
Anf. 125	KERSTIN ENGLE (s) replik.....	96
Anf. 126	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	97

Anf. 127 ALF SVENSSON (kd).....	97
Anf. 128 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	99
Anf. 129 ALF SVENSSON (kd) replik.....	100
Anf. 130 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	100
Anf. 131 ALF SVENSSON (kd) replik.....	101
Anf. 132 HANS LINDE (v) replik.....	101
Anf. 133 ALF SVENSSON (kd) replik.....	102
Anf. 134 HANS LINDE (v) replik.....	102
Anf. 135 ALF SVENSSON (kd) replik.....	103
Anf. 136 CARIN RUNESON (s).....	103
Anf. 137 JACOB JOHNSON (v).....	106
Anf. 138 MATS PERTOFT (mp).....	107
Anf. 139 MATS G NILSSON (m).....	109
Anf. 140 LENNART SACRÉDEUS (kd).....	110
Anf. 141 YILMAZ KERIMO (s).....	112
(forts. 8 §).....	114
Ajournering.....	114
Återupptagna förhandlingar.....	114
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 juni.....	115
TU14 Riskutbildning för körkortaspiranter och andra trafiksäkerhetsfrågor.....	115
MJU17 Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi.....	117
SfU13 Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen.....	118
8 § (forts. från 6 §) Människliga rättigheter i svensk utrikespolitik (forts. UU9).....	119
Anf. 142 ALF SVENSSON (kd) replik.....	119
Anf. 143 YILMAZ KERIMO (s) replik.....	119
Anf. 144 ALF SVENSSON (kd) replik.....	119
Anf. 145 YILMAZ KERIMO (s) replik.....	120
Anf. 146 OLLE THORELL (s).....	120
Anf. 147 MAX ANDERSSON (mp).....	122
(Beslut skulle fattas den 12 juni.).....	122
9 § Ny konkurrenslag m.m.	123
Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU14.....	123
Anf. 148 BÖRJE VESTLUND (s).....	123
Anf. 149 KENT PERSSON (v).....	125
Anf. 150 KARIN GRANBOM (fp).....	126
Anf. 151 KENT PERSSON (v) replik.....	128
Anf. 152 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	129
Anf. 153 KENT PERSSON (v) replik.....	129
Anf. 154 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	129
Anf. 155 BÖRJE VESTLUND (s) replik.....	130
Anf. 156 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	130
Anf. 157 BÖRJE VESTLUND (s) replik.....	131
Anf. 158 KARIN GRANBOM (fp) replik.....	131
Anf. 159 STAFFAN ANGER (m).....	131
Anf. 160 ANDRE VICE TALMANNEN.....	133

Anf. 161 BÖRJE VESTLUND (s) replik	133	Prot. 2007/08:126
Anf. 162 STAFFAN ANGER (m) replik	134	11 juni
Anf. 163 BÖRJE VESTLUND (s) replik	134	
Anf. 164 STAFFAN ANGER (m) replik	135	
Anf. 165 KENT PERSSON (v) replik	135	
Anf. 166 STAFFAN ANGER (m) replik	135	
Anf. 167 KENT PERSSON (v) replik	136	
Anf. 168 STAFFAN ANGER (m) replik	136	
Anf. 169 PER BOLUND (mp)	136	
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	137	
10 § Vissa immaterialrättsliga frågor	137	
Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU16	137	
Anf. 170 LAGE RAHM (mp)	137	
Anf. 171 EVA-LENA JANSSON (s)	139	
Anf. 172 BERTIL KJELLBERG (m)	140	
Anf. 173 LAGE RAHM (mp) replik	141	
Anf. 174 BERTIL KJELLBERG (m) replik	142	
Anf. 175 LAGE RAHM (mp) replik	142	
Anf. 176 BERTIL KJELLBERG (m) replik	142	
Anf. 177 MARGARETA CEDERFELT (m)	143	
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	143	
11 § Talan om skadestånd på grund av brott mot konkurrensreglerna	143	
Näringsutskottets utlåtande 2007/08:NU17	143	
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	143	
12 § Nedsatt koldioxidskatt för bränslen som förbrukas i anläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter	144	
Skatteutskottets betänkande 2007/08:SkU27	144	
Anf. 178 HELENA LEANDER (mp)	144	
Anf. 179 LENNART HEDQUIST (m)	144	
Anf. 180 ÅKE SANDSTRÖM (c)	145	
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	145	
13 § Ändring i det nordiska skatteavtalet	145	
Skatteutskottets betänkande 2007/08:SkU31	145	
Anf. 181 GUNNAR ANDRÉN (fp)	145	
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	146	
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	146	
15 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	148	
16 § Kammaren åtskildes kl. 18.01	150	

Tryck: Elanders, Vällingby 2008